

D. PROSPE-

RI EPISCOPI RHEGINENSIS LI-

bri tres multo eruditissimi, nunquam
antehac typis excusi, quorum

Primus est de uita contemplatiua & sacerdotum
officio.

Secundus de uita actiua, & quomodo prapo-
fiti subditos suos regere debeant.

Tertius de uitjs & uirtutibus, & quibus causis
hæc uel nasci, uel augeri soleant.

Cum alijs nonnullis opusculis lectu dignissimis,
quorum catalogum uersa pagella
indicat.

Cum priuilegio Cæsareo.

COLONIAE

Ioannes Gymnicus excudebat

Anno M. D. XXXVI,

**Petri Damiani Hostiensis episcopi de ecclesiastica
institutione ac simoniaca hereseos confutatione,
liber unus.**

**Eiusdem de excellentia S. Iohannis Baptiste, ho-
milie due crudite.**

**Accesserunt et Diui Oresiesis monachi antiquis-
sime Regule de institutis monasticis diuino sale con-
dite.**

14056

COLONIAE

ANNO M. D. XXXVI.

ORNATISSIMO

VIRO FRIDERICO NAVSEAE SA-
cræ theologiæ & utriusque iuris professori do-
ctissimo, rerumq; sacrarum scriptori, & con-
cionatori ecclesiæ Metropolitanae Mos-
guntinensis facundissimo, Ioannes
Gymnicus S. P. D.

Acit uir undequaq; doctissime
humanissimèq; tua pro Repub.
ac doctrina Christiana diligen-
tia: faciunt conatus & labores,
quos in reparando et conseruan-
do Dominico grege, assiduus in-
defatigatis fructuosissq; concio-
nibus, apud populum Moguntiacum iam per mul-
tos annos feliciter sustines: faciunt deniq; exquisitissi-
mæ lucubrationes tuæ, & sacrarum rerum commen-
tarij per te disertissimè scripti, quibus & hos quoq;
officio & beneuolentia tibi obnoxios reddis, qui in
eodem illo atq; pulcherrimo curriculo, munere sci-
licet instituendi plebem Christianam, tecum occu-
pantur: adeo ut per totum pene Christifidelium or-
bem immortalem nominis tui gloriâ adipisca-
ris. Inuitat & me publicus de te rumor, tuatq; erga
me summa humanitas, ut si qua in re possem, lubens
tibi gratificarer. Quanquam ego primum pro com-
muni tuo erga rē literariam studio, deinde pro sin-
gulari tuo erga me affectu, in officio gratitudinis
uel mihi uni satisfacere minime queam, tibi sanè ni-

EPISTOLA.

hil tali tuo nomine dignum possum adferre. Est tamen genus quoddam gratitudinis, quo te in præsen-
ti prosequi possum, gratulari uidelicet tuarum uir-
tutum & studiorum erga rem literariam, omnesq;
sacrarum literarum studiosos magnitudini, quod
dum studeo, bona quadam fortuna effectum est, ut
insigne & planè aureum opus D. Prosperi Rhegi-
nensis ecclesiæ præfulis, de uita contemplatiua (sic
enim inscribitur, quamquam mihi propius intuenti
longe plura in recessu continet, quàm titulo promit-
titur) ad nos imprimendum allatum est. Hunc the-
saurum euulgatum, mei animi ut sit apud te testimo-
nium, uolo tuo nomini studiosos debere. Scio enim
fore gratum uel hoc nomine, q; magnam tu quoq;
diligentiæ partem ponis in scriptoribus ueteribus
ecclesiasticis, ex situ & puluere in lucem proferen-
dis. Nec dubito quin placebit argumentum, utpote
his temporibus conuenientissimum: placebunt sen-
tentiarum acumina, argumentorum uires, filum eti-
am orationis doctum quidem & subtile, nec in-
iucundum, testimoniorum ex sacris penetra-
libus, omnibus disputationibus asper-
sum copiosissime, ut nō male Genna-
dio uideatur singulari diligentia
hoc opus esse elaboratum.

Vale. Coloniae ex no-
stra Typogra-
phia.

Anno. M. D. XXXV.

Mense Nouemb.

VITA PETRI DAMIANI
EX TRITHEMIO
in libro de ecclesiasticis
scriptoribus.

PETRVS Damiani ex monacho diui patris Benedicti episcopus Hostiensis, & sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalis, uir in diuinis scripturis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio mitis & acutus, eloquio placidus & compositus, & ad persuadendum satis idoneus, non minus sanctitate quàm eruditione clarus & insignis effulsit. Qui exemplo magni Gregorij antistitis amore solitudinis & quietis episcopatum suum deferens, posteaquàm illū annis aliquot strenue gubernauerat, ad cœnobium suum reuersus est, & uitam deinceps cum fratribus suis in tranquillitate animi exegit. Cum autem à summo pontifice charitatiua increpatione argueretur, cur episcopatum utpote uir utilis & idoneus dimisisset amore salutis priuatæ, ad tres sibi inuicem succedentes: Nicolaum secundum, Alexandrum secundum, et Gregorium septimum Romanos pontifices apologeticos ædedit, in quibus autoritate, ratione & exemplo factū suum humiliter excusans, animos eorum placauit. De cuius opusculis subiecta feruntur. Ad Leonem heremitam, utrū solitarius orans horas canonicas, debeat etiam dicere, Dominus uobiscum, quando nemo sit qui respondeat, opusculum instructum quod prænotatur.

LIB. PET. DAMIANI.

Dominus uobiscum	Lib. 1.
Apologeticorum.	Lib. 1.
De incontinentia sacerdotum.	Lib. 1.
De uxoribus clericorum.	Lib. 1.
Regula solitariorum.	Lib. 1.
Exhortatorium ad monachos.	Lib. 1.
Miraculorum sui temporis.	Lib. 1.
De profectu monachorum.	Lib. 1.
Antilogion contra Iudeos.	Lib. 1.
De auaritia praelatorum.	Lib. 1.
Vita Odilonis abbatis.	Lib. 1.
De terrore mortis.	Lib. 1.
De meditatione mortis.	Lib. 1.
Contra episcopos simoniacos.	Lib. 1.
Contra quendam episcopum.	Lib. 1.
De insolentia malignorum hominum.	Lib. 1.
Gratissimus seu probatissimus.	Lib. 1.
Declamationis rhetoricæ.	Lib. 1.
De naturis quorundam animalium.	Lib. 1.
De Flora & Lucilla.	Lib. 1.
De Cassiano martyre.	Lib. 1.
De sancto Bonifacio.	Lib. 1.
De sancto Anastasio.	Lib. 1.
Sermonum & homiliarum.	Lib. 1.
Et alia multa que non uidi. Claruit sub Henrico re ge quarto. Anno domini M. L.	

INCIPIUNT TITULI CA- pitulorum in librum Petri Damiani.

CAP. I.

Quod Christus charismatum dona per mini-
stros uerbi sui distribuit.

Cap. ii.

30

am
uida
esse
ne s
dus
don
hoc
tali
riun
ptic
iniu
gen
refi
iuu
sius
ani
cia
ian
riu

INCIPIT PROLOGVS

VSVS BEATI PROSPERI AD

Iulianum pontificem, de uita
contemplatiua.

IV multumq; renisus sum uoluntati tuæ domine studiosissime Pontificum Iuliane, non uelut peruiaciter durus, sed propriæ impossibilitatis admonitus: uidebatur enim mihi, & iure forsitan uidebatur, quod eri-

Al. perti-
naciter.

am ipsi præsumptionem meam potuissetis impro-uidæ temeritatis arguere, si tantam rem quæ utrique esset operose tractanda, facile ac sine ulla deliberatione suscipere, cum me oporteret prius ipsius rei pondus unde dicendū foret expendere, & sic adiuuante domino si uires facultas explorata promitteret, ad hoc arripiendum, quod iuberetis, accederem. His & talibus sollicita consideratione perspectis, necessarium duxi, ut me aliquandiu ad scribendum præsumptione suspenderem. Sed quia sicut cogitanda fuit iniuncti operis difficultas, ita cogitari debuit iniuncti autoritas, nec uolui nec debui usquequaque resistere, certus quod uires meas multo amplius adiuuaret tua præcipientis oratio, quàm grauaret ipsius materiæ magnitudo. Deinde illa consideratio animum meum suis uirtutibus dissidentem in audaciam subeundæ præceptionis uestræ perduxit, quod iam non humilitatis esset, perseveranter tenere silentium, sed superbiæ ultra rennuere, quamuis infirmis ceruici-

al. uiribus

PROLOGVS.

ceruicibus onus impositum, cui oneri sustinendo, &
 si me mea rusticitas faciebat inualidum, uestra fieri
 credidi fide qui iubebatis idoneum. Hoc quoq; mihi
 audendi aliquam fiduciam dabat, quod magnarum
 rerum magnus ipse conatus esset profectus, etiam
 si nullus disputantem sequeretur effectus. Siquidem
 necessariorum tractatio quaestionum, & si non in-
 struit inuenientis quod quaerit animum, exercet sal-
 tem quaerentis ingenium, ut aut nouerit se quaerendo
 & nihil inueniendo nescire, quod se forte nosse prae-
 sumperat, & ignorantiae suae consequenter admoni-
 tus, quod sibi deesse uiderit, quaerat, quod inuenerit
 teneat, & quod tenuerit, diligenter exerceat, aut si
 quod sibi de diuinis literis propositum fuerit, salubri-
 ter tractare, & sufficienter explicare potuerit, non
 de inuentione ueritatis infletur, sed in domino qui
 eum intus illuminauit, ut illuminanda cognosceret,
 gloriatur: quandoquidem scientia, sicut sine dono
 dei, quod est charitas, inflat, ita si ei charitas admi-
 sceatur, aedificat, ac per hoc qui de deo loqui uolue-
 rit, aut nihil dicit, & nulla eum praecipitat inflatio,
 aut si aliquid dixerit & se crediderit à deo accepisse
 quod dicit, habet unde deo gratias agat, non habet
 quod ingenij sui uiribus elatus adscribat. Sed iam
 ipsa capitula quae utcumq; soluenda proposuistis, re-
 texam. Itaq; iubetis, ut paucis edisseram, quae sit ui-
 tae contemplatiuae proprietates, & quid inter ipsam
 & actiuam uitam intersit, quanta possum breuitate
 distinguam, utrum is cui ecclesiae regendae uita com-
 missa est, contemplatiuae uirtutis fieri particeps pos-
 sit, utrum aequanimiter sustinendi sint diuinae prae-
 cepta calcantes, an pro modo peccati debeant eccle-
 siastica

Magnarum
 rerum cona-
 tus est.

Al. perfe-
 uerant.

1. Cor. 8

PROLOGVS.

siastica seueritate argui, utrum congregandis fratribus aut alendis expediat facultates ecclesiæ possideri, an perfectionis amore contemni, quæ sit abstinentiæ credenda perfectio, & utrum tantum corpori, an et animæ necessaria debeat iudicari, quantum à uirtutibus ueris uirtutū similitudines distent, quibus præcedētibus causis & subsequētib; incrementis nasci soleant uicia uel augeri, & quibus possint adiuuante domino remedijs, uelut quibusdam medicamentis imminui uel sanari: quorū modis uel gradibus utraq; uirtus possit impleri, & an uera illa philosophorum sententia, quæ uirtutum omnium uelut fontes quosdam quatuor uirtutes, uicia quoque quatuor, uelut quasdam origines malorū oīm definiuit. Hæc sunt nimirū decem, quæ à me uoluistis enodari capitula, non ut absolutio eorum uobis aliquid cognitionis afferret, sed ut uestra magis cura, si regulariter imperatum munus impleuero, nonnihil ædificationis talium studiosis horum & his similium capitulorum explicatione conferret. Cæterum si tu ea nescires, nunquam tanto ordine dilucidanda proponeres. Ideo autem uoluistis cognita uobis disputationibus illustrari, ut aut me si aliquid secus hæc ratio habet, exponerem, faceretis emendari uel corrigi, aut certe per sollicitudinem uestram meumq; sermonem ad aliorum noticiam possent catholice disputata perducī. Nunc igitur quæ sit uitæ contemplatiuæ proprietas domino uestris orationibus adiuuante tractemus.

PROLOGI FINIS.

INCL

INCIPIUNT CAPITVLA

libri primi Prosperi.

CAP. I.

Quod ea sit uitæ contemplatiuæ proprietas,
ubi dominus mundo corde uidebitur.

CAP. II.

De qualitate uitæ futuræ.

CAP. III.

Quod eo iudicio dei ab iniquis hominibus separandi sunt sancti, quo ante sunt beati angeli ab immundis spiritibus separati.

CAP. IIII.

De resurrectione, uel uita sanctorum.

CAP. V.

Quod præsentium contemptores etiam hic contemplatiuæ uitæ beatitudo delectet.

CAP. VI.

Quod perfectio contemplatiuæ uitæ quæ hic haberi potest, illic perfectioni futuræ comparari non possit.

CAP. VII.

Quod dominum perfecte sancti uidere non possint, nisi cum ad beatitudinem futuræ uitæ per uenerint.

CAP. VIII.

Quæ & quanta sit in hac carne uitæ contemplatiuæ perfectio, uel qualiter ei perfruendæ mundi contemptores inhæreant.

CAP. IX.

Quod tantum interest inter perfectionem uitæ istius & futuræ, quantum interest inter perfectos qui peccare noluunt, & eos qui peccare iam non possunt.

Cap. x.

CAP. IN. LIB. PET. DAM.

CAP. II.

Quod sacerdos exterius ministrat, sed deus inuisibiliter consecrat.

CAP. III.

Quod sicut unus est qui baptizat, ita unus idēq; est qui principaliter consecrat.

CAP. IIII.

Quod dominus cum baptismo simul & sacerdotij iura susceperit.

CAP. V.

Quod nulla sit causa cum rebaptizari quisq; non audeat, cur debeat iterum consecrari.

CAP. VI.

Quod ordinatio si sit catholica, sit etiam rata.

CAP. VII.

Quod Balaam simoniacus fuit, & tamē prophetiæ spiritum non amisit.

CAP. VIII.

Quod reprobum Saulem cū satellitibus suis propheticus spiritus occupauit.

CAP. IX.

Quid doctores de baptismo, & dominici corporis eucharistia sentiant.

CAP. X.

Non mirum, si spiritus sanctus ab indignis accipitur, cum & ipse dei filius ab impijs sit comprehensus.

CAP. XI.

Quod donum dei nulla ministrorū contagione polluitur.

CAP. XII.

Quod siue uerbi siue sacramenti minister, dei donis non possit subsistere.

CAP. IN LIB. PET. DAM.

CAP. XIII.

Quod de spiritu suo nō ipse Moyses, sed deus dedit septuaginta uiris.

CAP. XIII.

Quod hi qui consecrandi accedunt, iam habeant spiritum sanctum.

CAP. XV.

Quod sæpe sinistra principia ad fideles proueniunt exitus.

CAP. XVI.

Quod per simoniacum spiritū sanctum dari baptizando posse, consecrando non posse ratio nō admittat.

CAP. XVII.

Quod adtendendum sit, quid sumatur, non unde sumatur.

CAP. XVIII.

Quod nec Nouatiani depouendi, nec Arriani de nouo sint baptizandi.

CAP. XIX.

(mento.

Quod consecrationis effectus, fidei utitur fundamentum.

CAP. XX.

Quod male ordinati episcopi, consecrationis gratiam alijs, non sibi habeant.

CAP. XXI.

Quod ab impijs sæpe hæreticis ordinati à suis non remoueantur officijs.

CAP. XXII.

Quod etiam quos post damnationē suam ordinauit Achatius honoribus nō priuentur.

CAP. XXIII.

Quod rebaptizatio & resecratio par crimē est.

FINIS.

VITA PROSPERI
GENNADIUS IN CATALOGO

illustrium uirorum.

PROSPER homo Aquitanicæ regionis, sermone scholasticus, & assertionibus neruosus, multa composuisse dicitur. Ex quibus ego Chronica nominis illius prætitulata legi, continentia à primi hominis conditione iuxta diuinarum scripturarum fidem, usq; ad obitum Valentiniani Augusti, & captiuitatem urbis Romæ à Genserico Vuandalorum rege factam. Legi & librum aduersus opuscula suppresso nomine Cassiani, quæ ecclesia dei salutaria probat, ille infamat noticia. Re enim uera Cassiani & Prosperi de gratia dei & libero arbitrio sententiæ in aliquibus sibi inueniuntur contrariæ. Epistolæ quoq; papæ Leonis aduerius Eutychen, de uera Christi incarnatione ad diuersos data, ab ipso dictatæ creduntur.

IOANNES TRITHEMIVS IN

*libro de ecclesiasticis
scriptoribus.*

PROSPER episcopus Rheginensis post Fauentium, natione Aquitanicus, uir in diuinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nobiliter doctus, carmine excellens & prosa, eloquio disertus, sensu profundus, ingenio subtilis, assertionem neruosus, uita & conuersatione sanctissimus apparuit. Hic beati Leonis papæ magni quondam nota

VITA PROSPERI.

rius fuit, et multas in eius persona epistolas dictauit.
Scripsit etiam de sua uena multa præclara opuscu-
la, de quibus ego tantum repperi subiecta.

Ex sententijs beati Augustini episcopi uersibus
hexametris et pentametris mixtum prosa, opus pul-
cherrimum quod prænotare uoluit.

Epigrammata.	Lib. 1.
Dum uita contemplatiua.	Lib. 3.
De libero arbitrio.	Lib. 1.
Ad capitula Gallorum responsiones.	Lib. 1.
Ad obiecta Vincentianorum.	Lib. 1.
Ad excerpta Genuensium.	Lib. 1.
Summam grandem 330 positionum.	Lib. 1.
Contra Cassianum de libe. arbi.	Lib. 1.
Chronicon historiarum.	Lib. 1.
Epistolarum ad diuersos.	Lib. 1.
De illustribus uiris.	Lib. 1.
De captiuitate Romæ.	Lib. 1.

Alia insuper nonnulla scripsisse dicitur, sed ad
manus nostras non uenerunt. Claruit tempo-

ribus Leonis imperatoris magni. An-

no domini CCCCLX. cuius fe-

stum celebratur septimo

Calend. Iulij.

CAPITVLA IN PROSP.

CAP. X.

Quod hic sancti deum in assumpta creatura uiderunt.

CAP. XI.

De qualitate glorificatorum corporum, quæ in resurrectione futura sunt.

CAP. XII.

Quantum inter contemplatiuam & actiuam uitam interfit.

CAP. XIII.

Quod sacerdotes sancti contemplatiuæ uitæ fieri participes possint.

CAP. XIII.

Vbi locutor se excusat, quod ecclesie magistros docere non audeat.

CAP. XV.

De negligentia sacerdotis qui doctrine suæ agendo contraria, personam non potest implere doctoris.

CAP. XVI.

Quale periculum maneat eis, qui ecclesiam sibi creditam uel relinquunt, uel strennue gubernare contemnunt.

CAP. XVII.

Vbi anxium quod ecclesiam nec relinquere nec regere possit prouocat, suggerendo quod eam melius regat exemplo.

CAP. XVIII.

Quod parum ualeat exemplo agenda monstrare, nisi etiam quæ sint credenda docendo sacerdos ostenderit.

CAP. XIX.

De uirtute fidei, quod ad eam non solum credere uel in

CAPITVLA LIB. I.

uel intelligere, sed etiam bene operari pertineat,

CAP. XX.

Quod nihil profit sacerdoti, etiam si bene uiuat,
si male uiuentem tacendo non corrigit.

CAP. XXI.

Luctuosa descriptio sacerdotis carnaliter uiuen-
tis.

CAP. XXII.

Quod secundum sermonem prophetae culpa sua
pereant, qui sacerdotum increpatiões uel ad-
monitiones peruersa uoluntate contemnunt.

CAP. XXIII.

Quod sacerdotes etiam qualiter possunt, tā sim-
pliciter docere debeant, ut omnes eos docen-
tes intelligant.

CAP. XXIII.

Quid intersit inter doctores, qui ecclesiam sim-
pliciter docentes edificant, & eos qui eloquen-
tiam suam luculētis declamationibus iactant.

CAP. XXV.

Quales esse debeant sacerdotes, qui uolunt fieri
uitae contemplatiuae participes.

CAPITVLORVM LIB. I.

FINIS.

INCIPIT LIBER

PRIMVS BEATI PROSPERI

de contemplatiua uita. Quod ea sit ui

tae contemplatiuae proprietates,

ubi deus mundo corde

uidebitur.

CAPVT I.

ONTEMPLATIVA VI-
ta in qua creatorem suum creatu-
ra intellectualis ab omni peccato
purgata atq; ex omni parte sana-
ta uiuere est a contemplando, id
est, uidendo nomē accepit. Quod
si ita est, illa uita ubi DEVS ui-

deri potest, ipsa est contemplatiua credenda. In prae-
senti autem uita miserijs erroribusq; plenissima, de-
um sicuti est, uideri non posse, dubium non est. In fu-
tura igitur uita quae ob hoc appellatur cōtemplatiua,
uidendus est, nec immerito: Si enim uidere deum,
summum solidumq; est gaudium, summum gaudium
premium bene creditur beatorum, & premium non
adhuc pugnantibus, sed etiā uincētib; dabitur post
triumphum, quis non uideat, quod omnes sancti de-
um in illa uita aeterna uidebūt, ubi sine fine gaudebūt.
Ibi gaudebunt, ubi praemiiū reportabunt, ibi recepturi
sunt praemiiū, ubi nō solum deuictis, sed etiā finitis ho-
stibus triumphabunt, ibi triūphabūt ubi ulterius ad-
uersarium non habebunt. Ceterum in hac uita quāuis
strenue dimicemus, & adiuuante domino cateruas

Deum ui-
dere sum-
mum bea-
torū gau-
dium.

Al. time-
bunt.

A hostium

D. PROSPERI

Iob. 7

hōstium quibus circūfundimur prosternamus, tamen si ab eis nolumus uinci, nūquam pugnare desinamus. Nec uincentes securos faciunt uiriliter desudata iam prelia, sed magis sollicitant aduersariorum rediuiua certamina, ac sic quia secundum scripturā sacrā sermonem tota humana uita tentatio est super terram, tunc est tentatio finiēda, quando finitur & pugna, & tunc est finiēda pugna, quando post hanc uitam succedit pugne securā uictoria, ut omnes milites Christi qui usque in finē uitae praesentis diuinitus adiui, suis hostibus infatigabiliter resisterunt, laboriosa iam peregrinatione transacta regnent felices in patria. In qua humana natura ita reparanda est, & ab omni prorsus infirmitate sananda, ut nec peccata ei ulla remaneant, nec peccare iam ualeant. Cuius hoc erit totum praemium, ut uitae contemplatiuae semel composita, inexplēbiliter autorem beatitudinis suae conspiciat, de illo gaudeat, de illo quod sperauit obtineat, & in eo quod sancte uiuendo peruenierit, sine fine permaneat.

De qualitate uitae futurae Cap. II.

IAM uero de qualitate ipsius uitae futurae quid dicam, quae potius debet credi quam dici? Nec ideo tamē debeo inde tacere quod ualeo: quia dicere quantum uolo non ualeo: Neque enim quia DEVM ineffabilem credimus fari de illo quod possumus non debemus, ita sane, ut plus credatur de illa uita quam scribatur, quia nec potest tantum inde proferri sermo ne, quantum potest mente complecti, & minus concipit mentis humanae quamlibet profunda cōplexio, quam se habet rei ipsius magnitudo. Ergo futura uita creditur beate sempiterna, & sempiternae beata, ubi est cet-

DE VITA CONTEMP.

5

est certa securitas, & secunda tranquillitas, tranquillitas
iucunditas, scilicet æternitas, æterna felicitas, ubi est
amor perfectus, nullus timor, dies æternus, alacer mo-
tus, & unus omnium spiritus de contemplatione
dei sui, ac de sua cum illo permanensione securus, ubi
ipsa ciuitas quæ est angelorum sanctorum & homi-
num congregatio beata meritis fulgentibus micat, &
æterna salus exuberat, ubi nec fallit quisque nec fallitur
unde nullus eicitur, quo nullus miser admittitur.

QUODEO IUDICIO DEI AB

iniquis hominibus separandi sunt san-
cti, quo ante sunt beati angeli ab
immundis spiritibus sepa-
rati. Cap. III.

Sed hoc futurum credimus per iustum DEI iu-
dicium, in quo non solum meritis, sed etiam locis
sic ab iniquis iusti separandi sunt in æternum, ut iam
nec remuneratis præmium finiat, nec damnatis sup-
plicium: quandoquidem propterea incorruptio et im-
mortalitas dabitur etiam corporibus iustorum, ut
nec ipsi æternam pœnam finiant, nec ipsos consumat
immortalis pœna, sed puniat. Ideo autem beata incor-
ruptione & immortalitate iustorum corpora dona-
buntur, ut & ipsi in gloria, & in ipsis gloria æterna iudicium
permaneat. Hoc iudicium quod inter iustos homines futurum in
iniustosque futurum dicimus, inter sanctos angelos & ter ange-
immundos credimus factum: Nam cum essent utriusque los credit
sine peccato creati & ad seruiendum DEO suo feli-
citer instituti, eorum quidam uoluntate propria de-
prauati noluerunt permanere quod facti sunt, & cum Esa. 14.
se contra creatorem suum typo superbiæ lætalis ho-
stiliter extulissent, de superna cœli regione proiecti

audierunt

A 2 sunt

D. PROSPERI

4
sunt. Quos diuina sententia eo supplicio condemna-
uit, ut quia noluerūt perseuerare cum possent, nec uel
lent reparari nec possent. Siquidem prauaricationis
eorū fuit, quod irreuocabiliter iudicij animaduersione
perculsi sunt, & ad damnationem iustissimam pro-
fecto pertingent, quod uoluntatem redeundi ac fa-
cultatem penitus amiserunt, sicut econtrario uolunta-
tis eorum angelorum fuit, quod malis sponte caden-
tibus ipsi in sua dignitate māserunt, & diuino iustōq;
iudicio actum est, ut quæ fuit cum deo suo manen-
di uoluntas fieret permanendi uoluntaria fœlixq; ne-
cessitas. Et ideo: quia nec peccauerunt unquam nec
peccare iam possunt, illius contemplatiuæ uitæ semel
facti participes, inexplēbiliter auctorem beatitudinis
suæ conspiciunt, ac merito suæ stabilitatis in æternum
felices effecti de sua permāsiōe securi sunt. Qui sum-
mum solidumq; gaudium quo insatiabiliter perfru-
untur de diuina contemplatione percipiunt ac deo
suo infatigabiliter & amanter inseruiunt, ita perfecte
beati, ut nec cupiant beatiores fieri ultra, nec ualeant.

DE RESVRRECTIONE VEL uita sanctorum. Cap. IIII.

HAec est contemplatiua uita beata, ad quam qui
bonorum operum consummatione peruene-
rint, beatis angelis similes erunt & simul cum deo
suo sine fine regnabunt. Quod hic crediderant, ibi
uidebunt sui creatoris substantiam mundis cordibus
contemplantes: & æterna exultatione gaudebunt: di-
uinæ dilectionis ac mutua delectatione possessi, deo
suo in æternum & inuicem sibi feliciter adhærebunt,
receptis cum incorruptione atque immortalitate cor-
poribus

DE VITA CONTEMP.

5

corporibus municipatum patriæ cœlestis accipient,
atq; eius in æternum ciues effecti promissa præmia
reportabunt. Ibi eis exuberabit tanta lætitia, tanta cœ-
lestium gratia gaudiorū, ut & remuneratori suo pro
tantis muneribus gratias agant, & nullum fastidium
ex ipsa affluentium bonorum perceptiōe sustineant.
Ibi ita parebunt singulorum singulis mentes, sicut cor-
poralibus oculis subiacent facies corporales: quia hu-
manorum pectorū tanta ibi erit & tam perfecta mū-
dicia, ut habeant unde mundatori suo DEO gra-
tias agant, nonunde offensi aliquibus peccatorū for-
dibus erubescant: quia nec ulla peccata ibi, nec pecca-
tores erunt, & qui ibi fuerint, iam peccare non pote-
runt. Nec latebit iam perfecte beatos aliquid secreto-
rum, qui quod est longe præstātius ipsum uisuri sunt
mundis cordibus DEVM: quandoquidem huma-
na creatura ita perfecta erit, ut in melius aut deterius
ultra mutari non possit. Cuius humanæ substantiæ ad
conditoris sui similitudinem sublimatæ, omnia bona
quæ naturaliter accepta peccato corruerat repara-
buntur in melius, id est, intellectus sine errore: memo-
ria sine obliuione: cogitatio sine peruagatione: chari-
tas sine simulatione: sensus sine offensione: incolumi-
tas sine debilitate: salus sine dolore: uita sine morte:
facilitas sine impedimento: saturitas sine fastidio, &
tota sanitas sine morbo: quoniā quidem quicquid hic
corporibus humanis uiciandis aut ferarū morsus ade-
merit, aut humana crudelitas amputauerit, aut im-
prouisi casus abstulerint, aut si ignis, uel quælibet alia
res aliqd debilitatis intulerit, aut ipsa senectus etiā sa-
nis onerosa negauerit, hæc & his similia corporū dā-
na una ibi resurrectio reparabit, atque ea corpora

Omnia bo-
na post
resurre-
ctionem
reparabū-
tur in me-
lius.

Al. facultas.

A 3 membris

Omnes
sancti
una beati
tudine
perfecti
erunt.

membris omnibus instaurata, incorruptibilis sanitas obtinebit. Propterea quicumque ibi erunt, & si differētibz meritis ab inuicem distabunt, omnes tamē unī perfectione beati erunt, quia singulis prēmia sua sufficientia erunt, & capere amplius prēmij suis iam perfecti nō poterunt. Sicut enim corporalis saturitas omnes saturōs equaliter habet, quamuis singuli cibum non æqualiter sed p̄ possibilitate p̄ceperint, ita omēs sancti & si fuerint aliqua graduum suorum diuersitate distincti, una beatitudine perfecti erunt, quia & una perfectione beati futuri sunt. Cæterū in illa tantæ beatitudinis regione nec maioris meriti sibi aliquid quisq; arrogabit: quia arrogantia ibi nulla erit, Nec superiori inuidebit, quia ibi inuidus nullus esse poterit. Et ideo & si ibi erit distantia mansionum, summa in illis erit unius perfectionis æqualitas, quibus erit regni cœlestis una fœlicitas.

QVOD CONTEMPTORES

præsentium etiam hic contemplatiuæ uitæ beatitudo delectet.

Caput V.

Domestice
occupationes
perfectum
impediūt

Al. dispiciens.

CVi felicitati promerendæ ille suspirat, qui præsentibus omnibus futurorum contemplatione renunciat, atq; a domesticis occupationibus quæ nunquam perfecte uiuere cupientium processus impediunt, in illam diuinæ sublimitatem contemplationis euectus, ipsos etiam suæ carnis affectus exuperat, & infra se uniuersa despiciens, quæ plerunq; animas de præterita uitæ sanctitate securas in terrena deiiciunt, ipsis etiam cœlestibus appropinquat, tanto diuinis uicinior factus, quanto supra humana omnia studio per-

DE VITA CONTEMP.

7

dio perfectionis ascendit, certus quod si contemplati-
uam uitam hic in certis honoribus, diuitijs, an-
xijs & caducis delectationibus plena uoluntate præ-
tulerit ueros honores, securas diuitias, & delectatio-
nes æternas inueniat: cum ad perfectionem contem-
platiuæ uirtutis in illa beata uita ubi futura est DEO
remunerante peruenerit. Et reuera quid erit hono-
rarius eo, quem diuina clementia angelicæ dignita-
tis æqualitate beauerit? Quid ditius eo, quem regni
cœlestis ineffabiliter affluēs beatitudo ditauerit? Aut
quid etiam hic delectabilius contemplatione diuina,
quæ sibi ueraciter inhianti incorruptibilem suauitatē
futuræ remunerationis infundit? Quoniā quidē con-
templatiua uita hic quoq; amatores suos futurorum
honorum consideratione delectat, ac sibi tota mentis
intentione uacantes, quantum in hac uita fieri potest,
dono sapientiæ spiritualis illuminat, & ad illam diui-
næ plenitudinem uisionis, cuius spem studijs intenti
cœlestibus gerunt, incentiuo quodam ipsius cōsequen-
tæ perfectionis inflammat, ut quod nunc in ænigma-
te cernunt, nec perfecte discernunt, tunc in illa reuela-
tione conspiciant.

QVOD PERFECTIO CONTEM-

platiuæ uitæ quæ hic haberi potest, illic per-
fectioni futuræ comparari non possit.

Caput VI.

QVapropter non sic contemplatiuæ uitæ subli-
mitatem in futuro, ubi perfectio perficienda
est, predicauit, ut in præsentem eam nagarem posse ab o-
mnibus mundi contemptoribus apprehēdi, si modo

A 4 se

- se ad eam tora deuotione conuertant, si desiderio eius accensi, præsentia blandimēta fastidiāt, & longe fortiores effecti quā ut eos terrenę occupationes illaqueent, diuinis rebus ac futuris promissionibus considerandis inhereant. Sed si consideramus apostoli Pauli sermonem, quo inter eam sciētiā quæ hic est, & eam quæ ibi futura est, discriminans ait, ex parte sci-
1. Cor. 13 mus & ex parte prophetamus: contemplationem diuinā quæ in hac uita est illi futuræ conferre nec possumus nec debemus: quando idem apostolus adiungat & dicat, cum autem uenerit quod perfectum est, in illa uita significans, tunc euacuabitur quod ex parte est, ac sic quod modo ex parte sentimus, tunc ad illam plenitudinem contemplationis diuinæ perducti iam perfecte uidebimus. Nec sane quia ibi rerū omnium noticiā non per partes sed simul & tora uidebit, ideo saltem qualiscunq; in hoc fragili corpore desperetur.
Ibidem. Et si corpus quod corrumpitur aggrauat animam et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem, tamen in quantum potest humana mens, quam suus creator ad suam fecit imaginem, studeat etiam hic intelligibiliter **DEVM** uidere per fidem, ut eum plenius uideat cum peruenerit munere ipsius conditoris sui ad speciem. Attende quā diuine sanctus Apostolus speciem fidemq; distinxit ut diceret, Per fidem ambulamus, nō per speciem. Fides ergo per quā
2 Cor. 5 ambulamus & species quæ uidetur, tenenda est: quia in hac uita ubi per fidem bene uiuendo proficimus bonorum operū quodammodo passibus ambulamus. In futura autem peruenientes ad speciem, iam nō erit quod uelut proficiēdo ulterius ambulemus, sed ipsam speciem ad quam per fidem spiritualiter ambulando
 perueni-

DE VITA CONTEMP.

peruenimus, insatiabili delectatione uidebimus.

QVOD DOMINVM PERFECTE

sancti uidere non possunt, nisi cum ad beatitudinem futuræ uitæ peruenierint.

Caput VII.

Quo circa sic hortandi sunt ad contemplatiuam uitam, quicumque plene uoluerint & deo auxiliante peruenire potuerint, ut meminerint sibi ipsius contemplationis diuinæ perfectionem in illa beata uita quæ futura est reseruari, ut ibi deum si cuti est, perfecte uideant, ubi & ipsi erunt uitæ æternæ ac regni cœlestis consecutione perfecti. Cæterum si hic perfecte potuisset substantiam DEI humana fragilitas contemplari, nunquam sanctus euangelista dixisset, Deum nemo uidit unquam. Non dixit, nemo uidebit. Denique ut euidenter ostenderet uisionem dei non negatam sanctis hominibus sed dilatam, quod in presenti tempore negauit, in futuro promisit dicens: Beati mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt. Nec hic dixit, quoniam ipsi deum uident. Igitur si deus qui in hac uita sine alicuius elementi assumptione nec potuit uideri nec potest, in futura uita uidendus est. Ibi est contemplationis diuinæ spernada pfectio, ubi erit oīm bonorū plenitudo.

QVAE ET QVANTA SIT IN HAC

carne uitæ contemplatiuæ perfectio, uel qualiter ei perseruendæ mundi contemptores inhæreant.

Caput VIII.

Proinde uitæ contemplatiuæ sectator ad conditorem suum corde illuminandus accedat, ipsi cō

A s templando.

Ioan. 1. &

1. Ioan. 4.

Matth. 5

Al dile-
ctione.

Sectato-
ris uitę cō
templati-
uę paręne
sis.

Ioan. I

templando atque insatiabiliter perfruendo uigilanter
inferuiat, ipsum iugiter concupiscat, prę amore eius
omnia quibus inde potest auerti refugiat, omnes co-
gitationes suas ac totam spem ex illius delectatione
suspendat, literarum diuinarum sacris meditationib⁹
uacet, in his se diuinitus illuminatus oblectet, ibi se to-
tum uelut in speculo quodam refulgente consideret,
quod in se prauum deprehenderit corrigat, quod re-
ctum est, teneat, quod deforme, componat, quod pul-
chrum, excolat, quod sanum, seruet, quod infirmum,
assiduę lectione corroboret, domini sui pręcepta in-
fatigabiliter legat, inexplēbiliter diligat, efficaciter
impleat, & quid sibi cauendum quidue sectandum sit
ex eis sufficienter instructus agnoscat, mysteriis earū-
dem diuinarum scripturarum perscrutandis insistat,
Christum promissum legat, repręsentatum uideat,
prophetatam perditionem populi contumacis intelli-
gat, impleri lugeat, de salute gentium gaudeat, ex prę-
teritis quę prędicta sunt & impleta teneat, futuris
promissionibus credat, ab strepitu negociorum secula-
rium remotissimus, ea seruēter excogitet, quibus ani-
mum suum in desiderium future remunerationis in-
flammet, studiis spiritalibus quibus in dies singulos
melior ac melior fiat, inuigilet, amet ocium sanctum,
in quo exerceat animę suę negotium, mortuū sibi de-
putet mundum, ac se mundi blandienti illecebris ex-
hibeat crucifixum, delectationis speculatorum pręsen-
tium incomparabiliter anteponat sui creatoris intui-
tum, semper se proficiēte successu in fastigium diuine
contemplationis attollat, nunquam ne ad momētum
quidem a promissionibus futuris considerandis auer-
sus ad terrena respiciat, eo aciem mentis indefinēter
intendat,

DE VITA CONTEMP.

11

intendat, quo peruenire desiderat, beatitudinem uitæ futuræ ante oculos animi sui proponat & diligat, nec metuat aliquid temporale nec cupiat, nec aut metus amittendæ rei temporalis aut cupiditas exquirendæ intentionē mentis eius emolliat, non eum blanda cor rumpant, nec aduersa concutiant, non inflet opinio secunda nec sinistra deiiciat, nec falsa uituperatio siue laudatio augeat gaudia eius aut minuat, non gaudeat de temporalibus omnino, nec lugeat. Inter læta inui-ctus ac tristitia unā faciem animo constanti obtineat, nec pectoris eius stabilem firmitatem quicquid promittit mundus aut minatur, excuciat, sed idem semper ac sibi similis perseverans, mundi huius damna si mul & lucra nō sentiat. Et cum hæc & his similia con templatiuæ uitæ desiderio affectus impleuerit, non se hic iam ex parte omni perfectum, sed perficiendum in illa beata uita, quæ futura est, immobiliter credat, atque ad eandem se ubi DEI substantiam reuelata fa cie uidere possit extendat.

QVOD TANTVM INTEREST IN-
ter perfectionem uitæ istius & futuræ, quan-
tum interest inter perfectos qui peccare
nolunt, & eos qui iam peccare nō
possunt. Caput IX.

NAm sicut hic comparatione iuste uiuentium di-
citur quisque perfectus, quia iustus præcepta
facit, perfectus aut præcepta transcendit, ita idē colla-
t° illis absolute perfectis qui in uita beata futuri sunt,
non est ut ita dicam perfecte perfectus, cui et si dimis-
sa est omnis iniquitas, non est adhuc sanata, sed sanā-
eius infirmitas, & ideo & si nō peccat, ut sit uere per-
fectus,

Nulla in
hac uita
absoluta
beatitu-
do.

fectus, peccare tamen potest: quia non est consumpta omni infirmitate sanatus, ac per hoc ubi ab omni peccato mundatus, peccare non poterit, ibi erit perfecte sanus ac summe perfectus. Hic autē quantalibet quis excellentia sanctitatis emineat, quantalibet eminentia perfectionis excellat, potest quidem fieri pro modulo huius uitæ perfectus. Sed non est sic de sua perfectione securus, ut non debeat esse de casu sollicitus, & utiq; ubi est, sollicitudo nō est absoluta beatitudo. Quæ nequaquam perfecta credenda est, si segura nō fuerit, nec segura erit, nisi omnem sollicitudinem securitas æterna consumpserit. Quapropter qui dicuntur in hac uita beati spe, beatitudinis futurę beati sunt, ipsa autem re non hic, sed in illa uita beati futuri: quia ibi omnium beatorum beatitudo perfecta erit, ubi humana natura sui gloriam conditoris et suam perfecte beatificata uisura est, atq; ei sine ullo defectu suæ beatitudinis adhærebit.

QVOD HIC SANCTI DEVM

in assumpta creatura uiderint.

Caput X.

NEC moueat quod hic quoque à iustis antiquis uisum legimus deum, quia non est in hac humiliatione nostra sic uisus, sicut in illa clarificatione uidendus est, quādoquidem in forma uisibilis creaturæ, in qua pro dispensatione temporum, ubi uoluit & quibus uoluit iustis apparuit, nec potuit nec potest uideri, sed poterit cum ad supernam patriam peregrinatio nostra peruenerit, & mortale nostrum immortalitas beata uestierit, atq; ad contemplationem diuinam uel perceptionem cœlestium præmiorum omnes

uere

DE VITA CONTEMP.

15

uere fideles fides ipsa, qua hic futura credebantur impleta perduxerit.

DE QUALITATE GLORIFICATIONIS

torum corporum quae in resurrectione futura sunt. Caput XI.

Ibi diuersi quidem sexus corpora, sed sine ulla concupiscentia corporali futura sunt. Ibi erit omnium perfecta charitas, & nulla cupiditas. Ibi etiam corporales oculos nihil uisibilis creaturae latebit, quia incorruptibilem corporum uisus utique incorruptibilis erit, & ita sine comparatione uiuacior, quam hic fuit, ut ei aliquid uisibilium clausum esse non possit. Corporibus quippe immortalitate donatis auferenda est tarditas non integritas: necessitas, non uoluntas, ut ibi sine temporis mora aut impedimento ponderis sint ubi esse uoluerint, atque eo sequatur sine ulla difficultate spirituale iam corpus, quocumque ire uoluerit spiritus angelicae beatitudinis aequalitate perfectus. Tunc filiorum, parentum, coniugum miseria, qui ibi non fuerint, beatos contristare non poterit: quia nomina omnium necessitudinum corporalium quae hic nostra fragilitas habuit, excellentia illius beatitudinis non admittit, ubi omnes quicumque fuerint, unum corpus erunt, & singuli de sua uel singulorum felicitate gaudebunt. Haec de contemplatiua uita dicta sufficiant.

QUANTVM INTER CON-

templatiuam & actiuam uitam
interfit. Cap. XII.

IAm nunc quid inter ipsam contemplatiuam et actiuam uitam interfit, breuiter disseram. Quod ut euidenter eluceat,

Actiue ui
tæ uirtu
tes.

Vitæ con
templati
uæ uirtu
tes.

Al. igno
rare.

Al. semel.

elucent, ipsas sibi inuicem uitas contemplatiuam scilicet & actiuam, prolatas earum uirtutibus cōferamus. Ad actiuam uitam pertinet inter humana proficere, & rebelles corporis motus rationis imperio temperare, ad contemplatiuam supra humana desiderio perfectionis ascendere, & indefinenter augendis uirtutibus incubare. Habet actiua profectum, contemplatiua fastigium. Hec facit hominem sanctum, illa perfectum. Huius uitæ est, nulli prorsus iniurias irrogare, illius irrogatas, æquanimiter sustinere: imò ut propriam dicam, executor actiuæ studet in se peccanti dimittere, Contemplatiuæ sectator, offensas quibus pulsatur nec omnino concutitur, & ignoscere magis paratus est quàm donare. Iste iram patientiæ uirtute compescit, immoderatis cupiditatibus parsimonie frenos imponit. Tangit desiderijs carnalibus, nec cōsentit, pulsatur mundi huius curiositate, nec rapit, quatit diabolica impugnatione, nec uincitur, & DEO suo deuota mente subiectus, non atteritur diuersis tentationibus, sed probatur. Ille omnes affectiones quibus uita mortali um uariatur sanctis uirtutibus uincit, cupiditatum ac perturbationum omnium liber, beata quiete perfruitur, & illecebris ac uoluptatibus factus expedita mente superior ineffabili gaudio diuinæ contemplationis afficitur. Iste suscipiendo peregrinum, uestiendo nudum, gubernando subiectum, redimendo captiuum, tuendo uolenter oppressum, iugiter se ab omnibus iniquitatibus suis emaculat, & uitam suam bonorum operum fructibus dirat, ille facultatibus suis in usus pauperum distributis, simul se expoliavit mundo, & ad mouit se totis uiribus cælo, res mundi mundo proiecit, & seipsum deuota mente Christo restituit, à quo immorta-

DE VITA CONTEMP.

15

immortales diuitias sibi dari orat ut pauper: protegi
se cotidie postulat ut infirmus: immortalitatis uesti- Al. indu-
mento uestiri cupit ut nudus: defendi se ab impugna- mento.
tione inuisibilibus hostium supplicat, ut fragilitate car-
nis oppressus, celestem patriam sibi dari desiderat ut Al. dona-
peregrinus. Actiua uita habet sollicitum cursum, con ri.
templatiua gaudiū sempiternum. In hac acquiritur
regnum, in illa percipitur. Hęc facit pulsare bonorum
operum, uelut quibusdam manib⁹ ianuam, illa uocat
consummatos in patriam. In hac contemnitur mun-
dus, in illa uidebitur deus. Et ut multa præteream,
quæ commemorare non ualeo, in hac uita actiua qui
immundis spiritibus extiterint fortiores, in illa con-
templatiua, quæ summe beata est, remunerante deo
fient angelis sanctis æquales, atque in æternum
cum illo regnabunt in illa ciuitate superna felices.
Itaque quoniam de contemplatiua uita in superiori-
bus multa iam dicta sunt, & Secundus liber ea quæ de
actiua dicenda sunt continebit, sufficiant ista, quæ di-
ximus, ut consideremus & reliqua, quæ de tertio capi-
tulo usq; ad finem libri huius sequenti disputatione tra-
ctabimus. Videamus nūc utrum is, cui ecclesiæ regen-
dæ cura commissæ est, contemplatiuæ uitæ fieri parti-
ceps possit.

QVOD SACERDOTES SAN-

cti contemplatiuæ uitæ fieri participes
possint. Caput XIII.

Quidiligeret ea quæ superius de uita cõtem-
platiua dicta sunt considerat, et sufficienter in-
structus intelligit, quādo & ubi possit eius perfectio
comprehendi, non dubitabit ecclesiarum princeps
uitæ

Vita con-
templati-
uæ defini-
tio.

uitæ contemplatiuæ posse & debere fieri sectatores:
quia siue secundum opinionem quorundā nihil aliud
sit uita contemplatiua, quā rerum latentium futura-
rumq; noticia, siue uacatio ab omnibus occupationi-
bus mundi, siue diuinarum studium literarum, siue q-
his probatur esse perfectius ipsa uisio dei, non ui-
deo quid impeditenti sanctis sacerdotibus possit af-
ferri, quo minus ad hæc quatuor quæ commemorau-
perueniant. Duo enim primū & ultimum, id est, rerū
latentium futurarumque noticia, & ipsa uisio dei,
incōparabiliter præstantiora erunt in illa uita beata, q̄
in ista diuersis erroribus implicata: quandoquidē tam
rerum omnium noticia, quā ipsa dei substantia
plene & pfecte uidebitur. Duo autem media uacati-
onem uidelicet ab omnibus occupationibus mundi,
et diuinarum studium literarum etiam hic possunt ha-
bere pontifices, sed illi qui se ab omnibus implicamen-
tis negotiorum secularium remouentes non torpent
ocio, sed insistant pfectionis suæ negocio, & ab stulti-
cia secularis sapientiæ auersi, uerbo DEI nfatiga-
biliter uacant sapientes ueraciter uiuunt, cœlestia fa-
piunt, terrena despiciunt, contradicentes sanæ doctri-
næ redarguunt, obedientes instituunt, sanctis uirtuti-
bus, quibus in dies singulos fiant deo propinquo-
res incumbunt, & tam suis quā omnium qui p eos
erudiūt, pfectibus clari, hic quidē uelut gustū quendā
contemplatiuæ uitæ quo ad eam frequentius prouo-
centur accipiunt, sed sibi iam in æternum felices effe-
cti de eius perfectione gaudebunt. Proinde uero
non instantur: quia hic omnium fidelium catholico-
rum honorantur ut capita, sed lætantur potius, quia
ibi Christi qui est sacerdotum ac fidelū caput clario-
ra mem-

Christus
fidelium
caput

ra me-
neg-
cupid-
ditan-
non-
bus q-
scien-
rum-
tant-
les c-
cent-
non-
te fi-
tæ p-
nifi-
uide-
ribu-
tius-
non-
tem-
red-

A
face-
hi-
mi-
ser-
deb-

DE VITA CONTEMP.

17

ra membra futuri sunt. Et si (quod absit) secularibus negocijs impliciti fundorum terminos sine termino cupiditatis extendant, ac se passim exquisitis delicijs ditant, quæ animum corpusq; debilitant, si gloriam non Christi, sed suam decepti vulgi adulantis honoribus querant, plusq; de se alienæ linguæ quàm suæ conscientia credant, si omne gaudium suum non futurorum remuneratione, nec in sanctitate uitæ, sed in sua tantum dignitate constituent, et dum tales esse se, quales creduntur amant, nunquam sibi displiceant, ac placentes sibi non sint de sua correctione solliciti. Quis non intelligat tales si in talibus perseverent, nec se ante finem uitæ præsentis emendent contemplatiue uitæ participes esse non posse, ad quam non perueniunt nisi qui studuerint esse quod facti sunt. Nec affectat uideri, sed esse quod sunt, non alienis laudibus, sed moribus suis eximij, non solum de sua dignitate, sed potius de sacerdotalis uitæ nobilitate conspicui, qui sunt non appellatione tenus, sed uirtute pontifices uitæ contemplatiuæ capaces, & gaudiorum cœlestium coheredes.

Al. dedāt

VBI LOCUTOR SE EXCV.

fat quod ecclesiæ magistros docere non audeat. CAP. XIII

ACne cuiuspiam meus sermo presumptuosus appareat, si quales non esse uel esse debeant omnes sacerdotes ostendat, non generaliter, sed de uno mihi uideo esse dicendum, & de te potissimum qui hoc mihi (tua pace dixerim) temere delegasti periculosi sermonis officium. Nec incognita uobis, sed usitata debeo comprehendere, quæ solemus inter nos mutua colla

B

Al. confa tua collatione conferre. Quibus breuiter declaratis, bulatione non puto quod relationem magis quam disputationē meam quisquam iuste posset alicuius temeritatis arguere, quasi patres meos a uideā docere, à quibus normam uiuendi accipere sum paratus & discere.

DE NEGLIGENTIA SACER-

dotis qui in doctrinæ suæ agendo contraria personā nō potest implere doctoris.

CAP. XV.

R Ecolite ergo quanta & qualia me audiente atq; probante dicere soleatis de administratiōe pōt fici, qui populi sibi commissi cura post habita ardentius bona præsētia desiderat, quā futura, & oblitus quod non solum de se, sed etiam de grege sibi credito rationem pastori pastorum omnium reddat, sua suorumq; detrimenta non cogitat. Quem nō delinquentium peccata contristant, nec proficientium bona lætificāt, sed de se rātum, p̄tūq; aut nec de se omnino sollicit⁹ quid à suis boni mali uē geratur ignorat, qui non prædicat perseverantiam iusti, pœnitentiam prauis, contemptum mundi conuersis, futuras pœnas auersis, qui non potest dicere contemptoribus admonitionis suæ futurum cogitare iudicium, quod ipse forte non cogitat; amatoribus mundi nolite diligere mundum, si eum mundi amor oblectat: ambitiosis ambitioni finem imponite, si eum ambicio ruinosā præcipitat: ebriosus ebrietatem cauate, si se mero usque ad alienationem mentis ingurgitat, sumptuosis dapibus crudus non potest suis abstinentiam laudare quam calcat: uicio cupiditatis addictus cupidis, amorem non potest dissuadere pecuniæ: inimicitiarum tenax non audebit animos dissidentiu sacerdotali tranquillitate

Pastoris
dormit
ris obiur-
gatio.

Al. ebrio
sitatem.

DE VITA CONTEMP. 19

equillitate componere: iusticiam prædicare iudicibus
erubescit quam ipse personæ potētis fauore corrup
pit, nec defendit oppressos, si personas aut honorat,
aut despicit, & quicquid boni non facit aut mala com
mittit, nec iubebit fieri nec uetabit: quia necessariam
docendi auctoritatem contrarietate suæ actionis aut
amittit aut minuit.

Al. dispi
cit.

QVALE PERICVLVM MANEAT

eos qui ecclesiam sibi creditam uel relin
quere uolunt, uel strenue gubernare
contemnunt. CAP. XVI.

HAEC & his similia memorantes, episcopatus
uos accepti pœnituit, qui sicut administratorē
suum si probe administretur illustrat: ita contempro
rem suum condemnat. Denique uolentes ecclesiam
uobis creditam uelut impares ei regendæ dimittere,
atq; in aliquam solitudinem non tam studio quietis
quàm ipsius officij uestri desperatiōe secedere. Nulla
res alia uobis exegit in melius mutare consilium, nisi
quod ueriti estis periculum nauis incurrere: quoniam
si periculosum est nauim inter fluctus caute non rege
re, quanto periculosius est eam undis intumescētib;
fluctuantem in tempestate relinquere? Ad quam sicut
satius est non ascendere, ita semel susceptam cōuenit
fluctuātis pelagi proiecta formidine ac spe perueniē
di concepta, usq; in portum sine ulla mercium iactu
ra perducere. Quæ cum uobis comparatio placuisset,
adiuxi. Et idcirco ecclesia quæ uelut nauis magna per
mare mundi huius enauigat, quæ diuersis tentationū
fluctibus in hac uita contunditur, quæ immundorum
spirituum persecutionibus uelut quibusdam procello
sis fluctib; in diuersa iactatur, quæ scandalorum cau

Al. accede
re.

Ecclesia
uelut na
uis flucti
bus con
tunditur.

ribus uadofis illiditur, quæ uelut aggere arenæ gra-
uantis cingitur, non relinquenda est, sed regenda, quæ
sicut omnes quos uehit perducit incolumes gubernato-
ris uigilantia gubernata, ita nō solum omnes quos ha-
bet, sed etiam ipsum gubernatorem perdet submersa
fluctibus aut soluta.

VBI ANXIVM QVOD ECCLESI-

am nec relinquere, nec regere possit prouocat,
suggerendo quod eam melius regat ex-
emplo. CAP. XVII.

HAEC atq; huiusmodi me prosequente per-
moti grauititer ingemistis uos in eam necessi-
tatem fuisse perductos, quam nec implere aliquo stu-
dio, nec sine peccato relinquere ualeatis, ac deinde cū
pijs gemitib; uestris ea qua uobis obstrictus sum cor-
dis affectione compassus orando uos posse perficere,
quod non possetis docendo suggerere, plustq; fideles
catholicos bonis exemplis quā luculentis uerbis so-
lere proficere, eamq; esse summam perfectamq; do-
ctrinam quam conuersatio spiritalis ostenderit, non
quam inanis sermo iactitaret, nec à nobis in die iudi-
cij uerba querenda, sed opera, nec facile persuaderi esse
possibile, quod docet lingua, si à lingua uita dissentiat.
Illud autem probare possibile est, quod siue prædi-
ces siue non prædices faciendo confirmas, & imitari
uolentibus cum quadam delectatione ipsius possibili-
tatis inculcas, uos mea suggestione paululum delecta-
ti, hoc protinus si me non habet obliuio, retulistis.

QVOD PARVM VALEAT EX-

emplo agenda mōstrare, nisi etiam quæ sint
credenda docendo sacerdos ostenderit.

CAP. XVIII.

Etiā

Al. ualere
tis.

Homines
malunt
exempla
q̄ uerba.

Etiam si tota perfectio in opere tantum, non erit
 tam in fide confisteret, nec quid homo credidisset, sed quid egisset in die iudicii quaereretur, quis erit
 tantæ arrogantiae, qui ecclesiasticæ doctrinæ auctoritate neglecta de sua sibi iusticia blandiatur? At cum
 non solum secundum Apostolum nos oporteat for-
 mam præbere fidelibus, sed etiam eos ipsos fideles qui
 nobis diuinitus instituendi commissi sunt instruere
 debeamus de patre, quomodo solus accipiatur inge-
 nitus, de filio quomodo ex ipso sit genitus, & de spiri-
 tu sancto quomodo ex patre ac filio procedēs nec in-
 genitus possit dici nec genitus, qualiter ista tria unū
 sint, & hoc unum non diuidatur, sed distinguatur in
 tria: quemadmodum nec pater nec spiritus sanctus,
 sed solus filius de solo patre ineffabiliter natus, homi-
 nem totum sine ulla mutatione substantiæ suæ suscep-
 perit, ac se deum & hominem uerum per uirtutes pas-
 sionestꝫ probauerit, comprehendi permiserit, occidi
 uoluerit, tertia die resurrexerit, in cælo hominē de no-
 bis assumptum sua uirtute leuauerit, suæ resurrectionis
 exemplo nobis regeneratis in se spem feliciter re-
 surgendi præstiterit, membra sua nos fecerit, nō cre-
 dentibus sibi uel à se recedentibus supplicium commi-
 natus sit, & adherentibus sibi regnum cœleste pro-
 miserit.

DE VIRTUTE FIDEI QVOD

ad eam non solum credere uel intellige-
 re, sed etiam bene operari pertineat.

CAP. XIX.

Haec & alia & sacerdos nosse debet ut doceat,
 & populus credere, ut ea quæ doceatur intelli-

B 3 gar,

Esai. 7. iu
xta lxx.
et Mat. 13
ac Actu.
28.

Pfal. 55.

Rom. 10

Ibidem.

gat dicente Apostolo, Nisi credideritis, non intellige-
tis. Vnde datur intelligi quod non fides ex intellectu,
sed ex fide intellectus existat, nec qui intelligit credat,
sed qui credit intelligat, & qui intellexerit bene, agat
sicut alibi scriptum est: Noluit intelligere ut bene age-
ret. Non dixit, non potuit, sed noluit intelligere, ut ni-
hil aliud nolle intelligere dictum quam nolle crede-
re nouerimus, ac per hoc ut bene agat quis intelligere
studeat & ut intelligat credat. Sed quia idem Aposto-
lus dicit, fides ex auditu, auditus autem per uerbum
Dei, debet doctor ecclesie predicare, quod audiat
crediturus: quia sine predicatione nullus erit auditus,
eodem Apostolo testante atq; dicente, Quidam
audient sine predicante? Si ergo quilibet sine predi-
cante non audit, sine auditu non credit, sine fide non
intelligit, sine intellectu bene non agit, uerbum fidei
predicandum est, ut audiens credat, credens intelli-
gat, & intelligens bonum opus perseveranter exerceat:
quoniam nec opera sine fide, nec fides sola sine operi-
bus iustificat. Et ideo si corde creditur ad iusticiam, ore
autem confessio fit ad salutem, qui non crediderit non
habendo fidem, nec iusticiam cordis habere poterit,
nec salutem.

QVOD NIHIL PROSIT SACER-
doti etiam si bene uiuat, si male uiuentem
taendo non corrigat.

CAP. XX.

1. Pet. 5

QVod uero dicit Apostolus ut nos formam de-
beamus exhibere fidelibus, quid ualebit si cui
uel exhortandi bonos, uel castigandi malos cura com-
missa est, bene uiuendo se imitandum bonis exhibeat,
& malos

DE VITA CONTEMP.

25

& malos tacendo non corrigat: Ad hoc enim nisi me fallit opinio, sancte uiuendum est sacerdoti, ne dicta sua repugnātibus factis euacuet, si quod prædicare non debere non faciat, aut si quod non facit, prædicare præsumpserit, nihil apud eos qui eius uitā nouere proptoris ex ficiat: quia ad hoc est ecclesiæ Dei præpositus, ut exemplum non solum bene uiuendo alios exemplo suæ conuersationis instituat, sed etiam fiducialiter prædicando singulis ante oculos peccata sua constituat, quæ poena maneat duos, quæ gloria obediētes ostendat, nullius salutem desperando contemnat, animas emendari nolentium plangat, imitatus Apostolum, qui ait: **Al. duris. Al. obediētib.**
2. Cor. 12
 Ut lugeam multos ex his qui ante peccauerunt, & non egerant poenitentiam. Et iterum: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uiror? Quapropter sciēs quod si quibuscumque diuitibus ac potentibus male uiuentibus pareat aut faueat, eos perdat simul & pereat, & sancte uiuere debet propter exemplum & docere propter suæ administrationis officium, certus quod ei nihil sua iusticia suffragetur, de cuius manu anima pereuntis exigitur, quando quicumque alius perierit, quem nulla docendi necessitas manet, solus poenas sceleris sui dabit. Ille autem cui dispensatio uerbi commissa est, etiam si sancte uiuat, & tamen perdit uiuētes arguere, aut erubescat, aut metuat, cum omnibus qui eo tacente perierunt perit. Et quid ei proderit non puniri suo, qui puniendus est alie no peccato? Mentior, nisi hoc dominus per Ezechielem prophetam sub cuiusdam terroris denunciatio ne loquitur, dicens ad eum: Et tu fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel. Nec hoc transeunt debemus audire, quod sacerdotem speculatorem ap-

Ezechie. 3

B 4 pellat,

Specula-
toris offi-
cium.

Ibidem.

Ibidem.

pellat, ut sicut speculatoris est, de loco editiori prospicere, & plus omnibus contemplari, ita sacerdos debet esse proposita sublimitate celsior cunctis, & maioris scientiæ habere gratiam, qua possit sub se uiuentes instruere. Videamus iam quid diuinus sermo cõtineat. Audiens, inquit, ex ore meo sermonem, annuncians eis ex me, ut hoc dicat, sacerdos quod ex diuina lectio ne didicerit, quod illi deus inspirauerit, non quod præsumptione humani sensus inuenerit. Annuncians eis, inquit, ex me. Ex me, non ex te mea uerba loqueris. Non est quo in eis tanquam de tuis inferis, ex me, inquit eis annuncia. Sed iam quid annunciet audiamus. Si me dicente ad impium impie morte morieris, si nõ fueris locutus ut custodiat se impius à uia sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem uero eius de manu tua requiram. Quid potuit expressius, quid apertius potest dici? Si impio, inquit, non locutus fueris ut ab impietate sua se custodiat & ille perierit, sanguinem eius de manu tua requiram. Hoc est dicere: Si ei peccata sua non annunciaueris, si eum nõ argueris, ut ab impietate sua conuerteretur & uiuat, & te qui non increpasti, & ipsum qui te tacente peccauit flammis perhennibus perdam. Quis rogo tam saeui peccatoris, quis tā ferreus erit, quē sententia ista nõ terreat, quis tā alienus à fide, qui sententiæ istī non credat?

LVCTVOSA DESCRIPTIO SACERDOTIS carnaliter uiuēris. CAP. XXI.

SED nos præsentibus delectati, dum in hac uita commoda nostra & honores inquirimus, non ut meliores, sed ut ditiores, nec ut sanctiores, sed ut honoratiores simus cæteris festinamus, nec gregem domini

mini qui nobis pascēdus tuendusq; commissus est, sed nostras uoluntates, dominationem, diuitias, & cetera blandimenta carnaliter cogitamus, pastores dici uolumus, nec tamen esse contendimus, officij nostri uitamus laborem, appetimus dignitatem. Immundorum spirituum feras à grege dilacerando non pellimus, et quod eis remāserit ipsi consumimus, quando peccantes diuites uel potentes non solum non arguimus, sed etiam ueneramur, ne nobis aut munera solita offensi non dirigant, aut obsequia desiderata subducant, ac sic muneribus eorum & obsequijs capti, imò per hęc illis addicti, loqui illis de peccato suo aut de futuro iudicio formidamus. Et ideo minaciter superbiam nostram diuinus sermo cōtrundit, sed noster auditus nihil unde proficiamus admittit, quia præsētis uitæ capti dulcedine, quæ pœna negligentiam nostram maneat in æternum nolumus cogitare. In pastores ergo dicitur ista, de quorum nobis inani appellatione blandimur. Hęc dicit dominus: Væ pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur à pastorib? Lac comedebatis & lanis operiebamini, quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrum, non sanastis: quod fractum, non alligastis, & quod abiectum, non reduxistis. Quod perierat, non quaesistis, sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia, & dispersæ sunt oues meæ, eo quod non esset pastor, & factæ sunt in deuorationem omnium bestiarum agri. Et paulopost. Propterea pastores audite uerbum domini. Viuo ego, dicit dominus: quia pro eo q facti sunt greges mei in rapinam, & oues meæ in deuorationem omnium bestiarum agri eo q

Eze. 34

Al. ægrum.

Ibidem.

B 5 non

Ibidem.

non esset pastor, neque enim quæsierunt pastores gregem meum, sed pascabant pastores semetipsos, & gregem meum non pascabant. Propterea pastores audite uerbum domini. Hæc dicit dominus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare eos faciam ut ultra non pascant gregem meum, nec pastores amplius pascant semetipsos. Quis ad hæc non contremiscat? Quis ista sine intolerabili metu futuræ examinationis accipiat, nisi qui aut non intelligit, aut futura non credit? Sed quia omnia quæ deus obseruari uoluit tam aperte posuit, & ita nominis sui auctoritate firmavit, ut ea facilius quod dictu quoque nefas est, cōtemnamus, quàm nos intelligere uel non credere tam aperta & diuina fingamus, quando audimus hæc dicit dominus. Quis non futurum esse credat, quod dicit dominus, nisi qui deo non credit? Quod autē dicit, uæ pastoribus, istud uæ pro maledicto poni & pastorum nomine nos significari, quis non intelligat nisi qui futura non cogitat? Gregem domini pascendū pastores facti suscepimus, & nos ipsos pascimus, quando non gregum utilitati prospicimus, sed quid foueat & augeat nostras uoluptates adtendimus; lac & lanas ouium Christi oblationibus cotidianis ac decimis fidelium gaudentes accipimus, & curam pascendorum gregum ac reficiendorum a quibus peruerso ordine uolumus pasci deponimus. Non sanamus spiritali consilio peccatis infirmum, non sacerdotali ope consolidamus atque reficimus diuersis tribulationibus fractum, non ad uiam salutis reuocamus errantem, non requirimus sollicitudine pastoralis uenie desperatiōe iam perditum, ad hoc tantum potentes effecti, ut nobis in subiectos dominatio

Al. uoluntates.
Pastores
pascētes
semetipsos.

gem
uiol
un
ius
uite
min
Rec
eos
quā
scu
pro
fici
ritu
xer
dab
scan
ac fi
epi
re i
uum
bilia
Q
an
no
A
fici
uerb
pos
in e
illa
ditu

DE VITA CONTEMP. 29

Item tyrannicam uindicemus, non ut afflictoſ contra uiolentiam potentium qui in eoſ ferarum more ſauunt defendamus. Inde eſt quod tam à potentibus huius mundi quàm à nobis quod peius eſt, nonnulli grauius fatigari depereunt, quos ſe de manu noſtra dominiſ requiſiturum terribiliter comminatur dicens: Requiram oues meas de manu paſtorum, & ceſſare eos faciam, ut ultra non paſcant. Quod quid eſt aliud, quàm paſtores qui ſemetipſos non gregem meum paſcunt, ſublimitate ſuæ dignitatis expollem, & inter reprobos quia honorem ſuum noluerunt cuſtodire proijciam: Horum & hiſ ſimilium conſideratione perterritus, timor & tremor ceciderunt ſuper me, & contexerunt me peccatorū meorum tenebræ & dixi: Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & uolabo & requieſcam? Et hoc eſt totum propter quod imperitiæ meæ ac futuri ſiniſ recordatus ingemui, & uolui ſarcinæ epiſcopatus mei depoſita elongare fugiens, & manere in ſolitudine, & ibi expectare dominum qui me ſaluum faceret à puſillanimitate mea, & ab ipſa intolerabilem mihi ſollicitudinum tempeſtate.

Quod ſecundū ſermonē Prophetæ, culpa ſua perant, qui ſacerdotū increpationes uel admonitiones peruerſa uoluntate contemnūt. CAP. XXII.

AD hæc ergo tunc ſic inquam: Iſta inuidioſis quaſtionibus iactas, & in ſugillatione pontificum uel certe ipſius pontificatus exaggeras, quaſi nō uerba iſta legeritis quibus rationabiliter permoueri poſſitis & illa quæ à uobis prætermiſſa ſunt, breuiter in excuſationem officiij ſacerdotaliſ attingam. Poſt illa uerba quibus negligētium ſacerdotum ſiniſ oſtenditur, de pontifice officium ſuum curante propheta ſic

Ibidem.

Al. uenerunt.

Pſal. 54.

Al. ego.

- Ezech. 3.** sic loquitur: Si autem adnūciante te ad impiū ut à uirīs suis conuertat: nō fuerit conuersus à uia sua, ipse impius in iniquitate sua morietur & tu aīam tuā liberaſti. Hic certe ſatis euidenter oſtendit, quod ſiue proficiant, ſiue nō proficiant auditores, tacere eis non debeant ſacerdores, nec ideo rei ſint, ſi forte eorum uerba populi non audiunt, uel audita contemnunt, ſed ſi ab eis corrigendi abſiſtunt: quia ſi nec exemplo uitæ præpoſitorum ſuorum, nec uerbo doctrinæ populi contumaces emē dati proficiunt, ipſi ſibi cauſa ſuę perditionis exiſtunt, & doctores ſuos quorum exempla ſimul ac uerba deſpiciunt, inuoluere criminibus ſuis omnino non poterunt. Quod idem propheta euidentius alio loco proſequitur dicens: Speculator ſi uiderit gladium uenientem ſuper terram, & cecinerit buccina, & annunciauerit populo, audiens autem, quiſquis ille eſt, ſonū buccinæ nō ſe obſeruauerit ueneritque gladius & tulerit eū, ſanguis ipſius ſuper caput eius erit. Sonum buccinæ audiuit, & ſe non obſeruauit, ſanguis eius in ipſo erit. Si autem ſe cuſtodierit, animam ſuam ſaluabit. Hic autē quid agere debeat qui fungitur ſpeculatoris officio, diuinus ſermo ſatis oſtendit, ut quando uiderit uenientem gladium ſuper terrā, iram dei ſcilicet ſuper peccatores operibus terrenis addictos, omnino nō taceat, atque eis quamdiu inhæſerint iniquitatibus ſuis impendere diuinæ indignationis interitum denunciare nō deſinat, ſed clare ac publice arguat: quia hoc buccinæ nomen inſinuat, ut ſic ſe à ſuis criminibus emendantes, ſupplicii futuræ dānationis effugiant. Quod ſi corripientem, ſi iram futuram quæ cōtempторibus am imminet nūciantē hoīes terreni deſpiciūt, ſanguis eorū in ipſis erit, & ſacerdos q̄ eis peccata ſua nō tacuit
- Pastores** nunq̄ tacere debent.
- Ezech. 33.**
- Speculatoris officium.**
- Al. imminere.**

tacuit, potestatem quæ eos expectat particeps esse non poterit.

QVOD SACERDOTES ETIAM

qualiter possunt tam simpliciter docere debeant,
ut omnes eos docentes intelligant. Cap. XXIII.

Nec uero se per imperitiam pontifex excusabit,
quasi propterea docere non ualeat, quod ei suffi-
ciens & luculentus sermo non suppetat, quando nulla
alia sacerdotis doctrina debet esse quam uita, satisque audi-
tores possint proficere, si à doctoribus suis quod ui-
dent spiritualiter fieri, hoc sibi etiam simpliciter audi-
ant prædicari, dicente Apostolo: Et si imperitus ser-
mone, sed non scientia. Vnde datur intelligi, quod non
se debeat ecclesiæ doctor de aurati sermonis ostenta-
tione iactare, ne uideatur ecclesiam dei non uelle ædi-
ficare, sed magis se, quantæ sit eruditionis ostendere.
Non igit in uerborum splendore, sed in operum uirtute
totam prædicandi fiduciam ponat, non uocibus delectet
populi adclamantis sibi, sed fletibus, nec plausum à po-
pulo studeat expectare, sed gemitum. Hoc specialiter
doctor ecclesiasticus elaborer, quo fiant qui audiunt
eum sanis disputationibus meliores, non uana assentatione
fautores. Lachrymas quas uult à suis auditoribus fun-
di, ipse primitus fundat, & sic eos compunctione sui cor-
dis accendat. Tamen simplex et apertus, etiam si minus
latinus disciplinatus, tamen & grauis sermo debet esse
pontificis, ut ab intelligentia sui nullos quamuis impe-
ritos excludat, sed in omnium audientium pectus cum
quadam delectatione descendat.

QVID INTERSIT INTER DOCTO

res qui ecclesiam simpliciter docentes ædificant, et
eos qui eloquentiam suam luculentis declama-
tionibus iactant. CAP. XXIII.

Denique

mon. 18.
2 Cor. 11.

Ostenta-
tio sermo
nis eccle-
siæ docto-
ribus fu-
gienda.

Nota.

Denique alia est ratio declamatorum, & alia debet esse doctorum. Illi elucubratę declamationis pompam totis facundię suę uiribus concupiscunt, isti sobrio usitatoq; sermone Christi gloriam querunt. Illi rebus inanibus preciosa uerborum induunt ornamenta, isti ueracibus sententijs ornant, & comodat uerba simplicia. Illi affectant suorum sensuum deformitatem tanq; uelamine quodam phalerati sermonis abscondere, isti eloquiorum suorum rusticitatem studet preciosis sensibus uenustare. Illi totā laudem suam in fauore uulgi, isti in uirtute dei cōstituunt. Illi plausibilē dicunt, & nihil auditoribus suis declamando prospiciunt, isti usitatis sermonibus docent, & imitatores suos instituunt: quia rationem suam nulla fucata compositionis affectatione corrumpunt.

**Al. com-
mendant.**

**Al. affecti-
one.**

Quales esse debeat sacerdotes qui uolunt fieri uite contemplatię participes. **CAP. XXV.**

Quocirca si sacerdotes sancti nō quales illi sunt q̄s iudicādos atq; dānandos cōminatio diuina pronūciat, sed quales apostolica doctrina cōmendat, multos ad deū sancte uiuēdo & predicādo cōuertant, si nihil ex imperio sed omnia humiliter agāt, ac se communes eis quibus sunt prępositi studio sanctę dilectionis exhibeant, si infirmitates carnaliter uiuentium fratrū modo uerborū salubriū medicaminibus curēt, modo quas incurabiles iudicant, patientię uirtute sustineant, si moribus ac prædicationibus suis nō suam, sed Christi gloriam querant, nec uerba ac facta sua in preciū fauoris conciliandi miserabiliter perdant, sed quicquid sibi sacerdotaliter uiuentibus atq; docētib; honoris impendit, deo semp adscribāt, si nō insentur officiosis

DE VITA CONTEMP.

31

Officiosi occurrentiū salutationibus sed grauent, nec honorari se, sed onerari fauentiū sibi laudibus credāt, si consolent afflicto, pascant egenos, uestiant nudos, redimant captiuos, suscipiant peregrinos, si errantibus uia salutis ostendāt, desperatis spē ueniē cōsequen de promittāt, currentes impellant, remorantes accendant, & quicqd ad officiū suū pertinet cōstanter exer ceant, quis sic erit alienus a fide, ut dubitet tales cōtēplatiue uirtutis esse participes, quorū exēplo simul ac uerbo plures sunt regnorū cōlestiū coheredes? Isti sunt ministri uerbi, adiutores dei, oraculū spiritus sancti. Per tales deus placat populo, populus instruitur deo. Isti sunt apostolorū dñi successores, qui ecclesias quas illi editis mirabilib⁹ fundauerūt, mirabiliter apostolicis pręditi uirtutib⁹ regūt, qui fidē catholicam aut disputatiōib⁹ aut si ita necessitas poscat membrorum suorū laceratiōe defendūt, p qua totis uiscerib⁹ retinē da amissis facultatib⁹ suis etiā mori parati sunt. Fide lium catholicorū uirtutib⁹ crescūt, qui p eos deo auto re proficiunt, & deo suo inseparabiliter adherētes in q sibi credūt solida ac pmanura bona reposita, mudi hu ius gaudia fugitiua fastidiūt. Hactenus super trib⁹ ca pitulis sermonē lacinosę disputatiōis, plixitate, pduxim⁹, in q quę esset uite cōtēplatiue pprietas, quę differētia ipsius & actiue, & qualiter cōtēplatiue uirtutis sacerdotes fieri participes possint, sufficiēter ut opi nor oñdimus, ideoq; huic tandē libro terminū dantes, in secundo uoluminē alia tria capitula adiunante deo conatum nostrum uestris orationibus tractabim⁹, ut in tercio lib. de reliquis quatuor, quib⁹ uirtutum atq; uirtutum discutienda continetur ratio, disseramus.

Veri sacerdotes
Apostolorum sunt
successores.

FINIS LIBRI PRIMI.

IN.

D. PROSP. LIB. II.
 INCIPIT PRAEFATIO
 libri Secundi.

Superiori libro rationē contemplatiuæ uitæ complexus, pro uiribus quas dominus donare dignabitur, de actuali uita sicut promisi disputare cōstitui. Quapropter sicut in præfatione primi uoluminis feci, hic quoq; officij mei necessitatē paucis aperio, quia si potuissē sine inobedientiæ noxa quod iubebatis abnuere, nunquam me propriæ uoluntatis instinctu committerem obrectatorū maleuolo dente carpendum, qui nolentes aduertere quā inuitus hæc scribenda susceperim, totum quod est uestræ iussionis, applicaturi sunt forte uitio uanitatis, maxime si de rebus talibus locuturus, quibus ecclesiasticorum pene omnium conuersatio tenenda describitur, aliquid tale posuero, quod seculariter uiuentium mentes offendar, & dum in descriptione ecclesiasticæ uitæ mores suos, quos nesciri magis quā emendari uolunt, uiderint publicari, in me tanquam suorum actuum proditorem carnaliter commoti desæuiant, atq; ea quæ fuerint donante deo prolata, & si rationabiliter dicta dijudicent, à me dici tamen non debuisse contendant, sicq; aut materiā disputationis aut personam disputantis irrideant. Sed quā sana mēs incomparabiliter amplius obedientiæ fructum debet appetere, quā uitare iniuste obrectationis opprobrium, leuius me credidi grauari reprehendentium dictis meo iudicio, quā pertinacis inobedientiæ subiacere periculo. Proinde securus quod uos mihi perficiendi facultatem precibus impetretis à domino qui iussistis ut loquerer, & præsumptionem

ptionem meam apud eos qui me iudicaturi sunt excusetis, ut opus susceptum uobis orantibus adiuan-
 dus expediam. Sed priusquā membratim singula quę
 proposuistis absoluiam, uniuersaliter de ipsa re quę in
 hoc libello tractanda est, pauca mihi uideo esse dicen-
 da, quibus euidenter appareat, quā ratione mihi suc-
 censerī posse pręfatus sum, ab eis qui magis quis di-
 cat, quid dicat attendunt, nec rationem dictorū, sed
 dignitatem dicentium praua examinatione discutiūt,
 & quod facere aut fieri nolunt, dici quoq; sibi fastidi-
 unt, paratiores aliquid doctrinę etiam quod scire cu-
 piūt ignorare, quā a persona inferiore cognoscere,
 cum ueritas undecunq; claruerit, non sit ingenio hu-
 mano deputanda, sed deo, nec aliquorum debeat cre-
 di, sed omnium quę per se tanta & talis est, ut nō sit
 tunc magna, si eam magni docuerint, sed potius ipsa
 magnos faciat eos a quibus doceri uel dici potuerit. *Al. disci.*
 Voluistis itaq; uobis proprietatem uitę actualis ex-
 poni, ut uos cum uestris secundum ipsam uiuissē sem-
 per & uiuere probaretis, non qualiter nobis esset uiuē-
 dum, sed qualiter docendum in eis disputationibus di-
 sceretis. Siquidem conuersatio religiosa actualis est
 uita, quę docet quomodo prępositi sub se regant ui-
 uentes & diligant, ac non minus de eorum, quā de
 sua solliciti salute, quod eis expedire sciūt, paterna cu-
 ra provideant, & qualiter pręposito suo subiecti tñ
 quam capiti membra deseruiant, ac pręcepta eius ue-
 lut imperium dei summo amore custodiant, hoc esse
 sanctum, hoc sibi salubre & necessarium iudicantes,
 quod rectori suo placuerit, nō quod eis in perniciem
 sui arrogantia uiciosę mentis dictauerit. Ideoq; obe-
 diētę ac patientię uirtute fundati, maiorum suorum

*Actualis
 uita quę
 sit.*

non discutiunt constituta sed faciunt, et quando rigor
exigit disciplinæ, ut seueritate arguantur, acceptā cor
reptionem magnanimitè ferunt, nec motibus eorū,
à quibus fuerint obiurgati, sed suis negligentijs quod
castigantur adscribunt. Ciuēs quoq; suos plebeios &
nobiles, diuites ac potentes, qualiter tractare & rege-
re debeant sacerdotes, huius libelli series continebit.
Quæ ego sicut sæpe iam dixi scribere non auderem, si
uobis negare aliquid potuissem. Sed iā Capitula ipsa
differenda ponamus. Quæ sitis igitur utrum æquani-
miter sustinendi sint diuina præcepta calcātes, an pro
modo peccati debeāt ecclesiastica seueritate coargui.

FINIS PRAEFATIONIS.

INCIPIVNT CAPITVLA
libri Secundi.

I

Q

Vod pro diuersitate peccantium, alij portan-
di sunt, alij castigandi.

II

De laude sanctorum sacerdotum.

III

De testimonijs apostolicis, uel de expositio-
ne eorum.

IIII

Obiectio. quare sacerdotes sancti, quorum
cura est perditæ uiuentes arguere, simulato-
res religionis æquanimiter ferant.

V

Responsio. ubi ostenditur, quibus exigenti-
bus causis, quorundā infirmitas blande tra-
ctetur.

VI

Quod illi peccata aliena impatienter accu-
sant.

sant, qui sua non cogitant.

VII Quantum remedij habeat confessio peccatorum, & quale mereatur occultatio dolosa supplicium.

VIII Quod inique & non simpliciter arguentes uani sint, ac diuino iudicio condemnandi.

IX Quod sacerdotes nihil proprij habere debeant, & ecclesiæ facultates quasi communes utpote deo rationem reddituri suscipiant.

X Cum quo damno animæ suæ ab ecclesia quæ pauperes pascit, accipiunt illi, qui sibi de suo sufficiunt.

XI Quod sunt qui etiam cum profectu animæ suæ opibus sustentantur ecclesiæ.

XII Quid facere debeant clerici, quorum infirmitas non potest sua contemnere.

XIII Quæ sint gaudia uera, uel ueræ diuitiæ, & quid impediementi afferant bona præsentia amatoribus futurorum.

XIII Qualiter intelligatur quod dicit Apostolus, qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edant.

XV De cupiditate, qualiter eis quos semel inuasit dominetur.

XVI Quod deum perfectius illi possideant, qui terrenis possessionibus ex corde renunciant.

XVII Quod nihil proficiant, qui abstinentes à cibis, uicij seruunt, nec profit facultates abijcere, qui suas faciunt uoluntates.

XVIII Quanta bona primus homo, abstinentiæ bo

XIX

XX

XXI

XXII

XXIII

XXIII

num negligendo perdiderit.
De peccato primi hominis, & de malis quæ
illum peccantem, deo iudicâre, secuta sunt:
Quod omnia bona quæ in Adam corrupti
perdidimus, in Christo reparati recipie-
mus.

Qualiter uiuere debeant, qui Christum imi-
tari desiderant.

Quali temperantia uti debeant, qui à uolu-
ptate delectabilium uel ab immoderata per-
ceptione ciborum communium atq; à uini
immoderato usu cupiunt abstinere.

Quod urentes carnibus concupiscentia car-
nium polluat non natura.

Quàm utile sit ieiunio uel abstinentiæ ad-
uenientium charitatem plerumq; præferre.

FINIS CAPITVLORVM

libri Secundi.

IN

SI

mo-
ita d
dissi
pecc
sio a
los i
quo
quan
na d
præ
refu
pro
cun
ne s
alite
re
uice

INCIPIT LIBER
 SECVNDVS, QVOD PRO
 diuersitate peccantium alij portandi
 sunt, alij castigandi.
 CAP. I.

Si una omnes ægritudine mentis laborarent, ac paribus animorū morbis affecti nihil ad inuicē discreparēt, aut sustinere necesse esset, aut argui. Nūc uero, ppter ea portandi sunt alij, alij castigandi: quia pro diuersitate peccantiū, modus quoque diuersus est præceptorum. Et utique ita dissimilia sunt peccatis adhibēda remedia, sicut ex dissimilibus causis ueniūt ipsa peccata. Pluresq; enim peccandi consuetudo delectat, alios ad peccandū occasio alicuius lucris temporalis inuitat, fragilitas nonnullos inclinat, quosdam ignorantia boni facit nescire, quod peccant, & impedit mali dulcedo, ne correpti alio quando sapiant quod ignorāt. Taceo de illis quos aliena delicta quibus consentiunt decolorant. Illos etiam prætermitto, qui cupientes adipisci quod diligunt, uel refugientes pati quod metuūt, aut fidem catholicam produnt, aut mendacio præstantiam ueritatis adducunt. Illud dico, quis nesciat aliter homines cogitatione subita, aliter definitiōe delinquere, aliter sermone, aliter opere, aliter necessitate, aliter uoluntate peccare? Cum igitur tam multiplicibus ac multum ab inuicem distantibus modis homines peccent, quis non

Al. peccatorum.

Peccandi occasio diuersa.

C 3 intelligat

Duplici-
ter dei
præcepta
contem-
nuntur.

Al. omnes.

intelligat uno modo eis nō posse utique mederi, quo-
rum tam diuersi sunt morbi? Et ideo dupliciter qui-
dem fragilitas humana dei præcepta contemnit, aut fa-
ciendo quod ueruit, aut non faciendo quod iussit. Sed
quomodo non solum ex illis causis quas commemo-
raui, sed etiam ex alijs quas non cōmemoraui, in præ-
ceptis suis eum contemnunt, qui eius præcepta non
faciunt, sic debent homines modo exhortando, modo
sustinendo, modo increpando curari, ut sub ope Chri-
sti nullius salus in hac uita debeat desperari. Tam nunc
si satis apparuit quod diuina præcepta calcantes non
solum portandi sunt, sed etiam castigandi, à quibus id
fiat, qui uel quo ordine q̄diu curādi sint qui curantur,
adiuuantib⁹ me meritis & orationibus uestris debeo
declārare.

DE LAUDE SANCTORVM SA-
cerdotum. CAP. II.

Qualib⁹
curanda
rum ani-
marum.
solicitu-
do cōmit-
tatur.

ACne fidem meus sermo uelut humana conie-
ctura non habeat, effectumq; dum ei parum
creditor perdat, ea quæ adiuuante domino demon-
strare constitui, uera esse diuinis testimonijs conabor
ostendere, si prius pauca de laude uerorum sacerdo-
tum qui sunt ecclesiarum magistri protulero. Ipsi em̄
proprie animarum curandarum sollicitudo cōmissa
est, qui pondus populi sibi commisi uiriliter sustinen-
tes, p̄ peccatis oīm uelut pro suis infatigabiliter sup-
plicānt deo, ac uelut quidam Aaron incensum contri-
ti cordis & humiliati spiritus offerentes, quo placatur
deus, auertunt iram futuræ animaduersionis à popu-
lo, qui per dei gratiam fiunt diuinæ uoluntatis indi-
ces, ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, si-
delis populi duces, ueritatis assertores, prauæ doctri-
næ

DE VITA CONTEMP.

39

nae hostes, omnibus bonis amabiles, & male sibi consensu etiam ipso visu terribiles, uindices oppressorum, patres in fide catholica regenerantium, praedicatores celestium, primi phalanges inuisibilium praeliorum, exempla bonorum operum, documenta uirtutum, & Al. praelius forma fidelium. Ipsi sunt ecclesiae decus, in quibus amantes. Ipsi colunt firmissimae, quibus in Christo fundatis, innititur omnis multitudo credentium. Ipsi ianuæ ciuitatis æternæ, per quos omnes qui credunt, ingrediuntur ad Christum. Ipsi ianitores, quibus clauis datae sunt regni cælorum. Ipsi etiam dispensatores regiae domus, quorum arbitrio in aula regis æterni diuiduntur gradus et officia singulorum. Hi sunt qui non ambiendo, sed spiritualiter uiuendo sacerdotium meruerunt, quique non fauoris humani suffragio, sed diuino munere sublimari, nihil sibi de præstantia sui principatus adplaudunt. Quos non inflammat honor acceptus, sed exercet labor impositus. Qui non excellentiæ suæ profectum cogitant, sed sarcinam, nec gloriantur de officij dignitate, sed subdant potius constituti sub onere. Tales diuina scriptura speculatores appellat, qui speculantur actus omnium, & qualiter unusquisque cum suis in domo, qualiter in ciuitate cum ciuibus uiuat, intentione religiosæ curiositatis explorant. Quos bonos probauerint honorando confirmant, quos deprehenderint uiciosos arguentes emendant, aut si emendari noluerint, æquanimiter portant, habiuri uberrimum fructum, aut de sua districtiōe, si correcti profecerint, aut de sua patientia, etiam si illi quos sustinet, emendari noluerint.

Al. excellentiam suam prouesti cogitant.

Ezech. 5

Al. correpti,

DE TESTIMONIIS APOSTOLICIS, uel de expositione eorum. CAP. III.

G 4 Sed

Actu. 20

SED iam diuina testimonia sicut promissimus, pro
 feramus. In actibus apostolorum Paulus Aposto
 lus sacerdotibus dicit: Ecce ego scio quod amplius nō
 uidebitis faciem meam uos omnes, inter quos ambu
 laui prædicans regnum Iesu Christi. Ideoq; contestor
 uos hodierna die, quia mundus sum ab omnium san
 guine. Non enim subterfugi, quomin⁹ adnunciarem
 uobis omne consilium dei. Attendite uobis & uni
 uerso gregi, in quo uos spiritus sanctus posuit episco
 pos regere ecclesiam dei, quam adquisiuit sanguine
 suo. Regnum dei, inquit, inter uos ambulans prædica
 ui, ut me alienum ab omnium perditione seruarem,
 qui uerbo doctrinæ salutaris audito nihil promouen
 tur ad salutem. Regnum dei prædicat, qui de uita fu
 tura quæ non habet finem, de contemplatione diuina
 quæ non habet fastidiosam facietatem, de sanctorum
 beatitudine quæ non habet defectionem, de angelo
 rum similitudine consequenda prædicare non cessat,
 ita ut si ad hæc ineffabilia bona qui audiunt prouoca
 ri noluerint, absolutus sit ille, qui eis prædicando non
 tacuit. Quod autem secutus adiungit, non enim sub
 terfugi, quo minus adnunciarem uobis omne consili
 um dei, quid aliud facit intelligi, nisi ut ecclesiasticus
 doctor dispositionem dei, quod consilium dei uocat,
 Apostolus eis quos docet aperiat? Aperit ergo dispo
 sitionis diuinæ consilium, quando docet ut patres pie
 tatem filijs suis impendendo, eam mereantur à domi
 no qui est omnium pater. Vt filij honorem debitum
 patribus suis exhibeant, non exhæredationis metu de
 territi, sed futuræ remunerationis desiderio prouoca
 ti: quia præceptum domini tam patres filios diligen
 do, quam filij honorificentiam suis exhibendo patri
 bus

Al. salua
 toris.
 Regnum
 dei prædi
 care.

Al. prædi
 canda.

Patres fi
 lijs piete
 tem, filij
 honorem
 patribus
 exhibere
 debent.

bus complent, qui utrumq; iussit ut fieret. Vt mariti fidem coniugalis thori suis uxoribus seruent, ut uxores maritos suos non studio formæ lenocinantis adhibito, aut accuratione uestium diuersarum, sed gravitate morum delectent, & operum sanctitate. Vt domini seruos uelut eorum in Christo conserui misericorditer tractent, & serui dominis ita ex corde deferuiant, ut uoluntatem non solum dominorum suorum, sed etiam dei hoc ipsum iubentis efficiant. Vt inter se ciues cum ciuibus, cum amicis amici, cum parentibus parentes ueram concordiam teneant, ut in nullo negotio alter alterum callida fraude decipiat, aut ne in communi contractu fidem quam sibi seruari aliquis cupit ipse corrumpat. His & talibus & sacerdos adnūciat prædicando & obediendo populus accipit dei cōsiliū, sine quo non peruenitur ad regnum, in quo solo executores diuini consilij participes deo autore futuri sunt cœlestium præmiorum. Deinde quod dicit Apostolus, attendite uobis & uniuerso gregi, in quo uos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam adquisiuit sanguine suo, quis non uideat, & tunc sibi sacerdotes attendunt, quando sancte uiuendo ac uoluntatē domini fiducialiter prædicando ecclesiæ dei prospiciunt, ut eis iam graue non sit infirmos ecclesiæ sustinere, pro quibus redimendis se dignatus est morti uitæ tradere auctor. Sed & ipsi qui docentur ut sapiant, qui increpantur ut saltem obiurgati proferant, qui sustinentur ut de suis aliquādo criminibus erubescant, & gaudium suis doctōribus quorum patientia blande tractantur, de utilitatis suæ profectu exhibeant, & ipsi inquam libenter audiant, quid eis apostolico ore diuinus sermo præcipiat. Obedite, inquit,

Ibidem.

Quando
sibi sacer-
dotes at-
tendant.
Al. offer-
re.

Al. de uti-
litate suæ
correcti-
onis.

C 5 quit,

Heb. 13

Ibidem.

Al. subri-
piat.

Ibidem.

quit, præpositis uestris, & subiecti estote eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus uestris reddaturi, ut cum gaudio hoc faciant & non gementes, hoc enim expedit uobis. Ergo doctoribus suis debent obedire qui audiunt, atq; eis cum reuerentia esse subiecti. Quod faciunt illi qui castigati libenter accipiunt, nec increpantibus contradicunt. Quod uero ait, ipsi enim peruigilant quasi rationē reddituri pro animabus uestris, sacerdotalem curā pro populo sibi commissio satis ostendit, qui tam in suis actibus q̄ in prædicationibus uigilantes, solliciti hostis antiqui rimantur insidias, ne quem uelut dormiente pastore lupus diabolus astuta fraude decipiat, & in damnum pastoris abreptum secum usq; ad supplicia sempiterna perducatur. Verum quia ex his qui arguuntur, aliqui se obediētes emendant, aliqui in sua peruersitate perdurant, ideo de sacerdotibus ait, ut cum gaudio hoc faciant & non gemētes. Cum gaudio sacerdotes arguunt, quādo correpti proficiunt, & tristes hoc faciunt, quādo se nihil proficere in suis contemptoribus ingemiscunt, ac sic hoc dicit illis expedire, ut cū gaudio non gementes eos increpēt sacerdotes, qui doctores suos sua correctione latificant, & eorum gaudia incremento sui profectus accumulāt.

OBIECTIO. QVARE SACER-
dotes sancti quorum cura est perditē ui-
uentes arguere, simulatores
religionis equanimiter
ferant. CAP. III.

NEC dum sermonē de sacerdotibus sanctis, unde plura dicere conabar impleuerā, cum ecce ad

ad me quidam de nostris ingressus, quid dictarem curiosos interrogat. Cui cum recitari fecissem, omnes inquit episcopos tales esse deceret, quales tuus sermo descripsit, & nunc esse plures apud nos plenos sacerdotalibus bonis, qualia ueraciter prædicasti, dubiū non est. Sed cum ad eorum probetur officium pertinere, ut inquietos sacerdotali auctoritate corripiat, rudes doceant, contradicentes sanę doctrine, redarguant, quid est quod non in omnes hæc eorum cura porrigitur, cur non & alios simili auctoritate castigant? Illos dico qui uelut conuersi ex pristinis moribus nihil abiciunt, non mente mutati, sed ueste: nec actu, sed habitu. Hi sunt qui sermone tantum non opere seculo renunciaſſe contenti seculariter uiuunt, & uicia sua inani professione uitæ melioris abscondunt, ac religionis imaginariæ nomine palliati, opinionem uirtutis pro uirtute suscipiunt. Prædicant magna nec faciunt, accusant uicia nec deponunt. Publice sibi displicere simulant, quod occulte committunt. Magni student uideri, non fieri. Laudant eos, quorum cupiunt prædicatione laudari. Ieiunant, ut uultus sui pallorem pernitiosis laudibus uendant. Ad reprehendendos alios prompti, se non patiuntur à quibuslibet uel leniter reprehendi. Ad faciem publicam patientiam fingunt, & in animo iracundiæ uirus abscondunt, ad nocendum parati, cum nocendi tempus inuenerint, suorum actuum negligentes, fiunt aliorum procaci libertate censores. Impudenter se assuunt uirginibus sacris ac uiduis, quibus tanto inglutinantur affectu, ut facilius ab ecclesiæ (quod dictu quoque nefas est) quàm ab earum communione discedant. Qui & si cum

al. debere

Sacerdotum officium.

Attendat hæc religionis imaginariæ noſe palliati.

illis

Al. pere-
ant.

illis fortè non peccant, tñ malæ suspicionis de se præbendo materiam, uitam suam maculis sinistræ opinionis infamant. Taceo de illis qui inundante lassabundi corporis motu, de fluëtibus in talos uestimentis incedunt, & uagis laterum flexibus quodammodo fluctuantes, animorum dissolutionem uestigijs sinuosa mobilitate nutantibus produnt. Illos quis ferat, qui adumbratæ prætendentes honestatis imaginem, ad hoc pupillorum ac uiduarum causas uelut tuendas simulata pietate suscipiunt, ut earum facultates suis adiiciant, & diuites ex pauperibus facti, uel ex diuitibus ditiores, tenuè censum per nefas accumulent, ut cum fuerint exundante patrimonio sumptuosiores effecti, nunquam materia uoluptatis gulæ suæ deficiat? Hos igitur tales quare non arguunt, qui arguendi potestatem diuinitus acceperunt? Non uerètur ne forte cum tam flagitiose uiuentibus parcant, uideantur probare quæ faciunt? Quid quod etiam eos ad officium clericatus admittunt, & per nefas quasi parum sit quod tales dissimulata seueritate non increpant, insuper & honorant?

RESPONSIO VBI OSTENDI-

tur, quibus exigentibus causis, quorundam infirmitas blande tractetur.

CAP. V.

EGO uero si recolis inquam, quid de sanctis sacerdotibus fuerit disputatum, sufficiens accepisti responsum. Ecclesiæ quippe doctoribus sicut supra iam diximus, & censura inesse debet ut arguant, & patientia ut emendari nolentes fortiter ferant, apostolico satis

co satis facientes imperio, qui Timotheo præcipit dicens: Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Quasi diceret. Argue cœquales, obsecra seniores, increpa iuniores. Sed propterea addidit in omni patientia & doctrina: quia leniter castigatus exhibet reuerentiam castiganti: asperitate autem nimis increpationis offensus, nec increpationem recipit nec salutem. Item alio loco idem Apostolus dicit: Vos qui firmiores estis, imbecillitates infirmorum sustinete. Sustinent ergo æquanimiter ut infirmos, quos emendare non potuerint castigatos. Proinde quia nec obiurgari omnes expedit, nec omnes blande tractari, sciunt sancti sacerdotes atque discernunt quos debeant temperata seueritate corripere, & quos sacerdotali magnanimitate portare, & ideo omnium quos per Dei gratiam curant, non uoluntati sed utilitati prospiciunt. Denique alios honorari deformiter ambientes, quibus non expedire nouerunt non uicio alicuius inuidie, sed altæ prudentiæ consilio prætermittunt, & alios latere cupientes honorant, ut eis aditum ad maiores profectus aperiant. Eos quos probant increpatione possenti castigant, & impatientes obiurgationis ut languidos palpant, non eis adulando quod tales sunt, sed infirmitatibus talium compatiendo, si forte aliter sanari non possunt. Cæterum si ecclesiæ communione priuentur infirmi, qui curari adhibita increpatione non possunt, aut intolerabilis mole tristitiæ supra modum grauati succumbunt, & sanctorum omnium uultus per quos possent restitui deo refugium: aut certe ad omnem peccandi impudentiam si fuerint exacerbati profiliunt, & quicquid mali occulte faciebant publice

2. Tim. 4.

Rom. 15.

Arguendi
modus.

Al. peccā-
ti.

blice perpetrabunt, in tantam uesaniā reparandę salu-
tis desperatione prolapsi, ut seria uerba corripienti-
um in iocos exitiabiles impudenti urbanitate conuer-
tant, ac maledica in se ex ipsa iactatione turpitudinis
suz, turpiter uiuentium maleuolas laticias pascant.
Propter hoc ergo blanda pietate portandi sunt, qui
increpari pro sua infirmitate non possunt. Et reuera
si peccandi salubrem pudorem, dum pro eo erubescis
incutias, ac uerecundiam quam pro peccatis eius assu-
mis, in eum pia animi compassione transfundas, facile
in illo reprimis omnem peccandi licentiam, atq; ei to-
tam impudentiam demis licentiosę turpitudinis hor-
ratricem. Tunc mores eius uerecundia custos integri-
tatis ornabit, ut ei placeat quod ante sordebat, quan-
do sordidus erat, ut sordeat quod ante placebat, quan-
do ipse bonis oībus displicebat. Sanctos uiros aman-
do sectabitur, & sectando in eorū similitudinem pau-
latim uitę prioris emēdatione formabitur, ut ei quā
laboriosum fuit in sublimitatem uirtutis euadere, tam
deforme sit in uicia rursus quibus se gaudet caruisse
descendere; qui, sicut uirtus onerosa est uicioso, ita uir-
tutis amico uiciosa uoluptas est. Ecce quomodo pec-
cantes omnes blande tractat aut increpat, qui nihil ali-
ud, nisi eorum salutem, quibus uult prodesse cōsiderat.

Al. ita uir-
tutis ami-
co uitio-
so uolun-
tas ama-
ra est.

QVOD ILLI PECCATA ALIE-

na impatienter accusant, qui sua non
cogitant. CAP. VI.

TAm diu enim quis peccata sua quę nosse ac de-
flere debet ignorat, quam diu curiose aliena con-
siderat. Quod si mores suos ad seipsum cōuersus aspi-
ciat, non requirit quod in alijs specialiter reprehē-
dat,

dat, sed in se ipso quod lugeat. Proinde fratrum no-
strorum uicia non facile debemus accusare sed geme-
re, ut inuicem onera nostra portantes legem Christi sunt accu-
possim⁹ implere, qui utique non accusauit peccata no-
stra sed tulit, Euangelista dicere, Ecce agnus dei, ecce gemenda
qui tollit peccata mundi. Itaque si ille qui sine pecca- Gal. 6
to fuit, nos peccatores ineffabili pietate sustinuit & su Ioan. 1
stinere non desinit, non interitum nostrum desideras,
sed profectum, nec mortem peccantium, sed salutem,
quare nos exemplo nostri saluatoris & domini non
sustineamus infirmos, cum & ipsi aut infirmi sumus
& uolumus a deo portari, aut si sani sumus, possumus
adhuc ut fragiles infirmari?

QUANTVM REMEDII HABE

at confessio peccatorum, & quale merea-
tur occultatio dolosa supplicium.

CAP. VII.

HVC accedit quod & ipsa peccata sic habentur
occulta uel aliena nobis, uel alijs nostra, ut pler-
umq; & sanctus inter peccatores lateat, & fama san-
cti obtineat peccator. Innocentem si se tueri non po-
test, suspicio iudicis incauta condemnat, & reum calli-
ditas ingenij uiuacis excusat. Veruntamen non diui-
num, sed humanum fallunt ista iudicium. Et quid mi-
rum si animos aliorum quales sint, sine ipsorum con-
fessione nescimus, cum nos ipsos ita hodie nouerim⁹,
ut quales futuri simus crastino nesciamus? Cum uero
nobis fratres quilibet nostri peccata sua tanq; medicis
uulnera quibus urgent aperiunt, opera dare debem⁹, al. argue
ut quãtotius ad sanitatē deo autore pueniāt, ne in pei-
tur.
disimulata curatiōe, p̄ficiāt. Ecce aut crimīa q̄rūlibet,
si ipsi

Al. proce-
ferit.

Al. putri-
das.

Putres
corporis
partes fer-
ro excom-
municati
onis absci-
dendæ.

si ipsis criminosis confiteri nolentibus undecumq; clauerint, quæcunque non fuerint patientiæ leni medicamento sanata, uelut igni quodam pigre increpationis urenda sunt & curanda. Quod si nec sic quidem equanimiter sustinentis ac pigre increpantis medela profecerit in eis, qui diu portati & salubriter obiurgati corrigi noluerint, tanquam putres corporis partes debet ferro excommunicationis abscidi, ne sicut caro mortuis emortua si abscissa non fuerit salutem reliquæ carnis putredinis suæ contagione corrumpit, ita isti qui emendari despiciunt & in suo morbo persistunt, si moribus deprauatis in sanctorum societate permanserint, eos exemplo suæ perditionis inficiant. Porro illi quorum peccata humanam noticiam latent, nec ab ipsis confessa, nec ab alijs publicara, si ea confiteri aut emendare noluerint, deum quæ habent testem, ipsum habituri sunt & ultorem. Et quid eis prodest humanum uitare iudicium, cum si in malo suo permanserint, ituri sint in æternum deo retribuente supplicium? Quod si ipsi sibi iudices fiant, & ueluti suæ iniquitatis ultores hic in se uoluntariam pœnam seuerissime animaduersionis exerceant, temporalibus pœnis mutabunt æterna supplicia, & lachrymis ex uera cordis compunctione fluentibus restinguenda æterni ignis incendia. At hi qui in aliquo gradu ecclesiastico constituti aliquod occulte crimen admittunt, ipsi se uana persuasionem decipiunt, si eis uidetur propterea communicare & officium suum implere debere, quod homines occultatione sui criminis fallunt. Exceptis enim peccatis quæ tam parua sunt, ut caueri non possint, pro quibus expiandis cotidie deo clamamus & dicimus, dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus

Math. 6.

mus

DE VITA CONTEMP. 49

mus debitoribus nostris, illa crimina caueantur, quæ publicata suos auctores humano faciunt damnari iudicio. Qui autem ea commiserint & ideo prodere metuunt, ne sententiam iustę excommunicationis accipiant, sine causa communicant, imò uero dupliciter contra se iram diuinę indignationis exaggerant, quod & hominibus innocentiam fingunt, et contempto dei iudicio abstinere se ab altari propter homines erubescunt. Quapropter deum sibi facilius placabunt illi, qui non humano conuicti iudicio, sed ultro crimē cognoscunt, quia aut proprijs illud confessionibus produnt, aut nescientibus alijs quales occulti sunt, ipsi in se uoluntarię excommunicationis sententiam ferunt, & ab altari cui ministrabant, non animo sed officio separati, uitam suam tanquam mortuam plangunt, certi quod reconciliato sibi efficacis pœnitentię fructibus deo non solum amissa recipiant, sed etiam ciues supernę ciuitatis effecti, ad gaudia sempiterna perueniant.

QVOD INIQUE ET NON SIM

pliciter arguentes uani sint, ac diuino iudicio condemnandi.

CAP. VIII.

IAM de illis qui leui suspitione permoti simpliciter uiuentes obiurgant, ut & illos incondita correptione confundat atque deiiciant, & sibi per hoc nescio cuius distinctionis gloriam quærant, non est meum aliquid dicere, super quibus tam perspicue diuinus sermo pronunciat, ut expositore non egeat. Ait enim in Eccle. 19
ecclesiastico spiritus sanctus. Est correptio mendax in ira contumeliosi, id est, iudicium quod non est bonum

Al. correctione.

Eccle. 19

D bonum

Corre-
ptio men-
dax.

Prou. 19
Falsus te-
stis.

Al. uideri

bonum. Vtq; contumeliosi hominis & superbi corre-
ptio quæ dicitur mendax, superbiæ est non alicuius
humilitatis indicium, & ideo nō est bonum. Quid po-
tuit euidentius, quid apertius dici, quàm contumelio-
sum dicere, & mendaciter arguentem? Quia & contu-
meliosus est, qui mendaciter arguit, & mendaciter ar-
guit, qui contumeliam facit. Item in Prouerbij: Te-
stis falsus non erit impunitus, & qui arguit, inique nō
effugiet. Quis est falsus testis, nisi qui hominē quem-
libet de criminibus indiscussis obiurgat? Quem pro-
pterea inique increpantem dicit, non impunitum fu-
turum: quia innocentem nullis prouocantibus meri-
tis arguendo uult esse reum. Quod autem dicit de eo
qui inique arguit non effugiet, quid aliud debet intel-
ligi, nisi iram dei non effugiet, qui aliquem nō sic cor-
ripit ut emēdet, sed ut seprocaciter iactet? Sed de con-
temptoribus præceptorum dei & de correctionis ac
patientię uirtute, sufficiant ista quæ diximus, ne uno
capitulo iusto amplius immorati, aut cætera breuius
quàm necesse sit transcurramus, aut intentionem ue-
stram longitudine nimium protelari uoluminis one-
remus. Videamus itaque quid nos etiam continentia
capituli sequentis edoceat, utrum inquit congregan-
dis fratribus aut alendis expediat facultates ecclesiæ
possideri, an perfectionis amore contemni.

QVOD SACERDOTES NIHIL

propriū habere debeant, & ecclesiæ facul-
tates quasi communes, utpote pro
quibus deo rationem reddi
turi sunt suscipiant.

CAP. IX.

Exposit.

DE VITA CONTEMP.

51

Expedit facultates ecclesie possideri, & amore perfectionis proprias contemni. Non enim proprię sunt, sed communes ecclesie facultates, & ideo Ecclesie quisquis omnibus quę habuit dimissis aut uenditis, sit facultates rei suę contemptor, cum prępositus fuerit factus ecclesie, omnium quę habet ecclesia efficitur dispensator. Denique sanctus Paulinus ut ipsi melius nostis sed com- ingentia prędia quia fuerunt sua, uendita pauperibus erogauit, sed cum postea factus esset episcopus, non Paulini contempsit ecclesie facultates, sed fidelissime dispensauit. Quo facto satis ostendit, & propria debere propter perfectionem contemni, & sine impedimento perfectionis posse ecclesie quę sunt, profecto communia possideri. Quid sanctus Hilarius? nonne & ipse omnia bona sua aut parentibus reliquit, aut uendita pauperibus erogauit? Is tamen cum merito perfectionis suę fieret ecclesie Arelatensis episcopus, quod illa tunc habebat ecclesia nō solum possedit, sed etiam acceptis fidelium numerosis hereditatib⁹ ampliauit. Isti ergo tam sancti, tam perfecti pōtiffices factis eui dentibus clamant posse & debere fieri quod fecerunt. Qui utique homines tam secularium quā diuinarū literarum sine ambiguitate doctissimi, si scirent res ecclesie debere contemni, nunquam eas habuerant, qui omnia sua reliquerant. Vnde datur intelligi, quod tales ac tanti uiri qui uolentes esse Christi discipuli, renunciauerūt oībus quę habebāt, nō ut possesores, sed ut procuratores facultatis ecclesie possidebāt. Et id. Res eccle- circo icientes nihil aliud eē res ecclesie, nisi uota fidelū, sicut patri- precia peccatorū & patrimonia pauperum, non eas monia uēdicauerūt in usus suos ut proprias, sed ut cōmendatas sunt pau- pauperib⁹ diuiserūt. Hoc est em̄ possidēdo cōtinere, nō perum.

Hilarij
pręconiū.

sibi sed alijs possidere, nec habendi cupiditate ecclesie facultates ambire, sed eas pietate subueniendi suscipere, quod habet ecclesia cum omnibus nihil habentibus habere commune, nec aliquid inde eis qui sibi de suo sufficiunt erogare, quando nihil aliud sit habentibus dare quam perdere.

CVM QVO DAMNO ANIMAE

sue ab ecclesia quæ pauperes pascit accipiunt illi, qui sibi de suo sufficiunt.

CAP. X.

Osce 4.

NEc illi qui sua possidentes, dari sibi aliquid uolunt, sine grandi peccato suo, unde pauper uicturus erat accipiunt. De clericis quidem dicit spiritus sanctus. Peccata populi mei comedunt. Sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta quibus indigere uidentur accipiunt, ita possessores non alimenta quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt. Ipsi quoque pauperes si se possunt suis artificijs aut laboribus expedire, non presumant, quod debet debilis aut infirmus accipere, ne forte ecclesia quæ potest omni solatio destitutis necessaria ministrare, si omnes etiam nihil indigentes accipiant, grauata illis quibus subuenire debet non ualeat. Qui autem ecclesie seruiunt & labori suo uelut debita reddi oportere credentes, ea quibus opus non habent aut accipiunt aut exigunt, nimis carnaliter sapiunt, si putant quod ecclesie fideliter seruientes stipendia terrena ac non potius premia æterna percipiant. Secularis quippe militia quia cœlestia non habet, terrena strenue militantibus prestat. Vnde satis indignum est, si fidelis et operosa deuotio clericorum propter stipendium temporale premia

nia sempiterna contemnat. Quod si quilibet minister ecclesiæ non habeat unde uiuat, non ei præmium hic, sed necessaria præstat ecclesia, ut in futuro præmium laboris sui recipiat, quod in hac uita iam spe dominicæ promissionis certus expectat. Illi quoque qui uel idonei nihil quidem sibi dari uelut debitum polcunt, sed tamen ecclesiæ sumptibus uiuunt, non est meum dicere, quali peccato cibos pauperum præsumendo suscipiant, qui ecclesiam quam iuuare de proprijs facultatibus debuerunt, suis expensis insuper grauanti, propter hoc fortassis in congregatione uiuētes ne aliquos pauperes pascant, ne aduenientes suscipiant, aut ne suū censum expensis cotidianis imminuant. Quod si aliquid de fructibus suis ecclesiæ uelut pro ipsa expensa sua contulerint, non se præferant inani iactantia illis, quos nihil habentes pascit & uestit ecclesia: quia perfectior est ille, qui se mundi rebus expoliatur, aut qui cum nihil habuerit, nec habere desiderat, q̄ ille qui ex multis quæ possidet ecclesiæ aliquid præstat, ac se de eo quod præstiterit forsitan iactat. Dura sunt quæ dico, nec ego diffiteor. Dura sunt, sed obseruare nolēti bus. Cæterum si faciant ista quæ difficilia non facientibus sunt, statim facientibus facilia fiunt. Non ergo ea quæ nolumus obseruare impossibilitas nobis facit dura, sed nouitas. In usum ueniant, & neminem frequentata conturbant. Nam quæro, quid eorum sit quod dixi difficile, ut homo id quod opus non habet ab ecclesia non accipiat, an ut quod habet sine causa contemnat. Si propter hoc non uult sua relinquere ut habeat, unde uiuat, ut quid accipit unde rationem reddat, ut quid peccatis alienis sua multiplicat?

Taxat sacerdotes
auaritiā.

Al. excipiant.

QVI SVNT QVI ETIAM CVM

profectu animæ suæ opibus sustentan-
tur ecclesiæ. CAP. XI.

ITaque sacerdos cui dispensationis cura commissæ est, non solum sine cupiditate, sed etiam cum laude pietatis accipit à populo dispensanda, & fideliter dispensat accepta, qui omnia sua aut relinquit, aut ecclesiæ rebus adiungit, & se in numero pauperum paupertatis amore constituit, ita ut unde pauperibus subministrat, inde & ipse tanquam pauper voluntarius uiuat. Clerici quoque quos pauperes aut uoluntas aut natiuitas fecit, cum perfectione uirtutis uitæ necessaria, siue in domibus suis, siue in congregatione uiuentes accipiant: quia ad ea accipienda non eos habendi cupiditas ducit, sed cogit uiuendi necessitas.

QVI FACERE DEBEANT

clerici, quorum infirmitas non potest sua contemnere.

CAP. XII.

ILLI autem qui tam infirmi sunt, ut possessionibus suis renūciare non possint, si ea quæ accepturi erant dispensatori relinquunt, nihil habentibus conferenda, sine peccato possident sua. Qui & ipsi quodammodo sua relinquunt, quando proprijs contenti rebus, nihil eorum quæ labori uel ordini suo deberi arbitrantur accipiunt. Quod si putant ideo accipi debere eorum, quæ conferuntur ecclesiæ portionem, ne eam uideantur abijcere, se uero non posse sua relinquere, quod eis deformis sit inter suos pauperes reddi, nouerint esse deformius possessores de eleemosynis pauperum pasci.

Quæ

DE VITA CONTEMP. 55
QVAE SINT VERA GAUDIA

uel uera diuitiar, & quid impedimenti afferat
bona praesentia amatoribus futurorum.

CAP. XIII.

HEV quam subtiliter nos ille decipiendi arti-
fex fallit, quanta cecitate oculos nostrae mentis
obducit, ne discernamus gaudendi auidi, unde iustius
gaudeamus, aut ne cupientes augeri diuitijs, noueri-
mus quas quibus incōparabiliter praeferamus. Nam
gaudere quidem bonum est, sed qui gaudet si non in-
de gaudeat unde debet, non potest bonum esse quod
gaudet. Siquidem gaudet & raptor, quum desiderata
rapuerit, gaudet & ebriosus, quum exoptatae occasio-
nem potationis inuenerit, gaudet & adulter, quum
ad delectationem fruendi corporis concupiti perue-
nerit. Sed cum sit gaudere bonum, de his atq; huius-
modi gaudere grande est malum. Hae & his similia
sunt unde gaudere nos uult mundus, cum suis amato-
ribus periturus. Hae sunt quae repudiare debemus, ut
de bona conscientia, de sanctitate morum, de acquisi-
tione uirtutum, de dono dei, & de promissione futuri
regni ineffabiliter gaudeamus. Ditari quoq; diuitijs
serius q̃ grande est bonum, sed inde ditari unde non debeas, fraudibus
non est habenda facultas, sed detestanda calamitas. Ni-
hil enim calamitosius, nihilq; miserius eo, qui iniquis
acquisitionibus crescit, quem locupletem fraudes fa-
ciunt ac rapinae. Illae nobis sunt ambiendae diui-
tiae, quae nos ornare possint pariter & munire, quas
nec acquirere possumus inuiti, nec perdere, quae nos
contra hostiles imperus armant, a mundo discrimi-
nant, deo cōmendant, dirāt animas nostras atq; nobi
liant, nobiscum sunt, intra nos sunt. Diuitiae nostrae

Mundus
unde gau-
dere nos
uelit.

Nihil mi-
locupleta-
ri.

Ambien-
da diuitie
quae orna-
re ac mu-
nire pos-
sunt.

D & cre-

Diuitiæ
ueræ quæ
sint.

credendæ sunt pudicitia, quæ nos pudicos, iusticia quæ
iustos, pietas quæ pios, humilitas quæ humiles, man-
suetudo quæ mansuetos, innocentia quæ innocentes,
puritas quæ puros, prudentia quæ prudentes, tempe-
rantia quæ temperantes, et charitas quæ nos facit deo
& hominibus charos, uirtutum potentes, seculi con-
temptores, ac bonorum omnium sectatores. Hæc sunt
non omnium, sed sanctorum sanctæ uirtutes, non di-
uitum superborum, sed humilium pauperum facultates,
patrimonium cordium, diuitiæ incorruptibiles mo-
rum, quibus non abundant, nisi illi qui illis carnalibus
ex corde renunciant. Quæ quamuis & ipsa sint bona
utpote à bono deo creata, tamen quia sunt bonis ma-
lisq; communia, student ea spirituales uiri contemne-
re, quo possint ad illa incomparabiliter meliora, quæ
sunt bonorum omnium propria peruenire, quoniam
non est tale bonum quod habent & mali, quale il-
lud est, quod nō habent nisi boni. Corporale bonum
quando habent iniqui, ipsorum est præmium, quan-
do habent iusti, non est eorum præmium, sed tem-
porale solatium. Item boni temporalis amissio, fit ex-
ercitium iusti et iniusti supplicium, quia & iustus de-
siderio cœlestium captus, omnia temporalia siue ha-
beat siue amittat, omnino non sentit, & iniquus quod
cum delectatione habet, sine dolore non perdit. Pro-
pter hoc igitur eis qui militant deo fugiendæ sunt ex
toto corde diuitiæ, quas qui habere uolunt, sine labo-
re non quærunt, sine difficultate non inueniunt, sine
cura non seruant, sine anxia delectatione non possi-
dent, sine dolore nō perdunt. Apostolus autem Chri-
sti militibus dicit. Volo uos sine sollicitudine esse. &
radix omnium malorum est auaritia. Quam quidam

al. habuit
Militanti
bus deo
fugiendæ
sunt diui-
tiæ.

1. Cor. 7

1. Tim. 6

appeten

DE VITA CONTEMP.

57

appetentes errauerunt à fide, & inferuerunt se dolori-
bus multis, ac sic census iste terrenus eis à quibus ui-
ciose diligitur, non est uoluptatum materia, sed dolo-
rum. Quapropter expedit facultates ecclesiæ posside-
ri, ut inde uiuant, qui non seculo, cuius gaudia fugitiua
repudiant, sed deo seruiunt, cuius ineffabilia bona de-
siderant.

QUALITER INTELLIGATUR

quod dicit Apostolus, qui in sacrario ope-
rantur, quæ de sacrario sunt edant.

CAP. XIII.

DE talibus dicere uidetur Apostolus, Qui in sa-
crario operantur, quæ de sacrario sunt edunt,
& qui altario deseruiunt, cū altario participant. Qui
nisi hoc de contemptu facultatum suarum uellet in-
telligi, nunquam secutus adiungeret. Ita & deus ordi-
nauit his qui Euāgelium adnunciant, de euangelio ui-
uere. De euangelio uiuūt, qui nihil habere proprium
uolunt, qui nec habent, nec habere aliquid concupi-
scunt, nō suorum sed communium possessores. Quid
aliud est de euangelio uiuere, nisi laborantē inde ubi
laborat necessaria uitæ percipere? Apostolus tamen
qui sic euangelium prædicauit, ut nec de euangelio ui-
ueret, sed necessaria sibi suis manibus ministraret, de
se confidenter eloquitur: Ego autem nullo hominū
usum. Et quare hoc dixerit, secutus aperuit dicens: Ex-
pedit mihi magis mori, quā ut gloriam meam quis
euacuet. Euacuare dicit gloriam suam, si ab eis quibus
prædicabat uoluisset accipere uitæ corporalis expen-
sam. Nolebat quippe in præsentī laboris sui fructum
sed in futuro recipere. Si ergo ille qui nihil habuerat,

D s noluit

1. Cor. 9

Al. contē

ptoribus.

Ibidem.

De euan-

gelio ui-

uere.

Ibidem.

Ibidem.

Al. tēpo

ralis.

noluit de euangelio ubi laborabat, sed suis manibus uiuere, ne gloriam suæ mercedis amitteret, quid nos qui & propria nolumus amore possidendi non uiuendi necessitate relinquere, & accipere insuper uolumus non unde uiuamus, sed unde censum nostrum incrementis damnabilibus augeamus?

DE CVPIDITATE, QUALITER

eis quos semel inuaserit dominetur.

CAP. XV.

Præpositus
ipsi ordo.

al. execra-
tum.

Iubet ecce nobis imperiosa cupiditas, ut diuina paruipendentes possessionum terrestrium damnosa cōpendia cogitemus, ut in eis totam sollicitudinem curamq; ponamus, ut inde nos morbida uanitate iactemus, ut amplitudine patrimonij diffusioris elati, fieri pauperes spiritu negligamus. O facinus inauditum. Suauis iugo Christi cōtempso, ferreum cupiditatis imperium uoluntaria mentium inclinatione suscipimus, & domini nostri leui onere, quod subiectos non onerat, sed subleuat post habito, plumbeum pondus nostris ceruicibus aggeramus, quod citius potest deponi quàm ferri, quia & ipsa cupiditas quæ nobis subiici ultero uolentibus hoc pondus imponit, contemni potest facilius quàm expleri, & ideo qui se illi uolentes dediderint oppugnanti, uoluntatem resistendi ulterius nō habebunt tyrānice dominanti. Et hoc fit iusto dei iudicio, ut qui cupiditati resistere noluim⁹ ingressu rē, iā resistere nequeam⁹ ingressū. O plāgendū miserabilē mētis expugnatē seruiliū. O intolerādū dēmoniacę cupiditatis imperiū, ut ex hostib⁹ suis quos pōt uincere faciat suos, promittit ingentia, & honorū rēpora flum pollicitatione deceptos impellit, iam miseros &

miserat.

DE VITA CONTEMP.

39

miserandos in turpia. Tenet nos lucrorum pœnaliter
dulcium catenis addictos, & in sua ditione captiuos, Plangen-
nec trahit inuitos, sed quod est deterius quoscunque dum serui
uoluerit uolentes ducit. Vastat in nobis quicquid uere tium.
cundia, aut pudoris inuenerit, et quos suis triumphis Al. iam.
addixit, adhuc tanquam resipiscendi suspectos omni-
bus uiribus honestatis exarmat, ne quando contra eam
qui bellare noluimus, rebellem. Rapiunt nos ac passim
per omnia acquisitionum genera cupidos adquiren-
di dispergit, non permittit animum liberum, non sta-
bile corpus uagante animo mobiliter, aut quietum,
& uelut quædam cadauera in pastum feris auibus be- Al. uacan-
stisq; proiecta, captiuos suos immundis spiritibus tra te.
hit, non lacerandos, sed auidissimis mortiferorum cri Al. tradit
minum faucibus deuorandos, nec tamen ut esse iam
desinant, sed ut pœnaliter uiuant. Denique in uiuis cor-
poribus adhuc portant funera sua, sed idem uiui si-
mul & mortui. Hinc est, quod peccato uiuentes quan-
tum nos cōgestarū opum oblectet accessio, ipsa fruen-
di carnalibus delectatione sentimus, & quantam uir-
tutum sustineamus inopiam, uelut mortui uirtutibus
ignoramus.

QVOD DEVM PERFECTIVS

illi possideant, qui terrenis possessionibus
ex corde renunciant.

CAP. XVI.

Hæc sunt propter quæ non explendis uolupta-
tibus ac fouendis, sed congregandis fratribus,
aut alēdis expedit facultates ecclesiæ possidere, ut uno
sollicitudines omnium in sua societate uiuentium su-
stinent, omnes qui sub eo sunt fructuosa uacatio-
ne

Notat ne potiantur spiritualiter & quiete. Ideo interpo-
 ociosa qui sui istud aduerbium, quoniam qui ociosa quiete per-
 ete per- fruitur, nisi spiritualiter uixerit, more pecudum uiuit.
 fruente, Et ideo is quem nulla corporeæ necessitatis cura solli-
 citat, nulla occupatio domesticæ sollicitudinis inquie-
 rat, nullus litigator infestat, nullus calumniosus exagi-
 tat, quid aliud curare debet harum molestiarū & his
 similium liber, nisi unde ad meliora proficiat, unde ui-
 cia sua profectibus coridianis imminuat, uirtutes au-
 geat, & pro carnalibus quæ contempnit spiritualia bo-
 na possideat, in his se diuinitus adiutus exerceat, ea
 semper amplectatur ac diligat, & non solum omnib⁹
 alijs delectationibus suis, sed etiam ipsis suę carnis cru-
 ciatibus anteponat, ut qui nihil sibi reliquit, quod for-
 midaret amittere, ea pro quibus omnia quę habebat,
 abiicit, tanta firmitate fidei retineat, ut si necesse fue-
 rit, pro eis libenter suum corpus impendat. Proinde
 quem possidendi delectat ambitio, Deum qui possi-
 det omnia quæ creauit expedita mente possideat, &
 in eo habebit quæcūq; habere sancte desiderat. Sed
 quoniam nemo possidet deum, nisi qui possidetur à
 deo, ipse primitus dei possessio, & efficitur ei deus
 possessor & portio. Et quid potest eo esse felicius, cui
 afficit suus cōditor cēsus, & hereditas eius dignat esse
 ipsa diuinitas, si modo eum sanctis operibus colat, om-
 nes fructus ex illo percipiat, in illo & de illo iugi-
 ter uiuat, & nihil terrenum cum illo possideat. Quia
 omnium cōditor cui nihil eorum quę fecit ualet equa-
 ri, non dignatur cum his quæ condidit possideri. De-
 nique quid ultra querit, cui omnia suus conditor sit,
 aut quid ei sufficit cui ipse non sufficit. Hunc posside-
 bat, & ab illo possidebatur ille qui dicebat in spiritu.
 Portio

DE VITA CONTEMP.

61

Portio mea dominus, dixi custodire legem tuam. Et, Psal. 118
 Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei. Sed & Psal. 15
 ipse cum dicit, filiis Leui non dabitur partem inter fra- Num. 18.
 tres suos, ego dominus portio eorum, satis ostendit qd Deute. 18
 hi qui terrenæ hereditatis cōtempserint portionem, Quisquis
 deum spiritualiter mereantur possidere, cuius ditati tempora
 muneribus omnia quæ præclara habentur in hoc mū lia bona
 do fastidiunt, & ipsum possidere uel ab ipso possideri, sectatur,
 eo solo perfrui atque illi adherere inseparabiliter cō- superna
 cupiscunt. Vnde datur intelligi, quod qui temporalia non dili-
 bona, qui seculi gaudia peritura sectatur ac diligit, que git.
 & quanta sit multitudo supernæ dulcedinis non didi- Al. diuine
 cit. Quis enim cui deus dignatur esse possessio aliquid
 aliud querit, aut quis non pro amore illius omnia que
 putantur magna contēnit? Ergo qui uult deum possi-
 dere renunciet mundo, ut sit illi deus beata possessio.
 Nec renunciat mundo is quem terrenæ possessionis
 adhuc delectat ambitio: quia quamdiu sua non relin-
 quit, mundo cuius bona retinet seruit, & utiq; non po-
 test mundo seruire simul & deo, ac sic propter ea uo-
 luit deus cultores suos omnibus renunciare, propter
 quæ diligitur mundus, ut exclusa cupiditate mundi di-
 uina in eis charitas possit augeri uel perfici. Et ideo
 decimas atque primitias frugum, primogenita & sa- Ibidem.
 crificia pro peccato, uel uota quæ sibi deus iussit offer-
 ri, sacerdotib; ac ministris distribui debere constituit,
 ut deuotissimo populo uitæ necessaria ministrante,
 ipsi creatori ac pastori suo liberis mentibus ministra-
 rent, atque in eius cultu sine ulla sollicitudine corpo-
 rali proficerent, ne terrenis occupationibus implicati
 officio suo dignas excubias strennue curare nō pos-
 sent. Nunc autem quod Christiani temporis sacerdo-
 tes

Posseſſio
nes à po-
pulo obla-
tæ ſacer-
dotibus
deo depu-
ſantur.
Leuit. 27

Al. uiuen-
tium.

res magis ſuſtinent, quàm curant poſſeſſiones eccle-
ſiæ, etiam in hoc deo ſeruiunt, quia ſi dei ſunt ea
quæ conferuntur eccleſiæ, dei opus agit, qui res deo
conſecratas non alicuius cupiditatis, ſed fideliffimæ di-
ſpenſationis intentione non deferit. Quapropter poſ-
ſeſſiones quas oblatas à populo ſuſcipiunt ſacerdo-
tes, non ſunt inter res mundi deputari credendæ, ſed
dei, quoniam ſi uestes ac uafa & cætera quæ in ſacris
uſui miniſtrantibus erant, ſancta uocabantur, nec in
uſus humanos reuocari iam poterât diuinis ſemel mi-
niſterijs conſecrata, quomodo non ea quæ conferun-
tur eccleſiæ ſacra credenda ſunt, quibus non ut ſeculi
rebus luxurioſe, ſed ſanctè ut deo conſecratis utuntur
ad neceſſaria ſacerdotes, ut illis omnibus qui ſe perfe-
ctionis amore ſub uno conſtituunt, & ſua ſibi nō uen-
dicant, eccleſiæ facultates ad hoc ipſum collectæ ſuffi-
ciant, ut quicquid omnibus occupationibus abſoluti
proficiunt, fructus illius qui unus pro multis occupa-
tus eſt, fiat, atq; ita ille qui ſollicitudines omnium ſub
ſe ſeruientium portat, in congregatione ſua proficien-
te proficiat, ut ſicut illius occupatio omnium ſuorum
facta eſt fructuoſa uacatio, ita omnium diſcipulorum
perfectio glorioſa magiſtri honor habeat & gloria.

QVOD NIHIL PROFICIENT,

qui abſtinentes à cibis, uicijs ſeruiunt, nec
proſit facultates abſicere, qui ſuas fa-
ciunt uolūtates. CAP. XVII.

Item quæ ſitis quæ ſit abſtinentiæ credenda perfe-
ctio, & utrum tantū corpori, an & animæ debeât
neceſſaria miniſtrare. Si hominem totum uirtus hæc
quæ abſtinentia nominatur perfecta ſanctificat, non
ſolum corpori, ſed & animæ neceſſaria eſt, quia omnis
homo

DE VITA CONTEMP. . 63

homo ex corpore constat & anima. Sed in eis qui diuersis uicijs subiacentes aliquid sibi eorum quæ usui nostro necessaria sunt interdunt, abstinentia quidē, al. cōcessa sed carnalis & imperfecta esse debet intelligi. Ea autem spiritualis atq; perfecta est censenda, quæ abstinentia perfectam tam illecebris carnalium uoluptatum, quam à peccatis omnibus facit alienum, cuius nec animum desideriorum morbi corrumpunt, nec imperio gulæ dominantis quæsitæ delicæ uires corporis frangunt. Proinde ille abstiniens uere credendus est, qui uiciorum omnium liber effectus est, ac recisis corporalibus uoluptatibus elaborat, non ut concupiscentiam suæ carnis exatiet, sed ut mortalem uitam necessariorum perceptione sustenter, quoniā quidem quicquid sine quo potest uiui percipitur, non sustentandæ uitæ, sed fouendæ luxuriæ carnis impenditur. Hæc itaq; uirtus quæ abstinentia non solum delicatarum ciborum, sed etiam malorum omnium nuncupatur, cū omnibus omnino necessaria sit, tum maxime illis familiarior atq; cōiunctior esse credenda est, quibus iuxta illud quod in actibus apostolorum legitur factum, unum cor esse, & anima una diuinæ charitatis igni confata, & quibus sub unius ordinatione uiuentibus omnia omnium communia sunt, si tamē ita eis una sit uita, sicut sit una substantia, & nulla sit in eis diuersitas animarum, quibus est cōmunio facultatū, quia ut fieret & esset animarum sancta cōiunctio necessaria est facultatū iudicata cōmunio. Ceterum quid eis pdest qd facultates suas abijciūt, qui uoluntates proprias non relinquunt, cum sit longe praestantius uoluntatibus proprijs abrenūciare q̄ rebus? Res suas etiā mūdi quis philosophi abijcere potuerūt, et nūc quilibet heretici possunt. Sed nec illi cū suæ uoluptatis fuerint

Al. corpo
reis.

Abstinen
tia nō solum ciborum, uerū etiam malorum omnium nūcupat.
Actu. 4.

Præstat
uoluntatibus abrenūciare, q̄ rebus.

Al. uolun
tatis.

Al. fieret. fuerint amatores, secundum uoluntatem dei uixerūt, & isti dominicæ uoluntati suæ uoluntatis studio contradicunt. Non ergo res ea nos deo cōmendat, quam & inimici dei faciunt, sed illud quod nō nisi uere Christiani, & per hoc amatores dei perficiunt. Hi sunt qui uoluntatibus suis & rebus proiectis suo se creatori ex toto corde subiiciunt, ac suum uelle ex eius uoluntate suspendunt: & ideo quicquid eis sensus carnis sequendum faciendumq; suggerit, iusticiæ capti delectatione contemnant.

QUANTA BONA PRIMVS HOMO abstinentiæ bonum negligendo perdiderit. CAP. XVIII.

Al. peccato.

Quod si primus homo uoluisset se in illa paradisi beatitudine custodire, ut à fructu unius interdictæ arboris ieiunasset, nec statum illum tantæ felicitatis amitteret, nec eum uoluntaria salutaris præcepti transgressio necessitati corruptionis ac mortalitatis addiceret, ut tanta beneficia dei sui quæ in natura suæ conditionis acceperat, aut corrumpere peccato corruptus aut perderet. Quis enim sufficenter enumeret quæ & quanta bona illi abstinentiæ contemptus ademerit, quod intellectualis mentis dignitate donatus, imaginem sui creatoris accepit, quod soli deo suo subiectus omnia uisibilia sibi subiecta conspexit, quod ei ad uiuendi usus assatim lignorum omnium, quæ erant in paradiso feracitas diuina iussione seruiuit, quod arbor uitæ mysticum cibum non unde uiueret, sed unde uitam corporis non finiret sui creatoris munere ministravit, qui cibus quamdiu perciperetur, ita percipientem se in uno statu sacramenti cuiusdam latentis

DE VITA CONTEMP.

65

latēis figurata significatiōe seruaret, ut eū nec ulla in
firmitate corrūpi, nec etate mutari & senescere, nec dis
solui morte permitteret. Nō ingētabat molesta sollici
tudo quietū, nō fatigabat labor anxioſum, nō som
nū opprimebat inuitū, nō amittēdæ uitæ timor ange
bat de immortalitate securum. Habebat facilē uictum
corpus ex omni parte sanum, tranquillum motum,
cor mundum, ignarus pœnalis mali, habitator para
disi, expers peccati, capax dei. Postremo quid eo feli
cius fuit, cui erat orbis subiectus, nullus infestus, liber
animus & uisibilis deus? Quoniam quidem nisi ante
peccatum deum uidere in assumptione uisibilis crea
turæ ſoleret, quomodo se iā peccator effectus, à facie
domini quem nunquam uiderat, se absconderet? Po
tuit ergo ita uidere deum priuſquā peccaret Adam,
ſicut eum patriarchæ uiderunt. Sed quando ait, uo
cem tuam audiui & timui, ex illa iam uidendi deum
ſanctitate ceciderat, iam ſe indignum uidendi deum
reddiderat. Vocem tuam, inquit, audiui & timui, eo
quod nudus eſſem, & abscondi me. O quantum secu
ritatis habent, qui ſibi bene ſunt conſci, & quantum
perturbatos humiliat perpetratio pudenda peccati, ſi
cut iſti qui ſe absconderunt à facie domini, de ſua tur
pitudine non de nuditate conſuſi, qui non ideo eru
beſcebant, quia ueste erant extrinſecus nudi, ſed quia
intrinſecus proteſtione diuina nudati. Deniq; & ante
peccatum nudi erant, & non erubeſcebant: quia nihil
contra uoluntatem dei, unde confunderentur admi
ſerant.

Genes. 3.
Secura
mens qua
ſi iuge cō
uiuuium.

DE PECCATO PRIMI HOMI

nis, & de malis quę illum peccantem deo
iudicāte ſecuta ſunt. Cap. XIX.

E

SED

SED iam uideamus, si placet, qualiter illi homines
 primi commiserint tam grande peccatum, quod
 & ipsos de paradiso proiecit in hoc uitæ pœnalis exi-
 lium, & in eis originaliter totum damnauit genus hu-
 manū. Et mihi quidē uidet, qd non ederēt de ligno, p-
 hibito, nisi cōcupissent, nec cōcupissent, nisi tētati, nec
 tentarentur, nisi deserti, nec desererentur à deo, nisi ipsi
 prius desererent deum, nec desererēt deum, nisi super-
 birent, & similitudinem dei miserabiliter appetissent,
 ad quam peruenturi essent sine corporis morte, si sub
 deo suo uiuentes, præceptum quod acceperant custo-
 dissent, ut qui posse mori acceperant in natura, non
 posse mori consequerentur in gloria, & ibi accepturi
 essent præmium non posse peccare, si hic eorum me-
 ritum fuisset peccare noluisse. Nō igitur creatori suo
 in creaturam diuinitatis affectatione collapsos mo-
 ueret aperta concupiscentia, nisi eos antè corrupisset
 occulta superbia, nec eis per serpentem diabolus pro-
 pinaret tam ferale consilium, nisi prius eorum depre-
 henderet appetitum. Si, inquit, gustaueritis de ligno
 scientiæ boni & mali, aperientur oculi uestri, & eritis
 sicut dii, scientes bonum & malum. Hæc sunt illa tria,
 quæ in mundo esse & diligere non debere à dilectorib⁹
 dei testatur Iohannes apostolus dicens. Nolite di-
 ligere mundum, neq; ea quæ in mundo sunt: quia om-
 ne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, &
 concupiscentia oculorum, & ambitio seculi, quæ non
 est ex patre, sed ex mundo est. Quæ nisi illi qui à dile-
 ctione dei iam defecerant, diligere cōcupissent, nunquā
 male suasi serpentis consilio credidissent. Itaque con-
 cupiscentia carnis ab eis impleta est, quod de ligno ue-
 sito

Al. concu-
 piscerent.

Al. concu-
 piscerent.
 al. dānabi-
 liter.

Al. affe-
 ctione.

Gene. 3.

1. Ioan. 2.

Al. concu-
 piscerent.

Al. male
 suadi.

DE VITA CONTEMP.

67

tito gustauerunt, concupiscentia oculorum, quod sibi
aperiri oculos cupierunt, & ambitio seculi, quod se fie
ri posse, quod deus est, crediderunt. Proinde delecta
tione carnis & oculorū curiositate ac seculi ambitio
ne corrupti, à ligno uitæ, ex quo eis arcendē mortis ac
salutis continuādæ gratia præstabatur, abscisi sunt,
& morbidam qualitatem eorum corpora contraxe
runt, ut iuxta sententiam dei eo die credantur mortui,
quo in eis pœnaliter facta est necessitas moriendi, &
per lignum illud quod scientiæ boni & mali ex causa
nomen accepit, à quo se abstinere cum possent miseri
neglexerunt, quid interesset inter bonum quod amise
rant, & malum quod incurrerant, ipsa pœna sua de
cernerent, qui si amisso tanto bono nullum malum
incurrerent, quale perdidissent bonum, forte ne
scirent. Dulcior enim fit salus, cum dolor excru
ciat, & sanitatis amissæ dulcedinem, languoris amari
tudo commendat, ac sic ad hoc illi malum non discen
do, sed experiendo sentire cœperūt, quod melius igno
rarent, ut ex ipsa miseria sua sentirent, quantum beati
tudinem perdidissent, atq; ita quos non mouerat for
tassis boni naturalis amissio, mouet et saltem mali pœ
nalis iusta perpeffio. Hæc per excessum necessarium
dicta sunt nobis de primis hominibus, ut qui nolunt
damnationis eorum subire supplicium, caueant pro
lapsionis exemplum.

Gene. 2.

Dulcior
est salus,
cū dolor
excruciat.

QVOD OMNIA BONA QVÆ

in Adam corrupti perdidimus, in Chri
sto reparati recipiemus.

CAP. XX.

Quamuis enim ex Adam simus carnaliter na
ti, non ipsum tamen debemus imitari, sed

E 2 Chri

Quid sit
imitari
Adā aut
Christū.

Al. cecidi
mus.

Christum in quo renati sumus & uiuimus, quando ue-
terem conuersationē salubriter innouati deponimus.
Quid est imitari Adam, nisi pro carnalibus desiderijs
ac concupiscentijs morte mulctari? Et quid est imita-
ri Christum, nisi carnalibus concupiscentijs ac deside-
rijs crucifigi? Sicut aliud non est ueterem conuersatio-
nem deponere, q̄ non secundum carnem quæ uetera-
scit & moritur, sed secundum deum uiuere, qui solus
pōt perseverantes in se innouare perhēniter & beare.
Quapropter sicut quando in Adam fuimus omnes,
ipso cadente occidimus, ita quia in Christo iam esse
cœpimus, qui pro nobis omnib⁹ dignatus est mori, ut
nos peccatis nostris illi commortui, cum illo spiritua-
liter resurgamus, in illo omnia bona quę potuimus ha-
bere perdidimus, in hoc etiam maiora & sine fine ha-
benda recepturi sumus, si perseveranter eius uestigia
teneamus. Adam nos sub noxa habuit malis omnibus
per propriam culpam, à quibus nos liberauit aduen-
tus Christi per gratiam. Ille in nos culpam suā trans-
misit & pœnam, hic qui culpam nostram suscipere,
utpote conceptus & natus sine peccato non potuit, de
susceptione pœnæ nostræ culpam nostram simul abo-
lere potuit & pœnam, & ut totum dicam, Adam no-
bis eripuit paradysum, Christus donauit cœlum.

QUALITER VIVERE DEBE-
ant, qui Christum imitari desiderant.

CAP. XXI.

1. Ioan. 2

ET ideo si in deo esse uolumus quod esse debe-
mus, sicut Iohannes Apostolus dicit, quomodo
ille ambulauit, & nos spiritualiter ambulemus. Quid
est

est ambulare sicut ille ambulauit, nisi contemnere omnia prospera, quæ contempsit, non timere aduersa quæ pertulit, libenter facere quæ fecit, fieri docere quæ docuit, sperare quæ promisit, & sequi quo ipse præcessit, præstare beneficia etiam ingratas, non retribuere secundum merita sua maleuolis, & orare pro inimicis, amare bonos, misereri peruersis, inuitare aduersos, suscipere in charitate conuersos, & æquanimiter pati subdolos ac superbos. Ad hoc etiam pertinet, quod ait sanctus P. Apostolus. Si resurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera dei sedens. Illi resurgunt cum Christo, qui moriuntur sicut ille peccato, ea tamen distinctione seruata, quod ille mortuus est peccato, non suo, sed nostro. Vnusquisque autem nostrum, non omnium moritur peccato, sed suo. Quid est peccato mori, nisi damnandis operibus omnino non uiuere, nihil concupiscere carnaliter, nihil ambire. Vt sicut qui mortuus est carne, nulli iam detrahit, nullum aduersatur aut despicit, nullius pudicitiam callida circumuentione corrumpit, nemini uiolentus existit, neminem calumniatur aut opprimit, non inuidet bonis, aut insultat afflictis, non luxuriæ carnis inservit, non uinolentiæ deditus, in se bibendi sitim bibendo magis ac magis incendit, non odiorum facibus inardescit, non compendia iniusta sectatur, non potentibus aut diuitibus adulatur, non iniqua curiositate raptatur, non domesticæ sollicitudinis cura distenditur, non officiosis occurrentium salutationibus delectatur, nec superborum iniurijs fatigatur, non eum superbia inflat, non ambitio uentosa præcipitat, non uana gloria turpiter iactat, non desiderium gloriose opinionis inflammat, non distinctio alieni actus illaqueat.

E 3 non

Colo. 3.

Surgere cum Christo quid sit.

Peccato mori quid sit.

Al. accendit.

Al. distenditur.

Al. distinctio.

non ad societatem turpium turpitudinis amor inu-
tar, non rabies insani furoris exagitat, non sumptuo-
sarum deliciarum studiū maculat, non ardor animosæ
contentionis exanimat, non facit impudentem auda-
cia, iniquum iniustitia, ferum inclementia, uarium in-
constantia, pertinacem contumacia, insanum uesania,

Al. man-
duconem
turpem
e. facitas.

Al. irriso
rem.

Al. illece-
bris.

deliciosum gula, rebellem inobedientia, uanū iactan-
tia, infidelem perfidia, leuem facilitas, sæuum crudeli-
tas, manducatore m turpis edacitas, impatientem mo-
bilitas, mobilē instabilitas, uagum spiritalis infirmi-
tas, iracundum animositas, suspiciosum peruerfitas,
uerbosum uanitas, iniuriosum malignitas, q̄ remot⁹ ē
pr̄sus à secularib⁹ desiderijs, remot⁹ ab inimicitijs, re-
mot⁹ ab insidijs alienis, remot⁹ à rapinis uel occultio-
ribus uel apertis, remotus à mendacijs siue periurijs,
postremo remotus ab omni genere flagitiorum atq̄
facinorum, quibus carnaliter uiuentes deū offendūt,
& mortui peccato nō seruiunt, sicut inquā carne mor-
tuus nec facere potest ista quæ dixi, nec pati, ita et his
& talibus uicijs omnino non uiuunt, qui uiuētes deo
carnem suam cum uicijs & concupiscēijs crucifigunt.

QUALI TEMPERANTIA UTI DE-
beant, qui à uoluptate delectabilium uel ab im-
moderata perceptione ciborum communi-
um atque à uini immoderato usu cupi-
unt abstinere **CAP. XXII.**

Al. cōmu-
nibus.

Membra sua quæ sunt super terram mortifi-
cant, quando insolens corpus ieiuniorū con-
tinuatione castigant, quando intra necessarium mo-
dum suum temperant appetitum, quando non solum
se à delicatioribus cibis moderata distractione suspen-
dunt, sed etiam in ipsis cōmunionibus nihil carni suæ
pro desiderio, sed pro sustentandæ uitæ necessitate per-

mittunt, certi quod nec deliciae quaelibet, si absq; desiderio percipiantur, officium, & uiles cibi plerumque abstinentiae profectum, si appetenter accipiantur impediunt. Hinc est quod sanctus Dauid aquae in se concupiscentiam castigauit, atque eam sibi à suis oblarum desiderio suo ex ea satisfacere uideretur effudit, & sancto Heliae perceptio carniū non concupita non nocuit. Vnde datur intelligi, quod ueraciter abstinentes escarum non naturas, sed concupiscentias damnēt, ac uoluptates suas desiderati cibi uel potus abusione mortificent. Qui autem nō solū à qualitate, sed etiam à quantitate ciborum cupiūt abstinere, nihil aliud student, nisi ut quantum stomacho reficiendo ac fami eximendae satis esse uidetur indulgeant, nec expleant suos appetitus auuiditate percipiendi, sed comprimant, atq; eis saturitas edendi finem nō faciat, sed uoluntas, qui tam à cupiditate praeiosorum ciborum animos, quam à nimia perceptione uilium continebunt, qui cibus nec lautioribus uolunt carne luxuriante dissolui, nec distentione uentris onerari, quando abstinentes uiri neq; delicioſi soleant esse nec auidi. Iam de uino abstinendo uel percipiendo quid dicam? Vnde sanctus apostolus certam fixit regulam dicēs. Nolite inebriari uino, in quo est luxuria. Quasi diceret. Luxuriam facit & nutrit uini perceptio nimia, non natura, & Ephe. 5. propterea non uti uos uino, sed inebriari prohibeo, quandoquidem infirmū stomachum moderatus usus uini confortat, ebrietas animum corpusq; debilitat. Deniq; Timoth. suo discipulo qui se longa abstinentie districtioe iā fregerat, & stomachū suū aque pceptioe corruerat, modico uino uti debere pcepit dicēs. Noli adhuc aquam bibere, sed modico uino utere propter

2. Re. 25.

1. Par. 11.

3. Reg. 17

Modera-
tus uini
usus con-
fortat.

Al. pfert

Al. natu-
rali.

Al. quada

stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. Ac per hoc nihil contra abstinentiam faciunt, qui unum non pro ebrietate, sed tantum pro corporis salute percipiunt, nec hoc eis offert uoluntas, sed permittit infirmitas. Quæ si defuerit, à uino est abstinendum, ne uini perceptio quæ infirmum sustentat, sanum corpus incendat, quandoquidem uino uti & usui habere oleum, nullus dixerit esse peccatum. Sed hæc ideo non debemus carni desideranti præstare, ne cum illicita concedere ceperimus, poscat illicita, et sibi obsequentes in minimis, in flagitia punienda compellat, ac naturæ ordine perturbato, non spiritui corpus, sed spiritus corpori dominanti deseruiat. Huc accedit quod & ipsam mentem abstinentiæ fructus alacrem facit, carnem quoque non usq; ad lassitudinem fatigat, sed spiritui ordinanti subiectam mobilem reddit. Sensus etiam quod dicuntur crassos efficere, uel grauare congestæ deliciæ, consuetudo parcitatis exonerat, & uelut quædam politura religionis exercitationis attenuat.

QVOD VTENTES CARNIBVS

concupiscentia carniū polluat, non
natura. CAP. XXIII.

Al. altili-
bus.

Cæterum si à quadrupedibus abstinentes, phasianis alitibus uel alijs auibus præciofis aut piscibus perfruantur, non mihi uidentur rescare delictationes sui corporis, sed mutare, nec pro abstinentia, sed uelut pro, nescio, qua immundicia, uel certe quod uerius est, pro stomachi nauseantis teneritudine delicatas illas communes ac uiles carnes abijcere, quo possint

sint alijs non solum carnibus, sed etiam delicatioribus ac præciosioribus carnibus suas uoluptates explere, cum sicut iam supra patuit, non aliquarum carniū, quæ usui humano cōcesserunt, nobis naturæ damndæ sint, quas deus instituit, sed carnales concupiscentiæ fugiendæ, quas sensui carnis diabolus introduxit. Illi autem qui parciore uideri uolunt, & gloriam sibi uelut de abstinentia districtiore conquirunt, sic ab omnibus animalibus iudicant temperandum, ut peregrinis pomis ac sorbitiunculis delicatis cæterisque alijs immanem sui corporis impleant appetitum, cum spiritalis abstinentia nō aliquorum ciborum usum, sed desiderium suadeat compescendum, & illi magis parsimonix seruire censendi sunt, qui sibi non aliquarum rerum perceptiones, sed delectationes corporis interdicunt. Illi quoque qui negata sibi uini perceptione diuersorum poculorum potionibus inundantur, nequaquam mihi abstinentiam uidentur implere, quia ad hoc fortassis à uino se suspendunt, ut mercentur ab hominibus laudem, & interdicti sibi uini perceptionem compensant suauioribus poculis uoluptatem. In uini enim usu abstinens non à uino tantum, sed ab omnibus quæ accipientes inebriant, uel ab alijs quæ & si non ebrietatem, suauitatem certe conceptam conciliant, abstinebit ut sit ueritate abstinentiæ perfecte consummatus, non eius imagine, foris splendidus, intus cauus, hominibus uelut purus, & deo simulate uirtutis sordibus plenus. Nec minus à cupiditate possidendi superflua, quàm à uoluntate percipiendi nobis est abstinendum, qm̄ cum omnia quæ habemus pro nostris usibus habeamus, ea quibus uti nobis ardentius habere uelle, uel etiam lucris hinc inde quæsi-

Non solum à cupidi-
tate possi-
dendi, ue-
rum etiā à uolunta-
te percipi-
endi absti-
nendum.

tis augere, nihil est aliud quàm non tolerandæ necessitati, sed intolerandæ cupiditati seruire, nec possum dicere, ut sit unde pauperibus cotidie erogetur, mea pos fideo, quando nemo perfectius erogauerit, eo qui nihil sibi perfectionis intentione relinquit ex proprio.

QVAM VTILE SIT, IEIUNIO

uel abstinentiæ aduenientium charita

tem plerumq; præferre.

CAP. XXIII.

VEruntamē sic abstinere uel ieiunare debemus, ut non nos ieiunandi uel abstinendi necessitati subdamus, ne iam non deuoti, sed inuiti rem uoluntariam faciamus. Si enim quoslibet aduenientes ieiunio intermisso reficio, nō soluo ieiunium, sed impleo charitatis officium. Cæterum si propter abstinentiam spirituales fratres, quos noui mea remissione delectari, contristo, abstinentia mea non est uirtus dicenda, sed uicium: quoniāquidem ipsa abstinentiæ ac ieiuniorum continuatio, nisi fuerit quando res exigit prætermissa, & me inflat, & fratrem meum cui charitas iubet seruire contristat, uel certe mihi nihil inesse charitatis fraternę demonstrat, cum sine abstinentia quilibet hominem catholicum charitas sola perficiat, & omnes abstinentia aut perdat sine adiunctione charitatis, aut pereat. Quia ergo abstinere aut ieiunare etiam Manichei uel quilibet alij hæretici possunt, utpote, qui omnes carnes non pro abstinentia, sed pro immunditia detestantes, corpora sua panis & aquę perceptione afficiunt, non pro magno ducamus, quādo ab his quæ illi quoque reiiciunt abstinemus, sed quando abstinentiam

Hæretici
uidentur
abstinere

DE VITA CONTEMP. 75

tiam nostram fides cōmendat, charitasq; consummat,
 quas uirtutes illi non habentes occidere se possunt,
 ædificari autem aut perfici taliter abstinendo non pos-
 sunt. Ipsi uero catholicis Christianis qui siue non ua-
 lendo abstinere, siue uolendo omnia usui nostro con-
 cessa cum gratiarum actione percipiunt, nō nos pro-
 pter abstinentiam præferamus, ne forte plus humili-
 tatis aliarumq; uirtutum habeant illi, unde nobis iure
 abstinentibus præferantur. Quocirca si uolumus no-
 bis abstinentiam nostram ieiuniaq; nostra proficere,
 à superbia imprimis quæ aut expellit omnes uirtutes
 aut minuit, & iactantia cunctis inimica uirtutib; atq;
 ab omnibus uicijs omnino discédamus, ut prosit nobis
 quod à cibus delicatioribus abstineam; quia tūc nobis
 pderit, q; corpora nostra uel certe corpora incētiua ri-
 gore districtiōis abstinentiæ castigamus, si carnalib; de-

fiderijs absoluti, sanctis uirtutibus floreamus.

Sed iam finem liber accipiat, ut de uirtuti-

bus ac uicijs, unde hic pauca tetigi-

mus, latius ac plenius in ter-

tio uolumine donan-

te deo discu-

temus.

*

FINIS LIBRI SECVNDI.

A super-
 bia absti-
 nentibus
 disceden-
 dum.

Al. à cibi
 delecta-
 tionibus
 abstinea-
 mus.

Al. dele-
 ctabili-
 bus.

D. PROSP. LIB. III.
 INCIPIT PROLOGVS
 libri Tertij.

DE uita contemplatiua & quantum ab ea differat actualis, uel qualiter possitis ipsius contemplatiuæ uirtutis fieri adiuuante deo participes, in primo uolumine absolui. De actuali quoq; uita, ubi quæ esset religiosæ increpationis utilitas ac patientiæ uirtus ostensa est, & qualiter tractandæ essent ecclesiæ facultates, uel de dono spiritualis abstinentiæ, quæ dicenda uisa sunt, deo donante in secundo libro disserui, nunc superest ut disputationem de uicijs atq; uirtutibus nõ ingenio fretus, cuius mihi conscius non sum, sed orantibus uobis adiuuandus incipiam.

FINIS PROLOGI.

INCIPIVNT CAPITVLA.

I

Q

Vantum à ueris uirtutibus uirtutum similitudines distent.

II

Quod superbia sit malorum omnium causa.

III

Quod superbia ex qua procedunt omnia mala, humilitatis uirtute uincatur, & omnia uicia tunc fugata depereant, si uirtutibus cedant.

III

De cupiditate, quæ ita est mixta superbiæ, ut nihil peccati fiat, quod non ex utraque procedat.

V

Quo animi tormento inuidos affligat inuidia.

VI

In quæ & quanta mala cõcupiscentia carnis

VII

VIII

IX

X

XI

XII

XIII

XV

XVI

XVII

XIX

XX

XX

XX

XX

XX

DE VITA CONTEMP.

77

- nis erūpat, si eis mens corrupta cōsentiat.
- VII Quod etiam hi quos ab impudicitia quæ Al. impu
libet necessitas uetat, si uiuere pudice con dentia.
suescant, ad amorem castitatis ascendant.
- VIII Quibus indicij possit ostēdi superbia, quæ
uel in p̄ditis aperta ā, uel in fictis occulta.
- IX Quibus signis inuidorū declaret inuidia.
- X Quantis malis uanitas uanos inuoluat.
- XI De utilitate timoris, & quod efficaciter
peccatis obsistat.
- XII De futuro iudicio, uel æternitate suppli-
cij, ac de qualitate gehennæ.
- XIII De laude charitatis.
- XIII Qualiter possint ea, quæ de charitate san-
ctus Apostolus dixit, intelligi. (exhibeat.
- XV Quantū p̄fectionis charitas in se fundatis
- XVI De qualitate uirtutis, & qualiter sibi con-
sentientes informet.
- XVII Quibus gradibus conuersi in culmen per-
fectionis ascendant.
- XVIII Quæ sit quaternarij numeri credenda per-
fectio, & q̄ quatuor uirtutes quæ dictæ
sunt principales, ex fide uiuentes à deo col-
latæ iustificent.
- XIX De temperantiæ qualitate uel opere.
- XX Quales esse debeant, quos animi fortitu-
do nobilitat.
- XXI De iusticia uel fide, quæ ex ipsa procedit.
- XXII De æqualitate, q̄ ad eandem pertineat hu-
manæ societatis utilitas.
- XXIII Quod duo sint iniusticiæ genera.
- XXIII De liberalitate, & qualiter beneficentiæ
opus

opus debeat exerceri.

XXV

De differentia amorum, & quantū ab eis differat perfecta dilectio.

XXVI

Quid sit sua cuiq; tribuere.

XXVII

Quod actualem uitā tres uirtutes, id est, temperantia, fortitudo, iusticiaq; consumment, & prudentia quæ & quarta uirtus, menti cognitionem rerū latētium præstet.

Al. cogitationem

XXVIII

De sociali uirtute, & quod non recte faciant, qui cum possint nihil humanæ societati proficiunt.

XXIX

Quod de prudentiæ ac sapientiæ fonte cognitionem omnium rerum bibant, qui per cipiendæ scientiæ seruenter inuigilant.

XXX

Quod prudentes nec alijs noceant, nec sibi noceri permittant, et quod eis ibi sit sine admixtione alicuius erroris consummata prudentia, ubi erit sine ullo peccato uita perfecta.

XXXI

De affectionibus quatuor, quod inter uita numerari non debeant, si earum usus ex bona uoluntate procedat.

XXXII

Quod hi affectus sine quibus in hac uita recte non uiuitur, in illa futura beatitudine nō sint, quæ nec timorem habitura est, nec dolorem.

XXXIII

Qualiter uirtutes quatuor quæ dictæ sunt principales, aut in præsentī nos à peccato defendant, aut in æternum nobiscum sine ullo peccato permaneant.

XXXIII Vbi se locutor de toto corpore excusat.

FINIS CAPITVLORVM

IN-

INCIPIT LIBER

TERTIVS, QVANTVM A

ueris uirtutibus uirtutum similitu-
dines distent.

CAP. I.

Væfistis quantum à ueris uirtuti-
bus uirtutū similitudines distent,
nō dico q̄tum à medicamēto ue-
nenum : quia medicamentum ita
corpus aliquoties sanat, ut id de-
fendere à mortis necessitate non
ualeat, & uenenum non auferri

facit uitam corpori, quasi auferenda nō esset, nisi fuisset acceptum, sed accelerat corporis mortē, quod erat aliquanto diutius forte uicturum. Sed plane dico à ueris uirtutibus tantum similitudines distare uirtutum, quantum distat à ueritate mendacium, quia & similitudo uirtutis, quæ uidetur uirtus esse, cum uirtus non sit, nihil est aliud quàm mendacium, & ideo non est uirtus dicenda, sed uitium. Et uera uirtus est ueritas, cui qui amando adhæserit, à peccati morte resuscitatus, mori ultra non poterit, nisi cum ab ea deprauata uoluntate recefferit. Sicut e contrario uirtutis simulatio quæ est, ut dixi, mendacium, ueritati contrarium, animam separat à deo uitam suā non interiturā, sed in supplicio quæ est illius mors pœnaliter sine fine uicturam, scriptura dicente. Os quod mentitur occidit animam. Ac per hoc sicut uirtus animam sibi ueraciter inhærentem, si fuerit uera iustificat, ita simulata condem-

Al. aman-
ter.

condemnat. Et quid iustificatio animæ, nisi eius est uita perpetue beata, ac beate perpetua? Sicut condemnatio animæ pœna eius est sentienda, quæ mors probatur & ipsa perpetua. Ita q̃ dupliciter rea est anima, si & bonum non faciat, unde spiritualiter uiuat, & appetat similitudinem boni, sub qua male uiuat & lateat. Superbus uult se credi constantem, prodigus liberalē, auarus diligentem, temerarius fortem, inhumanus parcum, gulosus humanum, ignauus quietū, timidus cautum. Impudentia fiducię sibi nomen adscribit, pro cacitas appellationem libertatis ostendit, eloquētiā fingit uerbositas, & curiositatis malum sub studiū spiritualis colore delitescit. Hæc & si possunt humano ingenio discerni, tamen sine dono dei quantum mihi uidetur, nec uirtutes possunt appeti uel haberi, nec earū similitudines, quæ sunt uitia, uirtutes imitantia declinari in tantum, ut infidelibus nihil profuisse credamus, etiam si sunt aliquas per corp⁹ operati uirtutes, quod eas nec à deo suo se accepisse crediderūt, nec ad eum qui est finis omnium bonorum referre uoluerūt. Et quid dico? Nihil eis profuerunt, imò etiam nocuerunt, dicente Apostolo. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Non dixit, omne quod non est ex fide, nihil est, sed dicendo omne, q̃d nō est ex fide, peccatū est, declarauit, q̃ omnia bona aut ex fide gesta uirtutes sunt, quæ profecto iustificant, aut si fuerint sine fide, non sunt aliqua bona credenda, sed uicia, quæ nō iuuant suos operarios, sed condemnant, inflatosq̃ precipitant, atque à finibus æternæ salutis eliminant. Sed quid ego hæc de infidelibus unde nullus ambigere uidetur exaggero, cū sanctus Apostolus etiā fideles quosdam qui credentes in deum, non secundum deum

Al. obtendit.

Rom. 14

DE VITA CONTEMP.

81

um, sed secundum hominem uiuunt, carnales nomi-
 net dicens, & ego fratres cum uenissem ad uos, non
 uobis potui loqui quasi spiritualibus, sed quasi carna-
 libus, nondum enim poteratis, sed nec adhuc quidem
 potestis, adhuc enim estis carnales. Et tanquam quæ
 reremus quid carnales uelit intelligi, secutus adiun-
 xit. Cum enim sit inter uos zelus & contentio, nōne
 carnales estis, & secundum hominem ambulatis? Quid
 potest his duabus animi pestibus inueniri deterius ze-
 lo & contentione, quibus carnales qui secundum ho-
 minem uiuunt, etiam in hac uita torquentur, cum &
 contentio hæreticos reddat, & zelus imitatores dia-
 boli paradysum primis hominibus inuidientis efficiat.
 Ac sic quando fideles iusticia, pietate, misericordia,
 mansuetudine, humilitate, innocentia, cæterisque uirtu-
 tibus gaudent, aut secundum deum uiuunt, quæ spiri-
 tualiter uiuentes adeptæ sanctificant, & deo commen-
 dant, aut secundum hominem uiuunt, & non sunt ue-
 ræ uirtutes, sed uirtutum similitudines, quæ nihil car-
 naliter uiuentibus prosunt. Quapropter qui religio-
 se, qui continenter, qui sobrie, qui misericorditer uiuit,
 si deo cuius munere ut bene uiuat adiuuatur adscribit,
 secundum deum spiritualiter uiuit. Si uero omnia quæ
 bene facit suis uiribus adscribat, quasi etiam sine adiu-
 torio dei ad bene agendum sibi sufficiat, secundum ho-
 minem carnaliter uiuit, & ideo aut bene non uiuit,
 aut nihil ei proderit quicquid boni propter homines
 facit: quia humanis laudibus delectatus, hic iam tem-
 poralem mercedem recipit suorum operum, quæ tem hominẽ
 poraliter fecit. Igitur ille secundum hominem uiuit, uiuere.
 qui secundum seipsum uiuit: quia & ipse homo est, &
 secundum seipsum uiuit, qui si potuerit esse cum qui-
 bus

1. Cor. 3

Ibidem.

Contectio

& zelus

& duæ ani-

mi pestes

Al. agit.

Secundũ

F bus

Secundū
deum ui-
uere.

bus uult, pergit quo uult, dormit quando & quam-
diu uult, loquitur quæ uult, & ubi uult, man-
ducatur & bibit quando & quod uult, & quantum
uult ridet, ac lætatur inter quos uult, postremo quic-
quid naribus suaue est, quicquid tactui blandū, quic-
quid oculis delectabile, quicquid cæteris sensibus car-
nis suæ iucundum, exercet ac sequitur qualiter uult,
qui omnia licita uel illicita carnaliter uult. Qui autem
secundum deum uiuit, non quod eum carnaliter dele-
ctat, sed quod ædificat spiritualiter facit, & omnia de-
sideria carnis spiritualis desiderij delectatione com-
pescit, futura præsentibus anteponeit, carnem spiri-
tui subdit, & quicquid cupit aut agit, non uult ex
sua, sed ex dei sui uoluntate procedere, cui placere to-
tis uiribus concupiscit. Itaque si utcumq; iam claruit, qd
uirtutes ueras non uideantur habere qui simulant, &
illi simulant, qui non ex fide, aut non propter deum,
sed propter homines tantum boni aliquid operantur,
elemosynas ac ieiunijs uel abstinentiæ ceterisq; bonis
operibus seruiendo, non ut boni fiant, sed ut se bonos
hominibus fingant, nec ad recipiendam sempiternam
mercedem, sed ad comparandam gloriam popularē,
uideamus nunc quibus præcedentibus causis & suble-
quentibus incrementis nasci soleant uitia uel augeri,
& quibus adiuuante deo remedijs possint uelut qui-
busdam medicamentis imminui uel sanari.

QVOD SUPERBIA SIT

malorum omnium causa.

CAP. II.

Est quidem hoc capitulum ualde perplexum, sed
si oretis illum qui dixit, non uos estis qui loqui-
mini,

DE VITA CONTEMP.

85

mini, sed spiritus patris uestri, qui loquitur in uobis. **Mat. 10.**
 Et alibi. Dilata os tuum, & ego adimplebo illud, ea **Psal. 80.**
 quæ mihi ut homini impossibilia sunt, illuminante
 domino uel docente possibilia sunt. Consideremus
 ergo quæ causæ præcedant, quæ uitia subsequantur.
 Quod ut credibilius audiatur, non hoc à me pruden- **Al. uidea**
 tia uestra perquirat, sed uobis & mihi uel omnibus **tur.**
 scriptura diuina consueta respondeat, quæ uelut si iam
 quæreremus ab ea immobilem sententiam, protulit **Eccl. 10.**
 dicens. Initium omnis peccati superbia. Quid potest
 apertius, quid probabilius dici? Initium, inquit, non ali-
 cuius, sed omnis peccati superbia, ut euidenter osten-
 deret, quod ipsa sit peccatorum omnium causa, quo-
 niam non solum peccatum est ipsa, sed etiam nullum **Omne**
 peccatum fieri potuit, potest aut poterit sine ipsa. Si **peccatum**
 quidem nihil aliud omne peccatum, nisi dei contem- **dei contē**
 ptus est, quo eius præcepta calcantur. Quem contem- **ptus est.**
 ptum dei nulla res alia persuadet hominibus, nisi su- **Esa. 14.**
 perbia, quæ etiam in ipso diabolo ut diabolus ex an- **Luc. 10.**
 gelo fieret, æternæ perditionis extitit causa. Deniq;
 & ipse sciens se per superbiam de cœlestibus corruis-
 se, & in hunc caliginosi aëris carcerem trusum, homi-
 ni subuertendo quem deus fecerat sine ullo peccato,
 uitium persua sit serpentina calliditate superbiæ, cer-
 tus quod recepta superbia, quæ est malorum omnium
 causa, facile iam peccata omnia, quæ non nisi superbo
 concipiuntur animo perpetraret. Hinc est quod idem **Gen. 3.**
 primus homo supbi spiritus elatione corruptus, oēm **Al. radica**
 posteritatē suā, q̄ in illo radicabilis fuit necessitati cor- **liter.**
 ruptionis ac mortalitatis addixit, ut corruptibilis &
 mortalis effectus, corruptibiles mortalesq; generaret,
 atq; ita qd in illo egerat puniēda supbia, in oib; ex illo

Al. fuerit. natis peccato fieret peccata. Et propterea non eo modo iam possumus peccato resistere, sicut ille potuit, cui nihil aliud fuit non peccare quam nolle. Nobis autem irreprehensibiliter uiuere uelle non sufficit, nisi ipsum uelle nostrum quod languida possibilitate deficiat, diuina uirtus adiuuerit, quia illum ad non peccandum etiam iuuare poterat adhuc sana natura, nos iam impedit uitata, & illum peccare fecit sola peccandi uoluptas, nos etiam cogit plerumque peccati iam facta necessitas. Propter quod deo clamamus & dicimus, de necessitatibus meis libera me. Ac sic ideo fortassis dicit diuina scriptura, initium omnis peccati superbia, quod ipsa precessit in diabolo, & per ipsam subuersus est homo, de quo dicit Apostolus. Per unum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Ceterum nos qui primo homine peccante peccauimus, non in nostra superata iam uita, sed in eius natura, in qua fuimus, & corruptionem uelut de radice superbia morbo conceptam contraximus, & in ipsa corruptione nostra omnes peccatorum causas habemus, qui non corruptibiles efficimur, quia peccamus, sed quia corruptibiles sumus, omne peccatum ex ipsa corruptione nostra committimus. Primus autem homo non ideo peccauit, quia corruptibilis fuit, sed cum incorruptus esset, se ipsum peccando corripit, & corruptionem suam in nos propagatione transiecit, & idcirco ibi nobis auferenda est tota mortalitas omnisque corruptio, quae facta est ex peccato, ubi erimus sine ullo peccato, hic uero ubi non iam sanata est, sed adhuc sanatur per gratiam nostra natura, quae infirmata est per culpam. Pius

con-

DE VITA CONTEMP. 85

conatibus nostris refistit ipsa concupiscentia uitiosa, non naturalis, sed naturæ nostræ indita pœnaliter & inserta, quæ peccato facta est, & peccatum si uicerit facit. Quam licet quamdiu mortaliter uiuimus, habemus, non eam tamen studio nostræ uoluntatis dum adiuuimus uincimus, quoniam non eam in nobis sentiendo, sed ei consentiendo peccamus, nec ipsa statim ut nos pulsauerit uincit, sed si mētem nostram (quod absit) de sublimitate propositi sui in consensum peccati deiecerit.

QVOD SVPERBIA EX QVA PRO-

cedunt omnia mala humilitatis uirtute uincatur, & omnia uicia tunc fugata depereant, si uirtutibus cedant.

CAP. III.

PRoinde si superbia est initium omnis peccati, & concupiscentia pœna peccati, non potest aliter uinci concupiscentia uiciosa, nisi prius caueatur humilitatis uirtute superbia, quæ eius est inimica. Superba uoluntas facit dei præcepta contemni, humilitas custodiri. Superbia ex angelis dæmones fecit, humilitas homines sanctis angelis similes reddit. Illa rebelles diabolo subditos facit, hæc humiles Christo coniungit. Superbi cupiunt in se quod non faciunt prædicari: humiles refugiunt, quicquid boni operatur agnoscere. Illi uicia sua a se alienando peruersitatem suæ uoluntatis excusant, & bona sua suis uiribus deputando semetipsos turpiter iactant: isti si qua peccata commiserint, uoluntarie confitendo, semetipsos accusant, &

Al. uitam
suam.

F 3 omnia

Regnum
uirtutum
haberi nō
potest, ni
si excusso
uiciorum
iugo.

omnia bona sua diuino muneri deputando deum iugiter laudant. Quapropter si uirtus non habitat in animo uicioso, superbia humilitatis cedat imperio, quia non potest mens regnum habere uirtutum, nisi prius iugum excusserit uiciorum. Tunc enim uicia fideliter expulsa discedunt, si uirtutibus cedant. Alioquin uel subsidunt ad tempus eiecta uel redeunt, nisi uirtutes in locis uiciorum, quæ fuerint depulsa successerint. Quapropter pietas in nobis crudelitati resistat, iram patientia fundata coerceat, pudicitia libidinem uincat, animositatem tranquillitas tollat, uerbositatem taciturnitas moderata compescat, delectatio spiritualis desideria carnalia imminuat, abstinentiæ rigor aculeos carnis obtundat, curiositati studium spirituale succedat, sobrietati cedat ebrietas, mansuetudini succumbat immanitas, dominetur leuitati maturitas, dei & proximi charitate crescente consumatur tota mundi cupiditas, excludat parcitas uera luxuriam, castiget industriæ uirtus ignauiam, reprimat humilitas profunda iactantiam, pellat simplicitas pura uercediam, non impediat uarietas fucata constantiam, emendati mores augeant disciplinam, frangat clementia religiosa scuitiam, & funditus eradicet bonitas acquisita malitiam, ut expulsiōe uiciorum celebretur introductio gloriosa uirtutum. Sed de uirtutibus in capitulo sequenti uidebimus, nunc de uicijs ut cepimus prosequamur.

DE CVPIDITATE, QVÆ ITA

mixta est superbiæ, ut nihil peccati fiat,
quod non ex utraq; procedat.

CAP. III.

Sicut

Sicut utcunque iam patuit, qualiter intelligatur, quod scriptura dicit, initium omnis peccati superbia, hoc etiam uideamus quod sanctus Apostolus dicit, radix omnium malorum est cupiditas, cum spiritus sanctus qui locutus est per prophetam, per Apostolum quoque locutus sit, nec sibi possit esse diuersus locutionis modus, sollicitè considerare debemus, quare ille initium peccati superbiam, hic radicem omnium malorum cupiditatem nominari uoluerit. An forte sermonem propheticum Paulus Apostolus ut solet exposuit, quandoquidem siue initium omnis peccati, siue radicem omnium malorum dicas, unum idemque significes. Porro cupiditas atque superbia in tantum est, unum malum, ut nec superbus sine cupiditate, nec sine superbia cupidus possit inueniri. Siquidem & diabolus in quo tenet superbia principatum proprię uoluntatis ac perditionis humanę cupidus fuit, & ipse homo per appetitum arboris interdictę ac diuinę similitudinis affectionem, morbosę affectionem cupiditatis ostendit. De superbia namque nascuntur hæreses, scismata, detractiones, inuidia, uerbositas, iactantia, contentiones, animositates, ambitio, elatio, præsumptio, uanitas, inquietudo, mendaciū, periurium, & cetera eiusmodi. Sed hæc quis dubitet ex cupiditate quę præcedere, cum omnes qui fuerint illis omnibus morbis, quos nominauimus, corrupti, habeant et cupiditatem? Itē cum gulosos, intemperantes, ebriosos, auidos, rapaces, fornicarios, adulteros, stupratores, incestuos, flagitiosos, cupiditas reddat, quę possunt sine superbia tales fieri? Sine qua omnino non possunt dei præcepta contemni, quibus prohibentur illa omnia mala, quę superius comprehendimus. Ideoque si uolumus consummare nostri certaminis

Ecclesi. 10.

1. Tim. 6

Al. potestatis.

Superbię fructus.

Cupidi-
tas & su-
perbia o-
mnis ma-
li initium

al. meæ.

cursum, caueam⁹ imprimis cupiditatē atq; superbiam, non duo mala, sed unum, à quo trahunt omnes mali actus initium. Nam sine superbia quæ possunt saltē inchoari peccata, cum dicatur initium omnis peccati superbia⁹ Aut sine cupiditate, quæ est malorum omnium radix, quæ possunt fieri mala, cum sine radice omnia aut nulla deputent^r aut mortua⁹ Deinde si quod libet peccatum perpetrare non possum, nisi malę delectationi consentiā, quod cupiditatis est proprium, & dei præcepta contemnā, quod est superbix malum, quomodo non ex cupiditate, quæ est radix malorum omnium, & ex superbia, quæ initium omnis peccati dicitur, procedit omne peccatum?

QVO ANIMI TORMENTO

inuidos affligat inuidia. CAP. V.

Inuidus certe, qui alienum bonum, suum facit inuidendo supplicium, nulla uidetur ad inuidendū concupiscentia prouocari, sed tantum superbix morbo uexari. Sed si animi eius pestem qua præcipitatur incensus subtiliter altę rimemini, inuenietis eum & perditionis eius cupidum, cuius cupit interitum, & superbix malo teneri, quo sibi iugiter ingemiscit meliorem cui inuidet ante ferri. Quis facile potest quale sit hoc malum uerbis exprimere, quo inuidus odio hominis persequitur diuinum munus in homine, quum potius amari homo debeat, etiam pro sui meriti sanctitate? Tantos inuidus habet pœna iusta tortores, quantos inuidiosus habuerit laudatores Siquidem inuidiosum facit excellentia meriti, inuidum pœna peccati, nec ei ab homine potest remedium adhiberi, cuius est uulnus occultum.

IN

DE VITA CONTEMP. 89
IN QVAE ET QVANTA MALA,

concupiscētia carnis erumpat, si eis mēs
corrupta consentiat.

CAP. VI.

Quid concupiscentię carnis addictus? Nunquid non uidetur nihil habere superbię, cum præsertim passio ipsa eum uideatur humiliare luxurię? Et tamen nisi prius deo rebellis existeret, cuius salubre præceptum de pudicitia conseruanda, superbi spiritus præsumptione contemnit, nulla eum lasciuię cupiditas prouocaret. In animo eius diu disceptant dei contemptus & metus. Sed aut contemptus dei præponderat, & superbus animus recepta cupiditate pudicitiam perdit, aut obtinet metus, & animus deo subiectus cupiditati simul ac superbię contradicit. Plērosq; enim gula et abundantia uini turpiter in luxuriam soluiunt, alios in iniuriam pudicitię sordidę cogitationes incendunt, nonnullos de proposito castitatis occasiones oblatae deiiciunt, quosdam sub impudicitię iugum exempla perditę uiuentium mittunt. Sunt alij, quorum uitam lingua turpis inflamat, aut turpem conscientiam manifestat. Qui prius inuerecundos sermones aut proferunt libenter, aut audiunt, ac deinde paulatim morbo crescente ab honestate deficiunt, attritosq; pudore uiles effecti, dum indecenter elegantes uideri uolunt, passim iam turpibus uerbis impudenter insaniunt. Hoc enim loquuntur quicq; quod diligit, & delectabiliter audiunt, quod assiduę cogitationibus uoluunt. Cogitatio quippe est, quę mentem, sicut turpis inquinat, ita si fuerit honesta purificat.

Cogitatio turpis inquinat, honesta purificat.

F s Aut

Aut si nō ex cogitatione facies mentis existit, sed quā
 litas cogitationis ex mēte, non sordida cogitationes
 mentem sordidam reddunt, sed ex mente sordida sor
 dida cogitationes existunt. Quod si ita est, pulchro
 rum corporum formæ per oculos irreperentes, animū
 non mouent incorruptum, & quando corruptibiliter
 mouent, non corrumpunt sanum, sed ostendunt pro
 pria uoluntate corruptum. Turpia quoq; uerba per
 aures ingressa quid præualent, si non fuerint arbitrio
 mentis admissa? Quando autem præualent, nō ipsam
 corrumpunt mentem, sed iam corruptam sponte repe
 riunt. Auribus enim castis obsceni sermones cū sono
 deficiunt, nec secretum pudici cordis irrumpūt. Quid
 palpamen tenerum quod menti uiciosæ blanditur?
 Nunquid potest ad animū admitti per tactum, si ani
 mus incorruptum seruet professionis suæ propositū?
 Ac sic prius integritatem sui animus sponte uiciatus
 amittit, & sic delectationem tactus admittit. De cibi
 uel potus cauenda delectatione, iam dixi sufficienter
 ut arbitror in 2. uolumine, ubi quanta potui breuitate
 pfectionem spiritualis abstinentiæ cōmendauī. Sed et
 hic hoc breuiter dico, quod per os carnis non irrum
 pit delectatio gustus ad mentem, nec erumpit sermo
 turpis ex mente, nisi se uoluntarie mens ante corrum
 pat, quā recipiat aliquid unde corrūpatur aut pro
 ferat. Ceterum si animus sub deo suo firmus ipsius dei
 sui munere perseveret, nec quibuscūq; delictis lenoci
 nantibus cedit, nec profert aliquid turpe nec recipit.
 Iam de odorib; pauca perstringā, ut totā tentationē
 quinque partiti sensus uerbis includā. Quos odores per
 aditum narium aut affert mens egra, aut diuinitus ad
 iuta repudiat, quæ si se suo creatori subijciat, atque ei
 qui

Al. per
tractum.

Cap. 22.
& 23.

Al. affe
ctat.

DE VITA CONTEMP.

91.

quid dignitas eius est & salus amanter inhereat, nō solum nulla eam uicioꝝ scēditas decolorat, sed nec delectatio ulla carnalis effecminat. Quod si à charitate sui conditoris & illustratoris inflata resiliat, ac se relicto interiore solidosq; bono, foras in exteriora bona proieciat, quicquid in ea neruonꝝ pōt esse resoluitur, quicquid uirium debilitatur & frangitur, tuncq; ei actio spiritalis efficitur onerosa, & ipsa in carnalibus fit inquieta, ita ut omnia quæ p sensum corporis sentit nō uiciāda, sed iam uiciata turpiter cōcupiscat, & quando corpus nihil sensibiliū sentit, ipsa sibi delectabiliter recordando, sensarum rerum imagines repræsentat. Apud se intus audit sine uoce quicquid cantilenæ suauis ac iocationis obscenæ per fluxuosos aurium meatus influxit, ibi ei odor malesuauis corruptibiliter fragrat, qui per patulas narium cauernas irrepfit. Ibi eam sapor oblectat, quem ad se per illecebram uoluptuosi gustus admisit. Ibi persentit nescio quid molliter blādum, quod ei exterior tactus impressit. Ibi colores uarios & illicitas formas concupiscibiliter uidet, quas ei oculorum curiositas nunciauit. Quæ mens ita absentibus plærumq; imaginibus corporum delectatur affecta carnaliter, ut nimia sordidæ cogitationis intentione defixa, non sibi imagines corporum uideatur amplectari, sed corpora. Hinc est quod ille corporis fluxus, qui fit in dormiētibus sine culpa, interdum uigilantibus contingat ex culpa. Aliud est enim quod in dormiente fit, aliud quod uigilans facit. Ibi naturaliter plenitudo humoris expellitur, hic turpiter concupiscentia publicatur. Sed hæc concupiscentia illis uigilantibus hūc elicit fluxum, quibus per scēda colloquia sordidū cōmouerit appetitū. Hi sunt, quibus usui est scēminarum descriptio. Illa rudis est,

Al. illices.

Al. affectata.

Al. hinc.

illa dicacula, illa deformis, illa formosa, alterius placet ornatus, gestus alterius, illius etiam laudatur sine forma festiuitas, illius sola formositas. Inde transitur ad mores, & aliam talibus commendat taciturnitas moderata, aliam turpem uideri facit libertas incondita. Hæc & his similia colloquentes, suggerunt concupiscentiæ suæ materiam. Hæc tamen ideo concupiscunt, quia ista aut loquuntur libenter, aut audiunt. Qui nisi concupiscentiæ morbo corrupti essent, nunquam uel loquerentur talia, uel audirent: quia non eos ista corrumpunt, sed corruptos ostendunt. Ac ne me ista

Al. nec.

Lege Hie
ronymū
in primū
Commē-
tariorum
Ezechie-
lis proe-
mium, &
eundem
ad Pauli-
num de
omnibus
diuine hi-
storiæ li-
bris.

Al. pbare

ueraciter arguentem quisquam iudicet arguendum, nouerit propter hoc forte ab antiquis fuisse decretū, nec qui adolescentium legerent Geneseos librum, ac pariter Ezechielis prophetæ, uel canticum canticorum, & cætera talia in quibus generationes & ætus & nomina quarundam scripta sunt mulierum. Quas licet secundum historiam fuisse credamus, earum tamē nominibus uirtutes figuratas accipimus, quoniam sicut illæ non solum uiris suis per sanctos mores, sed etiam extraneis sine dispendio sui pudoris ob nimiam pulchritudinem placuerunt, ita sanctæ uirtutes & suos mirabiles omnibus reddunt, & extraneos quadam admiratione sui perstringunt. Hinc est quod & ipsi qui uiciose uiuunt, uirtutes uicijs anteponunt: quia aliud est quod faciunt morbo, aliud quod coguntur placere iudicio. Sed ne forte hæc spiritualia secundū carnem adhuc carnales acciperent, nec uirtutes cogitarent, quas mulieres illæ significant, sed ipsas cogitando carnaliter deperirent, consulto iuniores legere sunt illa prohibiti, quæ sicut spiritualiter accepta uiuificant, ita carnaliter intelligētibz ipsa carnalis intelligētia,

occa-

DE VITA CONTEMP.

93

occasiones carnalis concupiscentiæ subministrat. Eorum quisque nomina frequenter habet in ore, quatuor desideria uulnerato gestat in corde, aut turpitudinem quam exercere uerecundatur in facto, tenet in animo, reus non humano iudicio, sed diuino.

QVOD ETIAM HI QVOS AB

impudicitia quælibet necessitas uetat, si uiuere pudice consuecant, ad amorem castitatis ascendunt.

Al impudencia.

CAP. VII.

TAles pudicos aut temperantia corporum facit, aut timor supplicij temporalis ab impudicitia actione suspendit, aut occasio denegata destituit. Sed licet uoluntate sit impudicus, qui necessitate pudicus est, tamen si et ille temperati corporis de beneficio naturæ suæ deo auctori omnium naturarum gratias agit, & ille quem timor in bono pudicitia tenet, atque his quibus facultatem morchandi negat occasio, uiuere pudice consuecant, in uirtutem plerumque de necessitate proficiunt, & paulatim ipsius pudicitia delectatione crescente pudici ueraciter fiunt, ut iam non sermone, sed uirtute sordes impudicitia detestantes, non timore poenæ carnalibus incentiuis obsistant, quod est insipientium proprium, sed execratione peccati refrenent inquietos carnis affectus, quod est castitatis consummata fastigium, non quod animus nunquam desinat in hac carne cum uicijs habere conflictum, sed quod cum alat ac prouehat, & quantum fieri potest in præsentis uitæ perficias ipsa numerositas triumpho.

Semper animo cum uicijs conflictus est

phorum, si modo non se in corpus sensibilem captus delectatione deiciat, sed execratione delectationum sublimiter roboratus, supra corpus se corporalium uictor adtollet, ac deo suo sub quo uiuentē desideria repudiata non uincunt, in æternū glorificand⁹ adhereat.

QVIBVS INDICIIS POSSIT

ostendi superbia, quæ uel in perditis aperta est, uel in fictis occulta.

CAP. VIII.

Superbi
hominis
indicia.

IAm nunc uideamus, quibus indicijs possit superbia deprehēdi, ut sicut in superioribus clauit, nullum peccatum sine illa posse committi, ita hic signa eius eluceant, quibus cauenda possit ostendi. Omitto illos, quos etiam ipse habitus & incessus superbos ostendit, quorum erecta ceruix, facies torua, truces oculi, & sermo terribilis, nudam superbiam clamant. Qui libidine dominandi possessi, quos possunt, uiolenter sibi subiiciunt, humana iura diuinat⁹ confundunt, honoribus intumescunt. Passim cuncta diripiunt, suis criminibus gaudent, & se ipsos superbix corrupti morbo non capiunt. Hos ergo prætereo, in quibus superbia ita aperte regnat, ut nec dignetur se occultare nec ualeat. Illos tantum dolendos ostendo, atque eorum exempla cauēda denūcio, quos iam conuersos & aliquantulum proficientes superbia occulte captiuat, quos in profundū malorū fraudulentia dominatione præcipitat, & ne inde unquam possint emergere iugiter calcat. Ipsa in cordibus talium locum diabolo facit. Ipsa ei aduenienti immunitū pectus familiariter pandit. Ipsa introeuntem suscipit. Ipsa captis ius perditæ uiuendī cōstituit. Ipsa omnes uirtutibus exarmat, quos semel in uaserit. Ipsa quicquid in eis remanserit, quod uiuis possit

Al. bonis
omnibus.

DE VITA CONTEMP.

95

posset obniti, ne contra se forte conualescat interimit. Inde est quod hi quos superbe mentis tabes puru Superbae lenta corruperit, seniorum suorum non obseruant im mentis ta perata, sed iudicat de suis negligentijs obiurgati, aut bes. rebellant insolenter, aut murmurant, de loco superiori disceptant, praeferrri se etiam melioribus impudenter affectant. Simpliciter spiritualium fratrum irridenter exagitant, suas sententias procaciter iactant, obsequia delata fastidiunt, negata pertinaciter quaerunt, natales moribus anteponunt, iuniores suos elati despiciunt, conferri sibi aliquos posse non credunt, aequari senioribus dedignantur, super eos se solo animi tumore constituunt. Non seruant in obsequio reuerentiam, in sermone modestiam, in moribus disciplinam. Habent in intentione pertinaciam, in corde duriciam, in sermocinatione iactantiam, in humilitate fallaces, in iocatione mordaces, in odio pertinaces, subiectionis impatiētes, potētiae sectatores, omnib⁹ bonis odibiles, ad op⁹ bonū pigri, ad communionē feri, ad obsequium duri, ad loquendū qd nesciūt prompti, ad supplantandū parati, ad oīa quib⁹ subsistit fraterna societas inhumani, temerarij in audendo, clamosi in loquēdo, fastidiosi in uidēdo, presumptuosi ī docēdo, efferati deformit in cachinno, onerosi amicis, infestī quietis, ingrati beneficis, inflati obsequijs, & imperiosi subiectis. Hec sunt supbiae grassantis indicia, quib⁹ deus offendit & recedit, ac supba corda destituit. His malis diabol⁹ pastus exultat, inuitat ut ueniat, supbas mētes intrat ut teneat, erigit ut elidat, fouet ut pdat, qui inexplēbili de ipsa pditorum captiuitate tripudiat, ut captiuos suos q̄s superbiae uiribus sibi subiecit, iure possideat, et omnia illa mala quae superius cōprehendi per

Al. bene-
ficijs.

per illos exerceat. Merito igitur per iustum dei iudicium deferuntur huiusmodi occulto damnati supplicio, quoniam non uolenter addicti, sed sponte cedunt superbiæ decipientis imperio, cui utique possunt, si uoluerint, repugnare libere uoluntatis arbitrio liberati per donum spiritus sancti & muniti. Veruntamen etiam tales si ad recipiendam salutem diuinitus animati spem respiscendi concipiant, nec se in peccatis suis desperando contemnant, poterunt fructuosæ satisfactio- nis medicamento sanari, & superbiam quæ eos à deo suo tumefactos excusserat, fundatæ humilitatis assumptione damnautes uinculis æternæ damnationis absolui. Quod qualiter fieri possit, supra iam diximus, cum de ipsa superbia unde processerit, quo peruenerit, & quid egerit tractaremus. Nam quia à diabolo processit ad hominem primum peruenit, & in ipso totum genus humanum uelut in radice fructum naturæ sponte peccatis uiciatione corrumpit.

QVIBVS SIGNIS INUIDORVM declaretur inuidia. CAP. IX.

ORdo ipse exigere uidetur, ut de inuidia quoque pauca dicamus, quæ in tantum de superbiæ fonte manauit, ut diabolus qui per superbiam perijt, hominem primum stantem succensus inuidiæ felle perdiderit, non quia à diabolo processit. Proinde quia idem diabolus superbiendo inuidus, non inuidendo superbis apparuit, non superbia fructus inuidiæ fuit, sed inuidia ex superbiæ radice processit. Vnde quoniam quantum inuidus affligat inuidia, superior iam sermo prodidit, non hic de illius supplicio dicendum uidetur, quo suos

Al. statim.

Cap. 5.

suos animos inuidi laniando conficiunt, sed hoc tantum donante domino debemus ostendere, qualiter inuidi sancte uiuentium merita sua faciant inuidendo peccata, & quātum in eis bonum corrumpat inuidia, qui quicquid boni fieri uel dici à sanctis audierint, aut omnino non credunt, aut res bene gestas in malū male interpretando conuertunt. Omne malum quod de illis mendax fama iactauerit, statim tanquam si ipsi uiderint credunt. Feraliter eis qui illud uerum non esse probare uoluerint contradicūt. Omnia suis æmulis fingunt, eorum profectu deficiunt, odia intra se abscondunt, in suos cruciatus enutriunt, proficientibus inuident, peccantibus fauent. De bonorum malis gaudent, de profectibus lugent, de inimicitijs gratuitis ardent, deprehendi pectoris sui maliciam timent, semper amari, nunquam certi. Amici diaboli, inimici etiam sui, omnibus odiosi. Ad gaudenda anxii, ad plangenda læti, utrobq; dispersi. Inter amicos discordias seminant, discordantes ad tempus si possunt in dissensione confirmant. Opinionem bonorum mendacijs decolorant, in spiritualibus carnalia laudant, ut spiritualia bona eis deesse persuadeant. Amicitias simulant, ut eos qui se incaute sibi commiserunt, qua possunt arte decipiant. Odiorum sibi occasiones prauis suspicionibus coaceruant, dæmones quorum sectantur facta lætificant. Sanctos uiros quibus sunt noti contristant, uelut amici in obsequio, hostes in animo. Continentes in uerbo, turpes in facto. Prodigii secretorum, tenaces malorum. Prompti suspicionum malarum, inanes bonorum. Pleni sordium, præditi fraudibus. Aduersarii corde uirtutibus, prauis moribus, & insidiosi cunctis secum in simplicitate uiuentibus. Hec

Inuidi hominibus inuidia.

Al. peruersi.

Inuidorū
pœna.

Al. in ui
uendo.

Gene. 4.

& talia sunt, quæ omnes inuidos bonis uoto siue animo inimicos ostendunt. In hac mala deueriunt, qui infectando sectandos, & diligendos abominando, feraciter communione bonorum omnium seipso excludunt, ut illud bonum iure non sit in eis quod persequuntur in bonis. Considerate obsecro qualiter inuidos punitura sint mala sua, quos etiam bona puniunt aliena. Vbi isti fieri poterunt boni, qui sunt in bono mali, aut quando bene malis usuri sunt, qui male bonis uti non desinunt? Bene malis usi sunt martyres sancti in testimonio saluatoris nostri ueraces, & in castris spiritualibus strenui bellatores, qui tribulationibus & damnis ac uarijs cruciatibus affecti pariter & probati terrenis cœlestia mutauerunt, & de bono usu malorum profecti ad gaudia bonorum perennium peruenierunt. Item bonis utitur inuidus male, quia omnibus bonis quæ miser execrat adiunctus, animi sui supplicio relinquetur affligendus. Et quis ei poterit subuenire, qui se sibi exhibet inuidendo carnificem? Aut unde sibi parabit salutem, qui de salute male utendo facit perniciem? Veruntamen si inuidi quoque sicut alij peccatores diuinitus inspirati, in spem recuperandæ salutis adsurgant, ac sibi quales sint, deo placituri displiceant, si non imitentur Cain, qui postquam dominantis inuidiæ furore cæcatus, germano suo uitam per scelus extorsit, & animam suam fraterni corporis sui morte percussam, supplicio æternæ mortis addixit, consequendæ ueniæ desperatione depressus, ait ad dominum, maior est iniquitas mea, quam ut ueniam merear, hoc est dicere deo, indulgere mihi non peto: quia peccatorum meorum magnitudine indulgentiæ tuæ uincitur magnitudo. Denique nullam

DE VITA CONTEMP. 99

quam legitur aut poenituisse de suo scelere, aut ueniam meruisse. Si ergo huius abhorrentes exemplum se sibi auferant, & se deo suo restituant, nec se in profundum malorum salutem desperando proijciant, quis dubitet, imò quis non firmiter credat eis prioris maliciæ ueniam posse conferri, si modo inuidiæ uulnere sanato correcti, amaritudinem sui pectoris dulcedine fraternæ dilectionis expellant, eos simpliciter amando quos oderant, ut ad bonum fraternæ communionis ac pacis, bonorum omnium quorum grauabantur meritis, adiuuentur exemplis.

QUANTIS MALIS VANITAS

uanos inuoluat. CAP. X.

His itaque super inuidia disputatis, quàm graui malo etiam uanitas uanos inuoluat, consequenter expediam. Quæ ut facilius uitari possit, quid in se corruptionis habeat, breuiter declaremus. Est enim uanitas inflata quædam circa delectationes uarias animi languentis affectio, poriendi honoris auida simul & nefcia, morbo excellentiæ inanis afflata, caua, morbida, turbulenta, animorū leuium domina, male fundatis omnibus blanda, repugnantibus fumea capiendis seductoria, captis inuicta, simulatio quædam uirtutum, anima uiciorum, fomes carnalium delectationum, labes morum, appetitio dignitatum, dulcis miseris, amara perfectis, periculosa dubijs, imperiosa subiectis, infirma fundatis, facile captiuat, captiuatos oblectat, ambitiosos uexat, angustos inflat, inflatos humiliat. Cui seruiunt timidi, sub qua iacent elati, quam inueniunt perdit,

Vanitatis
descri-
ptio.

ad quā currunt lapsuri, in qua sibi videntur stare iam lapsi. Hæc est uanitas, quæ non aliquas uirtutes ut putatur exanclat, sed licentia uiciorum cum fuerit à uiciosiis recepra corroborat, cæterum mentes uirtutum plenas omnino non penetrat. Vacuos ergo ac nullis fultos uirtutibus tentat, et ipsos fastu ruinosæ ambitionis inflatos, in occulta dedecora quadam publice furendi delectatione præcipirat, sicut uacuam nauim tēpestas in diuersa tumidis fluctibus iactat, & in area frumentis sua grauitate manētibus leues ex ea uentus paleas raprat. Quod si ita est, non uiciosos facit uanitas, sed ostendit, quod illos sui afflatus uento circumfert, ac lubricis circumactos affectibus rotat, qui se ad omnes eius impulsus studio propriæ uoluntatis adcommodant, qui se de operibus quorū sibi conscij non sunt turpiter iactant, qui se ab omnibus prædicari per nefas affectant, qui sanctos uiros sui comparatione depræciant, qui uicio auræ popularis elati, nihil sibi deesse perfectionis simulant. Occurruntum salutationibus gaudent, suis adulatoribus fauent, uoluptatibus parent, omnibus turpibus placent. Gestunt docere quod nesciunt, credi de se sublimia uolunt, delectabilia grauibz anteposunt, execrantur uerbo quod animo concupiscunt, appellationes uirtutum uicijs suis imponunt. Se ipsos fallunt, fauentes sibi decipiunt. In promissione honesta ueloces, in exhibitione mendaces. A bono mutabiles, mali tenaces. In uerbo graues, in animo turpes, ubique fallaces. Læti ad prospera, fragiles ad aduersa. Inflati ad obsequia, anxij ad opprobria. Immoderati ad gaudia, faciles ad humana, difficiles semper ad honesta. His ergo & similibus delinitos uanitas perimit, nec

cos

Al. existimant.

Al. premit.

eos aut suum morbum sentire, aut ad medicum uenire permittit. Et quid est ad medicum uenire, nisi infirmum suas infirmitates agnoscere, nec placere sibi, sed de factis quæ illi uidebantur esse gloriosa confundere? Quod certe illi faciunt, qui desiderio comparandæ opinionis incensi, eis tantum operibus, quibus emitur fauor humanus inseruiunt, & morum bona contemnunt, tantumque eos ardor humanæ laudis inflammat, ut laboriosa opera quæ populus admiretur, & quibus fama diffunditur sine labore suscipiant, & libenter exerceant. Inde est quod ieiunare, abstinere, uigilare, ecclesiam frequentare, uel psallere, cum hæc omnia sine labore non fiant, etiam cum delectatione illi faciunt, qui ex his hominibus placere concupiscunt, non quod ista & homines dei non faciant, sed quod illi probentur ea deo magis quam hominibus exhibere, qui feruentius student etiam moribus sanctis excellere. Cæterum si quisquam foris, ubi potest magnus credi resplendeat, & intus ubi deus solus uidet squaleat, quis non intelligat, quod illæ omnes abstinentiæ ac ieiuniorum uigiliarumque continui labores, quos nobis tolerabiles uanitas facit, non sint ornamenta morum, sed uelamina uiciorum? Quapropter ieiunia, abstinentiæ, uigiliæ, eleemosynæ, & cætera huiusmodi augere debent bonum nostrum, non uelare peccatum, nec pro iustitia, sed cum iustitia deo sunt exhibenda: quoniam quidem multo attentius debent præcepta perficere, qui ea parati sunt perfectionis opere transcendere. Alioquin si inuidi, si superbi, si elati, si cupidi, hæc & his similia mala peccatoris sui non reprimant, & tamen suum corpus ieiunijs ac labore abstinentiæ quamuis continuatæ conficiant,

G 3 nec

Taxat hypocritas.

Opera bona augere debent bonum, non uelare peccatum. Al. amore. Al. laboris abstinentia.

nec illa eos opera impensa uanitati iustificanti, & hæc uicia quæ negligunt emendare contemnunt. Itaque licet ubiq; libri huius singulis quibuscq; uicijs absolutis, remedia quoque quibus possint caueri uel emendari subiecerim, hic tamen compendij gratia generalis quædam regula domino illuminante monstranda est, cui regulæ uelociter innitentes, omnibus peccatis obfistunt. Nulla res sic nos ab omni peccato seruat immunes, sicut timor supplicij & amor dei. Sed de charitate quod dominus cuius donum charitas ipsa est donat, postea differemus.

Al. ueraciter.

DE UTILITATE TIMORIS, ET

quod efficaciter peccatis obfistat.

CAP. XI.

Al. peccatis.

NVnc de timore supplicij pauca dicamus ad peccatam, quæ peccanti debetur. Mens antequam peccet si aspiciat cruciatus, ac dolores qui solent sequi peccantem, si timorem dei, desiderijs carnalibus opponat, nihil eam peccati oblectat, nec ad peccandum ulla delectatio corporalis inclinat. Deniq; non ideo cedimus illecebris ac uoluptatibus nostris: quia repugnare non possumus, sed quia securitatem nobis occultant di criminis ipsi promittimus, & dum credimus colorari uel redimi posse quod facimus spe præsumptæ impunitatis illecti, dominationem in nos nostræ uoluptati permittimus. Cæterum si eo tempore quo quis peccare deliberat, sana mente consideret, quæ pœna expectet in suis facinoribus ac flagitijs deprehensus, quod supplicium conuictos excruciet, qui tremor membra quatiat, pallor ora perfundat, quantum denique humiliet & execrabiles omnibus reddat, etiam ipsum

DE VITA CONTEMP.

105

ipsum sordidæ opinionis opprobrium, nescio an pos-
sit quibuslibet uicijs accommodare consensum. Quid
enim mali operis fieri potest, unde nec erubescant, eti-
am illi quos ipsa flagitia sua delectant? Hinc est quod
hi qui bona sua uane ac deformiter iactant, dedecora
quibus remordentur & humiliant, occultant, & quic-
quid est unde in peccantem etiam sine humano iudi-
cio conscientia iudicantis tormenta defleunt, & ma-
le sibi consciam mentem ipsæ etiam cogitationes se-
creti reatus, cruciatoria recordatione conficiunt.

Flagitio
rum sordi-
tas cōsen-
sum ui-
cijs dene-
gare de-
bet.

DE FUTURO IUDICIO, VEL

æternitate supplicij, ac de qualitate ge-
hennæ. CAP. XII.

A Ge iam cum ad illud ultimum iudicium uene-
rimus ab eo iudice iudicandi, qui nec falli occul-
tatione criminum potest, nec ad impunitatem pro-
merendam muneris alicuius oblatiōe corrumpi, cum
coeperint omnium secreta reuelari, & non solū actus
ac uerba, sed etiam ipsæ cogitationes ostendi, quid fa-
ciemus sub tantj iudicis maiestate, quid excusationis
obtinere poterimus, qua nos defensionis arte pur-
gabimus, quæ nobis subuentura est pœnitentia, quam
in hac carne contempsimus? Quæ nos defensura sunt
opera bona, quæ in hac uita non fecimus? Ad quos
apostolos aut ad quos alios sanctos confugituri su-
mus, quorum exempla simul ac uerba despeximus? exempla
An forte aliquos ibi fragilitas corporis excusabit? in futuro
Sed excusationi eorum reclamabunt omnium san-
ctorum exempla, qui fragilitatem carnis in carne
uincunt, quod fecerunt utique fieri posse docue-
runt, maxime quia nec ipsi peccato sua uirtute, bunt.

G 4 sed

Mat. 22

Esa. 66. &

Mar. 9

Manibus

& pedib⁹

ligari.

In exteri

ores tene

bras mit-

ti.

Ibidem.

Al. referū

tur.

sed domini miserantis auxilio resisterunt, qui se & non querentibus, ut queratur atque in eum credatur ostendit, & credētes in se, ne à peccato uincantur inuicta protectione defendit. Quid ergo responsuri sunt, si eis dominus dicat, si potuistis, quare non restitistis desiderijs peccatorum, si non potuistis, quare meum contra peccata non quæstistis auxilium? Aut uulnerati, quare pœnitendo non adhibuistis uulneri uestro remedium? Nonne ad hæc obmutescētes, & quid excusationis referant non habentes, dicit: ligate eos manibus & pedibus, et mittite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium, ubi uermis eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur? Et quid est obmutescētes manibus & pedibus ligari, nisi in inferno ubi deo nemo confitetur actione priuari, sicut in exteriores tenebras mitti, nihil aliud erit, nisi à domino qui est mentium lumen expelli? Fletus autem & stridor dentium acerrimos eorum dolores ostendunt, qui supplicio æternæ mortis addicti, non uidendi sensum habituri sunt, sed dolendi. Quorum continuus gemitus, cruciatus æternus, dolor summus, pœnalis sensus, torquent animas, nec extorquent, puniunt corpora damnata, nec finiunt. Quos ideo sibi deputatos ignis inextinguibilis non exstinguit, ut permanente sentiendi uita, pœna permaneat, & ad dolendum magis quam ad uiuendum æternis corporibus compeditos habeat, quos in flammis uiuacibus immortalitas secundæ mortis occidat. Iam uermis eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur, sed ad totam referuantur damnati hominis pœnam, quem inefficacis pœnitentiæ ignis exurit, & cōsumētis conscientię uermis immortaliter rodit. Proinde

inde omnes qui in gehenna dicuntur occidi, non id In geben
cum illis agitur, ut maximus consumpti doloribus, ali na occidi,
quando deficiant, sed ut in illis pœnaliter uiuant. Hęc
& his similia libenter audire uel legere, iugiter ante
oculos mentis adducere, futura credere, sine ulla per-
turbatione metuere, cogitare quale malum sit ab illo
gaudio diuinæ contemplationis excludi, beatissima
sanctorum omnium societate priuari, fieri patriæ cœ-
lestis extorrem, mori uitæ beatæ, morti uiuere sem-
piternæ, in æternum ignem cum diabolo & angelis
eius expelli, ubi sit mors secunda damnatis exilium,
uita supplicium, non sentire in illo igne quod illumi-
nat, sentire quod cruciat, exundantis incendiij terribi-
les strepitus pati, barathri fumantis amara caligine
oculos obcæcari, profundo gehennæ fluctuantis im-
mergi, edacissimis in æternum dilaniari uermibus,
nec finiri. Hęc et multa similia cogitare, nihil est aliud
quàm uicijs omnibus repudium dare, et omnia blandi-
menta carnalia refrenare. Sed nos iam si uideatur, ab
his terribilibus malis, quę fidelium mentes salubri ter-
rore concutiunt, atque ab omnibus uiciosis delectatio-
nibus abducunt, & quæ amatores uoluptatum sua-
rum tunc suæ damnationis experimento probabunt,
quādo iam quod est omni infelicitate miserius se emē
dare non poterunt, ab his inquam terrificis ac tristi-
bus malis ascendamus ad illa sublimia, quibus profi-
cientium mentes in spem promerendæ beatitudinis
assurgunt, abiuratisq; terrenis cœlestia concupiscunt,
& qm̄ proficere cupiētes à salubri timore incipiunt, &
ad charitatē proficiēdo perueniūt, nos quoq; sufficere
iudicātes, qđ de incipientiū timore tractauim⁹, etiā de
charitate qđ ipse cuius mun⁹ est, donauerit disputem⁹.

Al. crepi-
tus.Al. abdi-
catisq.

Proficere

cupiētes,

à salubri

amorem in

G 5 DE

D. PROSP. LIB. III.
DE LAVDE CHARITATIS.
CAP. XIII.

Quid sit
charitas.

Charitas est, ut mihi uideatur, recta uoluntas ab omnibus terrenis ac presentibus prorsus auersa, iuncta Deo inseparabiliter & unita igne quodam sancti spiritus, à quo est, & ad quem refertur incensa, inquinamēti omnis extranea, corrumpi nescia, nulli uitio mutabilitatis obnoxia, supra omnia quæ carnaliter diliguntur excelsa, affectionum omnium potentissima, diuinæ contemplationis auida, in omnibus semper inuicta, summa actionum bonarum, salus mortuorum, finis celestium præceptorum, mors criminum, uita uirtutum, uirtus pugnantium, palma uictorum, anima sanctarum mentium, causa meritorum bonorum, præmium perfectorum. In peccatis suis mortuos suscitatur, languentes sanat, perditos instauratur, spem desperatis inspiratur, pacificas mentes inhabitatur, fructuosa in penitentibus, læta in proficientibus, gloriosa in perseverantibus, uictoriosa in martyribus, operosa in omnibus omnino fidelibus. Quam fides concipit, ad quam spes currit, cui profectus omnium seruit, ex qua quicquid est boni operis uiuit, sub qua obedientia crescit, per quam patientia uincit, propter quam carnalia blandimenta deuotio religiosa contemnit, sine qua nullus deo placuit, cum qua nec potuit aliquis peccare nec poterit. Hæc est charitas uera, germana, perfecta, quam excellentiorem uiam nominat sanctus Apostolus. Et uere ipsa est uia quæ ducit per se ambulantes ad patriam, quia sicut sine uia peruenit nullus quo tendit, ita sine charitate quæ dicta est uia, non ambulare possunt homines, sed errare.

QVA.

DE VITA CONTEMP. 107
QUALITER POSSINT EA QVAE

de charitate sanctus Apostolus dixit intelligi. CAP. XIII.

ITaq; iam qualis & quanta sit hæc charitas, non pedum uia, sed morum, Apostolo docente discamus. Si linguis, inquit, hominum loquar & angelorū, charitatem autem non habuero, factus sum uelut æramētum sonans, aut cymbalum tinniens. Hominum uel angelorum linguis inanem facūdiam quorundam significatam debemus accipere, qui omnia quęcūq; uoluerint accurate quidem atque eloquenter enunciant, sed quamuis ornate copioseq; disserant, tamen si docendi officium uanitate placendi magis q̃ consulendi charitate suscipiant, non ut aliquos doceant, sed ut se doctos ostendant, nec profectum, sed plausum à suis auditoribus quærant, si totam conscientię diligētiam transferant, maledicaces ad linguam, & studiosius eloquentiam uelint curare quā uitam, si supercilio uanę loquacitatis elati, dicta sua magis cupiant laudari q̃ fieri, nec sint de sanctitate operis, sed de sermonis elucubrati uenustate solliciti, nunquid non tales merito æramento sonanti, aut tinnienti cymbalo comparantur, qui in modum tinnientis æramenti uel cymbali præclara magis quęq; appetunt sonare quā facere, nec erubescunt à seipsis aliter uiuendo quā prædicat discrepare, qui ut quoquo modo turpitudinē suę conuersationis obnubulent, honesta prædicare non cessant, non ut auditores sui eorū prædicationē perficiant, sed ut ipsa uideantur curare quę predicant. Sed uideam⁹ quę his adnectat Apostol⁹. Si habuero, inq̃t, prophetiā, & nouerim mysteria oīa, & oēm scientiā, & si habuero oēm fidē, ita ut montes transferā, charitatē autem non

Al. dicēte

1. Cor. 13.

Hominū
uel ange-
lorum lin-
guis lo-
qui quid
sit.

Taxat ua-
nā loqua-
citis
amatores

Ibidem.

non habuero, nihil sum. Non ad hoc ista dicit, quasi aliqua bona sine charitate aliqui possint habere, sed quia nihil prosint habentibus ea, si à charitate defece-
rint. Ipsa autem & hic necessaria est, ut omnia bona summum bonum charitatis habentibus prosint, & ibi eis etiam perfectior permanebit, cum omnes perseuerantes in se ad uisionem dei perduxerit. Cæterum prophetia & mysteriorum omnium noticia uel scientia, nec non & ipsa fides uel cætera talia, quæ nõ perfectioni fidelium, sed fragilitati necessaria iudicantur, in illa sancta perfectione sanctorum, quo in charitate radicati contendunt, peruenientibus necessaria esse non poterunt, cum illis incomparabiliter meliora ac perfectiora successerint: quia nec prophetia ibi opus erit, cum ad illud quod futurum promittebat, impleta perduxerit, nec scientia quæ uelut lucerna quædam in huius seculi nocte fideles illuminat, cum in illius uitæ die perpetuo sol uiuus iusti effulserit, nec mysteriorum noticia, aut ipsa fide necessaria erit, quoniam ad ea quæ per mysterium significabantur & credebantur, ex fide perfectio Christiana peruenerit. Charitas uero hic quidem necessaria est, quæ nos separat à diabolo, purificat à peccato, reconciliat deo, sed ibi perfecta erit, cum perfectos deo à quo est donata coniunxerit. Adhuc Apostolus laudem diuinæ charitatis amplificans, adiungit & dicit. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus

Ibidem.

Non quid, meum ut ardeat, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Nec immerito. Si enim non quid, quid facia sed propter quid faciamus, in illa ultima examinatione quaerendum est, eleemosynæ uel traditiones corporis in morte, quid proderunt non habentibus charita-

tem

DE VITA CONTEMP.

109

tem? Ipsa ergo habenda est, ipsa sectanda, sine qua nec
 elemosynę, nec occisio corporis, nec illa omnia superi-
 dicta, uel alia quęuis bona perducunt aliquos ad sa-
 lutem: quia quęlibet actio bona uel passio, nisi ex fi-
 de, quę per dilectionem operatur extiterit, nobis pro-
 desse non poterit. Quapropter nihil eis peccati dam-
 nabilis remanere poterit, nec deerit aliquid boni, qui-
 bus charitas omnis inquinamenti mundatio, & bono-
 rum omnium mater affuerit, quoniam quidem si cha-
 ritas patiens est, benigna est, si non æmulatur, non
 agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non
 querit quę sua sunt, non irritatur, non cogitat ma-
 lum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem
 ueritati, si omnia suffert, omnia credit, omnia sperat,
 omnia sustinet, & eos in quibus fuerit, omnibus his
 bonis quę habet impertit, quid illis esse potest in hac
 uita perfectius, qui tantis abundant charitate in se re-
 gnante uirtutibus? Proinde quando uidemus aliquos
 patientię mole fundatos, inconcussam pectus sæuien-
 tibus malis opponere, abundantia sanctę benignita-
 tis affectos, bonum suum uelle cum omnibus habere
 commune, non aliquibus ardentis inuidiæ facibus co-
 qui, non agere perperam, sed simplicitatem cum o-
 mnibus, quibus debet puritas exhiberi, nullo fastu
 perniciosę uanitatis inflari, nihil eorum quę sunt alie
 na crimine cupiditatis ambire: quę sua sunt, pię com-
 munionis bono non querere, nulli malum quibusli-
 bet irritatus iniurijs cogitare, non super alicuius aut
 sui operis iniquitate, sed de ueritate gaudere, omnes
 inquietos uel inquietudines fundata animi tranquilli-
 tate sufferre, post hanc uitam pœnas diuinitus com-
 minatas credere metuendo, pręmia promissa spera-
 re,

Gala. 5.

1. Cor. 13

Al. arden-
 tibus.

re gaudio, reuelationem filiorum dei desiderare fortiter sustinendo, quando ergo uidemus hæc & talia bona aliquos posse, nouerimus non eos magnitudine uirtutis suæ posse quod uolunt ardentè & faciunt, sed de beneficio illius charitatis quæ non est ex nobis, sed diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis.

Rom. 5.

QUANTVM PERFECTIONIS

charitas in se fundatis exhibeat.

C AP. XV.

1. Tim. 1

Al. dile

ctione.

Deut. 6.

Mar. 22

Deum diligere quod sit.

ERgo si charitatem deo exhibeamus, & proximo de corde puro & consciëntia bona, & fide nõ ficta, facile peccato resistimus, bonis omnibus abundamus, seculi blandimenta contemnimus, & omnia quæ difficilia sunt humane fragilitati uel aspera etiã cum delectatione perficimus, si tamen deum charitate perfecta quæ nobis ex illo est, ex toto corde, ex tota anima, & ex totis uiribus diligamus. Ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus diligit deum. Quem si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis unde peccati desiderijs seruiamus. Et quid est diligere deum, nisi illi occupare animum, concipere fruendæ uisionis eius affectum, peccati odium, mudi fastidium, diligere etiam proximum, quem in se censuit diligendum, in ipso amore seruare legitimum modum, nec peruertere dilectionis ordinem constitutum? Ordinem dilectionis illi peruertunt, nec modum diligendi custodiunt, qui aut mundum qui contemnendus est diligunt, aut corpora sua minus diligenda plus diligunt, aut proximos non sicut seipsos, aut deũ plus quam

DE VITA CONTEMP.

III

quam seiplos forte non diligunt. Sed de mundo quod
 diligi omnino non debeat, ipsius dei nostri per san-
 ctum Iohannem Apostolum vox est dicentis. Nolite
 diligere mundum. Corpus autem nostrum, quia pars
 nostri est, ad hoc nobis diligendum, ut saluti eius ac
 fragilitati naturaliter consulamus, & agamus quate-
 nus spiritui ordinate subiectum, ad aeternam salutem
 accepta immortalitate & incorruptione perueniat,
 non suis uoluptatibus diffluendo, animæ rigorem sibi
 cedentis emolliat, puritatem polluat, & totam digni-
 tatem suæ delectationis morbo corrumpat. Proxi-
 mos autem tunc diligimus sicut nos, si non propter
 aliquas utilitates nostras, non propter sperata benefi-
 cia uel accepta, non propter affinitates uel consan-
 guinitates, sed propter hoc tantum quod sunt natu-
 ræ nostræ participes diligamus, quia non eos sicut
 nosipsum amamus, quando propter illa superius di-
 cta diligimus. Neque enim ideo proximum tan-
 quam seipsum diligit, quisque ideo diligit, quia si-
 bi frater aut soror, pater aut filius, mater aut filia, ne-
 pos aut neptis est. Carnaliter quippe amat, qui tali-
 ter amat, quoniam non illi tantum proximi nostri
 credendi sunt, quos nobis gradus sanguinis iungit,
 sed proximi nostri credendi sunt omnes homines na-
 turæ nostræ sicut dixi participes. Nam si propinquos
 nostros quamuis incompressos, turpes, ac male mo-
 ratos plusquam quoslibet sanctos, quos à nobis secun-
 dum sanguinem uocamus extraneos diligamus, non
 solum carnaliter diligimus, sed etiam grauiter in tali
 eorum dilectione peccamus. Proinde secundum nos
 proximos omnes homines diligimus, quando ad mo-
 res bonos & ad aeternam uitam consequendam, sicut
 nobis saluti eorum consulimus, quando nos in eorum

1. Ioan. 2.
 Corpus
 nostrum
 quomo-
 do dilige-
 dum.

Proximi
 quomo-
 do dilige-
 di.

peccatis ac periculis cogitamus, & sicut nobis subueniri optamus, ita eis pro uiribus subuenimus, aut si facultas defuerit uoluntate subueniendi tenemus. Quapropter hæc est proximi tota dilectio, ut bonū quod tibi conferri uis, uelis & proximo, & malum quod tibi nolis accidere, nolis & proximo. Illi uero plus quàm se, diligunt deum, qui pro eius amore suæ ad tempus salutis non parcant, seipsos tribulationibus ac periculis tradunt, nudari facultatibus proprijs, patriæ suæ extorres fieri, parentibus & uxoribus ac filijs suis renunciare parati sunt, & ut totum dicam, ipsam corporis mortem non solum non refugiant, sed etiam libenter excipiunt, ambientes à corporis sui uita magis quàm à deo uita uitæ suæ discedere. Iste igitur nobis dilectionis ordo seruandus est, iuxta illud quod dicit spiritus sanctus: ordinate in me charitatem, ut sicut ordinata charitas poscit, deum principaliter diligamus, & propter ipsum in ipso ea quæ diligenda sunt, tantum quantum ipse præcipit diligamus. Ipse enim præcipit ut corpora nostra propter nos, proximos sicut nos, & ipsum plus diligere quàm nos, debeamus, ita sane, ut eis quos nobis coniunctiores familiaritas facit, si eos fama non reprobatur, & uita commendat, nos amplius impendamus, omnium profectus nostros esse credamus, & de aliorum peccatis tanquam de nostris misericorditer lugeamus. Sic ergo possunt in hac uita illi esse perfecti, qui perfecte diligunt deum. Et illi perfecte deum diligunt, qui uolendo quod uult deus, & nolendo quod non uult, nec ullis peccatis quibus offenditur adquiescunt, & semper se ad uirtutes, quas ipse dignatur donare, diligendas & habendas extendunt. Hi sunt qui omnia bona quæ implere

Ordo dilectionis
seruandus.

Cantic. 2.

Leuit. 19.

Mat. 22

DE VITA CONTEMP.

113

implere potuerunt ab illo se adiutos ut possint ueraciter credunt, quicquid mali commiserint uicio sue uoluntatis ascribunt, quicquid boni non potuerint implere, ab illo, ut possint iugiter petunt, cum potuerint, illi gratias agunt. Bona eius quæ fuerint consecuti, etiam alijs conferri socialiter uolunt, & usque in suos inimicos dilectionis sue latitudinem porrigentes, hoc omnes cupiunt esse quod ipsi sunt. Satis de uicijs eorumque remedijs disputatum, nunc iam qualiter unaquæque uirtus possit adquiri, breuiter disseramus.

DE QUALITATE VIRTUTIS,

& qualiter sibi consentientes informet. CAP. XVI.

OMnis sancta uirtus res est diuina, incorporea prorsus atque mundissima, quam mentes inquinatae non inquinant, sed ipsa inquinatas emaculat, cuius participatione formantur infirmia, suscitantur mortua, sanantur infirma, corriguntur praua, reconciliantur aduersa. Hanc non habet nisi deus, & is cui dederit deus. Quæ in animo habitat, sed animum corpusque sanctificat, ad quam nullus accedit inuitus, quam nullus amittit, nisi propria uoluntate deceptus. Nemo eam sibi conferre potest, cum possit auferre. alteri autem nec conferre præualet, nec auferre. Itaque cum talis ac tanta uirtus cuilibet inter uoluptates suas adhuc marcenti refulserit, atque ei ad se concupiscendam desiderium salubre commouerit, protinus in animo eius duarum delectationum contrariarum rixa confurgit, & mentem uoluntas aduersum se accipiti delectatione diuisa, in diuersa ducit ac reducit, modo reprehendendo quod elegerat, mo-

H de

Al. auersa

Al. mar
cescenti.

do quod reprehenderat eligēdo, atq; ita in alterutrū fa-
tus se cogitationum uarietate ueriantem, ipsa uelut
uirtutis ac uicij tepida medietas uexat ac lacerat, quo-
niam quidem quemlibet hominē, donec se in eo quod
elegerit certa diffinitione confirmet, quamdiu modo
non uult quod uolebat, modo uelle incipit quod no-
lebat, uelut in quodam deliberationis incertæ biuio
constitutum, discedit ipsa diuersitas uoluntatū. Hinc
eum uirtus admonet suæ salutis & uocat, inde consue-
tudo uiciosa discedere à se uolentem remoratur & re-

Viciosa uocat, & paulisper à se auerso nec ad uirtutem plene
consuetu conuerso, uisitata uoluptatis admonitione blanditur,
do omnes conuerso, uisitata uoluptatis admonitione blanditur,
illecebras & omnes illecebras quibus olim perditæ fruebatur
ostendit. ostendit. Turpia quoq; desideria quibus uincatur im-
al uinciat mittit, ac iam pene fastidienti blandum nescio quid
molliter insufurrat, & supplicat ne præponat molli-
bus dura, lætis tristitia, certis dubia, præsentī uolupta-
ti futura, cogitet quā pœnale sit atque difficile dulci-
bus carere delicijs, illecebris renunciare carnalibus, ab-
stinentiæ iugis grauari laboribus, ieiuniorum ac uigi-
liarum continuatione torqueri, certa carnis afflictio-
ne præmium dubiæ remunerationis ambire, contra
diabolum decipiendi peritum resistendo arma corri-
pere, insidias eius ac fraudes uigilantis animi cautio-
ne uitare, quā deinde miserum sit enormitate tante
asperitatis euictum, ac diabolica fraude deceptum, ad
repudiata redire, uoluptatibus quas abiecerat frui, &
Al. susci- omnibus quæ incaute laboriosum percipiendi pro-
piendo. positum contempserat delectari. His & talibus ui-
ciosa consuetudo, dubium sanctæ definitionis affligit.
Virtus ecōtra quæ continentia nominatur, morantem
confidenter obiurgat, ad delectationes puras castasq;
delicias,

DE VITA CONTEMP.

delicias, quibus fruuntur omnes sui amatores inuitat, offert nudo iusticiæ uestimentum, illuminato sui apparatus demonstrat ornatum, diffidenti de se perfectionis suæ promittit auxilium, hortatur & prouocat, ut definitionis ambiguitate deposita, propositum spirituale suscipiat, perseveraturum se in suscepto labore propositi sui, non sua possibilitate, sed domini miseratione confidat, nec suis uiribus, sed gratiæ omnipotentis fretus auxilio, contra diabolicas impugnationes uictoria arma corripit, cogitet quanti & quantæ potuerunt & possunt, quod se posse desperat, unde illi uel illæ potuerunt, inde se posse firmiter credat, certa spe spiritualia carnalibus, & terrenis celestia, & futura præsentibus anteponat.

Nemo
suis uiribus
sed dei miseratione
confidat.

QVIBVS GRADIBVS CON

uersi in culmen perfectionis
ascendant.

CAP. XVII.

CUm uero quis persuasione ac pulchritudine uirtutis illectus aliquantulum à priore conuersatione recesserit, statim ei alia tentatio, contra quam luctetur occurrit. Nam quem carnalis uoluptas superata dimiserit, mundi uanitas occupabit, sicut nobis illi exemplo sunt, qui delectationem sibi satibæ libidine interdunt, & uentosæ uanitatis licentiam suæ uoluptati permittunt, turpitudini concubitus contra dicunt, & ambitioni succumbunt, utuntur delicijs ac alijs uestibus accuratis, ad luxuriam, comatulis pueris ac

H 2 poten-

potentibus equis ad pompam, accipitribus ac saginata-
tis canibus ad uenatum, uenationibus crebris ad lu-
xum, & ad ambitiosi apparatus iactantiam necessa-
rium mentiuntur ornatum, iam ridere effuse, uocem
procacibus cachinnis attollere, turpes iocos libenter
audire, aliorum poenam, suam facere fatigando lætiti-
am, urbanos quosque quamuis turpes explere deli-
ctis, seruos necessarijs indigentes abijcere, domos am-
plissimas & ornatas extruere, facultates suas indefinē-
ter augere, alienis peruadendis si possibilitas patiatur
inhicare, non rem cupiditatis, sed nescio cuius utilita-
tis existimant, ut illa quæ dixi uel alia multa similia,
non solum libenter exerceant, sed etiam hinc eos ob-
iurgantes irrideant, ineptire credentes illos qui licita
& usitata nobilibus crimine ambitionis infamēt. Sed
qui hoc quoque malum diuinitus adiutus eijcerit, &
spiritualis continētis uiribus fultus omnia, quibus po-
test à perfectione retardari calcauerit, mentem suam
sanctæ uirtuti studio bonæ uoluntatis inclinauerit,
tunc delectabiliter ac deuote nutus omnes reginæ uir-
tutis in se regnantis obseruat, ac sic cum deo suo unus
spiritus factus, nihil aliud agit semper aut cogitat, ni-
si unde clarior ac nobilior fiat, & oblectationes uicio-
rum omnium puris delectationibus uincat.

QVÆ SIT QVATERNARIIV.

meri credenda perfectio, & quod qua-
tuor uirtutes quæ dictæ sunt prin-
cipales, ex fide uiuētes à deo
collatæ iustificent.

CAP. XVIII.

Videa-

Videamus nunc an uera sit philosophorum illa sententia, qua quatuor uirtutes uelut quosdam uirtutum omnium fontes, uicia quoque quatuor uelut quasdam origines omnium malorum definiunt. Principales quatuor esse uirtutes non solum philosophi sentiunt, sed etiam nostri consentiunt. Sed quare quatuor uel quæ sint opera singulæ, hoc domino illuminante debemus breuiter demonstrare. Quaternarium numerum perfectioni sacratum, pene nullus ignorat. Siquidem totus orbis oriente & occidente, aquilone & meridie, quatuor determinari partibus siue angelis inuenitur, & ipse Adam qui est humani generis pater, uel generale nomen, quod dicitur homo quatuor literis explicatur. Corpus quoque quatuor elementis extructum, quaternarij numeri in se continet sacramentum. Ipsi etiam animæ quatuor esse affectiones, quibus uel ad bona utimur, uel ad mala, & antiqui subtiliter inuenerunt, & eorum inuenta probantes posterius susceperunt. Sed & quatuor flumina quæ de paradisi fonte procedunt, uel quatuor euangelia, diuini cursus, rotæ quatuor, & animalia, alæ eorum quatuor ac facies, dignitatem numeri huius abunde commendat, & ideo uirtutes istæ quæ tantum continent perfectionis in numero, sollicitè considerare debemus, quantam sanctitatem conferant animo Christiano, & quod nihil perfectionis usquam sit, quod in istis uirtutibus non sit. Nam si temperantia facit temperantem, prudentia prudentem, iusticia iustum, fortitudo fortē, eo qui temperatè & iuste & prudenter agit ac fortiter, nescio quid possit deesse perfectionis. Itaque difficile quidem est nobis nomina uirtutum, quæ ex illis quatuor, quas principales diximus oriuntur

Quaternarius numerus perfectioni sacratum.

Gene. 2.

Ezech. 1

H 3 ostendit

ostendere, sed cum proprietates & actus earum ceperint aperiri, ex ipsis affectionibus singularum quæ uirtutes ex quibus existant forsitan apparebit. Verum tamen hoc imprimis nosse et tenere debemus, quod istæ quatuor uirtutes, uel omnes quæ ex illis existunt dona sint dei, & quod nullus eas habet, habuit, aut habebit, nisi cui deus qui est omnium uirtutum proprietas & origo contulerit: quoniam quicumque, quocumque tempore, in quacumque gente in deum credentes ex fide uixerunt, illius dono temperantes ac prudentes, iusti ac fortes fieri utique potuerunt. Qui autem nescientes deum uel etiam blasphemantes sine fide uixerunt, nihil earum uirtutum à deo accipere, uel habere potuisse credendi sunt.

DE TEMPERANTIAE QUALI-

tate, uel opere.

CAP. XIX.

Sed iam uideamus, quæ sit proprietas singularum. Temperantia temperantem facit, abstinentem, parcum, sobrium, moderatum, pudicum, taciturnum, seuerum, uerecundum. Hæc uirtus si in animo habitat, libidines frenat, affectus temperat, desideria sancta multiplicat, uiciofa castigat, omnia intra nos confusa ordinat, ordinata corroborat, cogitationes prauas reuocat, inserit sanctas, ignem libidinosæ uoluptatis extinguit, animi teporem desiderio futuræ remunerationis accendit, mentem placida tranquillitate componit, & totam semper ab omni uiciorum tempestate defendit. Temperantia intemperantiam nostram ad honestum modum redigit in cibo ipso uel potu, ut cõ-

Temperantia
tate. proprietas.

Al. imprudenter.

tenti sumus appositis, ne poscamus impudenter, quod aut

DE VIT A CONTEMP.

119

aut ille qui poscitur non forte habeat, aut alios quod desiderio nostro placet offendat, aut gula nostræ intemperans appetitus appareat, nec iudicemus eos qui uolunt cibis quos ipsi percipimus abstinere, nec eis ue recundiā faciamus, qui ea quibus ipsi abstinemus forte percipiunt, & deo gratias agunt, certi quod satis miserum sit aliquos de cibi uel potus perceptiōe damnare, aut nobis arrogare per abstinētiā sanctitatem. Temperantiæ est quod reuerentiam senioribus exhibemus, æquales germanitus honoramus, iunioribus gratiam paternæ dilectionis impendimus, quod præstamus loquenti seniori silentium, quod ipseus ad loquendum præstolamur imperium, quod non adtolimus immoderatum in colloctionibus sonum, quod risui prorumpere non per mittimus in cachinnū, quod nulli detrahimus, nec detrahentes æquanimiter sustinemus, sciētes, quod tam illi qui detrahunt, quàm illi qui detrahentibus adquiescunt, uanitatis morbo corrupti sunt. Qui ad hoc alios uiles uideri uolunt, ut se commendent eorum comparatione quos carpunt, & uideantur ea uicia non habere, quæ maliciose in alijs reprehendunt, quod malum temperantia tollit, cui qui seruire uoluerit, non quod reprehendat in fratribus, sed unde deum laudet adtendit, ac per hoc ipseus temperantiæ est, quod non solum temperantes in omnium membrorum officijs sumus, sed etiam quod omnia libenter, quæ nos moderatos ac sobrios faciunt obseruamus. Sed de temperantia hæc dicta sufficiant, ut & de fortitudine disseramus.

**QVALES ESSE DEBEANT, QVOS
animi fortitudo nobilitat. CAP. XX.**

H 4 Anima

A Nimi fortitudo ea debet intelligi, quæ non solum diuersis pulsata molestiis inconcussa permaneat, sed etiam nullis uoluptatum illecebris resoluta succumbat. Alioquin si impetus quidem malorum sciuentium frangat, si calamitatibus quibuscumque impactis obstat, si inter iniuriarum seu, inter procellas agentium pressurarum, inter inimicitias ac damna præsentia atque multimodas persecutiones infatigata persistat, & tamē de ipsa se aduersorum sustinentia iactet, nec de dono dei quo illustratur exultet, sed carnaliter se de vulgi fauore quo predicatur oblectet, plusquam gaudeat ex eo quod laudat, quam ex eo quod habet unde laudetur, & per hoc humanam laudem diuinis muneribus anteponat, quis dubitet hanc animi intentionem uirtutem dici non posse? Quæ si uirtus esset fortiter etiam blandimentis talibus repugnaret, nec adquiesceret mollibus, quæ adiuuante domino, dura quæque uel aspera superasset. Quosdam namque insuperabiles asperis passionibus facit mundi cupiditas, in quibus non patientia laudanda est, sed miranda duricia. Eos uero quos ad tolerantiam passionum fortis dei charitas reddit, nulla delectatio carnis, nulla uoluptas male blanda corrumpit, quoniam si non quid, sed propter quid patiamur, plurimum refert, non in eis patientia est qui æquanimiter patiuntur angustia, sed in eis tantum quos fortiter facit sustinere iusticia. Denique dominus non ait qui persecutionem patiuntur & tacuit, sed adiecit propter iusticiam, ut euidenter ostenderet, quod patientiam ueram non facit poena, sed causa, & ideo beatitudinem non persecutionem patientibus, sed propter iusticiam patientibus repromisit. Quod si ita est, superandorum malorum

Al. aduersariorum

Al. operibus.

Mat. 5

Patientia iusticia ueram non facit poena sed causa.

malorum sustinentia, tunc est uera patientia, si fuerit iusta, & in eis iusta est patientia, quorum nec doloribus nec uoluptatibus cedit mentis inuictæ constantia. Sed hæc animi fortitudo ab illo est nobis, cui cum propheta cantamus. Fortitudo mea & laus mea dominus, & factus est mihi in salutem. Fortitudo nostra est, quia ita nos contra omnia uicia inuicta protectione corroborat, ut animum nostrum nec blanda dissoluant, nec aduersa dericiant, & tunc laus nostra dominus sit, si non nos de muneribus dei, sed diuina in nobis cupiamus munera prædicari. Nec illi suam possunt iactare uirtutem, quibus dominus factus est in salutem. Is ergo cui dominus est animi fortitudo, nullis carnalibus desiderijs cedat, nullis uoluptatibus adquiescat, ambitionem ac popularem gloriam uincat. Non eum pecuniæ amor adducat, non acerbitas passionum damnorumq; subiiciat. Sit illi deus laus tota, perfecta gloria, delectatio pura, spes certa, securitas firma, possibilitas sana, sanitas incorrupta, ut ei quicquid carnalibus placet, in hoc mundo displiceat, quicquid præciosum uidetur esse uilescat, quicquid nitidum, futurorum contemplatione sordescat, nec ab his quæ iam per gratiam dei elisit, se patiatur elidi: quia & turpius uidetur animus ab his uicijs uinci quæ uicerat, et nihil ei profit aliqua superesse, si alicui quod neglexerit superare subiaceat, quando non ille fortis haberi solet, qui in adeundis laboribus periculisq; clauerit, aut frenandis uoluptatibus ac domandis institerit, sed ille magnus & sublimis, ille potens atq; dignus fortitudinis appellatione censendus est, qui nihil sibi uicij rebellare aut dominari permiserit, modo absit ignauia, ne nos id desperemus posse, quod pos-

H s sumus,

Esa. 12.

Al. dilectio.

Al. domandis.

sumus. Absit presumptio uitiola, ne nobis hoc qd per dei gratiam possumus ascribamus, quia siue de munere dei, quo fortes efficiamur desperemus, siue nos de nostra possibilitate iactemus, idonei ad resistendum uicijs esse nō possumus. Et utiq; animi fortitudo tam desperandi ignauiam debet excutere, quā iactantiae contraire.

DE IUSTITIA VEL FIDE,
quæ ex ipsa procedit. CAP. XXI.

Hactenus de uirtute, cui nomen est fortitudo, disputauimus, uideamus iam quid etiam iustitia nobis afferat in hac uita præsidij, & qualiter ipsa quoq; in eorum pectoribus, qui se illi tradiderūt, nullis uiciorum ualeat impugnationibus superari. Fides enim quæ est iustitiæ fundamentum, quam nulla bona opera præcedunt, et ex quo omnia procedunt, ipsa nos à peccatis omnibus purgat, mentes nostras illuminat, deo reconciliat, cunctis participibus nature nostræ consociat, spem nobis futuræ remunerationis inspirat, auget in nobis uirtutes sanctas, ac nos in earū possessione confirmat.

DE AEQUALITATE, QVOD AD
eandem pertineat humanæ societatis
utilitas. CAP. XXII.

Ex iusticia manat & æquitas, quæ nos facit ut omnium necessitates hominum nostras esse dicamus, nec nobis tantum, sed etiam generi humano nos natos esse credamus, & quicquid cuiuslibet homini nocere potest, tanq; si nobis noceat euitemus: quia qui homines sumus nihil humani à nobis alienum putare debemus. Siquidem beluarum est, sibi uiuere, nec suas utilitas

Fides iustitiæ fundamentum.

Terentij
est sententia in Heauton.

utilitates in commune conferre. A quibus non solum mentis prerogatiua, sed etiam seruata iuris æqualitate distamus, si nos in omnium cōmodis uel incōmodis cogitantes, sicut nostris utilitatibus, ita omnium sociorū utilitate naturę nostrę uiuamus. Deinde si iniuriam persequi, lacerare, uel perdere, ferarum est proprium, quis dubitet excellentiæ humanæ competere, ut se alterutrum iuuent, instruant, ædificent, & utilitatem communem tanq̃ propriam curent? Vnde datur intelligi, quod qui opprimendis ac decipiendis hominibus nati persistunt, in mores ferinos, non naturæ, sed uitæ mutatione degenerent.

Ferarū hu-
manæq̃
excellen-
tiæ pro-
prium.

QVOD DVO SINT INIUSTI-
tiæ genera. CAP. XXIII

Dvo sunt iniustitiæ genera, unum quo iniurias irrogamus, alterū quo ab alijs irrogatas cum possumus, propulsare negligimus. Quodammodo enim nos opprimimus, quando oppressos defendere cū possumus ab oppressiōe contēnimus. Nec mihi ali quid prodest, quod nō circumuenio aliquem neq̃ decipio, si decipi aut circumueniri permitto. Hoc idem de peccatis licet intelligi, quia si peccantem uideo & non solū non arguo, sed etiā ei peccāti consensio, participem me damnationis eius efficio, & in omnibus peccantibus pecco, quando eos quos scio peccasse siue peccare, quadā crudelis animi malignitate non increpo. Nec uero audiendi sunt illi, qui se dicunt propterea delinquentes obiurgare non posse, ne eos qui emendare noluerint, sibi faciant inimicos. Qui dum parcunt eorum uoluntati, saluti non parcunt. At si non ex iactantia, sed ex misericordia & cum quadam pietate

Castigandi erate compatiens animi castigemus, & illi nos
modus. sentiāt non minus peccatis suis moueri, quā no-
 stris, aut in bonum statum reformati nobiscum deo
 gratias agunt, aut si eos in peccato tenet adhuc pec-
 candi dulcedo, & salutem suam nobis curā esse cer-
 nentes, malum reddere pro bono uoluerint, malle de-
 bemus eorum inimicitias, qui noluerint emendari cō-
 trahere, quā dei offensam, dum peccantes palpa-
 mus incurrere. Sed de his quoniam in libro secundo
 plura iam diximus, reliquas iusticiæ partes ut cōpi-
 mus exequamur.

DE LIBERALITATE, ET QVA

liter beneficentiæ opus debeat exerceri.

CAP. XXIII.

Al. huius-
modi.

Beneficē-
tiæ mul-
ta sunt
opera.

DE iusticiæ adhuc fonte procedunt liberalitas,
 beneficentia, charitas, & cætera eiusmodi, qui-
 bus multipliciter iuari homines possunt. Liberalitas
 quæ etiam in eos qui nihil indigere uidentur, exube-
 rat, in qua liberalitate rei familiaris ponitur amplitu-
 do. Beneficentiæ multa sunt opera, quibus necessita-
 ti laborantium misericorditer subuenitur, & de terre
 no censu regni cœlestis hæreditas comparatur, si mo-
 do absque ulla ostentatione opus beneficentiæ fiat,
 nec nos ad misericordiam faciendam turpis amor
 gloriæ popularis impellat. Inuenti sunt quidam qui
 diuersis quidem diuersorum necessitatibus subueni-
 rent, sed aut appetitu comparandæ opinionis impul-
 si, aut carnali pietate cōmoti, aut spe recipiendi quod
 darent, aut reddendi quod acceperant, necessitate con-
 stricti sunt. Aliquos ad largiendum aliquid in paupe-
 res

DE VITA CONTEMP.

125

res sola mouet uersata cupiditas, quia ad hoc aliqua erogant, ut hic maiora recipiant, & quicquid eis uelut pauperum pastoribus datum fuerit erogandum, esurientibus illis, pro quibus sustentandis accipiunt, totum aut prope totum quod acceperint in suas uoluptates expendunt, & quod est deterius, inter munificos ac misericordes haberi, uel etiam praeter illis praedicari turpiter concupiscunt. Ab his omnibus & horum similibus longe diuersi sunt illi, qui non se in operibus suis, sed deum cupiunt praedicari, quos ad opus bonum spes futurae remunerationis adducit, & ipsum solum uolunt habere sui operis testem, a quo se recepturos credunt totam fidei firmitate mercedem.

DE DIFFERENTIA AMORVM,

& quantum ab eis differat perfecta

dilectio. CAP. XXV.

Itaque iam de charitate, unde plura in hoc libro supra disserui, quia locus exigit, hic quoque pauca perstringam. Taceo de carnali amore, qui incipiens a concubio manat in filios: quia talem amorem cum pecoribus habemus bestiisque communem. Propinquorum etiam praetereo, quia & ipse adhuc ad carnem pertinere uidetur & sanguinem. Nec de illo aliquid dico, quo & si amicos amamus, tamen etiam ipse refertur ad aliquod commodum temporale, non quod hi amores honesti non sint, cum sint omnibus naturales, sed quod his omnibus sit ille incomparabili diuersitate praestantior, quo deum diligimus gratis & amicum. Ceterum qui amicum propter commodum quodlibet amat, non amicum conuincitur amare, sed commodum.

Carnalis
amoris
indiciu.

De^o ama-
toribus
suis est sa-
lus eter-
na.

dum. Et utiq; qui aliquem propter rem temporalem quamlibet amauerit, cum res ipsa temporalis defierit esse, amare cessabit. Qui autem diligit propter deum, sicut deus æternus est, ita in æternum ipsa amici dilectio permanebit. Et ideo deus quo nihil est maius aut melius, propter quid diligitur? Propter seipsum perfecte diligitur. Si uero saltem propter illa quæ præstat amatur, non utiq; gratis amatur, quia iam illud propter quod amatur, ei quod dictu quoque nefas est antefertur. Ipse quippe est omnibus amatoribus suis uita beata, ac salus æterna, & regnum gaudiumq; perpetuum accipient, qui deum diligunt, quia solus erit illis omnia, quando ipse fuerit in omnibus omnia.

QVID SIT CUIQUE SVA
tribuere. CAP. XXVI.

Hominis
perfectio
in quibus
consistat.

Quapropter si in hac uita iusticiam conamur implere, cuius iustitiæ opus est proprium sua cuiq; tribuere, deo nos à quo sumus facti reddamus: nec dominari ea nobis, quibus naturaliter præpositi sumus, permittamus. Dominetur uicij ratio, subijciatur corpus animo, animus deo, & impleta est hominis tota perfectio. Ac per hoc & nos iustitiæ facti participes sua cuiq; tribuimus, si inferioribus & uirtutibus carnalia oblectamēta subdamus, & sicut uiuentia uita carētib⁹, sensibilia uiuētib⁹, intellectualia sensibilib⁹, immortalia mortalib⁹, ratiocinādo præponimus: ita bñ uiuendo uoluptuosis, utilia utilibus, honesta honestis, sancta sanctis, perfecta omnia præferamus. Verumtamen nec corpus spiritui, nec appetitus obtemperare poterit rationi, nisi deus qui ipsum spiritum creauit, & cor-

DE VITA CONTEMP.

127

Et corpus, delectatus cogitationibus nostris requiescat in nobis, ac tanquam uerus agricola in agro suo, sic in corde nostro proficiat, ut quicquid in eo fides plantat, deuotio rigat, ipse ad incrementum consummata maturitatis adducat, atq; ita nobis uoluntarie sibi subiectis desideria mala subiiciat, ut ex ipsis actibus nostris, qui sit habitator noster, & cuius in nobis fiat uoluntas, appareat.

QVOD ACTVALEM VITAM

tres uirtutes, id est, temperantia, fortitudo, iusticiaq; consumment, & prudentia, quæ est quarta uirtus, menti cognitio- nem rerum latentium præstet. CAP. XXVII.

HIC est ordo naturæ atq; iustitiæ, quem qui tenere uoluerit & obseruare, perfectionem uitæ actualis implebit. Cui actuali uitæ tres illæ uirtutes Al. uisa. (de quibus quæ dicenda iussa sunt, deo donante dixi) proficiunt. Siquidem temperantia & animi fortitudo atq; iustitia spiritalis est actio, sine qua nihil omnino ualet illa, quæ ad prudentiam uidetur pertinere cognitio: quia nihil nobis proderit implenda didicisse, nisi ea quæ didicimus, studeamus implere. Ergo uis animi, quæ in appetitum rationemq; diuiditur, ad perfectionem bonæ actionis implendam cognitionemq; rerum latentium consequendam, his quatuor uirtutibus, unde etiam iam diu differuimus adiuuatur. Quarum tribus temperantia scilicet & animi fortitudine atq; iusticia informatur ipse appetitus, ut actio fiat. Prudentia uero rationem, quæ est acies mentis illuminat,

Omnis
uirtus tri-
bus in re-
bus uersa
tur.

nat. ut & ratio appetitum gubernet, & rationi appetitus obtemperet. Nam uirtus omnis (sicut ueteribus placet) tribus in rebus uere uersatur. Quarum una est in perspicendo quid in qua re uerum sincerumque sit, quod prudentiæ munus est proprium, de qua loco suo uidebimus. Altera quæ animi perturbatos affectus, quos greci dicunt *πάθη*, coercet ac temperat, ut omnes appetitiones quas illi *ἐπιθυμίας* uocant, rationi obediētes efficiant. Tertia, ut his, quibus congregamur, uti uelimus ad eorum salutis & nostræ plenitudinem capiendam. Quæ omnia ad reliquarum trium uirtutum pertinere uidentur officium, ex quibus temperantia & fortitudo plurimum ualent in coercendis a nimis perturbationibus ac frenandis, quas perturbationes nonnulli *πάθη*, alij *ἀγρίτινες* uocant. Quibus modificatis, & quadam temperantiæ ac fortitudinis lege compositis, omnes uirtutes in homine suo creatori subiecto, sine ullis uiciorum contradictionibus regnant.

DE SOCIALI VIRTUTE, ET

quod non recte faciant, qui cum possint,
nihil humane societati proficiunt.

CAP. XXVIII.

Iusticia uero qua sunt iusti, qui eam fuerint operati, socialis quædam uirtus accipitur, eo quod ipsa beneficijs, quæ alijs præstat, augetur. Quis enim non eo ipso proficit, quo proficere alium cupit? Quis non misericordem sibi deum facit, qui misericors erga laborantes uel errantes extiterit? Aut quomodo non augebit in se omnia bona sua, qui ea non solum non in-

uidet

uidet habentibus, sed etiam nō habentibus, in quantum potest, diuinitus inspiratus impertit. Ex quo uidendū est, utrum iuste faciant illi, qui se remouentes ab occupationibus cunctis, ac studijs spiritualibus auferētes, nihil humano cietati proficiunt, et desideria sua commodis omnium præferentes, utilitatem communem desideratæ uacationis electione cōtemnunt, cum profecto laborantibus opem ferre nolle cum possis, & communi bono posthabito ociosa quiete frui, nihil habeat æquitatis. Cui æquitati qui seruiunt, omnes omnium bono uiuunt, ac uelut sibi inuicem nati salutē mutuam tuentur ac diligunt. Ac per hoc contra iustitiam faciunt hi, qui merito suæ conuersationis electo ociosum studium fructuosæ uoluptati regendæ multitudinis anteponunt, & cum possint laboranti ecclesiæ subuenire, operosæ administrationis laborem, fruendæ quietis contemplatione refugiant. Sed quoniam sunt multi, qui se impares tanti sacri ministerij norunt, tales iuste se etiam quæsitī non offerunt, ne uideantur non ecclesiasticos labores uelle suscipere, sed honores ambire, cum dignitas ecclesiastica nec ambienda sit nec uitanda. Qui uero præesse & prodesse populis possunt, si quæsitī non fuerint, iuste seipsos percipiendæ sapientiæ studijs tradunt. Verum tamen si & illi qui lucris per se proficientium crescūt, & isti qui in se ipsis sub deo suo sapientiæ spiritualis perceptione perficiunt, in proposito suo permaneant, iteribus quidem diuersis incedunt, sed ad unā patriam tendunt, & ad unum regnum disparibus militantes officijs Christo rege omnium uocante perueniunt. Quis enim nescit, quod sicut ociosum studium ineffabilem suauitatem sapientiæ cœlestis infundit à carnalibus

Taxat
ecclesia-
sticos ociosa
quiete fruē-
tes.

Dignitas
ecclesiasti-
ca nec am-
bienda,
nec uitan-
da est.

libus ocioso, ita spiritalis occupatio laborum san-
ctorum multiplices afferat fructus humanæ societa-
tis utilitatibus occupato. In ipsis quoque studiis spiri-
tualibus quantum possint ecclesiastici uiri proficere,
quis sufficienter enumeret, cum & inferiores docendo
seipso exerceat, & conferendo cum æqualiter erudi-
tis cautiore in pluribus fiant, & ab eruditioribus audi-
endo male sibi persuasa deponant, recta firmius te-
neant, occulta cognoscant, & confirmetur in eis quo-
rum dubijs fluctuabant. Sed quoniam disputationis
ordo deposcit, ut etiam de prudentia, quæ principalis
uirtus quarta ponitur, pauca dicamus, de iusticia suffi-
ciant ista quæ diximus.

QVOD DE PRUDENTIAE AC

sapientiae fonte, cognitionem omnium
rerum bibant, qui percipiendæ scien-
tiæ seruenter inuigilant.

CAP. XXIX.

Prudentiam ac sapientiam plerique indagatione
ueri & inuentione constituunt. Credo propterea,
quod nec sapiens rite dici possit, cui prudentia, nec
prudens, cui sapientia desit. Quapropter si nihil aliud
prudentiæ ac sapientiæ munus accipitur, nisi inquisi-
tio & comprehensio ueritatis, qui ueritatem pruden-
ter querere, & sapienter inuenire poterit, is prudens,
is sapiens iure uocabitur. Hoc idcirco præmiserim,
ut quicquid de prudentia fuerit disputatum, id totum
etiam de sapientia dictum possit intelligi, quia ita si-
bi hæc duæ uirtutes implicatæ sunt & unitæ, ut una
quælibet

Al. impli-
citæ.

DE VITA CONTEMP.

131

quælibet earum sine altera non possit esse, ut nec imprudens sapientia, nec insipiens possit dici prudentia. Si ergo tota humanæ uitæ perfectio in actione & cognitione consistit, sicut in plerisque actionem temperantiae ac fortitudinis atque iusticiæ cōsummatione probauimus, ita cognitionem rerum prouenire consecutione prudentiæ comprobemus. Cognitionis rerum quæ de prudentiæ fonte cōfertur, spirituales omnes à carnalibus uicijs defecatos illustrat, & ab omni delectatione noxiæ curiositatis auerso desiderio contemplandæ uirtutis inflammat, ut humanarum rerum diuinarumque sententiam consecuti prudentes ac sapientes ueraciter fiant, prospiciant imminetia mala simul & caueant, nec putant ulla esse mala, nisi ea quæ malos efficiant, nec eis ullæ perturbationes uelut ignaris earum modestiæ aliquid aut tranquillitatis excutiant, inter fallentia & bona solida discernant, nihil in hoc mundo casu aut iniuste, sed omnia deo uolente ac permittente fieri prudenter accipiant, aliter do casu, intelligentes, aut doceant sapienter aut arguant, do at omnia lores uarios ac diuersas infirmitates, quæ mortaliter deo per uiuentes affligunt, non semper peccatis præcedenti mittente bus sequi, sed plerumque ex ipsa conditione mortali fiunt. tatis accidere corruptibiliter natis intelligant, & scientes se non damnari aduersis præsentibus, sed probari ex ipsa tolerantia passionum, occasionem comparandæ sibi patientiæ uiriliter agentes arripiant, nec ipsi alijs noceant, nec sibi nocere permittant. Tales dominus in Euangelio fieri præcepit: Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut colubæ: quia nec simplices circumuenire alijs possunt, nec prudentes se circumueniri permittunt. Cæterum si in contractu

I 2 quolibet

Prudens
omnibus
prodesse
festinat.

quolibet, siue in colloquio, uel in alia quacunque re, se decipi quisque non sinit, & alium tamen ipse decipiat, iste non habet prudentiam quæ salutis magis quam perditionis est causa, sed simulat. Quoniam quidem hæc uirtus à uicio distat, quod illud corrumpit sana, hæc sanat uicij accessione corrupta, ac sic aut omnibus quibus potest prodesse festinat ueraciter prudens, ut eius meritis omnium qui per eum deo adquiruntur fructus accrescat, aut si cogitat de perditione cuiuspiam, uel de casu pereuntis exultat, necesse est ut prius pereat ipse, quam alium perdat, & ab ipso ea perditio qua perire alium cupit, incipiat.

QVOD PRVDENTES NEC ALIIS

noceant, nec sibi noceri permittant, & quod eis
ibi sit sine admixtione alicuius erroris con-
summata prudentia, ubi erit sine ullo pec-
cato uita perfecta. CAP. XXX.

HI ergo qui prudentię participes, prudentes effecti, deo suo non pedibus, sed sanctis moribus appropinquat, et ex ea parte quasunt dono dei prudentes nec suo perire possunt nec alieno peccato. Ex eo autem quod necdum ita est eorum perfecta prudentia, sicut in illa uita erit, ubi perfecte uiuentibus ullis obripere omnino non poterit, etiam prudentes aliquoties peccatis fallentibus adquiescunt, non uoluntate deprauati, sed humano errore, ut homines lapsi nec adhuc tota prudentię perceptione perfecti, sicut ibi erunt ubi nec ignorare aliquid, nec peccare iam poterunt. Hic uero si potuisset à peccato recte facto perfecte discerni, nunquam ab occultis suis oraret ille mundari, qui ait.

DE VITA CONTEMP.

133

ait. Ab occultis meis munda me domine, et ab alienis parce seruo tuo. Quibus uerbis satis ostendit, quod illi quoque qui sancte secundum donum sancti spiritus uiuunt, tamen propter aliquas infirmitates humanas, quas trahunt siue scientes siue nescientes aliquoties aut suo peccato cedunt, aut alieno consentiunt. In hac igitur uita ubi aut uoluntate, aut errore, aut infirmitate peccatur, quicumque diuinitus adiuti uoluntate non peccant, utique irreprehensibiliter uiuunt. Sed quia potest eos error, aut infirmitas peccatis inuoluere, ab illo se illuminari fideliter postulat, & sanari, cui exultans ille clamabat in spiritu dicens: Dominus illuminatio mea & salus mea, quod trepidabo, ut cum illuminatione per donum prudentiae ac sapientiae collata detraxerit cecitatem, et sanauerit per gratiam dei salus refusa languore, tunc mentes illuminata diuinitus & sanata, nec in eis quae cauenda uel appetenda sunt humano decipiatur errore, ut aut pro ueris falsa defendat, aut pro falsis uera reiiciat, & sine ullo infirmitatis obstaculo bonum quod elegerit implere perualeat. Sed alia est salus huius uitae qua mortaliter uiuitur, alia illius ubi mortale nostrum immortalitate donabitur, & aliter salui facti sumus in spe, aliter salui erimus in re. Hic ita salui facti sumus, ut adhuc perire possimus, ibi quicumque saluus fueris, perire ultra non poteris, ac per hoc scientia quae cognitionem rerum nobis in huius seculi nocte uiuentibus praestat, plenitudini futurae collata, pars scientiae est credenda non tota, propter quod dicit sanctus Apostolus. Ex parte enim scimus, et ex parte prophetaui. Cum autem uenerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Hic euacuari asserit, illic consummari, quoniam quidem pars scientiae est perficienda, perfectaque non euacuanda est, sed implenda. Proinde ibi erit o-

Psal. 18.

In hac uita aut uoluntate, aut errore, aut infirmitate peccatur. Psal. 26.

Al. ualeat

1. Cor. 13.

mnium fidelium catholicorum salus plena, corrupti-
bilitas nulla, & immortalitas beata, ibi erit prudentiæ
ac scientiæ perfectio uera, rerum omnium cognitio
tota, quando scientia ad perfectum fuerit partis eua-
cuatione perducta.

DE AFFECTIONIBVS QVA-

tuor, quod inter uicia numerari non de-

beant, si earum usus ex bona uolun-

tate procedat.

CAP. XXXI.

Videamus nunc quid diligentia disputationis
inueniat etiam de quatuor affectionibus, quas
uicia esse stultitia sapientium mundi huius existimat.
Nam si timere ac dolere, cupere uel letari omnino nō
possent, nisi peccatores aut perditī, recte non affectus
aliqui possent dici, sed morbi. At cum tales animorum
metus inueniantur in sanctis Apostolis & prophetis,
quis ita desipiat, ut eos uicia credat, ex quib⁹ deo pla-
cuerunt illi, qui uicijs plusquam ceteri homines resti-
terūt? Itaq; Paulus Apostolus de timore sic loquitur:

1. Cor. 11.

Philip. 1.

Rom. 9.

Rom. 16.

Timeo autem ne sicut serpens seduxit Euā sua astu-
tia, sic & uestri sensus corrumpantur a castitate, quæ
est in Christo. Itē de cupiditate fiducialiter dicit: Cu-
pio dissolui, & esse cum Christo. Sed & de tristitia
quam alij dolum appellant, idem uas electionis & do-
ctor gentiū ait: Quia tristitia magna mihi est, & conti-
nuus dolor cordi meo pro fratribus meis, qui sunt co-
gnati mei secundum carnem. Sed & de letitia ad Ro-
manos scribens, cum dixisset, uestra obedientia in o-
mnem locum diuulgata est, gaudeo, inquit, de uobis,
sed

sed uolo uos sapientes esse in bono, & simplices in malo. Hūc timorē uel dolorē, hāc cupiditatē, hoc gaudiū qui reprehēdere uoluerit, ipm̄ rephēdit Apostolū qui per tales affectiones non solum deo placuit, sed etiam quosdam inter criminosos, quod esset sine culpa culpauit. Sed & propheta dicendo: lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, & ex persona domini, sustinui qui simul mecum contristaretur, & non fuit, talē lætitiā tristitiāq; commendat. Cum uero alius dicit, timor domini expellit peccatum, & concupiscentia sapientiæ perducit ad regnum, non solum nō reprehendit, sed etiam laudat spiritalis concupiscentiæ & diuini timoris effectum. Non ergo has affectiones habendo, sed eis male utendo delinquimus: quia humanorum affectuum proprietas, hominis indicat creatorem, qualitas bonam uel malam significat uoluntatem, ac sic motus hi, qui in hominibus affectiones sunt, eadem ipsæ in bene utentibus uirtutes, & in male uiuentibus passionēs siue perturbationes, aut, ut quidam uolunt, ægritudines fiunt. Nec audiendi sunt Stoici, qui eas penitus eradicari posse & debere contendunt: quoniam omnino nullus est sensus, ubi timēdi uel dolendi, cupiendi siue gaudendi nullus inuenitur affectus. Denique quasi ipsos pœniteret suæ sententiæ, excepta tristitia, quam cadere in sapientes animum negant, reliquos affectus nominibus immunitatis inesse sapientibus dicunt, cautionem pro timore, pro lætitiā gaudium, & uoluntatem pro cupiditate ponentes, quasi sapiens non timeat, sed caueat, & uelit non cupiat, nec lætetur in hac uita, sed gaudeat. Non autem credunt eius contristari animum, quod tristitia, quæ accidere solet ex commissio peccato

I 4 sapientem

Psal. 121

Psal. 68

Eccle. 1.

Sapient. 6

Affectio
nes in be-
ne uen-
tibus uir-
tutes sunt
in male
uiuentib;
perturba-
tiones.

Stoicorū
sententia
contem-
nenda.

Mat. 26

Lac. 19.

Cranto
ris Acade
mici est
sententia
apud Ci-
ceronem
3. Tuscul.
quæst. de
indolētia.

Eccle. 1.

1. Ioan. 4

Eccle. 7

fapientem quem putant nullum habere peccatum, sti-
mulari nō possit aliqua recordatione peccati. Quod
esse uanissimū dñs noster secundū carnē natus osten-
dit, qui et tristis fuit et fleuit. Nec tamē ea tristitia qua
tristis fuit ei ex peccatis suis accessit, qui sine peccato
conceptus & natus, non solum nō peccauit, sed etiam
peccare nō potuit. Vt autē de suis literis istorū reuin-
cantur ineptiæ, qui putant sapientē contristari uel do-
lere nō posse, legant illud quod eorū doctissimus ait.
Nam omnino nō dolere, nō sine magna mercede cō-
tingit immanitatis in animo, stuporis in corpore. De
timore autē quem illi ponunt in malo, scriptura nostra
loquitur dicens. Timor dōmini sanctus permanēs in
seculū seculi. Sed quod uere fatendū est, ab illo alio ti-
more pœnali distinguitur, de quo dicit Apostolus. Ti-
mor non est in charitate, sed perfecta charitas foras
mittit timorē: quia ille peccare uolentes deterret à ma-
lo, & inuitos tenet in bono, iste autē de quo dicit pro-
pheta, qui sine timore est non potest iustificari, magis
incremento ueritatis augetur, & aliter quis timet ne
malū quo puniatur incurrat, aliter ne bonū quo dele-
ctatur amittat. Non igitur omnis timor haberi debet
in uicio, sed ille tantū de quo scriptum est, quia timor
pœnam habet. Cæterum iste de quo dicitur timor dō-
mini expellit peccatū, & qui sine timore est, nō potest
iustificari, & timor dñi sanctus permanens in seculum
seculi, non est inter uicia numerandus, sed potius in-
telligendus est uicijs inimicus. Iā dicunt quod dicunt,
boni uolunt, mali cupiunt, uel boni gaudent, mali læ-
tantur, quis sanę mentis admittit animo, quis sana mē-
te nō redarguat, cum & scriptura nostra hominē ma-
lę uoluntatis increpet dicens: noli uelle mentiri omē
mendacium,

mendacium, & Tullius orator amplissimus cupiditatem ponat in bono, ubi dicit, cupio patres conscripti me esse clementem. & apud illos Verg. gaudium uitu peret dicens: hi metuūt, cupiuntq; gaudentq; dolentq; item cum in malum male mentis gaudia apud nos, & bonæ lætitia ponatur in bonū, propheta dicente: Lætamini in dño, & exultate iusti. Proinde omnes iusti & tota morū sanctitate perfecti sine aliqua Stoicorū distinctiōe superflua timēt & cauēt, uolunt & cupiūt, lætātur & gaudent, cōtristantur & dolēt. Sed interest multum quid timeant aut caueant, uelint aut cupiant, unde lætetur aut gaudeant, cōtristentur aut doleant. Metuunt hæreditatē regni cœlestis amittere, cupiunt ad cœlestē patriam peruenire. Dolent tentati, gaudēt de tentationibus liberati, ac per hoc recta mēs rectos hos habet affectus, peruersos peruersa. Sanctus Augustinus episcopus acer ingenio, suauis eloquio, secularis literaturæ peritus, in ecclesiasticis laboribus operosus, in cotidianis disputationibus clarus, in omni sua actione cōpositus, in expositione sua fidei nostræ catholicus, in quæstionibus absoluendis acutus, in reuincendis hæreticis circumspectus, & in explicandis scripturis canonicis cautus, ipse ergo quē in his libellis p̄ possibilitate secutus sum, hanc quæstionē de qua agit, hoc modo determinat dicens: Sed cum rectam rationem sequuntur istæ affectiones, quando ubi oporteat adhibentur, quis eas tunc morbos & uiciosas passionēs audeat dicere? Quas affectiones ut ex mortalitatis cōditione nobis inesse mōstraret, & huic uitę necessarias non futuræ, post aliquanta idem adiungit & dicit: Et si iam rectas habemus has affectiones, huius uitæ sunt, non illius quam futuram speramus.

Tul. lib. 1
in uectura
rū in Ca
tilinam.
Verg. li. 6
Aeneid.
Psalm. 39

Diui Au-
gustini
p̄conū.

August.
lib. 14. de
ciuit. dei,
cap. 9.

Ibidem

QVOD HI AFFECTVS SINE QV-
bus in hac uita recte non uiuitur, in illa futura bea-
titudine non sint, quæ nec timorē habi-
tura est, nec dolorē. CAP. XXXII.

AC sic nisi ex conditione nostrę infirmitatis no-
bis inessent affectus isti, nunq̃ plarung̃ dolen-
do uel flēdo eis cederemus inuiti. Sed idcirco eos huic
necessarios uitæ nescimus: quia in hac mortalitate si-
ne eis omnino recte nō uiuimus, quando si nō timeat
quisq; uel caueat, ne aut ipse q̃diu mortalitate uiuit,
aut alius quē in Christo diligit fide sua deficiat, si nec
de suo nec de proximi sui peccato cōtristetur, nec do-
leat, de p̃fectu lateatur aut gaudeat, si nihil boni uelit,
aut cupiat, non solū recte non uiuit, sed etiam sensum
ipsius humanitatis amittit. In illa autē uita beata ad
quā consumpta omni corruptibilitate ac mortalitate
perueniūt, quicunq; ibi futuri sunt, ubi nec fletus ullus
potest esse, nec gemitus, habebūt omnes sancti amorē
perfectū, timorem nullum, et gaudium sempiternum.
Ibi eis erit uoluntas recta, cupiditas nulla, quoniam
fruendo cœlestibus bonis, ad quē peruenire cupiebāt,
nihil eis deerit quod ulterius concupiscant, & in illa
regione securitatis ac pacis perfecte beati, nec timo-
ris stimulos passuri sunt nec doloris. Sed timor ille nō
quē charitas foras mittit, sed quē charitas nutrit ideo
fortassis in seculū seculi p̃manebit: quia in seculum se-
culi permanebunt illa, ad quæ timor ipse perduxerit.

QUALITER VIRTUTES QVA-

tuor quæ dictæ sunt principales, aut in præ-
senti nos à peccato defendant, aut in æter-
num nobiscum sine ullo peccato perma-
neant. CAP. XXXIII.

Porro

Porro illæ uirtutes quatuor de quibus pauca per
 strinxī, & si ibi erunt, longe tamen alio modo q̄
 in hac uita sunt, ubi cōtra uicia sine intermissione con-
 fligūt, & pro ipso ancipiti dubiæ cōuersationis euen-
 tu, modo negligētes qui sibi nolūt obedire, destituunt,
 modo ad alios quibus displicent sua peccata, uel acce-
 dūt deo miserāte uel redeunt. Nā ibi & si erit tempe-
 rantia, nō ut desideria mala uel uicia refrenet, aut uin-
 cat, sed ut eos quos hic ab intēperantiæ impugnatione
 defendit ibi perficiat, ut ex omni parte perfectis præ-
 mij sui beata p̄ceptio perfecte sufficiat. Ibi em̄ & ani-
 mi fortitudo non ut aliqua mala, ppulset aut æquani-
 miter ferat, sed ut sine ullis malis beatos fortis in eter-
 no bono cōtineat. Ibi in oībus p̄fectis erit perfecta iur-
 stitia, nō ut inter uirtutes discernat, et uicia, ubi nec ip̄a
 erūt iā corpora uiciofa, sed ut p̄fectis præmia tribuat
 sempiterna. Quod tūc fiet, q̄n̄ omni cōcupiscentia car-
 nali consumpta, nec aduersus carnē spiritus, nec caro Gal. 5.
 aduersus spiritū cōcupiscat, sed animus deo subiectus,
 cū carne sibi subiecta in pace sempiterna regnabit, &
 creatori suo in eternū feliciter adharebit. Iā prudētia
 quę hic q̄q̄ habet clara, ubi in enigmate quodā prudē-
 tes illuminat, qualis ibi erit, ubi ueritatē p̄fectis, quos
 hic eius inquisitio delectabat, sine ullis figuris fallenti-
 bus demonstrabit, ut prudētię ac sapientię plenaria per-
 ceptione diuinitus illustrati, oīa illa quę hic perfecte
 cupiebant nosse nec poterant, sine ullo impedimento
 corruptionis ac mortalitatis agnoscant, & nō solum
 omnium creaturarum rationem, sed etiam ipsam sui
 creatoris eminentiam facie reuelata conspiciant.

VBI SE DE TOTO OPERE LO-

cutor excusat. CAP. XXXIII.

Itaq̄

Itaque si placet huius quoque libelli iam terminus fiat, ne amplius iusto productus, non solum de sui squalore, sed etiam de nimia plixitate displiceat. Hoc sane omnes qui hęc fortiter lecturi sunt contestor, & obsecro, ut quicquid in rebus ipsis quę utcumque digestę sunt reprehensionis inuenerint, uitio meę rusticitatis ascribant, & mihi dignanter indulgeant. Qui dum studeo pręceptum iubentis implere, etiam maiora uiribus meis pręsumpsi suscipere. Ea autem quę secundum fidem catholicam dicta probauerint, deputent deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & pro his omnibus mecum gratias agant. Ceterę de accusatio-
ne dictionis elucubrata non satago, nec mihi pudoris est, si disputatio mea quę forte probat in rebus, aliquos uerborum inaniū sectatores horrore incomptę orationis offendat, quia quod ab homine doctore studendo non didici, id exhibere loquendo non potui. Et tamē cum sententię uiuacitatē sermo ex industria cultus eneruet, & totā uim dictorū splendor elaboratus euacuet, quis non iudicet me affectationem cōpositionis debuisse cō-
ternere, etiā si eam potuissem uelut dicendi peritus implere? Quapropter ea mihi uisā ē cōpositio satis or-
nata, quę compositiones animi cum necessaria quadam perspicuitate proferret, non quę illecebris aurium de-
seruiret. Ea est enim, ni fallor, iudicata latinitas, quę breuiter & aperte obseruata dum taxat usitatorū uerborū proprietates res intelligendas enunciat, non quę uernantis eloquiū uenustate atque amœnitate luxuriat, & prudētibus uiris non placent phalerata, sed fortia, quando non res pro uerbis, sed pro rebus enuncian-
dis uerba sunt instituta.

FINIS LIBRI TERTII D. PRO-
speri de uita contemplatiua.

Jacob. i.

*Sermo
ex indu-
stria cul-
tus, ener-
uat sentē-
tiarum ui-
uacitatē.
Composi-
tio orna-
ta.*

*Latinitas
iudicata.*

INCIPIT LIBER
 PETRI DAMIANI HOSTI-
 ensis episcopi, qui dicitur
 gratissimus.

Omino N. uenerabili Rauennati-
 cæ sedis antistiti, P. uiuifica crucis
 Christi humilimus seruus Salutē
 in id ipsum. Qui auctore deo sa-
 cerdotiū nouiter suscepisti, nullū
 tibi in primis offerēdum munus,
 q̄ quod de sacerdotibus factū est
 congruentius credidi. De his itaq; qui gratis sunt à sy-
 moniacis consecrati, quanta iam per triennium in tri-
 bus Romanis concilijs fuerit disputatio, quātmq; per-
 plexa atque confusa dubieras, & in his partibus coti-
 die uentiletur, sanctitatem uestram latuisse non arbi-
 tror: præsertim cum crescente fluctuationis ambiguo
 eotenus sit processum, ut nonnullos constet episco-
 pos ab illis ordinatos denuo consecrasse. Vnde mihi
 fratres plæriq; quadam præsumptiue charitatis in-
 stantia familiariter exigunt, & uiolenta, ut ita fatear,
 supplicatione compellunt, ut in tantæ necessitatis ar-
 ticulo subuenire, uel compendiosum quid scribendo
 non pigeat, atque quid mihi super hac sententia uidea-
 tur, exponam. Quod quidem diutius decertaui, spe-
 rans me uidelicet à beatissimo prius apostolicæ sedis
 antistite licentiam accepturum. Hac siquidem transi-
 turus in proximo ferebatur. Sic namque integrum
 decernebam ecclesiasticam quamlibet tractare mate-
 riam,

riam, si ab ipso ecclesie principe tractandi mihi auctoritas aspi-
 ritas aspi- Sed cum mihi recurreret ad memoria, quia iam uenerabilis papa postrema synodo omnes
 episcopos ex diuina obtestatione rogauerit, quatenus dei misericordiam in commune depocerent, ut quid
 super hoc scrupuloso negotio decernendum esset, nu-
 tantibus reuelaret, eius me arbitratus sum secundare
 prout imperio, si uel orando uel scribendo, tam diffi-
 cilem nodum de ecclesia soluere, superna à lubescence
 gratia potuissim. Quapropter uidelicet in illum spe-
 rans qui aperit librum & soluit signacula eius, solu-
 dae huius quaestionis iter adgrediar, & quia copia di-
 cendi non suppetit, delegatae mihi obedientiae studio,
 ubi loqui nescio, nutibus saltem gestire tentabo.

Apoca. 5.

QVOD CHRISTVS CHARISMA-

tum dona per ministros uerbi sui distribuit.

CAP. I.

2. Cor. 4.
 Col. 2.

Constat plane mediatorem dei & hominū Chri-
 stum Iesum ecclesiā suā sic ordinasse ab ipso re-
 demptionis humanae primordio, ut per ministros uer-
 bi sui charismatum dona distingueret, & tamen in se-
 metipso omnium gratiarum plenitudinem principa-
 liter retineret: Nā is qui dicit Apосто. habemus the-
 saurum istum in uasis fictilibus, idem etiam confite-
 tur: quia in pectore Iesu omnes thesauri sunt sapiēti-
 ae absconditi. Si aut in pectore Iesu omnes thesauri sunt,
 & nihil excipitur, quid ergo relinquitur, quod in uasis
 hominum fictilibus recondatur? Sed quod ille totum
 naturaliter possidet, hoc illi per gratiam participatio-
 ne illius iuxta mensuram habent. De illis enim dici-
 tur,

tur, quia hoc operatur unus atque idem spiritus, diu- 1. Cor. 12.
dens singulis prout uult. At de unigenito filio dicit
Iohannes baptista: Non, inquit, ad mensurā dar deus Ioan. 3.
spiritum. Et iterum. De plenitudine eius nos omnes Ioan. 1.
accepimus. Quia ergo ab illo uno fonte omnes hau-
riunt unde bibant, ad illum necesse est semper gratias
agendo recurrant, nec supernæ gratiæ dona ab alio se
credere percipere posse, nisi ipso largiente, à quo hæc
certū est emanare. Qui enim diuini muneris nō deo,
sed homini se debitores existimant, tanquam à sui
fontis irrigatione siccati, necesse est ut deficientes are-
fcant, nec in semetipsis præualent fluere, dum ab origi-
nali plenitudine fontis obliuiscunt ubertatē uberan-
tem suæ uegetationis haurire. Vñ nō incōgrue per Sa-
lomōnē dicitur: Omnia, inquit, flumina intrant in ma- Eccle. 1.
re, & mare non redundat, ad locum unde exeunt, re-
uertuntur, ut iterum fluant. Hūc excursus atq; recur-
sum spiritualium fluminum, mystice Lucas describit, Luc. 9.
quū ait, quia cōuocatis Iesus duodecim Apostolis, dedit
illis uirtutem & potestatem super omnia dæmonia,
& ut languores curarent, & misit illos prædicare re-
gnum dei. Ecce egressus fluminum. Ac postmodum
subdit. Et reuersi Apostoli narrauerunt illi quæcunq; Luc. 10.
fecerunt. Ecce reditus. Ad locum ergo unde exeunt
flumina reuertuntur: quia electi quicq; illi se debitores
esse nō ambigūt, à quo uidelicet hauserant omne, qd
spiritualiter fluūt. Vñ et Pau. ait: Diuisiones gratiarū
sunt, idē tñ spiritus, & diuisiones ministratiōnū sunt, 1. Cor. 12.
idem autem dominus, & diuisiones operationū sunt,
idem uero deus, qui operatur omnia in omnibus. Nepe-
cum primum ponat spiritū sanctum, deinde subiun-
gat dominū, postremo deum, ostendit sanctam trini-
tatem

tatem unum scilicet deum, omnium gratiarum esse indubitanter auctorem. Ipse enim sua dona distribuit qui singulorum merita & operum diuersitates occulta prouisione discernit.

QUOD SACERDOS EXTERIVS

ministrat, sed deus inuisibiliter consecrat.

CAP. II.

Q Vapropter plena credendum est fide, quod sic ministris suis Christus ecclesiasticæ consecrationis delegat officium, ut tamen apud se omnium ordinum contineat principaliter sacramentum, sicq; seruis promouendi conseruos ministerium prærogat, ut in neminē ipsum consecrandi ius uirtutemq; transfundat. Licet enim pontifices per iniunctæ administrationis officium consecrare uideantur, sed ille ueraciter consecrat, qui spiritum sanctum inuisibiliter dat. Alius namque est qui orat, alius qui exaudit, alter ille qui petit, alter qui petitionibus annuit. Quis enim est qui se Petro & Iohanni audeat comparare? Tamen de ipsis dicitur, quia missi Samariam, imponentes manus his qui baptizati fuerant, orauerunt pro ipsis, & illi acceperunt spiritum sanctum. Non ergo ex eorum largitate sed ministerio, ac perinde non illis donantibus, sed orantibus spiritus sanctus super credentes il-lapsus est. Vnus enim est sacerdos magnus, unus pontifex summus, qui introiuit semel non in quâlibet sancta sanctorum, sed in ipsum cælum, ut appareat uultui dei pro nobis. Ex quo uidelicet tanquam quodam uertice omne sacerdotium per ecclesiæ membra diffunditur, omne quod sacrum est, ineffabiliter propagatur. Vnde

Act. 8

Hebr. 9.

DE INSTITV. ECCLESIAST. 149

Vnde cum discipulos ad baptizandum misit, non in eos sacramenti uirtutem transtulit, sed obedientiam indidit, & non auctores baptismi, sed ministros effecit. Nam cum dicit, Ite in orbem uniuersum baptizare omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti. euidenter ostēdit: quia non ipsi, sed ille proculdubio baptismatis auctor est, & erat, in cuius nomine baptizabāt. Vnde Ioannes baptista dicit: Qui me misit in aqua baptizare, ille mihi dixit: Sup̄ quē uideris spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat. Et tamen Ioannes euangelista ait: quanquam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius. Ecce dominus non baptizat, & tamen de illo dicitur, Hic est qui baptizat: quia quisquis baptizandi exhibeat ministerium, ille tamen operatur intime sacramentum.

Mar. 16.
Matt. 28

Ioan. 1.

QVOD SICVT VNVS EST QVI

baptizat, ita unus idemq; est, qui principaliter consecrat. CAP. III.

SI quis autē hic mihi fortassis obijciat, aliud esse baptismum humanæ regenerationis, aliud consecrationis ecclesiasticæ dignitatem, nos quicquid in hac parte de baptismo credimus, totū nihilominus & de consecratione sentimus. Nam cum baptismus totius ecclesiastici sacramenti origo sit atq; primordium, sicut baptismus dei est, & non hominis, ita nō mirum omnis ecclesiastica cōsecratio illi specialiter competit, à quo omnium benedictionum plenitudo profluxit: De quo uidelicet dicit Apostolus: Qui benedixit nos, inquit, in omni benedictione spiritali

K in

in celestibus. Neque enim uel ipse baptismus, uel prorsus aliqua consecratio magnum aliquid habet, nisi intuitu spiritus sancti, qui per exercitia illa tribuitur. Nam ut dicitur, quid est aqua nisi aqua? Sed accedit uerbum ad elementum, & descendente spiritu, fit sacramentum. Cum ergo in utroque sanctificationis genere, hoc sit totum atque magnificum, quod siue ab his qui baptizant, siue ab his qui consecrant, spiritus sanctus accipitur sicut non humane uirtuti uel potestati, sed auctori deo baptismus ascribitur, ita nihilominus & quaelibet ecclesiastica consecratio, ad illi per omnia necesse est, referatur, operante siquidem in utrisque multifor mi gratia dei, ut & illi absolutionem obtineant peccatorum, & isti prouehantur ad spiritualium ordines dignitatum, illi exuti ueterem cum actibus suis induant nouum hominem, isti tanquam sacerdotes dei induantur iusticia, illi quasi modo geniti infantes, rationabile sine dolo lac concupiscant, isti ut perueniant in mensuram ætatis plenitudinis, isti ut sint ministri & dispensatores Christi. Operatur enim in illis, ut filii fiant adoptionis, in istis autem, ut sint ministri & dispensatores mysteriorum dei. Illi namque per spiritum renascuntur, isti eodem disponente spiritu, iam ut filios dei generent, præferuntur.

QVOD DONINVS CVM BAPTISMO simul & sacerdotij iura suscepit.

CAP. IIII.

Syncera igitur atque integra fides habet quod si cut baptismus, ita & nihilominus sacerdotalis consecratio nulla sordentium labe ministrorum polluitur, nullo alieni reatus crimine uiolatur. Sed quicquid facit cinerosus, quæcunque sit criminibus inuolutus is qui con-

INSTITV ECCLESIAST. 147

consecrat, is qui cōsecratur nullo, ppter hoc sacri mu-
neris detrimento percellitur, nec aliqua celestis gra-
tiae diminutione fraudatur. Non enim merito sacer-
dotis, sed ex officio quo fungitur consecrationis mi-
nisterium in altum propagatur. Neque expedit in
consecratore considerare qualiter uixit, sed ministe-
rium tantummodo adtendendum est, quod acce-
pit. Sicut enim multi sunt, qui baptizandi fungun-
tur officio, & tamen unus est qui baptizat, ita licet
multi sint sacerdotes, unus est tamen qui proprie ac-
specialiter consecrat. In illa nempe columba quæ su-
per dominum post baptismum descendit, ipse cum sa-
cramento baptismatis & ueri sacerdotij iura susce-
pit, fuso uidelicet super eum oleo exultatiōis de quo
Psalmista ait: Vnxit te deus deus tuus oleo laticitiae
præ consortibus tuis. Probatur autem redemptor
noster cum baptismo simul & sacerdotij suscepisse
mysterium, quia baptizatus mox prædicare, discipu-
los eligere, nouisq; cœpit miraculis coruscare. Quod
hactenus profecto fecisse non legitur, si diligenter
euangelici textus series recensetur. Hinc est, quod
sancta ecclesia ab ipso suo capite huius normam in-
stitutiōis arripuit & fideliter seruat, ut ad instar ipsi-
us domini infra tricennium ad sacerdotium quem li-
bet non admittat. Nisi enim certa fides haberet cum
baptismo dominum simul & sacerdotium suscepisse,
ut quid tantopere canonica prohiberet autoritas an-
te illius ætatis tempus, quo ipse baptizatus est, quem-
piam ad sacerdotales insulas aspirare? Imò cur ad ac-
cipiendum sacerdotale fastigium dominicæ ætatis
adhiberetur exemplum, si minime crederetur tunc
dominus non sine sacerdotio suscepisse baptismum?

K 2 Sicut

Matth. 3.

Marc. 1.

Luc. 3.

Ioan. 1.

Psal. 44:

Disti. 78.

ca. Nemo

& c. Pres-

byter, ac

extra de

elect. Cū

in cūctis.

Hebr. 6.

Actu. 1.

Sicut enim baptismum, ita & sacerdotium ex parte humanitatis pro nostra salute suscepit, cuius uidelicet utriusque sacramenti in eo quod deus est, autor & cōsecrator existit. De quo Apostolus dicit: Vbi præcursor pro nobis introiuit secundum ordinem Melchisedech pontifex factus in æternum. Nam & ipsi sancti Apostoli non reperiuntur alibi fuisse à domino consecrati, nisi in perceptione baptismatis, qui tamen non aqua baptismatis manifeste leguntur immersi, sed iniunctam potius executi sunt obediētiā baptizandi, quia nimirum iussi sunt baptizare credētes in nomine patris & filij & spiritus sancti. Præterea cum illis à domino dictū sit: Ioannes quidem baptizauit aqua, uos autem baptizabimini spiritu sancto non post multos hos dies, constat eos tunc perfecti baptismatis atque omnigene similis consecrationis accepisse mysterium, cum super eos spiritus sanctus uenit in diuersitate linguarum. Cum ergo in ipso humanæ redemptionis exordio utriusque sacramenti genus uel à domino, uel ab Apostolis simul uideatur acceptum, clāret baptismum sic esse cōsecrationis ecclesiasticæ fundamentum atque principium, ut qui baptismi principatum tenere cognoscitur, ipse nihilominus consecrationis autor absque ulla prorsus ambiguitate credatur.

QVOD NVLLA SIT CAUSA

cum rebaptizari quisque non audeat, cur
debeat iterum consecrari.

CAP. V.

Quod cum ita sit, quid causæ sit ego non uideo, cum baptizatus etiam ab heretico, non rebaptiza

INSTITV. ECCLESIAST. 149

rebaptizatur, cur promotus à simoniaco, sicut dicitur, uel deponatur, uel cōsecratur denuo. Si enim baptismus per homicidam uel adulterum, uel etiam hereticū datus ratus, habēdus est propter illud euāgeli Ioan. 1. cum super quem uideris spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat, nil omnino causæ est, cur non in consecrationibus ad eundē utriusq; sacramenti redeamus autorem, ut æque dicamus, hic est, qui consecrat. Nunquid enim columna illa super mediatorem dei & hominum cum uirtute baptizandi uenit, & cū consecrandi uirtute non uenit? Quid enim accipit, qui baptizatur nisi spiritū sanctum? & rursum quid ille, qui consecratur, nisi spiritum sanctum? Si ergo propterea quis à quoquam flagitioso baptizatus non rebaptizatur, quia spiritū sanctum accepisse creditur, non per illius meritum, sed per eius officium, & non ab illo, sed à Christo de quo uidelicet solo specialiter dicitur, hic est qui baptizat, cur & is qui consecratur non aliud nisi eundem spiritum sanctum, & ab ipso utique Christo suscipiat? Namque inter baptizatum atq; cōsecratum sit in hac parte diuersitas penitus non uidetur. Quorum ergo una est causa, eadem debet esse sentētia, nisi forte alius esse censendus est spiritus, qui in consecrationibus datur, alius qui in baptismo tribuitur. Sed quis hoc sacrilega temeritate præsumat, cum manifeste Ephe. 4. clamet Apostolus: unus deus, una fides, unū baptismus? Et iterum: Si is qui uenit, aliū Christū prædicat, quē 1. Cor. 11. non prædicauimus, aut aliū Christū accepit, quē non accepistis, aut aliud euangelium, quod non accepistis, recte pateremini. Huc accedit, quod sicut 1. quæ. 1. canonica testatur autoritas, idcirco prohibetur re- Quod qui

K 3 baptiza-

baptizatio fieri, ne sanctæ trinitatis nomen in quo baptizatus est, uideatur adnullari. Quod si hæc est causa, cur rebaptizari quisque non debeat, cui manifestius, quam ordinato cuilibet à simoniaco congruit, qui non tantummodo in sanctæ trinitatis nomine consecratus. Sed & omnem prorsus ordinem catholicæ consecrationis obseruat. Simoniacus namque licet peruerso commercio efficaciter hæreticus, est tamen fide catholicus, eiusque damnatio magis ex ambitione descendere, quam ad perfidiam uidetur pertinere, quāquam et si iaculata in Simonē Petri sententia diligenter inspicitur, nec ipsa Simonis fides innocens inuenitur. Pecunia, inquit, tua tecum sit in perditionem, qui donum dei existimasti pecunia possideri. Nam cum dicit, existimasti donum dei pecunia possideri, euidenter ostendit, talem tunc fuisse Simonis fidem, ut si precium daret, nec immerito ad facienda miracula spiritum sanctum negociatus acciperet.

Actu. 8.

QVOD ORDINATIO SI SIT

catholica, sit etiam rata.

CAP. VI.

Moderni autem temporis simoniaci, quia miraculis se clarescere posse non sperant, non spiritum sanctum, non eius dona desiderant, sed obtinendi principatus ambitione succēsi, ad culmē tantummodo dignitatis anhelāt. Itaque quātū ad fidē integri sunt, quātū uero ad monetæ fabrilis, simoniace hæreseos dānationis laqueis innectunt. Huius autem hæresis duo leguntur autores, alter sub prophetica, alter sub apostolica pestilenter emeruisse doctrina. Ciezi nimirum qui magister esse uendentium, Simon quoque

4. reg. 5.

INSTITV. ECCLESIAST. 151

que qui autor uidetur emptorum. Horum igitur se
 ctatores sicut non sunt in errore diuifi, ita nec in
 damnatione discreti. Quibus tamen si catholica fiat
 ordinatio, sacræ dignitatis officium, ad quod non
 merentes accedūt, perfecte suscipiunt. Eiusdē nanq̃
 uirtutis est spiritus sanctus, cum eius gratia uendi-
 tur, cuius est & cum gratis datur, nec propter per-
 uersitatis humanæ cōmercium diuina potentia pro-
 priæ potestatis perdit effectum. Plane & saluator
 noster cum uenditus esset, & pestilentissimi talenti
 summa proditoris iam crumena turgeret, inter ip-
 sas persecutorum manus præcisam seruo Malcho
 auriculam reddidit. Itaq̃ quantæ super eos uirtutis
 esset, quorum manibus subiacebat, aperte monstra-
 uit. Quod autem flagitanti Herodi miracula nō ex-
 hibuit, dispensationis fuit ratio, non defectio pote-
 statis. Erat enim qui optabat indignus. Nam ei à
 quo sperabatur, non deerat potestatis effectus. Por-
 ro & in cruce suspensus, postquam spiritum reddi-
 dit, dum terra mouetur, dum sol obscuratur, ueli fa-
 cta diuisio, scissio lapidum, resurrectio mortuorū,
 cuncta hæc liquido testantur, quod non inferioris
 potentia fuerit, inter supplicia positus, quàm nunc
 uidelicet in dextera paternæ gloriæ sublimatus. Eo-
 dem nanq̃ modo etiā de spiritu sancto credendum
 est, quia unius uirtutis est, & cū uenalitati quodam-
 modo subiacere cernitur, et cū gratuita manus im-
 positione præbet. Sicut ergo redēptor n̄r dum uendere-
 tur, dū pateretur à sua nō potuit maiestate deficere,
 ita etiā spiritus sanctus, licet amaritudo uenalitatis
 obrepāt, dispendium tamen propriæ uirtutis igno-
 rat. Licet enim sacerdos quilibet uideatur operari

Act. 8.

Ioan. 18.

Luc. 23

Ibidem.

Ioan. 13.
De cōse.
dist. 2. ca.
Et sancta
et ca. Sicut
Iudas.

1. Cor. 11.

exteriorius, sed ipse Christus qui uerus est sacerdos & summus pontifex accedentibus ad diuersos exitus sua dona dispensat, quæ nimirum alijs ad salutem, alijs proueniunt ad damnationem. Id tamen quod datur omnino bonum est, licet reus sit ille, qui accipit. Neque enim bonus medicus uenenum propina ret ægroto. Nunquid enim buccella illa quam Iudæ dominus porrexit bona non fuit? Sed quod erat causa salutis, factum est illi materia damnationis, quia instrumentum pacis non pacatus accepit. Cuncti etiam liquido nouimus, quia mysterium eucharistiæ quod de sancto altari siue iusti, siue peccatores accipimus, utriusque bonum est, nec bonus melius, nec malus peius accipit, & tamen dicit Apostolus: quia indignus iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans corpus domini. Si ergo & illud corpus domini est, quod indignus accipit, perspicuum est, quod res bona malo uertitur in perniciem, quæ bono utique prouisa est ad salutem. Nec tamen res mala est dicenda, quia nocet, nec ideo esse sacramentum desinit: quia execrandus accepit, sed potius asserendum est quia indigno eadē res facta est occasio mortis, quæ bonis procurata est ad remedium salutis. Indubitanter igitur credendum est, quod si consecratio cuiuslibet ecclesiastici ordinis inter catholicam fiat ecclesiam in unitate uidelicet orthodoxæ fidei, ut in utroque nimirum recta sit fides, quicquid bono per bonum traditur, hoc etiam malo per malum exhibetur efficaciter: quia hoc sacramentum non ministrātis uel ministraturi pendet ex merito, sed ex ordine ecclesiasticæ institutionis & inuocatione diuini nominis, & quoniam sicut unus est, qui baptizat, ita proculdubio

INSTITV. ECCLESIAST. 153

culdubio unus idēq̃ qui cōsecrat, hoc ex largā Chri-
sti benignitate tribuitur, quod is qui accipit, nō me-
retur. Qui enim oriri facit solem suum super bonos
& malos, & pluit super iustos & iniustos, quid mi-
rum, si imbrem gratiæ suæ in arenosum litus effun-
dat? Quod nouum si etiam ipsos cæcorum oculos
sui radij splendore feriat, ut & ipsi merito cantare
possint, quod infelix ille Balaam dixit, Homo, in-
quit, cuius obturatus est oculus, dixit auditor sermo
num dei, qui nouit doctrinam altissimi, & uisionē
altissimi uidet, qui cadens apertos habet oculos?

Matth. 5.

Num. 24.

QVOD BALAA SIMONIA-

cus fuit, & tamen prophetiæ spiritum
non amisit. CAP. VII.

Ecce unde hic auaritiæ filius tanta potuit ma-
gnalia cernere, & redemptionem mundi lon-
gissime post futuram tam expresse, tam lucide nun-
tiare, si spiritus sancti presentiam nō habet? Sic em̃
egregius prædicator ait: Quis nouit quæ sunt ho-
minis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? Itaq̃ quæ
dei sunt, nemo nouit nisi spiritus dei, præsertim cum
& eadem scriptura dicat, quia irruente in se spiritu
dei, assumpta parabola ait, uidelicet qđ modo præ-
misimus. Dicimus quod per simoniacū donum spiri-
tus sancti non datur. Nunquid non in Balaam isto
simoniaca hæresis iam tunc uiguisse cognoscitur?
Nunquid non sancti spiritus gratiā uendere cona-
batur, cum ad promissionem præcij ariolatus sui de-
promebat oraculum? Sic enim scriptura testatur,
quia seniores Moab rogabant eum habentes pre-

1. Cor. 2.
Ibid.

Nu. 24.

Num. 22.

K 5 cium

Ibid.

Num. 23.

Nu. 31.

cium diuinationis in manibus, et rursus per alios nū-
tios misit ad eum, inquit, Balach filius Sephor dicens:
& quicquid uolueris dabo tibi. Amore quidem pec-
cuniarum succensus æstuabat, & tamen per eum spiri-
tus sanctus profunda mysteria loquebatur. Balaam
denique & Balach uterque deo manifeste contrarius,
uterque dei populo extitisse probatur infestus, do-
numque diuinæ gratiæ quod alter emere, alter uendi-
tare nihilominus gestiebat. At tamen prophetice re-
uelationis arcanum & iste extra meritum protulit,
& ille utique indignus audiuit, atque ut magis largita-
tem diuini muneris admiremur, maledicere niteba-
tur Balaam, & tamen inuitus e contrario benedice-
bat. Ad maledicendum, inquit, adductus sum, bene-
dictionem prohibere non ualeo. Chamus quippe
diuinæ uirtutis ori eius erat innexus, nec poterat
aliorum impetum linguæ dirigere, nisi quo spiri-
tus sanctus præsidens intorsit. Cum uoluntate siqui-
dem lingua pugnabat, & turbulentam falsuginem
quam mens prædamnata conceperat per oris al-
ueum effluere non ualebat. Vnde quoniam sicut pe-
rebat iaculari in populum dei maledicta non potuit. Si
ergo ille qui etiam maledicere concupiuit, nequaquam
tamen ut maledicere possit obtinuit, quid nisi hoc
de simoniaci sentiri ualeat, ubi mens certe cum lin-
guæ benedictione non concordat? Sed qui dignitatis
prophetice officio irreuerenter abusus est, quo tan-
dem collatæ gratiæ prærogatiuam sine cōclusit. Nam
post digestam Israelitici populi uictoriam scriptura
mox intulit dicens: Balaam quoque filium Beor in-
terfecerunt gladio. Sic nimirum siue simoniaci seu
quili-

INSTITV. ECCLESIAST.

155

quilibet criminosi suscipiendis se ecclesiasticis ministerijs applicent, & donum quidem supernæ gratiæ ex benignitate largitoris accipiunt, & dignum tamen proprii excessus stipendium non euadunt. Hoc enim illis uertitur in perniciem, quod dignis prouisum est ad salutem, atque illi inde in æternæ mortis periculum corruunt, unde & alij ad capeffenda uitæ præmia uegetius conualescunt. Certe qui illam sacræ scripturæ paginam, quæ de præfato Balaam loquitur oculo uigilanti percurrit, nullatenus dubitat hunc infelicem uirum reuera per omnia simoniacū, excepto quod Simon nec dum fuerat, ex quo detestabile illud mutuaretur agnomen, & prophetiæ suæ gratiam uenalem habuisse, & tamen per hunc manifeste spiritum sanctum fuisse locutum, atq; quod non minus stupendum est, cum iam cor eius concupiscentiæ ignibus ureretur, deus sibi nihilominus per diem atq; noctem locutus quasi familiariter inuenitur. Et ne fortassis idcirco spiritum sanctum minus habuisse credatur: quia per Moysen appellatur ariolus, uigilanter eiusdē historiæ uerba percurre, & eodem Moysē perspicue testante reperies, quia quum uidisset Israel in tentorijs commorantem, protinus in illum dei spiritus irruit, & ut reuera prophetam in uaticinijs mox oraculum excitauit. Et ariolus ergo appellatur, & propheta est: quia quem ad propheticam dignitatem gratia superna prouexerat, obsecro ariolatus nomine propria prauitas deturpabat. Vbi considerandum est, quàm profundum dei sit atque subtile iudicium, imò quàm terribilis sit deus in consilijs super filios hominum, cum uideat licet mirabilis ille uir, neq; propter reatus sui nequitiam,

Num. 22.

Nu. 24.

Psal. 65.

tiam, gratiā quam semel acquisierat, perdidit, & tamē propter ipsā gratiam quam ulupabat indignus, diuinæ ultionis sententiam declinare non potuit. Quid ergo mirū, si omnipotens deus qui semper est, & mutari non nouit, nihilominus antiqua examinis sui iura custodiat, & eandem assuetudinis regulam teneat, ut quod in Balaam fecit hodieq; in suis similibus non dissimiliter operetur, quatenus & pro largitate clementiæ dona sua indignis exhibeat, & pro censura iustitiæ digne eos ultionis animaduersione percellat.

QVOD REPROBVM SAULEM

cum satellitibus suis propheticus spiritus occupauit. CAP. VIII.

1. Reg. 19

1. quest. 1.
propheta
uit Saul.

Illud quoq; obscurum non est, quod cum Saul direxisset lictores ad rapiendum Dauid, atq; iuxta fidem historiæ uidissent cum eo prophetarum chorū uaticinantium, & Samuel stantem super eos factus est etiam in illis spiritus domini, & prophetae ceperunt. Cumq; Saul secundo & tertio alios atq; alios mitteret, & illos nihilominus spiritus propheticus inuassisset, tandem ut scriptura testatur, iratus ipse Saul abiit in Ramatha. Sed antequam peruenisset, factus est etiam super eum spiritus dei, & prophetauit tota die nudus cū cæteris corā Samuel. Quid ergo mirum, si peruersi homines dona dei quibus digni non sunt, ad cumulum suæ damnationis accipiant, cum Sauli isti quem deus abiecerat, quem dæmon agitare consueuerat, sepius non modo spiritum dei ad horam suscipere, sed etiam cum suis officiis

INSTITV. ECCLESIAST. 157

tjs concessum est diutius prophetare? Iracundię nē
 pe felle commotus, & liuoris simul & odij erat ar-
 dore succensus, atque ut non diutius immorer, deo
 uacuuus, malo spiritui fuerat infatigabiliter manci-
 patus. Tamen cum ad locum chori uaticinantis ac-
 cessit, repēte in eū diuinus spūs irruit, & uelut apposi-
 tam materiam ignis infiliens occupauit. Non ergo
 incredibile uideri debet, si in sancta ecclesia quæ
 proculdubio thronus dei, sacrarium est spiritus san-
 cti, omniumq; cœlestium charismatum receptacu-
 lum, illud gratiæ sacramētum & indignus accipiat,
 nimirum quod non dantis hominis uel accipientis
 est meritum, sed summi largitoris est beneficium.
 Non enim legitur, quia spiritus ubi dignum est, spi-
 rat, sed potius dictum est, ubi uult spirat, ut profes-
 sō spiritualis gratia quæ ecclesiastica institutione
 tribuitur diuinę potius uolūtati, quā humanis me-
 ritis ascribatur. Enim uero spiritus sanctus non pro
 meritis semper uenit, sed pro meritis in quolibet ad
 salutem uidelicet semper manet. Hinc est illud, quod
 ueritas dicit: Si quis, inquit, diligit me, sermonem
 meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eū
 ueniemus, & mansionē apud eum faciemus. Quod
 enim in dilectorem suum, postquā uenturum se
 esse promisit, mansionem quoque facturum proci-
 nus addidit, patet profecto: quia in alijs habitat de-
 us, in alijs hospitatur. Huic etiā illud simile est, quod
 ait: super quem requiescet spiritus meus, nisi super
 humilem & quietum, & tremētē sermones meos?
 Ac si patenter dicat: Et super alios quidem ueniet,
 super hūc uidelicet requiescet, quia dignus est. Nam
 sicut & ante nos dictum est, spiritus meus sicut con-
 cilia-

Ioan. 3.

Ioan. 14.

Esa. 66.

Exo. 8.

4. Re. 10.

3. reg. 12.

ciliatus & placatus requiem præstat mitibus & humilibus corde, ita contrarius & aduersus immitibus & superbis inquietudinem exagitat. Quam scilicet inquietudinem Cyniphes illa treuissimæ significabant, sub quibus magi Pharaonis defecerunt, dicentes, digitus dei est hic, fatentes sibi aduersum esse spiritum sanctū, qui erat in Moysē. Aptē nimirum tertio loco ubi cyniphū plaga ponitur, spiritus sanctus qui tertia est in sancta trinitate persona inquitis hominibus fuisse contrarius perhibetur. Hanc inquietudinem expertus est Iehu, qui diuino zelo ductus ad ulcerandos quidem dei inimicos & præcipue cultores Baal uehementer incanduit, ipse tamē eos quos Ieroboā coluerat deos aureos nō reliquit.

QUID DOCTORES DE BAPTISMO, & dominici corporis eucharistia sentiant. CAP. IX.

1. quæ. 1.
ca. Sic aut
& ca. seq.
Nonne.

TRia profecto præcipua sacramenta in sancta frequentantur ecclesia, baptismum uidelicet, corporis quoque & sanguinis dominici salutare mysterium, & ordinatio clericorum. Et de baptismo quidem beatus Augustinus in expositione Ioannis euāgelistæ, de eucharistia uero cōfici corporis in li. suo Paschasius ita concorditer disputat, ut neq; per bonos sacerdotes meliora illa mysteria, neq; per malos fieri peiora testetur. Nimirum siue per fures, siue per adulteros, siue etiam per homicidas hæc sacramenta fiant, nil prorsus ab his, quæ sancti dedicant sacerdotes mysteriis differtur. Quod qui prædictis libris operam dedit, enucleatius absolutum esse non ambigit. Super ordinationibus autem clericorum

INSTITV. ECCLESIAST. 159

ricorum frequens idcirco disputatio non processit: quia duobus illis sacramentis euidenter expositis, hæsitandi de tertio locū dubietas non inuenit. Hūc autem modum excedens curiositas hominum, nouam mundo ingerit quæstionem, & perspicue lucipius intendendo minusq; uidendo conatur inferre caliginem. Quomodo, inquit, gratia spiritus sancti uel per malos datur, uel à malis accipit? Non adtendentes, quia gratia spiritus sancti ipse ordo ecclesiasticæ dignitatis accipitur, quem uidelicet siue indignus præbeat, uel indignus accipiat, spiritus sanctus qui ecclesiæ suæ iura disponit ratum esse decernit. Vt em̃ ait beatus Hieronymus, episcopus, presbyter & diaconus: non sunt meritorum nomina, sed officiorum, tāquam si uel tribunus ipse degener sit, uel degenerem quempiam ad militiæ ordinem prouehat, ad conseruandū tamen militiæ suæ ordinem, imperator omne quod factum est, firmum esse constituit. Nec enim tribunus iuris statuta conuellit, qui ipsum tribunal nec dum à proprii ordinis dignitate deiecit. Sed dicitur ediuerso. Ecce euangelium clamat: Qui non intrat per ostium, sed aliunde ingreditur, ille fur est & latro. Esto ut ille qui aliunde clandestinus irrepsit, furti & latrocinij constanter arguatur, me tamen quem per ostium intromisit, sui proculdubio criminis participem nō effecit. Et ille itaque perpetrati sceleris supplicium luat, dummodo me alieni reatus præiudicium non inuoluat, nec alterius me exhibeat culpa damnabilem, quem propriæ innocentie puritas reddit immunem. Porro de eo quod dicitur, quoniam gratiam sancti spiritus indignus homo accipere nequeat, constat proculdubio:

Lib. 1. ad
uersus Io
uinianū.

Ioan. 10.

bio : quia corpus domini quod in sacris altaribus per sancti sacerdotis dedicatur officium , concepta sancti spiritus uirtute uiuificatur & sanctificatur , ut nos uiuificare ualeat & sanctificare , sicut in ipsis uenerandis missarum decretis dicitur . Per quem hæc omnia domine semper bona creas , sanctificas , uiuificas , benedixis . Neque enim aliter uiuificari posse creditur , nisi per spiritum sanctum , cum testante ueritate sancti spiritus sit uirtute uiuificatum & sanctificatum , atque ut confidenter loquar , eiusdem diuini spiritus gratia ueraciter plenum . Quod si scelerato forte cuilibet hoc porrigit , nunquam propterea spiritus sanctus corpus dominicum deserit , & tanquam squalore sordidi uasis nauseatur abscedit . Sed si ita est , quomodo uerum est , quod per Apostolum dicitur : quia indigne percipiens iudicium sibi manducat & bibit , non diiudicans corpus domini ? Si enim abscedente spiritu non illud iam corpus domini , sed simpliciter communis est panis , non incidit in iudicium , qui nullum accipit sacramentum . Quod si absurdū uidetur & impium , propter indigne suscipientes sanctum spiritum a corpore Christi separare , nō durum uideatur malos etiam homines ad indignos meritorū exitus spiritum sanctum posse suscipere . Hinc est quod beatus Augustinus in expositiōe epistolæ sancti Ioannis Apostoli sic loquitur : Habere baptismum & malus potest , habere prophetiam & malus potest . Inuenimus Saul regem habuisse prophetiam , qui persequabatur sanctum Dauid , impletus est spiritu prophetiæ , & prophetare cepit . Accipere sacramentum corporis & sanguinis domini et malus potest . Nam de talibus dictum est , qui manducat

i. Cor. 11.

Augustinus.

i. Re. 19.

INSTITV. ECCLESIAST. 161

ducat & bibit indigne, &c. Habere nomen Christi
& malus potest, id est Christianus uocari & malus
potest. De quibus dictum est: Polluebāt nomen dei
sui. Ergo habere sacramenta omnia et malus potest,
habere autem charitatem, & malus esse non potest.
Si ergo iuxta tanti doctoris sententiam omnia sa-
cramenta malus habet, quomodo ridenda fatuitas
hominum impudenter blasterat: quia simoniacus
sacramenta non habet? Audiamus quid idem præ-
clarus doctor ex eadem re alibi dicat, ut nimirum
quam sententiam in hac uentilamus quæstione te-
nuerit, tanto liquidius, quanto frequentius inno-
scat. Nam quum de benedictione Isaac in filium lo-
queretur, adiecit. Iusti, inquit, hominis quantum ad
conscientiam eius pertinet, uoluntas bona est, quan-
tum autem ad præscientiam, immunis est ab aduer-
sis. Dominus enim solus est, qui de futuris iudicat.
Ac per hoc Isaac iustus, quantum ad præsentem hu-
manitatem dignum est, maiorem filium suum bene-
dicendum magis putabat. Sed Deus qui occultorū
cognitor est, minorem benedicendum mereri ostendit,
ut in benedictione non hominis ostenderet esse
beneficium, sed dei, quia officij dignitas non homi-
nis meritum, quam dei sequitur benedictio. Denique
dictū est a deo in Nu. ad Moysen & Aarō sacerdotes:
uos ponite nomen meum super filios Israel, ego do-
minus benedicam eis, ut gratiam traditam per mi-
nisterium ordinantis transfundat hominibus, nec
uoluntas sacerdotis obesse aut prodesse possit, sed
meritum benedictionem poscentis. Quanta autem
dignitas sit ordinis sacerdot. lis uel officij, hinc ad-
uertamus. Dictum est autē de nequissimo Caipha
L interfe-

Leu. 20.
1. quæst. 1.
Multæ.

Augusti.
li. quæ. no
ui & uete
ris testa-
mēti quæ.
11.

Num. 6.

1. quæst. 1
ca. Dictū
est.

Ioan. II.

interfectore saluatoris inter cetera. Hoc autem à se-
metipso non dixit, sed cum esset pontifex anni illi-
us prophetauit. Per quod ostenditur spiritum san-
ctum datorem gratiarum, non personam sequi aut
digni aut indigni, sed ordinem traditionis, ut quis
boni meriti sit aliquis, non tamen possit benedicere,
nisi fuerit ordinatus, ut officium ministerij exhibeat,
dei autem est effectum tribuere benedictionis. Hæc
itaq; beati uiri uerba tam plana sunt, tamq; perspi-
cua, ut quisquis hæc postquam semel attenderit, per-
tinaci tamen animo parat adhuc obstinate contem-
dere, non ita Petrum qui nihil est, sed magnū potius Au-
gustinū conuincatur impugnare. Quid em̄ apertius
eo quod dicitur, quia in benedictione sacerdotis, non
hoīs est bñficiū, sed dei, & officij dignitas ē, quā dei
sequit bñdictio nō hoīs meritiū, postremo spiritū gra-
tiarū, nō personā sequi aut dignitatē, sed ordinatio-
nē traditionis? Et reuera qd ad me cuius meriti sit or-
dinator meus, dummodo quod ille forte mercatus
est mihi gratus impertitur, & quo ipse clandestinus
irrepsit, ostiatim me ciuem exul, extraneus domesti-
cum, hæredem mercenarius introducat? Neq; enim
à quo, sed ad quod prouehor magnipendo. Constat
igit quia sicut duo illa quę superius dicta sunt, baptis-
mus uidelicet & salutaris eucharistię sacramentum,
neq; meliora per bonos, neq; deteriora per malos
sūt, ita nihilominus & ordinatio clericorū. Nūquid
deniq; Caiphas ille dignus fuerat, per quem spiritus
sanctus uniuersę mortis Christi mysteriū loqueretur?
Nā cū dixisset, expedit ut unus moriatur homo pro
populo, & nō tota gens pereat, protinus euāgelista
tubiungit, hoc autē à semetipso nō dixit, sed cum esset
pontifex anni illius prophetauit. Propheticum pla-

Ibid.

INSTITV. ECCLESIAST. 163

ne spiritum ad momentum accepit, non ut ipse quæ-
uaticinabatur agnosceret, scilicet ad hoc potius, ut
conspiratores suos ad accelerandam mortē domini
cam auidius incitaret. Nobis nempe non sibi uidit,
& occultum sapientiæ thesaurum, quem ipse igno-
rabat, aperuit. Nam & à simoniacis Caiphas iste nō
prorū extraneus reperitur, si uigilanter ueteris hi-
storix series recensetur. Nimirū sicut Eusebius Cæsa-
riensis in ecclesiastica narrat historia, ut eadem hic
quoq; uerba ponātur legalibus præceptis iā per illud
tēpus ui et ambitioē cessantibus, nulli quippe pōtifi-
catus honor uitę uel generis merito reddebat, ita ut
annuatim successionibus mutaret. De Iosepho in te-
stimoniū deducto per unius quadriennij spatij qua-
tuor pontifices annali quęq; sacerdotio perfunctos,
sibi quicquid successisse testat. Valer. inq; Gratus Anna
sacerdotio deturbato Ismahelē pōtificē designauit fi-
liū Bassi, sed & hūc nō multo post abiiciēs, Eleazarū
Annę pōtificis filiū pōtificatui subrogauit. Post annū
etiam hūc arcet officio & Simoni cuidā Camithi fi-
lio pōtificat⁹ tradidit ministeriū, quo nō amplius &
ipse q̄ unius anni spatio perfunctus, Iosephum cui
& Caiphas nomen fuit accepit successorem. Ecce
Caiphas neq; gratis neq; legaliter intelligitur susce-
pisse sacerdotium, nimirū qui deturbatis alijs, & uiō-
lēter eiectis ipse in locū dignitatis obrepfit, & tamē
prophetię spiritū indignus accepit. Vnde & beatus
Hieronym⁹ in cōmētario euāgelistę Matthęi. Moy-
ses, inquit, deo iubente præcepit, ut pontifices patri-
bus succederent, & generis series texeretur in sacer-
dotibus. Refert Iosephus istū Caiphā unius tantum
anni pōtificatum ab Herode precio redemisse. Nam

Cap. 12.

Li. 18. An-
tiqu. ca. 4
Al. labi.

cod. libr.

cap. 8.

L 2 ut ita

ut ita loquar, in manu cæci positum est lumen, non quod ille conspiceret, sed alijs ministraret. Non enim ex merito ille propheticum spiritum, sed ex ministerio quoungebatur, accepit. Regnum namq; & sacerdotium à deo cognoscitur institutum. Et ideo licet administratoris persona prorsus inueniatur

Daniel. 3. indigna, officium tamen quod utiq; bonum est, competens aliquando gratia comitatur. Hinc est enim quod Nabuchodonosor postquã tres pueros in caminum misit incendi, quamuis alijs plures adessent, solus tamen quartum cuius species erat similis filio dei conspiciere potuit. Nam oculos mentis eius spiritus sanctus aperuisse credendus est, ut quod alios latebat, solus aspiceret, & quod aspexit, etiam ultro agnouisset. Hinc Pharaos somnium uidit, per quod uenturæ sterilitati ne famis impatiens Aegyptus profligeretur, occurrit. Hinc Abimelech diuinæ allocutionis oraculum meruit, et ut Saram uiro redde

Gene. 41. ret ne repente moreretur, audiuit. Reges enim & sacerdotes licet nonnulli eorū reprobi sint per no-

Gene. 20. rabilis uitæ meritum, dijs tamen & Christi dici reperiuntur, propter accepti ministerij sacramentū. Hinc est quod seruus Hebræus dijs applicari ex lege præcipitur, hoc est, sacerdotibus præsentari. Hinc alibi

Psal. 81. et 104. dicitur: Ne detrahas dijs, id est, sacerdotibus ne deroges. Hinc Saul cum iam diuina sententia regalis solij arce fuisset deiectus, nihilominus adhuc Christus domini usq; ad obitum dicebatur. In lege quip-

Exo. 21. pe præcipitur, ut omne primogenitum masculini sexus sanctum domini uocaretur. Sed si meritum cuiusq; diligenter attendit, nunqd Esau sanctus iure uocabitur, de quo nimirū diuina uoce dicitur: Esau

Exod. 22. odio

1. reg. 24. & 26.

Exod. 34.

Malach. 1.

2. reg. 15.

INSTITV. ECCLESIAST. 169

odio habui? Nunquid Amon sanctus erat, qui dum in sororis concubitum impudenter exarsit, fratris Absalon gladium ultorem uidelicet incestuosi criminis proprio sanguine madefecit? Nunquid Manasses, nūquid Ochozias recte sancti dici possunt? Quorum alter, scriptura teste, om̃em coeli militiam coluit, alter dum Beelzebub deum Accaron de uitæ diuturnitate consuluit, miserando exitu uitæ in perfidiæ suę despiratione conclusit. Aliud namq; est ex uitæ meritis sanctum esse, aliud ex ministerio conditionis dici.

4. reg. 21.

2. Para. 33

4. reg. 2.

NON MIRVM, SI SPIRITVS

sanctus ab indignis accipitur, cum

& ipse dei filius ab impijs sit

comprehensus.

CAP. X.

ET sanctitatis quidem meritum in alium non transfertur, ordo autem ministerij in plures, prout ecclesiastica institutio postulat, propagatur. Vbi nimirū non discernendū est, quis consecratiōis officiū habeat sed qd habeat. Aliud namq; est gratie sacramentū, aliud ipsa gratia. Sacramentum siquidem gratiæ dat omnipotēs dominus etiam per malos, ipsam autem gratiam non nisi per semetipsum. Sæpe namque deus, ut dictum est, & illis spiritum suum ex largitate clementiæ suæ prærogat, quos tamen per meritum prauæ conuersationis ignorat. An non & illi spiritum dei indubitanter habuerant, qui uenientes ante tribunal iudicis clamant: Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? Et cætera quæ sequuntur. Quibus uidelicet ilico respondetur: Discedite à me operarij iniquitatis, nescio uos. Qui

Cap. præcedenti.

Mat. 7.

Ibid.

L 3 nimi-

nimirum dum se prophetiæ spiritum habuisse testatur, & tamē repulsionis sententiam subeunt, patēter ostenditur: quia in quibusdā neq; propter prauitatē uitæ excluditur spiritus sanctus, neq; propter spiritum sanctū quo irreuerēter abusi sunt uita damna-bilis excusatur. Sicut em̄ testante dño, nescimus unde ueniat uel quo uadat, sic etiam scire nemo pōt uel quur aliqui & in reprobos homines ueniat, atq; per eos suæ uolūtatis iudiciū promat. Nā cum Aposto-lus dicat, quia spiritalis homo iudicat omnia, & ipse à nemine iudicat, quis iudicet ipsum spiritū sanctū, si & in prauos nō abhorreat arcana, qua ipse nouit discretionē descendere, qui etiā coessentialē et coe-ternum sibi dei filiū noluit ex impiorū manibus libe-rare? Vnde per Solomonē dicitur: Benignus est em̄ spiritus sapientie, & non liberabit maledictū à labijs suis. Benignus namq; congrue spiritus sanctus dici-tur, qui mala merentibus bona retribuit, & dignis supplicio gratiæ suæ munus impertitur. Quis autē hoc loco per maledictionē nisi redemptor noster debet intelligi? Qui ut nos à maledictionis uinculo solueret, ipse nō respuit maledictionibus subiacere. Vnde & Paul. dicit: Christus, inquit, nos redemit de maledictō legis, factus pro nobis maledictū quod scriptum est: Maledictus om̄s qui pendet in ligno, ut in gentibus benedictio Abrahæ fieret in Christo Iesu, ut pollicitationē spiritus accipiamus per fidem. Benignus ergo spiritus sanctus non liberat maledi-ctum à labijs suis: quia cuncta dominicæ passionis mortisq; supplicia, quę de Christo per ora propheta-rū ante prædixerat congruo tēpore per exhibitionē operum efficaciter adimpleuit. Tunc enim quodam modo

Ioan. 3.

1. Cor. 2.

Sapient. 1.

Gala. 3.

Deut. 21.

INSTITV. ECCLESIAST. 167

modo à suis eum labijs liberaret, si quid de illo propheticis enunciauerat oraculis per rerū ordinē non impleffet. Vbi notandum, q̄ profunde quamq̄ mystice simul cōgruat doctoris utriusq̄ sentētia. Quod enim unus dixit, quia spiritus non liberabit maledictum à labijs suis, hoc est quod alter asseruit, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Atq; ut ostenderet uir sapiens de quo maledicto loqueretur, præmissa sententia protinus addidit: Quoniam renum illius testis est deus, & cordis illius scrutator est uerus, & linguæ illius auditor. Quia enim patris & filij inseparabilis & coessentialis est unitas, renū filij testis, & cordis eius scrutator iure pater asseritur, cuius nimirum uirtus & sapientia ipse filius nulla ab eo creditur inæqualitate diuersus, nulla probatur abiunctione semotus. Linguæ etiam illius auditor est, sicut ipse testatur: Pater, inquit, gratias ago tibi, quoniam audisti me, ego autē sciebam quia semper me audis. Idcirco igitur spiritus non liberabit maledictum à labijs suis: quia renum eius testis deus atq; scrutator est cordis illius & linguæ auditor. Ac si patenter diceret: Ideo dei filius passionis supplicia pertulit: quia ipse filius cui cum patre & eodem spiritu sancto una uoluntas, una est prouidentia, id fieri pro humani generis salute decreuit. De quo nimirum Apostolus qui dilexit me, inquit, & tradidit semetipsum pro me. Vt ergo ad proposita redeamus, quid mirum si spiritus sanctus aliquando in re probos ueniat, quum & filius eiusdem cum eo naturæ atque potentie impiorum se manibus tradidit, & non solum se eorum uerberibus affici, sed & inferri sibi mortis atrociam non contempsit?

Sapient. 1.

Ioan. 11.

Gala. 2.

L 4 Quod

PETRI DAMIANI DE
QVOD DONVM DEI NVLLA

ministrorum contagione polluitur,

CAP. XI.

i. quæst.
remissio-
nem.

SI em uisibilis solis huius radius nullas caliginose
cuiuslibet scrobis tenebras patitur, nullis cloaca-
rum sordibus inquinatur, quid mirum, si summus et
incircūscriptus spiritus tenebrosa uel sordida quo-
rundam pectora suo splendore perstringat, ipse ta-
men nihilominus in sua pudicitia & puritate perma-
neat? Cuiuscunque ergo criminis reus extiterit ille,
qui consecrat, nimirum siue superbus, siue luxurio-
sus, siue homicida, siue etiam simoniacus, ipse quidē
pollutus est, & letali proculdubio lepra perfusus, sed
donum dei, quod per illum transit, nullius tabe pol-
luitur, nullius contagione fedatur. Purum namq; est
quod per illum transit, mundum & liquidum ad ter-
ram fertilem transit. Sancta namq; ecclesia hortus
deliciarum & spiritalis est paradisus, charismatum
uidelicet supernorum fluentis irriguus. Ponamus
ergo, ut mali sacerdotes quodammodo lapidei sint
canales. In lapideis autem canalibus aqua nil germi-
nat, donec per eos decurrens in fecundas se arcolas
fundat. Licet enim plures reprobos sacerdotes seria-
tim tempora attulerint, uidelicet ut consecrantes &
consecrati æque reperiantur indigni, fons tamē ille
uiuis non restringitur, quominus usq; dum in hoc
seculo permanemus ecclesie profluat, unde non so-
lus ille sacerdotalis ordo, sed & omnes in Christo
renati, salutis suæ poculum hauriant. Per sacerdotes
siquidem baptismus & charisma tribuuntur, & omne
ecclē-

INSTITV. ECCLESIAST. 169

ecclesiastici sacramenti mysterium exhibetur. Si gl
tur sacerdotum prauitas diuina posset dona reprimere, illis certe præuaricantibus, necesse erat totum genus humanum à diuinis beneficijs resili re. Quod si illis stantibus homines munera superna susciperent, labentibus autem nullatenus impetrarent, necessario iam non deo, sed sacerdotibus utiq; causam atq; omnem uim propriæ salutis ascriberent. Sed absit ut mihi obesse ualeat malus minister, ubi proculdubio bonus est dominus, aut maliciosus præco, ubi beneuolus est iudex. Non enim exhorret columba, non nauseat sordentium quorumlibet ministerium, dum in quem tota descendit, solus consecrationis teneat principatum. Per hoc enim unitas ecclesiæ stat, quia Christus apud se consecrandi uirtutem tenuit, & in neminem ministrorum cōsecrationum iura transfudit. Nam si cōsecratio ex sacerdotis merito uel uirtute procederet, ad Christum profecto nullatenus pertineret. Sed quamuis pontifex manus imponat, & benedictionis uerba per iniunctum sibi ministerium proferat. Christus est certe qui consecrat, & arcana maiestatis suæ uirtute sanctificat. Hinc est quod Moyse uoce diuina præcipitur. Loquere Aaron, & filijs eius. Sic bñdicetis filijs Israel, & dicetis eis: Benedicat tibi dominus & custodiat te, & ostēdat dominus faciem suam tibi, & misereatur tui, conuertat dominus uultum suum ad te, & det tibi pacem. Moxq; subiungitur: Inuocabunt, inquit, nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis. Sacerdotum ergo est diuinum nomē super eos qui consecrandi sunt inuocare, sed ipseus deus est propriū interius benedicere. Ministris plane exte-

Num. 6.

Ibid.

rior consecrationis ordo tribuitur, sed soli domino
 ipsius consecrationis efficacia reservatur. Vnde est
 quod ipse dixit in Exodo: Ego dominus qui sanctifi-
 co uos. Si igitur dñs est qui sanctificat, cur timendū
 ne plectibilis cuiusq; serui reatus obstat?

Exod. 31.
 Leui 26.

QVOD SIVE VERBI SIVE SA-
 cramenti minister dei donis non possit
 subsistere. CAP. XII.

Phi. 1.

Ibid.

CONqueritur autem Apostolus quia quidam
 falsi fratres propter contentione & inuidiam
 Christum predicarent non sincere. Sed quid ad hec
 ille? nunquid prohibendos esse decernit? Audi ergo
 quod sequitur. Quid enim inquit? Dum omnimodo
 siue per occasione siue per charitate Christus annun-
 ciatur & in hoc gaudeo, sed & gaudebo. Porro autē
 habet Christus ministros uerbi, inter ministros ni-
 hilominus sacramenti, utriusq; profecto muneris,
 alios fideles & bonos, alios nequā & perfidos. Sed
 neq; a bonis melius, neq; a malis accipitur peius. Mi-
 nistri siquidem sunt diuersi, sed unum est utiq; quod
 præbetur. Bonus plane est autor munerum, & quod
 dat nullas contrahit maculas ex obsequio ministro-
 rū. Pura fuit uena, & superfluo leprosa manus pro-
 pinantis adtenditur, ubi clarum atq; perspicuum est
 quod hauritur. Quid enim ad monumentum rei siue
 bonus siue malus sit qui ministrat, dummodo unus
 idemq; semper sit, qui siue uerbi siue sacramēti prin-
 cipalis autor extitit? In exhibendis sane miraculose
 signis uel prophetiæ oraculis, siue etiam in habēdis
 uirtutibus piæ religionis gratia spiritus sancti mi-
 nuitur uel augetur, sicut a magistro Heliseus petijt dī
 cense

INSTITV ECCLESIAST. 171

icens: Peto, inquit, ut fiat duplex spiritus tuus in me. **4. reg. 23**
 Quæ nimirum petitio in Helisei miraculis impleta
 fuisse dinoscitur, in quibus certe & maior uirtus q̃ in
 Helie signis & duplex numerus inuenitur. Quod
 qui eorū historias studiose considerat, non ignorat.
 At non in officiorū gradibus fit ista diuersitas. Neq;
 em̃ alius alio magis est p̃sbyter, siue diaconus, uel **1. quæ. 1.**
 quilibet horū. Illic plane fides atq; deuotio postulan **Intra.**
 tis adtenditur, hic solūmodo ecclesiasticę institutionis
 ordo seruatur. Audiamus qd de malis p̃dicatoribus **Mat. 23**
 dñs dicit: Super cathedrā, inquit, Moysi sederūt scri-
 bę & pharisęi, omnia quęcunq; uobis dixerint, ser-
 uate & facite, secundum uero opera eorum noli-
 te facere. Si ergo sacerdotis cuiuslibet prauitas nō
 p̃dicat uerbo quod per illū p̃dicat, quo pacto
 obesse ualet sacramēto quod nō homine, sed deo au-
 tore tribuitur? Vterq; nimirū & is qui p̃dicat, & il-
 le qui cōsecrat ministrator est, nō donator. Vnde fit
 plarunq; ut una quidem sit doctōris lingua, sed nō
 uno modo apud auditorum mentes eius fructificēt
 uerba, dum alterius cor uelut glaciali frigore tor-
 peat, alterius uero spiritus audito mox uerbo diuini
 amoris igne feruescat. Vnde ergo fit qd uerba quę
 ex uno ore prodeunt, multorūq; aures uniformiter
 feriūt, non uno modo ad cordiū arcana pertingunt,
 nisi quia alius est qui extrinsecus ex officio linguę mi-
 nistrat, ali⁹ q̃ propria uirtute uoces p̃dicātis p̃ in-
 teriora dispēsat. Siue ergo in erogādis doct̃inę uer-
 bis, siue in ecclesiasticis ordinib⁹ cōferendis, nequaquā
 sacerdos suis uirtutibus utitur, sed solum exequitur
 inuictę administrationis officiū quo potitur. Alio-
 quin si ex merito sacerdotis ista procederent, o-
 mnem profecto fidem diuinę gratiæ uacuarent.

PETRI DAMIANI DE
 QVOD DE SPIRITV SVO NON

ipse Moyses, sed Deus dedit septua-
 ginta uiris. CAP. XIII.

Nequē enim homo dat quod diuinum est. Sed
 qui malis bene utitur unus est deus, qui siue
 per bonos, siue etiā per malos solus dona largitur,
 atq; ideo diuinæ gratiæ donum neque ex malorum
 ministratiōe minuitur, neque per bonorum execu-
 tionem prorsus augetur. Quod nimirum manifeste
 cognoscitur, si ille sacræ tenor historiæ ad memoriā
 reuocetur. Dixit enim dominus Moysi: Congrega
 mihi septuaginta uiros de senioribus Israel, quos tu
 nosti, quod senes populi sint ac magistri, & duces
 eos ad ostiū tabernaculi fœderis, faciesq; ibi stare
 tecum, ut descendam & loquar tibi, & auferam de
 spiritu tuo, tradamq; eis. Vbi norandum, quod non
 ait, auferes de spiritu tuo, tradesq; eis, sed potius aue-
 ram de spiritu tuo, & tradam, ut profecto ostende-
 ret: quia non homo homini spiritum sanctum tra-
 dit, sed solus ipse est, qui prout uult, gratiæ suæ dona
 distribuit. Vnde paulo post subditur: descenditq; do-
 minus per nubem, & locutus est ad eum, auferens de
 spiritu, qui erat in Moysē, & dans septuaginta uiris.
 De spiritu autem Moysi uiris dedisse dominus dicitur,
 ut ordinatores & ordinatos unum debere spiri-
 tum habere perspicue doceatur, quatenus rectores
 ecclesiæ nequaquam inter se diuersa sentiant, unde
 schismata quod absit aut hæreses pestilenter emer-
 gant, sed unum omnes concorditer doceant atq; in
 unitate spiritus unanimiter uiuant. Porro autem si-

cuc

Num. 11.

Ibid.

INSTITV. ECCLESIAST. 175

cut septuaginta illi quos dominus per Apostolos ordinauit, totidemq; fere isti quos cum Moyse sustentare onus populi uoluit typum prætedebant presbyterorum, ita nihilominus Moyse primum & post Apostoli, dignitatem euidenter obtinuerunt pontificiū. Et sicut neq; illi ab Apostolis, neq; isti à Moyse spiritum sanctum accipere potuerunt, sic etiam de episcopis cæterisq; ecclesiasticæ dignitatis ministris proculdubio sentiendum est. Nimirum quia unus omnipotens deus qui eos per diuersos ordinum gradus moderaminis sui dispensatione distinxit, solus etiam prout nouit spiritus sui gratiā in unūquemq; diffudit. Neq; enim in illa spiritus datione aliud sibi Moyse arrogare priuilegium potuit, quā quod illi uox diuina præcepit, nimirum ut uiros eligeret, eosq; ducens ad tabernaculi ostium cum eis staret. Hæc est summa operis Moyse. Quid ergo suæ uirtutis in hoc dei munere Moyse recognoscere potuit, cum insuper & duo ex his qui descripti fuerant, scriptura testante, in castris positi ad tabernaculum non uenerunt, & tamen eo nesciente æque ut cæteri spiritū perceperunt. In eo sane quod de spiritu Moyse tollere dicitur atq; alijs dare, nullum Moyse dispendium sui spiritus pertulisse credendus est, uelut si ab ardente lucerna lumen quolibet materia mutuetur, nullo propter hoc lucerna proprii splendoris detrimento minuitur.

QVOD HI QUI CONSECRANDI accedunt iam habeant spiritum sanctum. CAP. XIII.

ENimvero ad instar septem donorum spiritus sancti, septem nihilominus sunt ordines ecclesiasticæ

Luc. 10.

Num. 11.

21. dist.
Cleros.

75. disti.
ta. Ordina-
tiones.

hasticæ dignitatis. Quod autem his omnibus gradibus adhuc & alij præferuntur, uidelicet ut sunt patriarche, archiepiscopi, & episcopi, ab his non tam nouus ordo suscipi, quàm in eodem ipsi sacerdotio uidentur excellentius sublimari. Nam cum sacerdos idcirco dicatur, quia sacrum det, hoc est, quia deo sacrificium offerat, quid in ecclesia sublimius, quid eminentius sacerdotio poterit inueniri, per quem uidelicet mysterium dominici corporis & sanguinis probatur offerri? Licet igitur illi quibusdam privilegijs pro suo quisque ministerio specialiter potiantur, quia tamen id quod omnibus maius est commune cum reliquis sacerdotibus habent, cum eis etiam & ipsi non immerito sacerdotij nomen tenent. Ad hos nempe gradus cum ministri ecclesiæ prouehuntur, non ita credendi sunt sanctum spiritum nouiter ac repente suscipere, ut ipsos tanquam eotenus uacuos ille supernus habitator tunc primum incipiat uisitare, sed hoc potius modo, ut quos iam inhabitat, per ampliorē gratiam ad altioris quoque gradus incrementa perducatur. Alioquin quomodo quis in subeundis honoribus nouiter illum posset accipere, cum & ipsi gradus per morosa temporum interualla regulariter conferantur, & baptismus cui primitiæ spiritus ascribitur, longe prius susceptus fuisse uideatur? Nam & in Apostolis eadem non ambigitur fuisse seruata discretio, uidelicet ut spiritum sanctum, quem iam habebant, rursus acciperent, & de gratia ad gratiam suis aucti profectibus aspirarent. Saluo plane mysterio, quod diuina prouidentia primus occulte in eorum cordibus intelligitur operata, bis manifesto munere spiritum sanctum suscepisse leguntur, primo scilicet tunc quum dominus inuissus

INSTITV. ECCLESIAST. 179

Insufflauit & dixit: Accipite spiritum sanctum, secū-
 do cum super eos spiritus sanctus in figura linguarū Ioan. 20.
 & ignis apparuit. Veruntamen & ante hæc tam per Math. 2.
 spicue donationis indicia, inter ipsa uidelicet uoca-
 tionis nouæ primordia diuinitus inspirati fuisse no-
 scuntur. Nam quomodo possent cuncta quæ corpo-
 raliter intuebātur abijcere, ac sub unius uocis impe-
 rio ad inuisibilia festinare, nisi iam interioribus cor-
 oculis gratia spiritus sancti infusisset. Vnde & Pau-
 lus ait: Qui spiritū Christi nō habet, hic non est eius.
 Quæ nimirū apostolica sententia licet necdum fuerit Rom. 8.
 scripta, iam tamē erat uera. Nequaquā ergo ut Christi
 essent, Christi se discipulatu tradidissent, si iam spūs
 eius primitias nō haberēt. Munus itaq; diuinæ largi-
 tatis quod iā suis fidelibus dederat, iterū atq; iterum
 dedit, ut frigida & arentia corda suū munus iterum
 do & feruentius accēderet, & affluentius inundaret.
 Sic nimirū, sic humana natura, quæ longo fuerat no-
 xiæ uetustatis squalore cōsumpta, ad florē nouę uitę
 quibusdā erat incrementorum passibus reformanda.
 Si ergo secundū ea, quæ superius cōprehensa sunt nō
 modo in inferiori quolibet gradu quis cōstitui, sed
 ne baptizari quidem sine spū sancto potuit, quisquis
 ad officiū sacerdotale prouehit, nō nouiter spm san-
 sed eius utiq; quē iā habet suscipit incrementū. Sicut
 em̄ una anima per omnia corporis membra diffun-
 ditur, sic uno dei spiritu sancto uniuersalis ecclesia
 uegetatur. Vnde & Paul. Corinthiis dicit: Sicut enim 1. Cor. 12.
 unum corpus est & membra habet multa, om̄ia autē
 mēbra corporis cum sint multa, unū corpus sunt, ita
 & Christus. Etem̄ in uno spū oēs nos unū corpus ba-
 ptizati sumus. At uero aīa una om̄ia quidē membra
 uiuificat,

uiuificat, sed non unam eandemq; uim membris omnibus administrat. Quibusdam nempe quasi quaedam prerogatiua concedit, quod alijs non imperitur. Nam quum cetera membra per eam communiter uiuant, oculus ab ea specialiter accipit non solum ut uiuat, sed etiam ut uideat, auris ut audiat, cor ut sapiat, naris ut olfaciat, lingua ut loquatur. Cumq; eadem anima nullatenus sit diuersa, tamen singulis membris diuersa iniungit officia. Sic enim spiritus sanctus dum uniuerfis in Christo renatis fidem tribuit, quasi uitam cunctis ecclesiae membris infundit, sicut diuina uoce dicitur: Iustus autem meus ex fide uiuit. Cum uero nonnullos ad ecclesiasticae dignitatis ministeria prouehit, uelut quibusdam superioribus membris specialia dona concessit. Preterea utrū siue sint oculi, siue sint aures, siue etiam nares, anima non discernit, sed siue honesta, siue foeda sint, haec proprii iuris officium cuiq; distribuit, ut quodammodo non magnipendere uideatur, cuiusmodi sint ipsa membra, sed loca potius, in quibus sunt naturaliter constituta, ita quoque spiritus sanctus ad conferendum spiritualis gratiae sacramentum, non tam uitae meritum, quam iniuncti gradus adtendit officium, ut non magnopere ad momentum rei huius attineat, quod ecclesiae membra deformiter sint honesteue composita, sed id potius, ubi sint posita, & a nobis non tam merita sint considerata, quam loca, praesertim quum Apostolus dicat: Posuit deus membra unūquodq; eorum in corpore sicut uoluit. Sed saepe contingit, ut membra ipsa quibus potiora sensuum prerogantur officia deformitati reperiuntur obnoxia, cum cetera scilicet conspicua sint uenustate

Aba.2
Hebr.10

1. Cor. 12.

INSTITV. ECCLESIAST. 177

nustate decora, quæ nimirum illorum officijs communi simul utilitate participant, quum tamen in se nullum prorsus næuum eorum deformitatis admittant. Vnde & idem Paulus apostolus dicit: Quæ in- Ibid.
honestas sunt nostra abundantiorẽ honestatem habent. Ita profecto clerici quod specialiter habent, non magis sibi quàm usui totius ecclesiæ communiter debent. Sicq; fit, ut si indigni sunt, & reatus quo premuntur, iudicium non euadant. Nam si pro se tantummodo ministerium sacerdotale susciperent, nõ ab re homines de illorum meritis disputarent. Sed quoniam pro communi omnium salute gratia illa tribuitur, non adtendendum est qualibus datur, sed pro quibus datur. Porro autem ueritas dicit: Ego Ioan. 15
sum uitis, uos palmites. Ex hac uite diuersi prodeunt palmites, alij quidem aliquando præcidendi, alij germinandis fructibus perpetuo referuandi. Sed qui præcidendi sunt quamdiu falx euangelica uel canonica nõ accesserit, quicquid affertur à bonorum palmitum fructibus non secernitur, sed indifferenter habetur.

QVOD SAEPE SINISTRA

principia ad fideles proueniunt
exitus. CAP. XV.

Quid denique officiat simoniacus si ordinandis manus imponat, quum neque id quod habetur auferre, neq; quod diuinitus augeatur proualet inhibere? Illud siquidem cœlestis gratiæ munus non de marsupio extrinsecus satagentis, sed de
M thesau-

thesauris profertur inuisibiliter præsentis. Nam
 & si sit fur ille qui seminat, terra tamen, auctore deo,
 uires germinandis frugibus administrat. Licet for-
 dida sit manus aut leprosa quæ plantat, mundus cer-
 te fructus decerpitur, quum ad maturitatem pleni-
 tudinis peruenerit. Ex adulterino sæpe cōiugio pul-
 chra soboles nascitur, & obscæna uoluptate paren-
 tum, spectabilis oritur species liberorum. Alios fi-
 lios iacob ex legitimis uxoribus genuit, alios ex cō-
 cubinarum seruili conditione suscepit. At cum ad ca-
 pessendam hæreditatem utriq; perueniunt, parili in-
 ter se distribuendarum sortium iure ceduntur. Pha-
 res de Theristrata & exposita in biuio nascitur, sed
 minimus inter Itraheliticarum cognationum prin-
 cipes inuenitur. Salomon ex ea quæ fuit Vrix, co-
 gnoscitur habuisse principium, qui tamē regalis sce-
 petri dignitate sublimatus, in dominicæ genealogiæ
 catalogo meruit numerari. Et quid alios memorē
 quandoquidem & ipsi mediator dei & hominum
 de peccatoribus originem duxit, & de fermentata
 massa sinceritatis azima absque ulla uetustatis in-
 fectione suscepit, imō ut expressius dicam ex ipsa
 carne uirginis de peccato concepta, caro sine pec-
 cato prodijt, quæ ultro etiā carnis faciat in spiritu q
 uiuificat. Quod agere probatur etiam in carne quæ
 non prodest quicquam. Qui enim facit, ut sinistra
 principia ad faustos proueniant exitus, & hoc in
 rebus utique terrenis, quomodo credendus est id
 ipsum propensiori dispensatione non agere in spi-
 ritualibus sacramentis? Nimirum qui præcipit fru-
 ctus

Gen. 30.

Gen. 38.

2. reg. 12.

1. Paral. 3.

Mat. 1.

Ioan. 6.

INSTITV. ECCLESIAST. 179

Etus sordidi plantatoris nescire contagium, cur etiam iubere negetur ab his qui consecrantur omnis scelerati consecratoris prorsus abesse reatum? Qui manzeres cum legitimis ancillarum filios cum hærilibus in consortium uelut herciscundæ hæreditatis asciuit, nec aliqua eos ab alijs inæqualitate discreuit, quid mirum, si & eos qui à prauis sacerdotibus sunt promoti, cum his simul qui à bonis ordinati sunt parili faciat sacerdotalis officij dignitate potiri? Quod plane nequaquam fit per meritum consecrantis, sed per uerbum potius dei uiui & permanentis. Verbo denique dei patris dictum est, germinet terra herbam uiurentem & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum. Et ecce hoc uerbum ita hodie permanet illibatum, ut nequaquam diuersitate agricolarum mutetur proventus fructuum, sed iuxta genus suum uniuscuiusque generis proprium semen in herbis, proprium reperiatur in pomis. Quod profecto semen rursus terræ committitur, & post modum non diuersum, sed iuxta sui generis speciem reparatur. Si ergo ex uerbi uirtute diuini terra quod accipit, ad eandem similitudinem reddit, quid mirum, si sacerdotalis illa benedictio (quæ tanquam semen in accidentis animam iacitur) sacerdotum per afflatum sancti spiritus inuisibiliter operetur? Atque ideo non iam seminantis imago digne requiratur in fructu, sed sola, ut ita dixerim, feminis similitudo procedat. Dixit etiam animalibus DEVS: Crescite & multiplicamini.

Extra de
renuncia.
ca. Nisi cū
pridē. pa-
ra. perfo-
na, & C.
de sena-
tus cōsult.
orfi. si qua
para. uli.

M 2 mini.

Ibid.

mini . Ex cuius uidelicet efficacia uerbi cuncta usque nunc creantur animantia, non certe principaliter noua, sed ex eodem originali semine per traudem propagata. Quum igitur uerba illa quæ nimirum semel prolata sunt tam immobiliter uigent, quid ex illis sacerdotalium benedictionum uerbis est sentiendum, quæ sacra prorsus atque diuina idcirco semper in promouendis exterius repetuntur, ut ministerium interius operetur? Nam quum incantatorum uerbis inesse tanta uirtus asseritur, ut eis tanquam lapidibus iniectis serpens percussa frangatur, quid mirum, si sacerdotalis benedictio sacramentum in se uirtutis diuinæ contineat, unde ille sacerdos qui ad mortus est, fiat? Nunquid enim maioris uirtutis sunt incantatoria uerba, quàm illa efficacia prorsus & mystica ac diuini nominis inuocatione consecrata?

QVOD PER SIMONIA CVM

spiritum sanctum dari baptizādo posse,
consecrando non posse ratio
non admittat.

CAP. XVI.

Illud sane mirandum, cur tanta stoliditate desipiant, quod simoniacos baptizare efficaciter posse, consecrare autem nullatenus posse impudenter affirmant. Et quanquam ex hoc iam superius sit breuiter disputatum, non ab re uidetur, adhuc enucleatius disserendum. Ponamus igitur in medio simoniacum baptizantem, eundem quoque nihilominus consecrantem, & discernamus si possumus

INSTITV. ECCLESIAST. 181

mus quur baptismus per eum traditus ualeat, quur consecratio in irritum cedat, ac sicut dicitur ueri sacramenti uires amittat. Ecce is qui baptizat post prima fidei rudimenta quæ cathecuminum docuit iuxta ecclesiasticæ institutionis morem mox super eum orationes dicit, quæ uidelicet in hoc ipsum sacerdotali sunt autoritate compositæ, sicq; per exorcismi gratiam malignum hostem qui eotenus in eo tyrannidem exercebat, expellit, & spiritum paracletum inuocando pijs in eum precibus introducit. Sed quid aliud consecrator agit, quàm quod orationes nihilominus dicendo canonicas eundem spiritum sanctum super eum qui prouehitur, inuocat, atque ut in eum descendere dignetur, exorat. Nisi quod maius est, quod per baptizantem agitur, quàm id sit, quod per consecratoris officium exhibetur? Plus est em spiritum sanctum in eum in quo nondum fuerat noua dignatione descendere, quàm eum cui per fidem iam uenerat ad superioris gradus ordinem promouere. Per cathezizantis namque siue baptizantis officium & spiritus immundus expellitur, & in nouo homine aduenienti Deo habitaculum præparatur, sicut uidelicet eiusdem exorcismi uerba testantur, quibus per adiurationis imperium ad iniquum spiritum dicitur. Tu autem effugare diabole, appropinquabit enim iudicium dei. In consecrationibus autem non malum quod iam deletum & abesse credebatur, expellitur, sed bonum quod collatum fuerat per cumulum gratiæ plenioris augetur. Credendum ne est ergo, ut unus idemq; homo & quod maius est agere, & quod minus est, non possit implere? At fortassis econtrario dicitur, quia nonnulla uidentur

De cõse.
di. 4. c. Si
ue cū ca.
sequenti-
bus.

tur inesse illis iniciandæ fidei rudimentis, quæ nequaquam adhibentur consecrationis peragendæ mysterijs, ut uidelicet sal quod in neophyti os mittitur, aqua cui baptizandus immergitur, chrisma etiam quo linitur. Sed hæc quidem per se considerata, nuda sunt elementa, nihilque noscuntur habere mysticæ dignitatis arcanum, ad orationem autem sacerdotis & inuocationem diuini nominis, uirtutis intimæ concipiunt sacramentum. Non ergo in rebus materialibus atque terrenis, sed in precibus sacerdotum, & inuocatione diuinitatis siue consecrandi, siue baptizandi sacramenta constituunt, quam & in consecrationibus sacerdotum sanctificationem oleum uideatur nihilominus adhiberi. Quum ergo unus idemque uidelicet simoniacus utrobique canonicarum orationum ordinem expleat, utrobique nomen diuinitatis regulariter inuocet, quomodo in sacerdotali promotione non detur, non rationis penetrat sensus, nec humanus discernit intuitus. Sed dicitur e contra: quia simoniacus quod non habet, non potest dare. Age ergo quid est, quod in faciem cathecumini sacerdos insufflat dicens: Exi ab eo immunde spiritus satana, da honorem deo uiuo & uero, da honorem spiritui sancto? Quibus utique uerbis patenter ostenditur: quia per illam hominis insufflationem arcana nimis diuine uirtutis agere mysterio & spūs malus expellit, & spūs sanctus introire dignatur. Quod nimirum totū si ita per insufflationem nihilominus simoniaci, sicut & per boni sacerdotis impletur officium, quum quod in uno sacramento posse conceditur, posse etiam consequenter in altero denegetur? Nam & baptismus (quod absit) si uenali

INSTITV. ECCLESIAST. 183

ter præbeatur, tamen si sacris canonibus sit uehemen-
ter aduersum, nequaquam credendum est plene at-
que perfecte regeneratiōis dehabuisse mysterium, dis.
ideoque is qui baptismum sub hac pecuniæ præsti-
tione suscepit, nec digne rebaptizandus asseritur.
nec expers diuini muneris iudicatur. Quod si ad tan-
tæ peruatæ prorumpatur insaniam, ut simonia-
corum etiam baptismus irritus iudicetur, hic nostra
fatigetur instantia, sed generaliter occurrat omnis
catholicæ fidei disciplina, & uniuersalis aduersus eū
armetur ecclesia, qui nimirum omnia sanctorum pa-
tru m conuellere nititur instituta.

QVOD ATTENDENDVM

fit, quid sumatur, non unde

sumatur.

CAP. XVII.

AT fortassis illud obijcitur, quod beatus papa
Gregorius de simoniacorum damnatione te-
statum dicens: Benedictio, inquit, illi in maledictio-
nem uertitur, qui ad hoc promouetur, ut hæreticus
fiat. Probamus nempe sententiam, nec ab ea fas du-
cimus dissentire. Ille siquidem maledictus, ille hære-
ticus, qui male quod bonum erat accepit. Quod acce-
ptum est autem, in se quidem bonum est, sed acci-
pienti factum est malum. Nam & buccella illa uide-
licet Iudæ porrecta, nō de bona facta est mala, sed
illi factum est malum, quod bonum non bene (quia
indigne) suscepit. Atque ideo si eandem buccellam
IUDAS alij tradidisset, nullam sacrum munus

M 4 in se

1. Cor. 11.

Tit. 1.

in se maculam ex dantis culpa contrahere, nullum
 necesse fuerat in accipiētem contagium redundare.
 Hodietq; etiam si de sacro altari dominicum corpus
 quilibet indign^o accipiat, & alij contradat, mūdum
 est proculdubio quod accipitur, nec diuinæ gratiæ
 munus sordentis ministri labe fœdatur, & licet pra-
 uis quisque iudicium sibi manducet & bibat, illud
 tamen quod manducatur & bibitur, gratia dei est.
 Gratia enim gustauit mortem, quod est humanitas
 Christi. Omnia siquidem munda mundis, contami-
 natis autem & immundis nihil est mundum. Si er-
 go quod mundum est idipsum contaminatis est im-
 mundum, fatendum est quia scilicet sacerdotium
 quod bono causa spiritalis est dignitatis, simonia-
 co factū est materia damnationis, ut unde sit iste sa-
 cerdos catholicus, inde ille ueraciter asleratur here-
 ticus. Nec mirum hoc in spiritalibus fieri, quum
 & in rebus corporeis facile eadem diuersitas possit
 inueniri. Sæpe enim cibus qui alterum uegetat, alte-
 rum grauat, & ex eiusdem curæ medicinalis antido-
 to alius interit, alius cōualefcit. Porro unus est ignis
 quo simul & cera liquatur, & terra siccatur, & ea-
 dem candela quæ igne consumitur, accedentes uti-
 liter illustrantur, lumenq; quod ad suum præbet in-
 teritum inter tenebras uidendi nobis factum est in-
 strumentum. Quid ergo mea interest, quod cādela
 in cineres uertitur, dummodo lumē quod ab ea mu-
 tuatus sum mihi indeficiens perseueret? Ardeat ar-
 deat simoniacus, unde catholicus illustratur, & eo-
 dem lumine quod alijs ministrat, ipse ad defectus
 sui tenebras tendat, quatinus quod ardet, intereat,
 & quod illuminatum est, uiuat. Sacerdotium quippe
 lumen

INSTITV. ECCLESIAST. 185

lumen quærentibus est, æstu uero ambitionis ardentibus incendium. Quod ergo alter possidet ad propriæ defectionis interitum, alter accipit ad salutis augendæ prouectum. Sampson nempe de ore mortui leonis fauum mellis eduxit, & ex arenti mandibula asini aquis se profluentibus satiauit. Sed nec aselli in aqua desidiâ, nec beluinâ gustauit in melle ferociam. Vtrobique nimirum quod sumptum est, iuxta proprietatem suam in ore sapuit, unde sumptum fuerit, magnopere non discreuit. Quid etiam mirum, si quod fieri in aqua baptismatis cernimus, non dissimile quid fieri de simoniâ arbitremur? Per eam nempe nos noui in Christo renascimur, cum eadem aqua post expletum opus in cloacam despicabiliter effundatur.

Iudi. 14.

QVOD NEC NOVATIANI DE

ponendi, nec Arriani denuo

sint baptizandi.

CAP. XVIII.

SED iam sacros canones quo uacat compendio perscrutemur. Et licet manifeste propositæ questionis crebro non reperiatur inesse sententia, quid tenendum sit quibusdam rerum collationibus approbemus. Nouimus namque Niceno statutum esse concilio ut Cathari qui ad catholicâ reuertuntur ecclesiam impositionem manus solummodo accipientes, in suis recipiantur ordinibus. Cur hoc? Nisi quia illud hæreticorum genus in catholicæ fidei integritate persisteret, licet in quibusdam alijs superstitionibus

Capitu. 3
& 1. quæ.
7. Si qui
uoluerint
& Euseb.
li. 10. ca. 6
hist. eccle
siasticæ.

M 5 nibus

nibus aberraret? Notandū namq; est, qđ Nouatianus cuius hi sequebātur errorem dogmatizauerat, ni error. neq; bigamis cōmunicare, neq; in psecutione lapsis a. quæ. 7. etiā post pœnitentiā oportere. Si ergo & hi, q ab his ca. Si qui. hereticis sunt ordinati, nequaquā sunt suo honore priuandi, ob id scilicet, quod eorum consecratores in fide non titubant, quid de simoniacorum ordinatio nibus sentiendum, qui omnia fere institutionis ecclesiasticæ iura cōseruant? At fortassis obijcitur, quod simoniaci nequaquam sint in fide perfecti, nimirum peccantes in spiritum sanctum, quem pecunijs arbitrantur coemendum. Ad quod facile respondemus: quia si hæc districtæ censuræ subtilitas teneatur, etiam in Nouatianis contra spiritū sanctum quodammodo culpa perfidiæ reperitur. Nam quum per spiritum, qui est remissio peccatorum uenia pœnitentibus concedatur, constat proculdubio quod contra spiritum sanctum pugnat, qui lapsis post pœnitentiam non communicat. Sed aliud est in fide peccare, aliud à fide recedere. Aliter nempe redarguendus est miles, q in bellicis fluctibus eneruiter cedit, aliter ille plectendus, qui abiuratis militiæ sacramētis ad hostium castra dedititius transfugit. Non eadem seruo pœna debetur, qui in domesticis rebus sub domini sui peccat imperio, & illi qui iugum seruitutis excussit, ac ius externæ dominationis elegit. Licet enim isti in regula fidei ex aliquo uideantur offendere, non tamen eotenus ut spiritum sanctum arguendi sint hæretica prauitate negare, atque ideo cum reuertuntur, quanquam peccauerunt, manus illis imponitur, quia uero minime negauerunt, sacer dotalis gradus officio non priuantur. At contrā Arriani

Arriani, qui aduersus spiritus dei diuinitatem manifesta prorsus impierate cōfligunt, ad catholicam ecclesiam redeunt, in male accepti ordinis dignitate persistere non possunt. Credunt enim sicut sacrilega eorum professio manifestat, quod pater creator sit, filius creatura, spiritum uero sanctum creaturam creaturæ damnabiliter asseuerant. Quia igitur uirtutem spiritus sancti in fide non habent, quæ uidelicet omnis ecclesiasticæ dignitatis ordo perficitur, apud eos ordinatio facta canonicis sanctionibus irrita iudicatur. Sed non ab re fieri credimus, si quid de his in suis decretis Innocentius papa reliquerit, hoc etiam sub iisdem literis inferamus. Arrianos, inquit, cæterasque huiusmodi pestes detestamur: quia eorum laicos conuersos ad dominum sub imagine pœnitentiæ ac spiritus sancti sanctificatione per manus impositionem suscipimus, non uidentur clerici eorum cum sacerdotij aut cuiuspiam ministerij suscipiendi dignitate esse, quoniam quibus solum baptismum ratum esse permittimus (qui utique in nomine patris & filij & spiritus sancti percipitur) nec spiritum sanctum eos habere ex illo baptismo illisque ministerijs arbitramur, quoniam quum à catholica fide eorum autores discederent, etiam perfectionem spiritus quam acceperant, amiserunt, nec dare eius plenitudinem possunt, quæ maxime in ordinationibus operatur, qui per impietatis suæ perfidiam fidem domini perdiderunt, propter quod fieri non potest, ut eorum prophanos sacerdotes dignos Christi honoribus arbitremur, quorum laicos imperfectos (ut dixi) ad sancti spūs percipiendā gratiā cū pœnitentiæ imagine recepimus.

Arriani
error.

1. quæ.
ca. Arria
nos.

In

In quibus nimirum decretalibus uerbis manifeste datur intelligi, quia in promotionibus clericorum non immerito fides ordinantis attenditur, ex qua uidelicet pendet ut ordinatio ipsa siue rata siue irrita iudicetur. Quod enim tenet ordinator in fide, accipit ordinatus in munere. Enimvero si Arrianis recta fides inesset, etiam si eos cuiuslibet diuersę prauitatis error inuolueret, facta apud eos consecratio non periret. Vbi notandum, quanta inchoationi diuini nominis reuerentia debeatur, quum & ab eis baptizati quos tam perfida, ut ita dixerim, fides damnat, rebaptizari tamen omnino non audent. Nam quia autores eorum ut dicitur, fidem rectam non habuerunt, ad percipiendam spiritus gratiam manus illis imponitur, quia uero in aqua sunt sub inuocatione sanctę trinitatis immersi, non sunt de nouo baptizandi. Quum itaque sola sine fide uerba sub hæretica Arrianorum superstitione prolata nõ audent irrita iudicare, quo pacto simoniacorũ consecratio robur non habeat, in qua cum fide & cetera obseruantię regularis sacramenta concordant?

QVOD CONSECRATIONIS

effectus fidei utitur fundamento.

CAP. XIX.

Lege Augustinum
cõtra Cre-

DE Donatistis quoque nouimus Carthaginen-
si concilio fuisse concessum, ut quum ad unitatem catholicam quilibet eorum redire disponeret, si hoc paci Christianę prodesse uideretur, cum suo reciperetur honore. Sicut autem in generali hæreseon enumeratione didicimus, Donatistę non admodum

INSTITV. ECCLESIAST. 189

modum fidei errore traducti, sed irati potius, quia Cecilianus quidam contra eorum uotum in Carthaginensi inthronizatus sit sede, schisma fecerunt, & ab ecclesiastica cōmunionē præcisi sunt. Et quamquam certum sit, quod spiritum sanctum nisi intra sanctam ecclesiam catholicam nemo possit accipere, apud eos tamen quilibet ordinatus, si paci hoc cōsulat, non priuatur honore qui perseuerat in fide. Quum ergo Donatista qui proculdubio scismaticus est, & dono sancti spiritus probatur alienus, in percepti honoris ordine ualeat aliquoties permanere, luce clarius constat, quia consecratio non ordinati uel ordinatoris est meritum, sed ad utriusque potius fidem totum respicit sacramentum. Alias siue Donatista Donatistam, siue Nouatianus Nouatianum ad clericatus iura promoueat, quæ est in utrolibet dignitas meritorum, ut gratiæ diuinæ mysterium uel ille dare, uel iste possit accipere? Sed inter malum & malum dantem uidelicet & accipientem bonū uersatur in medio, quod ne utrius uicio à sua nouit generositate deterreri. Nimirum leprosus leproso præbet aurum, quod profecto rutilat nulla scabrosarum manuum uarietate perfusum. Si cæcus cæco lucernam porrigit, lux cæcitatem nesciens bauiulorum manui tenebras non admittit. Quapropter si recta fides adfit, uidelicet ut in patrē & filium & spiritum sanctum recte credatur, indigni etiam cuiuslibet sacerdotis consecratio indifferenter impletur, nec propter indigne ministrantis meritum, diuinæ gratiæ munus perfectionis suæ detrimentum patitur. Vnde prædictus papa Innocentius quum de duabus hæresibus Paulianistis uidelicet & Nouatianis

cilio A-
phricano
cap. 35.

1. quæst. 1
Paulianis-
tæ,

tianis communiter disputaret, cur à Paulianistis uenientes baptizandos esse decerneret, à Nouatianis autem funditus prohiberet, causam his reddidit dicens: quia Paulianistæ, inquit, in nomine patris & filij & spiritus sancti minime baptizant, & Nouatiani eisdem nominibus tremèdis baptizant, nec apud istos de unitate potestatis diuinæ, hoc est, patris & filij & spiritus sancti quæstio aliquando mota est. Et ideo de omnibus segregatis hæc sola electa est, cui istud credere cōcedendum, quia nihil in patris & filij & spiritus sancti sacramento peccarent. Hæc itaq; uenerabilis Innocentij uerba ita diffinita sunt atque perspicua, ut omnem nostris mentibus scrupulum auferant, nodumq; propositæ quæstionis indubitanter absoluant. Si autem per Paulianistas sacramentum idcirco dari non potest: quia fidem sanctæ trinitatis non habent, per Nouatianos autem ideo potest: quia licet alio tenus hæretici sint, orthodoxæ tamen fidei plenitudinem tenent, cōstat profecto, quia si fides stat, consecratio robur obtineat, nec actionis labefactatur uicio, quæ fidei nutritur fundamento.

QVOD MALE ORDINATI EPI-

scopi consecrationis gratiam alijs,
non sibi habeant.

CAP. XX.

ESto igitur, concedamus uel potius asseramus, ut simoniacus sit hæreticus. Nouatianus hæreticus, & Donatista similiter hæreticus. Sed simoniacus in spiritum sanctum peccat: quia donum dei comparat, & Nouatianus certe in eundem spiritum sanctum

INSTITV. ECCLESIAST. 191

Etum peccat, qui lapsis etiam post pœnitentiam de
eius remissione desperat. Nihilominus etiam Dona
tista peccat in spiritum sanctum, qui se ab ecclesia se
parat, extra quam uidelicet spiritus sanctus inueniri
non potest. Quid ergo causæ est, ut cum illorum or
dinatio recta esse decernitur, istorum friuola esse iu
dicetur, præsertim cum nos non elaboremus, ut si
moniaci in eo quem male mercati sunt honore per
maneant, sed id potius, ne hi qui ab eis gratuito or
dinati sunt, locum sui gradus amittant? Vbi notan
dum, quanta sit in eorum de quibus loquimur con
ditione distantia, nimirum cum Donatistæ Donati
stas, Nouatiani Nouatianos eisdem uidelicet errori
bus irretitos ad ecclesiastici gradus augmenta pro
moueant, simoniaci aut non simoniacos, sed innocē
tes potius ordinent & catholicos. Illis deniq; hoc so
lum non ualebat opponi, quod fuerint ab hæreticis
ordinari, uerum hoc inserunt quod & ipsi fuissent in
differentes hæretici, isti autem nequaquam simo
niacæ sunt hæresi obnoxij, quum etiam à simoniacis
omni uenalitatis remoto commercio regulariter sint
promoti, atque in eisdem clericis sortiti sunt admi
nistrationis officium, ubi & sacri baptismatis perce
pere mysterium. Vtrum uero tales merito à suis ar
ceantur honoribus, ex beati Leonis facile possumus
autoritate perpendere, si decretalem eius sententiā
suis hic uerbis non pigeat adnotare. Ait enim: Nulla
ratio finit, ut inter episcopos habeantur, qui nec à
clericis sunt electi, nec à plebibus sunt expetiti, nec à
conprovincialibus episcopis cū Metropolitani iudi
cio cōsecrati. Vnde cum sæpe quæstio de male acce
pto honore nascitur, quis ambigat nequaquam ab istis
esse

Dist. 62.
ca. Nulla
ratio.

esse tribuendum, quod nec docetur fuisse collatum.
 Si qui tamen clerici ab istis pseudoeписcopis in eo-
 rum ecclesijs ordinati sunt quæ ad proprios episco-
 pos pertinebant, & ordinatio eorum cum consensu
 & iudicio præfidentium facta est, potest rata habe-
 ri, ita ut in ipsis ecclesijs perseverent, aliter uana ha-
 benda est talis ordinatio. Ecce autentico Leonis pa-
 pæ iudicio, quoscunque nec cleri neque plebis con-
 sensus eligit, nec cum Metropolitani iudicio con-
 prouincialium episcoporum concordia consecrauit,
 inter episcopos non habentur, & tamē hi qui ab eis
 in proprijs ecclesijs iudicio præfidentium ordinati,
 nequaquam sunt iniuncti gradus honore priuandi,
 uidelicet ut is qui ad episcopatus officium cum tan-
 ta usurpatione prorupit, aduersus eum fere omni-
 um uota concurrant, et sibi prodesse nil ualeat, quod
 accepit, utpote qui inter episcopos non habetur, &
 alijs profit, quatenus qui ab eo promoti sunt, à suis
 nequaquam honoribus arceantur. Si quis neget po-
 tuisse illic etiam uenale interuenire commercium,
 ubi ad honoris culmen tam obstinate, tam importu-
 ne fuerit subreptum. Qui tamen alijs habet quod si-
 bi non habet, quia uidelicet alios consecrare permit-
 titur, quum & ipse inter episcopos non habetur. Se-
 pe namque sterili trunco fecundus ramus inseri-
 tur, qui nimirum in eo quod germinat, non trunci,
 sed propriæ naturæ iura conseruat.

QVOD AB IMPIIS SAEPE HAE-

reticis ordinati, à suis non remouean-
 tur officijs. CAP. XXI.

Quid

Quid dicam, quod & ijs qui ab impijsimis hereticis sunt ordinati, ecclesiastica uideatur subuenire autoritas, & in promulgandis super hoc disceptationibus iudicis non tam ueterem perfidiam promouentium, quam nouam fidem & resipiscen-
tiam consideret promotorum. Qui enim decretis pontificum solerter incumbit, non ignorat eundem cuius paulo ante meminimus, Innocentium papam licentiam permisisse, ut omnes qui ante damnationem Bonosi heretici ab eo fuerant ordinati, si relicto atque damnato eius errore, ecclesiasticæ unitati se sociare disponent, in suis honoribus remanerent. Et quidem Bonosus prout in eisdem decretis inuenitur Fotinianus fuisse dinoscitur. Fotiniani autem negant Christum deum ante secula ex patris substantia genitum fuisse. Nimirum quia cum Iudæis dei filium negare non metuunt, quum eisdem quoque participium non diuersæ damnationis incurrunt. Cum ergo hi qui non modo à tam pernicioso consecrati referuntur heretico, sed & eius erroribus inuoluti, in acceptis permanere gradibus permittuntur, facile deprehenditur, quid de his qui à simoniacis non simoniace sunt prouecti merito iudicetur. Cui non dissimile etiam illud est, quod Anastasius papa de heretico nihilominus decreuit Achatio. Cuius nimirum decretales sententiæ tam elimate digestæ sunt, nostrisque allegationibus per omnia congruentes, ut etiam si qua à nobis prolixius exarata sunt, cuncta decerent ad comprobandum, quod ea quæ in præfenti disputatione uersamus, plene sufficerent. Quapropter nec nos pigeat de stylo eius hic aliquanto
N produ

1. quest. 3
ca. Quod
pro.

- productius recensere, ut quod loquimur non ex proprijs adinventionibus, sed ex patris regulis uideamur excerpte. Ait namque inter cætera Anastasio imperatori: Secundum ecclesiæ, inquit, catholicæ cōsuetudinē sacratissimā serenitatis tuæ pectus agnoscat, quod nullū de his uel q̄s baptizauit Achatius, uel quos sacerdotes siue leuitas secundum canones ordinauit, ulla ex nomine Achatij portio læsionis attingat, quo forsitan per iniquum tradita sacramenta minus firma uideantur. Nam & baptismum (quod procul sit ab ecclesiā) siue ab adultero siue à fure fuerit datum, ad percipientem munus peruenit illibatum, quia uox illa quę sonuit per columbam: *Hic est filius meus &c.* omnem maculam humanæ pollutionis exclusit. Quod declaratur quum dicitur: *Hic est qui baptizat in spiritu sancto & igne.* Nam si uisibilibus solis istius radij cum per loca foetidissima transeunt, nulla contactus iniquatione maculātur, multo magis illius qui istum uisibilem fecit, uirtus nulla ministri indignitate constringitur. Nam & Iudas cum fuerit sacrilegus atque fur, quicquid egit inter apostolos pro dignitate commissā sibi, beneficia per indignum data, nulla ex hoc detrimenta senserunt, declarante hoc ipsum domino manifestissima uoce.
- Mat. 23. Scribe, inquit, & pharisei super cathedram Moysi sedent, quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite. Dicunt enim & non faciunt. Quicquid ergo ad hominum profectum quilibet in ecclesiā minister pro officio suo uidetur operari, hoc totum contineri implente diuinitatis effectu, ita ille per quem Christus loquitur, Paulus affirmat. Ego plantauī, 1. Cor. 3 Apollō rigauit, sed deus incrementū dedit. Et paulo post

Io post idem Anastasius. Ideo ergo & hic cuius no-
men dicimus reticendum esse, male bona ministran-
do sibi tantum nocuit. Nam inuiolabile sacramentū
quod per illum datum est, in alijs perfectionem suā
uirtutis obtinuit. Ecce uir apostolicus tanquam pro
nobis staret nostra in se causam suscepisse perpendi-
tur, ita ut pene nihil nobis dicendum super huius
quæstionis materia reliquisse uideatur. Eatur ergo
& tantæ autoritati improbe resista-
tur, nec sufficiat censoribus nouis quod patribus uidebatur antiquis,
ut dum discretio non tenetur, etiam pietas amita-
tur. Quidam namque dum sancti plus quā sunt,
uideri appetunt, sic corrupta conantur abscindere,
ut aggrediantur etiam quæ sincera sunt lacerare,
ut quo plus uideātur in censura iustitiæ districtè per-
sistere, non uereantur à pietatis tramite crudeliter
aberrare.

QVOD HI ETIAM QVOS POST

damnationem suam ordinauit Achatius, ho-
noribus non priuentur. CAP. XXII.

Q Vid isti dicturi sunt, audiant de his quoque
quos post damnationem Achatius ordina-
uit, quid idem papa decreuerit. Non enim eos arbi-
tror ista legisse, quos constat ab his temerario dispo-
nere iudicio. Audiant igitur pietatem apostolicā se-
dis, & à duricia proprij emolliantur examinis. Post
illa siquidem quæ præmisimus, & ista subiungit.
Quod si aliquorum, inquit, in tantū se extendit curi-
osa suspicio, ut imaginentur prolato à papa Felice iu-
dicio, postea inefficaciter in sacramentis, quæ Acha-
tius usurpauit egisse, ac proinde oportet eos metue-
re, qui uel in consecrationibus, uel in baptismo mini-
strari

Ibid.

steria tradita susceperunt, ne irrita beneficia diuina uideantur. Meminerint in hanc quoque partem similiter tractatum prauale re superiorem, quia non sine usurpatione sacerdotij adiudicati hoc egit, in quo uirtutem suam obtinentibus mysterijs, in hoc quoque alijs, rea sibi, non nocuit. Nam & ad illum pertinuit, quod ruba Dauidica ita canitur: Verumtamen deus conquassabit capita inimicorum suorum, uerticem capilli perambulantium in delictis suis. Nam superbia semper sibi, non alijs facit ruinam, quod uniuersa scripturarum coelestium testatur auctoritas, sicut etiam per spiritum sanctum dicitur in

Psal. 67.

Psal. 100.

propheta: Non habitabit in medio domus meae, qui facit superbiam. Vnde cum sibi sacerdotis nomen uendicauerit condemnatus, in ipsius uerticem tumor inflicus est, quia non papa, qui in ministerijs donum dei ipsius sitiebat exclusus est, sed anima illa quae peccauerat, iuste iudicio proprio erat obnoxia, quod ubique numerosa scripturarum testatur instructio.

Quid iam dicetur ad ista? Quae aduersus haec poterit callere uersutia? Quae ueritati repugnantis superare poterunt argumenta? Ecce de una hic persona specialiter agitur, sed uniuersalis est causa, quae generaliter diffinitur, non tamen nos tanquam haeretici stantes, ad hoc ista perscribimus, ut reliquas sanctorum patrum sententias, quae in eos eorumque ministerium seuerius uindicant, destruamus, sed ideo plane, ut dum quae in prioribus sanctis fuerit moderatio distractionis scitur, ab his quoque qui nunc sunt nequaquam per immoderatam iustitiam limes recti examinis excedatur, ne his etiam illud congruere uideatur, quod de quibusdam eorum similibus per

Aposto-

INSTITV. ECCLESIAST. 197

Apostolum dicitur, quia zelum dei habent, sed non secundum scientiam. Qui igitur eodemq; apostolicæ sedis auctoritate damnato promoti sunt, à sui gradus administratione non corruunt, & qui à simonia cis non simoniace consecrati sunt honoris accepti periculum sustinebunt? Duræ cervicis sententia, & indiscreti examinis prorsus inhumana censura, ut quos conscientia reddit innocuos, illata redarguat pœna plectendos, & in eos seueritas iudicialis extēdatur, quos præsumpti piaculi temeritas non accusat. Vbi enim non est crimen admissum, cur inferatur pœnale supplicium? Quod præiudiciale censetur, etiam in tribunalibus iudicum, cur rectum uideatur in sanctorum concilio sacerdotum? Solēt certe pij pontifices ad depositionem uniuscuiuslibet sacerdotis ex intimis uisceribus suspiriū reddere, uberrimis lachrymarū riuus tristitia ora perfundere, cunctiq; astantes piæ compassionis coguntur studio cōdolere. Ecce nūc tota pene Christi ecclesia ad unius sententiæ calculum sacerdotibus destituitur, & tolerabile uidetur. Sacerdotum populus in cōmune deponitur, & risus habetur. Cur non illud saltem in memoriam reduciatur, quod per Ezechielem diuina uox clamat dicēs: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur, & pater non portabit iniquitatem filij, & filius non portabit iniquitatem patris, iustitia iusti super eum erit, & impietas impij erit super eum? Isti autem fraternæ calamitatis auari hoc faragunt, ad hoc eniuntur, ut anima quæ peccauit, intereat, & alieni facinoris pœnas innocens exoluat. Anhelant enim, ut filij addicantur iniquitatibus patrum, & iusti proscribantur criminibus impiorū

Rom. 10.

1. quæst. 1.
ca. Statui
mus.

Ezech. 18

atque ut manifestius eloquar, eos qui simoniaci non sunt, simoniacorum poenis adiudicāt, & pro illorum negotiatione condemnant, qui execrabilis negotij crimen prorsus ignorant. Cur non antiqua patrum sanctorum gesta siue praecepta subtilius pertractantur, & dum iudicii censura depromitur, eadē semper discreti moderaminis linea teneatur? Nam & is qui supra magnificus Leo omnes clericos ab hereticis uenientes in his quidē quos iam adepti sunt, praecipit ordinibus recipi, ad altiores autē gradus prohibet promoueri. Cuius decreti nos titulum contenti simus hic breuiter adhibere, ad textum autem mittimus, quibus uacat diffusius illic exarata perlegere.

1. quæst. 1.
ca. quis
hæretic. Quod omnis, inquit, cuiuslibet ordinis dicitur, qui catholicam deserens hereticā cōmunioni se miscuerit, si ad ecclesiam reuersus fuerit, in eo gradu quo erat sine promotiōe permaneat. Ponamus itaq; ut simoniaci in nullo à cæteris hæreticis differant, atq; per scismaticam sectam similiter ab ecclesiastica procul communione recedant, in sacerdotio tamen uel ceteris gradibus quicunq; iam ab eis promoti sunt, Leoniano decernuntur permanere iudicio. Sed dicitur ediuerso. Ecce beat⁹ papa Gregorius clamat: Si quis inquit, ad simoniace hæreseos uel neophytorum facinus emendandum officij sui consideratione uehementer non exarserit, cum illo se non dubiter habiturum portionem, à quo hoc piaculare flagitium sumpsit exordium. Concedimus inquam, & à sancto uiro, quod absit, non diuersa sentimus, nimirum ut unusquisque fidelium ad emendandum pestis utriusque flagitium pro uiribus satagar, atque ut simoniaci cum neophytis pariter deponantur zelo recti

recti examinis inardescat. Nos itaque non pro simoni-
 aciis stamus, quos nimirum damnandos esse
 omnis sacri eloquij testatur autoritas, sed sicut ex
 sanctorum patrum multimoda sanctione colligi-
 mus, gratis à simoniaciis ordinatos in suis iure or-
 dinibus retinendum esse libere profiteamur. Itaque
 qui Gregorium ad suæ probationis indicium deuo-
 cant, Gregorianum quoque testimonium admitten-
 re reciproca uicissitudine non contemnant. Et non
 qualecunque, sed pro ipsa re (ut dicitur) ad uiuum
 tangat, ac litigandi terminum de cætero uerbosis
 imponat. Denique dum in homilia quadam de si-
 moniacis loqueretur adiecit. Qui namque sunt in
 templo dei hodie, qui columbas uendunt, nisi qui in
 ecclesia precium de impositione manus accipiunt,
 per quam uidelicet impositionem spiritus sanctus
 cœlitus datur? Ecce si sancti huius uiri auctoritati fi-
 des adhibenda decernitur, non est cur disceptatio-
 nis controuersia ulterius protrahatur. Quid enim
 liquidius, quid apertius, quàm quod dicitur, quia
 per illam uidelicet manus impositionem quæ uen-
 ditur, spiritus sanctus cœlitus datur? Atq; ut idip-
 sum adhuc arctius inculcaret, tardioresque sensum
 plenius eo quod dicebatur, instrueret, quod mani-
 feste præmiserat, replicare non piguit dicens: Co-
 lumba igitur uenditur, quia manus impositio per
 quam spiritus sanctus accipitur, ad precium præbe-
 tur. Si ergo per illam manus impositionem quæ ad
 precium præbatur, spiritus sanctus accipitur, quid
 minus sacramenti in simoniaciis, quàm in gratui-
 to promotis sacerdotibus inuenitur, nisi quia fon-
 te quem alijs salubriter influunt, ipsi damnabili-

Homi. su.
 per euāg.
 Luc. ca. 10.
 Designa-
 uit Iesus.

ter irrigantur? Et uiperarum more dum filios pariunt, ipsi moriuntur. Quid enim mirum, si in ministerijs spiritualibus ex malis ordinatoribus boni ministri fiant, cum & incarnali non dissimile quid sæpe contingat? Certum namque est, quod uidentes filij ex cæcis sæpe genitoribus prodeant, & gibberosis atque debilibus integra membris soboles & proceræ succedat. Plane nec uirtus ordinatium eis augmento est, qui per sinistra gradi non metuunt, nec rursus eorum prauitas illis officit, qui per lineam recte conuersationis incedunt. Quid enim Samueli præiudicasse cognoscitur, quia Heli discipulus fuit? Aut quid profuit Nicolao, quia apostolica eum electio in gradum leuiticæ administrationis assumpsit? Ille siquidem cum Stephano simul impositionem apostolicæ manus accepit, & periit, iste in Ophni & Phinees prauitate conuixit, & quia propheta deo fidelis cunctis innotuit. Vnde par fuerat, ut hi qui omnes æstuant in commune deponere, illud saltem Innocentij superius memorati prælata moderaminis dispensatione seruarent. Nam cum de his qui ab hæreticis ordinati sunt, disputaret, adiunxit dicens: Quoties, inquit, à populis aut à turba peccatur (quia in omnes propter multitudinem non potest uindicari) inultum solet transiri.

QVOD REBAPTIZATIO ET

reconsecratio par crimen est.

CAP. XXIII.

Quia igitur ut de consecrationibus loquermur congruenter occurrit, atque id solum huic

i. reg. 2.

Actu. 6.

i. reg. 3.

i. quæ. 7.
ca. quoties à popu-
lis.

huic nostræ lucubrationculæ demum restat, super
 hoc etiam themate uel succincte nos tractare nō pi-
 geat. Plane qui sacri eloquiū limen consueuit attere-
 re, rebaptizationem & re consecrationem sub eius-
 dem examinis didicit lance pensare. Sicut enim re-
 baptizatus Christum quem induerat, exuisse con-
 uincitur, ita nimirum & re consecratus spiritum san-
 ctum quem acceperat, euidenter probatur amisisse,
 et cum summi uerbi atq; paracleti una diuinitas, ea-
 dem proculdubio credatur essentia, qui unum per-
 dit, alterum non habebit. Atque ideo sicut nefarium
 est, si quis per iterationem baptismi Christum à se
 præsumat expellere, ita nihilominus execrandum, si
 per re consecrationem spiritum sanctum nō timeat
 abnegare. Sed si ex decreto Felicis pape ubi nimirū de conse-
 rebaptizatis loquitur, breue quid apponere nō gra- cra. di. 4.
 uemur, illic manifeste possumus colligere, quid de ca. Eos
 beamus etiam de re consecratione sentire. Inter alia quos.
 siquidem ita profertur. Eos, inquit, quos episcopos
 præbyteros uel diaconos fuisse constiterit, & seu
 optantes forsitan seu coactos lauachri illius unici
 claruerit fecisse iacturam, & Christum quem non
 solum dono regenerationis, uerum etiam & gratia
 percepti honoris induerant exuisse, cum constet ne-
 minem ad secundam unctionem uenire potuisse, ni-
 si se palam Christianum negauerit, & professus fue-
 rit esse paganum. Quod quum generaliter sit in o-
 mnibus execrandum, multo magis in episcopis, præ-
 byteris, & diaconis auditu saltem dictū probatur
 horrendum. Sed idem dominus atque saluator cle-
 mentissimus est, & neminem uult perire, usq; ad exi-
 tus sui diem in penitentia (si resipiscunt) iacere con-
 ueniat,

N s ueniat,

ueniat, nec orationi non modo fidelium, sed nec ca-
 thecuminorum quidem omnimodis interesse, qui-
 bus communio laica tantum in morte reddenda est.
 In quibus profecto uerbis illud est solertius intuen-
 dum: quia rebaptizatus idcirco negasse dicendus est,
 quia post perceptum baptismum se negauerit Chri-
 stianum, is etiam qui reconfecrandus accedit ideo
 spiritum sanctum negasse conuincitur, quia iam post
 consecrationem spiritum sanctum se non accepisse
 testatur. Reconfecratus ergo ac rebaptizatus ne-
 quaquam diuersa damnatione diuiditur, cum nimi-
 rum pari impietati sociatur, nisi fortassis & huc scele-
 ratius peccare quis asserat, propter hoc quod ueri-
 tas dicit, quia qui peccat, in patre & filium, remitte-
 tur ei, qui autem peccat in spiritum sanctum, neque
 hic remittetur, neque in futuro. Et reuera si catholi-
 corum dicta pontificum propensiori subtilitate di-
 scutimus, inuenimus aliquam licentiam in rebapti-
 zatione permissam, quam certe uidemus reconfeca-
 tioni funditus denegatam. Nam si quæ superius di-
 cta sunt memorie non patimur excidere, animad-
 uertimus à Paulianistis alijsq; hereticis spiritum san-
 ctum non habentibus baptizatos, baptizari regula-
 riter oportere. Vbi baptismus tamen iterari non di-
 citur, quia baptismus fuisse immunda impiorum ablu-
 tio non uidetur. Reconfecrari autem à quocumq; he-
 reticorum genere ueniant prorsus nequeunt, quia
 hoc sacri canones omnino refugiunt. Quapropter
 satis miramur cum tam prodigiosa quidam cecitate
 uesant, ut à simoniis ordinatos denuo cōsecran-
 dos esse decertent. Illud siquidem promulgant simo-
 niacorum ordinatione decretum, quod illis etiam ab-
 sonum

Mat. 12.

Luc. 12.

1. quæst. 1.
 ca. Quod
 quidam.

1. quæst. 1.
 ca. Si qui.

sonum probatur hæreticis, qui orthodoxæ fidei ne perexiguum quidem uidentur habere uestigiū. Hæreticorum alij rectæ fidei sunt, & in suis gradibus recipiendi, alij recta fide carent, & in suo persistere honore non debent. Et quoniā à simoniacis hæreseos notam propulsare nō possumus, iure quibus assignari uideantur hæreticis perspicue discernamus. Aut enim rectam fidem habere dicendi sunt, sicut Nouatiani, aut perfidiæ erroribus detinentur, sicut Paulianistæ uel Arriani. Sed si rectę fidei cū Nouatianis snur, sicut à Nouatianis ueniētes in suis præcipiūt honorib⁹ recipi, ita etiā ab his ordinati nō debēt ab iniūcti grad⁹ officio remoueri. Qd⁹ si cū Arrianis siue Paulianistis perfidiæ inuoluuntur erroribus, sicut ab illis egressi reconfecrari nullatenus permittuntur, quod nimirum Innocentio papa omnimodis prohibente paulo ante didicimus, sic etiam isti qui à simoniacis sunt promoti, nulla possunt ratione denuo consecrari. Restat igitur ut siue recte credant, siue non, denuo consecrari non debeant. Necessè est itaque secundum ea quæ dicta sunt, ut à simoniacis ordinati, aut catholicæ dicantur credere, & in suis debeant officijs permanere, aut perfidiæ conuincantur obnoxij, & sic quod acceptum est, perdant. Verum quis nesciat eos non solum in orthodoxæ fidei soliditate persistere, sed plerosque eorum insuper ut reuera catholicos per omnia uiros sanctæ conuersationis studio cunctarumque uirtutum honestate flores? Consequitur ergo, ut in acceptis honoribus iure permaneant, in quibus nimirum cum integritate fidei & conuersatio sancta concordat.

Abijcia

Abijciatur ergo blasphemia temeritatis, ac usus illicitus reprimat, & qui arguunt Christū rebaptizatos exuere execrēt, etiā reconsecratos pari spiritum sanctum impietate negare. Lege igitur qui astruunt quomodolibet consecratos secundam manus impositionem posse suscipere, non illa sua contenti, canonice autoritatis id studeant testimonijs approbare. Dicant itaque, qui sanctorum patrum ista præsumpsint, qui saltem præsūmēda dictauerint? Et cum ad probationis indicium autentici ueterum defecerint apices, necessario semetipsos noui dogmatis fateantur autores, quod nimirum cum sanctione doctorum nusquam reperiatur esse præceptum, inuenitur etiam ultro prohibitum. Nam beatissimus papa Gregorius Ioanni episcopo Rauennatis ecclesię, sicut neminem rebaptizari, ita etiam nec in ipsum denuo consecrari posse his asseruit uerbis. Illud autem inquit, quod dicitis, ut is qui ordinatus est, iterum ordinetur, ualde ridiculum est, & ab ingenij uestri consideratione uidetur extraneum, nisi forte quod illud exemplum ad medium deducitur, de quo & ille iudicatus est, qui tale aliquid fecisse perhibetur. Absit autem a fraternitate uestra sic sapere. Sicut autē baptizatus semel, iterum baptizari non debet, ita consecratus semel, in eodem ordine non ualet iterū consecrari. His uerbis euidenter ostenditur: quia sicut in rebaptizatione Christus exuitur, ita & in reconsecratione spiritus sancti gratia qui male prouectus est, euacuatur. Quid enim sacrilega illa consecratio, nisi duplex est depositio? Quia nimirum dum unus execrabili ter consecratur, uterque iure deponitur. Unde non immerito in canonibus Apostolorū legitur:

Si

Li. 2. epistolarū ex
registro
ca. 32.

INSTITV. ECCLESIAST. 205

Si quis episcopus, aut præsbyter, aut diaconus, secundam manus impositionem acceperit ab aliquo, deponatur & ipse, & qui eum ordinare tētauit. Nam eos qui ab huiusmodi baptizati fuerint uel ordinati, neque fideles, neque clericos esse possibile est. Quod si quisquam obiecerit, post depositionem reconciliatū fuisse Formosum Romanæ uidelicet sedis episcopū, nouerit plurimos sacerdotum reconciliatos quidem fuisse, qui tamen nusquam leguntur in idipsum de nouo consecrati. Aliud est enim quemlibet per synodale sententiam in amissi ordinis iura restitui, aliud per consecrationis mysterium quod iterari nō pōt spiritus sancti gratiam promereri, præsertim cum in eo qui deponitur, quanquam dignitatis utendæ perdat extrinsecus priuilegium, manet tamen nihilominus semel adepti ordinis sacramentum, sicut etiam sacramento regenerationis, excommunicatur reus cuiuslibet criminis nec caret eodem sacramento, etiam si nunquam reconcilietur deo. Sed de re consecrationis impietate licet nos plura dixerimus, ne tamen res adhuc in dubio pendeat, si gestorum quoque autoritas non accedat, de ecclesiastica historia præbeamus exemplum, ut nonnihil uideat (ut dicitur) quorumlibet consecratio sacerdotum. Nam ut eadem hic uerba ponantur, tempore quo apud Alexandriam Petri martyris diem Alexander episcopus agebat, cum post expleta solennia conuētuos ad conuiuium suum clericos expectaret, in loco mari uicino uidet e minus puerorum super oram maris ludum imitantium (ut fieri solet) episcopum, atque ea quæ in ecclesijs gerimur est. Sed cum intente diutino pueros inspectaret, uidet ab his geri quædam

Dist. 68.
ca. Sicut
semel.

lib. 10. ca.

15.

dam etiam secretiora et mystica. Peturbatus ilico uocari ad se clericos iubet, atq; eis quid eminus ipse uideret, ostendit. Tum abire eos & com prehensos ad se perducere omnes pueros imperat. Cumq; adessent, quis eis ludus, & quid egissent, uel quomodo per cunctatur. Illi, ut talis habet ætas, pauidi negare primo, dein rem gestam per ordinem pandunt, & baptizatos à se esse quosdam cathecuminos consentunt per Athanasium, qui ludi illius puerilis episcopus fuerat simulatus. Tum ille diligenter inquirens ab his qui baptizati dicebant, quid interrogati fuerint, quidue responderint, simul & ab eo qui interrogauerat, ubi uidet secundum religionis nostræ ritum cuncta constare collocutus cum concilio clericorum statuisset traditur illis, quibus integris interrogationibus & responsionibus, aqua fuerat infusa, iterari baptismum non debere, sed adimpleri ea quæ à sacerdotibus mos est. Athanasium uero atque eos quos ludus ille uel præsbyteros habere uisus fuerat, uel ministros, conuocatis parentibus sub dei obtestatione tradidit ecclesiæ nutriendos. Et reliqua, quibus uidelicet narratur Athanasius reuera episcopus factus, sicut à puero fuerat simulatus. Quod nimirum antiquitatis exemplum aduersus eos adhibere curauimus, qui consecrationem à simoniacis factam nihil esse penitus asserunt, atque ab illis ordinatos nihil à laicis distare contendunt. Si enim pro ludum illud quo uidelicet pueri præsbyteros se simulauerant uel ministros tantum est habitum, ut eos episcopus sub dei obtestatione parentibus suis traderet ecclesiæ nutriendos, nec integrum arbitratus sit eos etiam in seculari ordine

per

permanere, qui se per adumbrata simulationis speciem confinxerant clericos extitisse, quur illi perhibentur à laicis non distare, quos constat à quibuscumque consecrationis mystertum iuxta morem ecclesiasticum percepisset. Si illos à laicis sola simulatio segregat, quo pacto istos qui reuera omnia regulariter acceperunt, ab eis nihil differre falsa hominum uanitas iactat? Quæcunque enim ut ait Apostolus scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. Nam & in moralibus suis, si recte teneo, beatus reperitur dixisse Gregorius, inter duo pericula Rom. 15.
simoniacum constitutum, ut uidelicet siue gregem commissum deferat, siue in male accepto honore permaneat, peccati laqueos euadat, nec utramlibet rem expresse diffiniens, tantummodo ubi uidetur faciliior casus asserit quantotius enatandum. Si itaque simoniacus, ut dicitur, laicus est, in quo quæso inquit delinquit, si sacerdotalis dignitatis officium deserit? Si sacerdotij sacramentum utcunque non habet, ut quid à pastoralis ministerio cum culpa diuiditur, cui debitor per sacramenti uinculum non tenetur? Sed dicite mihi fratres, cum pace uestra loquar, si simoniaci uel ab eis ordinati à laicis, ut asseritis, nihil differunt, quid est, quod sacri canones simoniacos in synodali concilio deponendos esse decernunt? Nunquid si sacerdotale ius usurpare non conuincitur, synodali eget conuentu, ut ille solenniter deponatur? Nunquid non satis erit, si priuata qualibet districtiõe corripitur, ut uel simplicibus uerbis à præsumpta temeritate frāgat? Nungd post depositi-
onem

Innoc. in
episto. ad
Laurētiū
Symen-
sem epi-
scopum
cap. 2.

onem simoniacus remedium pœnitentiæ per manus impositionem suscipere, secularem militiam habulare, coniugem ducere, negotiorum commercijs turo poterit inservire? Nam si exercitium perdunt, sacramentum tamen ordinationis amittere nequeunt. Itaque cum hæc omnia necessario censeatis simoniacis non posse congruere, quæ tamen non negetis quibuscumque laicis, convenire fateamini necesse est alterutra à semetipsis uarietate differre, quibus perspicue uidetis diuersa competere. Videamus etiã quid iam memoratus Innocētiū papa licet in transitu sentire, de re consecratione signauerit. Ait enim in Decreto, quod Naisitano scribit episcopo, Superiori tempore, si tamen recte recordor, memini me tam ad dilectionem tuam, quàm ad fratres & coepiscopos nostros Rufum & ceteros huiusmodi literas clericis Naisensibus trāsmisisse, his uidelicet, qui se ante damnationem Bonosi asserunt ab eodē tam præsbyteros, quàm diaconos ordinatos, ut si relicto atque damnato eius errore uellent ecclesiæ copulari, libenter recipiantur, ne forte qui essent digni recuperandæ salutis in eodem errore deperirent. Verum nunc in Rauennati urbe mihi constituto propter Romani populi necessitates creberrimas, Germanius qui se esse asserit præsbyterum atque Lupentius qui se diaconum dicit multorum talium quasi legatione suscepta, prece fusa dolores proprios exprimere gestiuerunt, asserētes se quidem ecclesiam in dilectionis tuæ constitutam parrochia retinere, sed tuam communionem non potuisse mereri, ea uidelicet ratione, quia Rustitius quidam nomine iterata ordinatione presbyterium suscepisset, & non leui

INSTITV. ECCLESIAST. 209

leui impedimento sit, dum aut illi dolent huiusmodi hominē in ecclesia retineri, aut ille sic peccare debere in alios arbitrat, quemadmodū in se agnoscit esse peccatum. Ecce hic manifeste agnoscitur, quam habuerit Innocentius de resecratione sententiā, cum illos satageret in sui episcopi communionē restitui, qui zelo iustitię dolebant resecratum hominem in ecclesia retineri. Illum perhibet arbitrari, quia sic episcopus peccare debet in alios, quemadmodū & in se peccauerat, qui eum denuo consecraret, familiarisq; prope reprobos studio eiusdem damnationis laqueo & alios conabatur innectere, quo semetipsum primus non timuerat irretire. Vnde illi non immerito arbitrabantur huiusmodi tanquam damnabilem prorsus hereticum de ecclesia repellendum, qui & sibi non parceret, & alijs periculum prouideret. Ne quis aut nos inuoluti uoluminis arguat, dum admisceri his prolixiora canonum fortassis exempla conqueritur, hanc nouerit proculdubio causam: quia nimirum hi cum quibus agimus ad inspicandos sacros canones sapissime suadendo uel exhortando compellere non ualemus, atq; idcirco hic apponendas sanctorū patrum sententias dignū dicimus, ut uel excerptas delicatis ac teneris eorū oculis opponamus, quatenus dum quę sentimus in his quę a nobis sunt prolata, cōsiderant, auctoritati etiā cui innititur, cedant. Sed ut omnia illis constet prouenire confusa, hoc etiā aduersus canones agūt, quia cunctos simul gradus in resecratione suscipiunt. Vnde cum de quodam mihi noto quia nuper resecratus fuerit comperissem, fateor exhorui facinus. Quid plura? Tandem conueni hominem. Nunquid

quid inquam iam in te erat aliquid ex his gradibus quos nup ab episcopo suscepisti? Nihil prorsus ait, ut quid enim acciperem, si me habere constaret? Et adieci. Ergo à laico nil distabas, imò laicus prorsus eras. Etiam inquit, purus profecto laicus, ut puta qui de clerico nihil habuerim. Sed si laicus inquam ipso die quo laicus est ad sacerdotij iura proruperit, tuo quoq; iudicio sit neophytus, ac perinde proculdubio deponendus. Ad hæc ille confusus erubuit, & cōclusionis necessitatem quam labefactare nō potuit, tacendo firmavit. Illud quoq; non leuioris uidetur esse uelantiæ, quia rescata conseruāt, sed quocunque mense uel feria munus inordinatæ ordinationis in differenter usurpant, tanq̃ prima consecratio hanc secundæ consecrationis licentiam præbeat, ut confusis ordinibus utpote simul datis etiam temporum statuta cōfundat, & hoc in recōsecratione sit licitum omnimodis testantur absurdum. Vnde quæso uos pij pontifices, aduersus impium dogma diuino sancti zeli feruore concurrite, & emergenti nūc primū nouæ hæresi unanimiter obuiate. Obstruatur os iniqua loquentium, & peccatorum manus apostolicę fidei non quatiat fundamentum. Seruetur ecclesiastica in sua puritate doctrina, nec eam uexare permittatur terrena sapientium turbulenta uersutia. Surgit inimicus noctu per agrum Christi zizania conspergere, uos in die quo ambulatis sanæ doctrinæ sarculo male sata radicius extirpate. Noctu Allophyli puteos rudibus implent, in die Isaac euacua re festinet. Sacrarium Christi nocturnus fur tentat irrumpere, excitetur lingua canum eius salubriter oblatrare. Quod & si uestro fortassis ordine quisquam

Gene. 26.

INSTITV. ECCLESIAST. 211

quisquam prodeat qui dogmatizare tam nefanda
 præsumat, tanto illum durius debetis arguere, quan-
 to & is qui ecclesiæ autor esse debuerat, eam niti-
 tur oppugnare. Suggeste igitur domino nostro pa-
 pæ beatissimo, quatenus sic in reos uigorem ecclesia
 sticæ seueritatis extendat, ut iuxta indiscretorum ho-
 minum uota innocentes quoq; eadem sententia nō
 inuoluat. Videtur enim luxuriare iudicium, quod in
 filiorum necem pro paterno fuerit crimine promul-
 gatum. Et simoniacos quidem ut iam ceperat, diui-
 nis animatus uiribus, destruat, sed non eotenus, ut
 eorum ordinationem immoderato quorundam iu-
 dicio subiacere permittat, imō qui uice Petri clau-
 tenet ecclesiæ, ipse potissimum aduersum nouum do-
 gma confurgat, & introductores prauitatis dignæ
 sententiæ iaculatione confodiat, & qui clauum sage-
 næ regit, quæ piscatoribus est commissæ, malos pi-
 sces à bonis studeat sub hac dispensatione secernere,
 ut cum eis simul etiam bonos non adiiciat reproba-
 re. Dicat ergo hominibus indiscretis, quod paterfa-
 milias dixisse legitur seruis, ne forte, inquit, colligen-
 tes zizania ad comburendum, eradicetis simul &
 triticum, nimirum ut sic postmodum zizania com-
 burenda colligantur, quatenus triticum in horreum
 congregetur. Nūquid em̃ beatus Apostolus cū Ana-
 niā & Saphirā animaduersiois sententia percussit, in fi-
 lios quoq; uel necessarios ulciscendū eē decreuit? in
 ipsum quoq; Simonē uibrata sententiā, nō in eos usq;
 pertransiit, qui aliquid ueritatis ab eo potuerunt for-
 tassus exculpere. Nā quū dicitur, pecunia tua tecū sit
 in perditionē, pecunia cū negociatore percutitur.
 At ubi deest pecunia, percussio nō timet. Et uos itaq;

Mat. 13.

Ibid.

Actu. 5

Actu. 5.

Lege epi
stolam de
cretalem
Leonis ad
episcopos
per Casa
riensem
Maurita
niam con
stitutos.

uenerabiles patres cum beatissimo summo pontifice sic cuncta sub discreti examinis aequitate disponite, ut tradita tanti doctoris regulā in uestra quoque uideamini censura seruare, quatenus in ecclesie corpore sic ferrum quae corrupta sunt, sentiant, ut tamen in proprii uigoris robore sincera quaeq; permaneat, sic plectibiles puniant excessus, ut dū reatū seueritas legalis exequitur, sua innocentiae immunitas reseruetur, sic arbor uiciata securibus sit obnoxia, ut plantae ab illa transpositae, in sui uiroris gratia radicatus coalescant. Veruntamen & hoc ociosum esse non credimus, si quod super hoc negotio idem uenerabilis Leo papa statuerat, exponamus. Nā cum omnes simoniacorū ordinationes synodalis uigoris auctoritas cassasset, protinus à Romanorū multitudi ne sacerdotū magnae seditionis tumultus exortus est, ita ut non solum ab ipsis, sed à plerisque diceretur episcopis, omnes pene basilicas sacerdotalibus officijs destitutas, & praecipue missarū solennia ad subuersionem Christianae religionis & desperationem omnium circumquaque fidelium funditus omittēda. Quid plura? Post longa sane disceptationum hinc inde uolumina, tandem suggestum est reuerēdae memoriae nuper eiusdem sedis episcopi decreuisse Clementem, ut quicumque à simoniaco cōsecratus esset, in ipso ordinationis suae tēpore nō ignorās simonia cum cui se obtulerit promouendū, quadraginta nūc dierum poenitentiam ageret, et sic in accepti ordinis officio ministraret. Quam nimirum sentētiā protinus uenerabilis Leo ratam percensuit, & sub huiusmodi poena hos in acceptis officijs de cetero perseuerare mandauit. Nam & nonnullos hodieq; conspiciis,

Episcopis, qui dum à talibus diuersi gradus fuerunt or-
dinati, ab eodẽ summo pontifice ad episcopatus api-
cẽ sunt prouecti. Nec id perperã: quia cum canonica
decernat autoritas, ut quicunq; per pecuniã sacram
obtinuit dignitatẽ deiciatur ipse, & ordinator eius, 1. quæst. 8
patet proculdubio, quia simoniace ordinatũ ordina-
toremq; cõtēpnens hic protinus iudiciũ metã fixit,
nec sententię calculũ in eũ quoq; q ab huiusmodi pro-
moueri potuisset, extēdit. Nã si canonis huius autor
prouectũ quẽlibet à simoniacò deiciendũ duceret,
ipsum ordinatoremq; illius notans, cõsequenter etiã
de his qui ab eo promoueri poterãt, non taceret, ut
nimirũ diceret, deiciatur ipse & ordinator eius, ac
presto subiungeret, & quicunq; fuerit ordinatus ab eo.
Quod quia nõ dixit, nec nobis etiã sentiendũ esse si-
gnauit. Queror aduersum uos simoniaci, qui grauẽ
nobis elucubrationis huius molestiã intulistis. Equi-
dẽ nostra defendimus, sed ita dũtaxat, ut uos perpe-
tuo cõdemnemus, sic ea quę per uos agũtur, admitti-
mus, ut uos abominabiles omniumq; perditorũ ex-
tremis dignos supplicijs arbitremur. Nimirũ Iudas
dominũ purum hominem credens uẽdidit, sed mox
precii sanguinis abiecit. Vos autẽ nihil de diuinitate
sancti spiritus ambigentes, & cõmerciũ illi uenãlita-
tis ascribitis, & perpetrati sacrilegij cõmodũ possi-
detis, quicq; fueratis ultioe plectendi, scelera cõmis-
sa lucramini. Quibus ego uos merito cõparauerim,
qui diuina munera nõ uobis, sed alijs habetis, & quę
illis ad salutis proueniunt cumulũ, uobis in iudiciũ
perditionemq; uertuntur. Iudæis plane uos similes
uideo, qui medullitus diuinę legis ignari Christi-
delibus per orbem ubiq; facti sunt scriniarij. Apum
O 3 quoz

ca. Si quis
episcopus
per.

1. quæst. 8
1. quæst. 8
1. quæst. 8

quoque formam propemodum tenere uideamini, quod dum obdulcatis faucibus hominum elaborata mella transmittunt, ipsi mox peritura famis inopia contabescunt. Denique perpendite infelices, quam immanissimo perditionis barathro sitis immersi, quorum mala non solum mala sunt, sed ipsa etiam bona uobis facta sunt mala, quibus nimirum benedictio in maledictionem, charismata in haeresim, sacramenta in sacrilegium, honor in contumeliā, prouectio uersa est in ruinā. Huc accedit, quia & de tot animabus estis reddendae rationi obnoxii, quos nunc uideamini fidelibus esse prelati. Affluite nunc diuitijs, contempnamini tumescētes obsequentiū cuneis, prope est ut uideatis omnes angelorum exercitus aduersum uos uehemēter iratos, apostolos, martyres, omniumque sanctorum agmina contra uos terribiliter insurgere, & in damnationis uestrae sententiam concordī simul ac parili iudicio cōuenire. Illum quippe habetis offensum, atque ideo cōsequenter infestum, cuius offensio neque hic remittitur, neque in futuro. Immanitate porro cruenti ac sceleratissimi criminis uestri, adulteros uincitis, homicidas exceditis, raptores, sacrilegos, incestuos, parricidas, atque omnium pene reorum flagitia superatis. Et adhuc parum est. Nam si res digna, ut est, existimatione perpenditur, ipsa Iudaica perfidia, omniumque prorsus haeretica prauitas uestris excessibus non aequatur. Orta est uobis nox in meridie, tempestas in serenitate, sit uobis cælum ferreū, & terra aenea, quia ad superna mole ne quiete non assurgitis, & intra homines quod cōscientia teste commissum est, non celatis. Sane si tunc etiam, sicut patrum testatur autoritas, benedictio uobis in maledictionem uertitur, cum benedici sacerdotis ore uideamini, quid uobis tunc fiet cum ipsa uox diuina uos male-

i. quæst. i.
ca. Qui-
cung.

INSTITV. ECCLESIAST. 215

dictos appellat & reprobat, à cōspectu suo uos iudi-
cis furor abiicit, & tortoribus tradit. Tūc profecto
discetis, quāti cōstet transacti honoris amara contē-
ptio, cū iā necesse erit, ut uos tartarus in finite patēs
absorbeat, & gehēnæ crudelis os cōcludat. Tūc ossa
uestra medullis pinguibus irrigata trepidabūt, stri-
desq; flamma depascet, tunc edax incendiū uelut eru-
ctuās de clibano p ora uobis, per oculos, per aures,
& nares uaporib⁹ eructuare nō desinet. Sic sic dignū
erit iā ut cū illo duce uestro haresiarcha uidelicet Si-
mone participiū sortiamini, & quibus nō suffecerat
paradisus gratis à Christo promissus, satisfaciāt in
fernus à diabolo pecunia cōparatus, quanq̃ & ipso
uestri erroris autore & pestilentis cathedræ præsi-
de uos nō incōgrue damnabiliores intelligā, ut eū
uidelicet digne præcedatis in pœna quem nequiter
excessistis in culpa. Ille siquidem cœleste munus dum
taxat emere uoluit, sed uori cōpos ad effectum
fulminandę concupiscentię non peruenit, uos aut uo-
luistis & cōfecistis, accessistis & irrepsistis. Structa
est fabrica, prodiet & monera. Ille denique dum se
deū simulat canis ostendit, dū eleuatur, obruitur, dū
scādere cœlū uidet, in tartarū labit. Consequenter &
uos dū petitis alta, corruitis: dū æquales uideri cate-
ris hoibus cōtenti nō estis, diuino simul & humano
despecti iudicio ad immūdorū canū similitudinē fe-
stinatis. Verū nos nugas terim⁹, si ossa arida ad uitā
reducere corripiēdo quasi uaticinādo tētemus. Solū-
mō orandū est, ut honore deposito carnes neruosq;
reinduāt, & sic p afflatū s. spūs denuo reuiuiscant. Sed
iā emerſo pelago clauū stringētes, uela submittim⁹,
quā duce Christo littus aspicientes portui propin-
quamus.

FINIS.

O 4 Sermo

SERMO PRIMVS
PETRI DAMIANI HOSTI-
ensis episcopi de excellentia beati
Ioannis Euangelistæ.

1. Ioan. 1

Ezech. 1

Luc. 17.

Odie dilectissimi nobis lætitiæ
 gaudia geminantur, quia recen-
 ti adhuc natiuitate dominica, be-
 ati Ioannis occurrit solennitas
 gloriosa. Hodie discipulus, quē
 diligebat Iesus, dilectoris sui
 amplexibus stringitur, societa-
 te perfruitur, & quod uiderat, quod audierat, quod
 manibus attrectauerat de uerbo uitæ, tanto iā liqui-
 dius, quāto sublimius contēplatur. Hodie scilicet illa
 mirabilis aquila, quam & olim Ezechiel eminere eg-
 teris quatuor animalibus uidit, & ipse Ioannes fuis-
 set (ut ita loquar) propheta factus, uolātem in my-
 stica uisione conspexit, ad unicam angelorum &
 hominum escam pennis librata sublimium merito-
 rum felseiter euolauit. Licet enim ubicunque fuerit
 corpus, illic necessario congregentur & aquilæ, sed
 iste tanto familiaris ad uitæ pabulum corrup-
 toris, uinculis iam solutus accedit, quanto & in
 carne adhuc positus in ipsum æterni solis orbem, hoc
 est, in diuinæ substantiæ claritatem radios purifica-
 tæ mentis infixit. O quā miranda super nos ecclē-
 stis consilij dispensatio, o quā profunda diuinæ sa-
 pientiæ est altitudo. Descendit deus ad hominem,
 ut occultum hominibus innotesceret deitatem. Ad
 huma-

DE EXCELL. B. IO. EVAN. 217

Ad humanæ mortalitatis exire dignatus est publicum, ut nobis æternitatis suæ reuelaret arcanum. Sed si mox ut in euangelicæ doctrinæ cepit uerba prorumpere, ac nouæ gratiæ mysteria rudibus adhuc imperitorum cordibus aperire, statim diuinitatis suæ panderet sacramentū: cuius quæso ferret auditus, cuius unquam caperet intellectus? Nam ut de diuinitate nunc taceam, cum dominus diceret, quia nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam in uobis, & qui manducat me, ipse uiuet propter me, protinus aspernati sunt uerbum, & exhorruere dicentes: Durus est hic sermo. Quis potest eum audire? Deinde scriptura subiūgit: Ex hoc, inquit, multi discipuli abierūt retro, & iam cū illo non ambulant. Videlicet non de turba, non quilibet imperiti, sed ipsi etiā discipuli nequiuerunt capere uerbū mysterij. Quid ergo isti facerent ante solem, qui cæcati sunt ad lucernam? Quomodo tonitruū sustineāt sonitum, qui clangentis tubæ pondus ferre nequeunt, imò qui suppressæ ac temperatæ humanæ uocis exilitate surdescunt? Propterea igitur redemptor noster dilectū sibi speciali prærogatiua discipulum ad declarandam suæ diuinitatis essentiam, quoddam quasi organum fecit, atq; ut hic suppleret, quod ad tēpus ipse dominus dispensatiue suppresserat, sibimet uicarium dereliquit, quatenus expleto passionis ac resurrectionis ascensionisq; mysterio, post tredecim fere annorum lustra cum iam uidelicet homines liberiorē ad capeffandam ueritatem haberent mentis obtutum, hic coessentialis & coeterni deo uerbi panderet sacramentum dicens: In principio erat uerbum, Ioan. 1.

Ioan. 6.

Ibid.

Ibid.

O S & uerbum

& uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum. Humane quippe imbecillitatis ordo poscebat, ut prius Christi humanitatis primordia cursum consummationemq; pernosceret, miracula etiam quæ in hominem gessit, addisceret: sicq; paulatim ad cōprehendendum diuinitatis occultæ mysterium, suis uergetatē p̄fectibus aspiraret. Quapropter diuini fuit causæ consilij, ut cæteri euangelistæ qui in describenda saluatoris humanitate uersati sunt, longe præcederent. Ioannes uero cum homines tāquam primo lactantes firmiora iam in uia ueritatis uestigia figerent, eos ad conscendendā diuinæ scientiæ gratiam promoueret, hanc deniq; supereminentē diuinæ scientiæ celsitudinem tunc diuinitus illustrata mente concepit, cum in sacrosancto mysticæ cornæ conuiuio supra pectus recubuit redemptoris. Et quia in Coloss. 2. pectore Iesu sunt omnes thesauri sapiētiae & scientiæ absconditi, ex illo cœlesti gazophylatio summam traxit, unde nostrę paupertatis inopiam copiosa liberalitate ditauit. Ex illo, inquam, nobis arario diuitiarum copias attulit, & in cōmunem totius mundi salutem bene prodigus erogauit, imò super fontem perennis uitæ recubuit, ut & ipse tunc semper manantia fluenta diuinæ doctrinæ hauriret, & eadem nobis postmodum præfixo certi temporis articulo propinaret. Magnus uidelicet paradisi fluuius, qui ex principali sui fontis origine profluens, ac uberiori cœlestium charismatū inundatione procedens, squalentia deserta humanarum mentium irrigat, & ad proferenda bonorum operum tanquam nouarum frugum germina, uberrima fertilitate fecundat. Et non immerito tam profunda, tam supereminens

eminens reuelatio deitatis uirgini debebatur, ut qui
 carnis sibi met amputauit illecebras, felici commercio
 pro carnali dulcedine celestium epularum diuini-
 tatis frueretur. Ad tantum scilicet gratiæ prouectus
 est priuilegium, ut omnē transgrediens creaturam,
 illuc acie mentis attingeret, quo non propheta, non
 patriarcha, non denique quisquam ab ipso primor-
 dio cognoscatur in carne positus aspirasse. Nec mi-
 rum si redemptor noster beato Ioanni uicem suam
 ad declarandum diuinitatis suæ mysterium delega-
 uit, quem ad custodiendam uenerabilem matrem
 suam perpetuam scilicet uirginem, quasi alterum fi-
 lium suo loco supposuit, mulier, inquit, ecce filius
 tuus, ad discipulum autem: ecce mater tua. Dignum
 quippe fuerat, ut cui potissimum commisit celestia, Ioan. 19
 committeret & terrena. Et quia mediator dei & ho-
 minum ex duabus naturis, diuina scilicet & huma-
 na consistit unus Emmanuel, beatus Ioannes utrius-
 quæ naturæ fidelis minister existeret, qui & diuini-
 tatis sacramenta conscriberet, & beatæ genitrici, per-
 petuæ custodiæ ac sedulitatis suæ ministerium exhi-
 beret. Cuius utriusque excellentissimi uidelicet sa-
 cramenti quodāmodo ministrū se esse testatur, cum
 per omnem euangelici textus sui seriem, fictili mo-
 dū tēperat, & quadā uicissitudine mysticę uarietatis
 alternat, ut mō humana pronūtiaret, mō diuina, modo
 quæ humanitatis sunt, historialiter inferat, mō quæ
 sunt diuinitatis quadā sublimiū ac subtiliū uerborū
 maiestate depromat. Tantaq; locutionis arte uer-
 borum uim temperat, ac libratæ moderationis so-
 brietate dispenfat, ut nec diuinitatis archana uul-
 gari, nec ea quę fidei nostræ necessaria sunt, patiat,ur,
 abscon

abscondi. Proinde quum historiarum uerba contexat,
uelut per tenuissimas rimas diuinitatis fulgorem ad
oculos hominum coruscare permittit. Sicq; dum te-
nuissimo lucis aeternae radio, oculus mentis nostrae
perstringitur: ad indagandum mox illud inaccessi-
bile summæ ueritatis lumen perspicacius aperitur.
Quia uero beatus Ioannes alternato suae narratio-
nis ordine, modo diuinitatem Christi sublimiter in-
tonat, modo quæ humanitatis sunt plane quodam
modo atque humiliter asseuerat: sicut ipse in euan-
gelij sui principio cepit, ita seriatim usque ad finem,
hunc eundem modum per omnem suae descriptionis
articulum tenuit. Nam sicut nostis, in capite sui li-
bri deificum illud ac singulare ponit exordium.

Ioan. 1.

Ibid.

Cant. 5.

In principio, inquit, erat uerbum, & uerbum erat
apud deum, & deus erat uerbum. Ecce aquila dei ad
coeli uerticem sublimiter euolat: sed ad escam carnis
necesse est, ut pressis alis, aliquando in imum sub-
missa descendat. Vnde & paulo post quid subdat,
audite: Et uerbum, inquit, caro factum est, & habita-
uit in nobis. Hanc itaque diuersitatem humanitatis
atque diuinitatis, unite sibi met atq; inconfuse spon-
sa desponsio dicit in Canticis: Venter, inquit, eius
eburneus, distinctus saphiris. In membris quippe
humani corporis, uix aliquid uentre fragilius siue te-
nerius inuenitur, ideoq; per uentrem recte fragili-
tas in Christo assumptæ humanitatis accipitur. Ebur
autem os est elephantis, quod uidelicet animal fer-
tur esse castissimum frigidissimæq; naturæ. Venter
ergo eburneus est sponsi, quia suscepta redemptoris
humanitas, ab omni peccatorum contagio casta pror-
sus & inuiolata permansit. Siquidem peccatum non
fecit,

fecit, nec dolus inuentus est in ore eius. Saphirus autem lapis est, sereni cœli habens colorem, unde & in uisione domini dicitur. Erat sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini & quasi cœlum cum serenum est. Per saphiros ergo opera diuinitatis intelliguntur, quæ in carne dominus ostendebat. Vêter ergo spon si distinctus erat saphiris, quia Christi humanitas diuinis uirtutibus refulgebat. Nec plenus saphiris esse dicitur, sed distinctus, ita uidelicet ut inter saphi ros cãdor eboris appareret: quia sic dominus ex parte hominis assumpti operabatur humana, ut aliquã do nihilominus ex parte deitatis ostenderet & diuina. Nã esurire, sitire, flere, postremo crucifigi & mori, humanitatis erant opera, miracula uero facere, et non solum alios, sed etiam semetipsum à mortuis suscitare, euidentissima erant diuinitatis indicia. Hoc itaque modo beatus Ioannes quasi eburneum uentrem spõsi saphiris distinguit, dum aliquando diuinitatis alta, aliquando humanitatis infirma describit. Quia igitur hic beatus Ioannes de deo mirabiliter atque incomparabiliter cæteris mortalibus loquitur: iure factum est, ut non solum à Græcis, sed etiam à Latinis undique theologus appelletur. Theotocos Maria, quia deum ueraciter genuit: theologus Ioannes, quia dei uerbum ante secula apud patrem esse, & deum esse, non solum inenarrabiliter uidit, sed & profunda sublimitate descripsit. Vnde non immerito potest dicere cum propheta: Eructauit cor meum uerbum bonum. Recte ergo uirgo uirgini ad obsequium traditur, & pro domino seruus uice filij subrogatur, ut uirginalis pudicitia splendor ex utraque persona sibimet inuicem congruat, & flo-

Esa. 53. &

1. Pet. 2.

Exod. 24.

Psal. 44.

& floridus intīmī candoris aspectus, quod in se ui-
 rere considerat, hoc uernare & in altero deprehen-
 dat. Libet hic fratres mei pulchram uarietatem diui-
 nę dispositionis coram charitate uestra perpēdere,
 & egregios duos redemptoris nostri discipulos qua-
 liter inter se quadam dignitatis similitudine con-
 gruunt comparare, Petrum uidelicet & Ioannem.
 Commisit namq; dominus Petro clauē ecclesię, uoluit
 & beato Ioanni custodiā Marię delegare. Vtra-
 que nimirū mater: Mater Maria, mater ecclesię. Sed
 Maria mater Christi, ecclesię mater populi Christia-
 ni. De Maria Christus carnem suscepit: ecclesiā
 uero de lateris sui carne produxit. Ex ista prodijt
 secundum carnem natus, illam protulit carne iam
 mortuus. Ex ista uoluit nasci: pro illa dignatus est
 mori. Ex una semel natus est in persona sua: ex alte-
 ra cotidie nascuntur membra sua. Traxit ex altera,
 quod pro altera moreretur, & quo utraq; communi-
 ter saluaretur. Magna igitur & felix mater est beata
 uirgo Maria, ex cuius uisceribus caro Christi assump-
 ta est, ex qua rursus per aquam & sanguinem pro-
 fluxit ecclesię. Hoc itaq; modo & ex Maria prodisse
 uidetur ecclesię. Vtraq; tamen casta, utraq; munda,
 utraq; perpetuę uirginitatis signaculo pręmunita.
 Harum itaq; duarum matrum, duarū perpetuo uir-
 ginum, alterā Petro, alteram Ioanni uoluit cōmen-
 dare, ut propēso diligētē utriusq; pondere ministe-
 rij, excellentiū meritōū dignitas in duobus cōli se-
 natoribus uideatur æquari. Dicit dñs Petro: Tibi da-
 bo clauē regni cōlorū. Nūquid & beata Maria cō-
 lū nō fuit, in cuius utero uirginali nouē mēsis tota
 diuinitatis plenitudo permansit. Ex ipsius quippe
 castis

Mat. 16.

castis mundisq; uisceribus, dei uerbum, per quod facta sunt omnia, immaculata se carne uestiuit. In angusta scilicet aluo cōclusus, sed totius orbis iura regebat immēsus. In breuissimo inq; uirginalis uteri domicilio cōstitutus, & cœli gubernabat imperium, & terrenorū omniū non amiserat principatū. Non ergo præsumptiue cœlū dicitur uenerabilis uirgo Maria, atq; ideo beatum Ioannem dñs quodāmodo cœli clauiculariū esse cōstituit, cum beatæ genitricis suę eū decreuit esse custodē. Proinde ut beato Petro Ioannes multipliciter cōparetur, quum discipulos suos redemptor noster inquireret, qua circa se homines opinione ducerētur, illiq; protinus respōdissent, alij Ioannē Baptistā, alij autē Heliam, alij uero Hieremiā, aut unū ex prophetis, donec ad Petrum uentum est, nutabat assertio, nec ambiguitatis uinculū soluebat. *Ibid.*
 At ubi quid habeat discipulorū sensus exigit, præcedit in ueritatis confessionē, qui primus erat in apostolica dignitate, Petrus uidelicet. Tu es, inquit, Christus filius dei uiui. Inter nutātis adhuc fidei sinuosa uolumina, inter procellesas ambiguitatū fluctuātis tēpestates, piscator ille ueritatis ancorā fixit, & nauiculā fidei in tutissimo trāquilli portus gremio collocauit. Sed uideamus utrū Ioannes & huic operi aliquā cum Petro similitudinē habeat. Constantissimæ itaq; prædicationis arguitur: sicq; a Domitiano tūc Cæsare in exiliū destinatur. Protinus hæretici Martion, Cherintus, & Ebion ceteriq; q̄ plurimi, quos ipse conuenienter antichristos appellat, caulas ecclesiastici gregis irrumpunt, & uelut lupi graues super ouilia pastoris adminiculo destituta grassantur, Christum scilicet ante Mariam non fuisse dogmatizātes, &

I. Ioan. 2.

& ita simplicem euangelicæ fidei puritatem, perfidia suæ squaloribus corrumpentes. Confunditur mundus, turbatur ecclesia, uacillat fides, & uelut in horrescente tempestate perfidig, plurimi naufragantur. Quid plura? Tandem perempto Domitiano, diuina duce gratia rediit Iohannes Ephesum, turbatamq; gemit ecclesiam. Sed quicquid inuenit erroris turbine atq; tempestate turbatum, solidius atq; robustius ad pristinae fidei reuocat sacramentum. Nam rogatus (ut ab historiographis traditur) a charitate ferè totius uniuersalis ecclesiæ, in illius tandem erupit diuinæ inspirationis elogium: In principio, inquit, erat uerbum, & uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum. Hoc itaq; signaculo ueritatis, & hæreticorum tergiuersationibus metā fixit, et catholicorum fidem perpetua ex tunc & deinceps certitudine roborauit. Petrus igitur petra, Tu es, inquit, Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiā meam. Petra quoq; factus est & Ioannes, supra cuius fidei fundamentum totius ecclesiæ structura confurgit, quā uidelicet siue hæreticorum furor impingat, siue tentationum irruat impetus, non euerit. Hæc petra ueri Dauid fundam implet, qua Philistæum Goliad signanter in fronte percutiat, ubi uidelicet prophanus & impius crucis uexillum nō habebat. Hæc siquidem petra omnes ecclesiasticæ doctrinæ aduersarios destruxit, hæc Iudaicam perfidiam cū omni prorsus hæreticorum prauitate prostrauit. Nec mirum si instar Petri & Ioannis petra dicatur, quum hæc ad Ezechielem dominus dicat: Ecce dedi faciem tuam ualentiorē facieb; eorum, & frontem tuam duriorē frontib; eorū, & ut adamantem

ioan.1

Mat. 16.

1. reg. 17

Ezech. 3

tem & ut filicem dedi faciem tuā Plane quod uterque discipulus protulit de sacramento dominicæ fidei, quanquam profundissimum sit atq; omnino diuinum, & utrumq; pari modo uires humanæ mentis excedat, nec uideatur diuersum in excellētis diuinitate quod eodem prolatum est. spiritu dictante, illud tamen beati Ioannis singularitatis locū sibi uēdicare cōspicitur: quia neq; añ illū, neq; post illū hoc idē scripsisse aliquis inuenitur. Nā illam beati Petri apostoli sententiam, & Martham sororem Lazari eisdem fere uerbis legimus protulisse. Cui nimirum cum saluator diceret, omnis qui uiuit & credit in me, nō morietur in eternum, atq; subiungeret, credis hoc ilico eodem spiritu quo & Petrus inspirante respondit. Ego credidi, inquit, quia tu es Christus filius dei, qui in hunc mundum uenisti. Quid autem mirum si Ioannem de diuinitate loquentem beato Petro præferimus, cum illud euangelij sui singulare principium, ipsa etiam dominica uerba si dici liceat, excedere uideamus. Nec iniuria sit redemptori nostro, si dicatur aliquid ipse sublimius depromere per discipulum, quā per semetipsum, & per illius linguam manifeste proferre, quod per semetipsum liquido noluit aperire. Nam & ut hic quædam adhuc inter eosdem beatos apostolos comparatio uideatur, hoc beato Ioanni dominus cōcessit in uerbis quod & Petro contulit in miraculis, uidelicet, ut & iste aliora proferret, & ille maioribus uirtutū prodigijs choruscaret. Nam & in apostolorum actibus inuenimus: quia in plateis eiciebant infirmos, et ponebant in lectulis & in grabatis, ut ueniente Petro, saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum

rum, & liberarentur ab infirmitatibus suis. Quod tamen dominum fecisse nusquā legimus, ut per umbram uidelicet sui corporis remedium sanitatis aliqui attulerit. Sed quod prædixit, exhibuit, quod promisit, impleuit. Nam in eiusdem Ioannis euangelio dicit: Amen amen dico uobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet: quia ego ad patrem uado. Enimuero ipse operabitur in Petro, ipse locutus est in Ioanne. Non enim inquit, uos estis qui loquimini, sed spiritus patris mei qui loquitur in uobis. Merito nēpe beatus Ioannes & præcedentes omnes ac subsequentes diuinorum scriptores uoluminū gloria singularis eloquii præcedit, quem non luxuria polluit, non libido corripit, sed uirginalis integritas perpetuæ incorruptionis titulo decorauit. Qui nimirum nuptialis copulæ thalamum deferens, omnem illecebræ carnalis ardorem in celestium deliciarum uoluptatem transtulit, arctissimeque se in sui redemptoris ac dilectoris amore coniunxit, propter quem scilicet coniugalis thori fœdera abdicauit. Vnde diuinitus illi concessum est, ut tanta cor eius circa fratres charitatis gratia repletur, ut sacrosanctū pectoris eius templum uelut caminus quidam diuini uideretur incēdij. Quod profecto in quibusdam scripturis eius patenter agnoscitur, in quibus utique per omnem fere paginam quasi per quasdam rimas charitatis uapores effundere, charitatis uidetur ardoribus æstare. Modo enim patres nominatim ad charitatem prouocat, modo non filios, sed filiolos, quasi tenerè diligens appellat. Modo proprijs ætatum uocabulis infantes, modo iuuenes, modo singillatim admonet adolescen-

tes

Ioan. 14.

Mat. 10.

res. Modo etiā mulieribus epistolas destinat, easq;
ad cautelam fidei & studiū sinceræ dilectionis inui-
tat. Hic itaq; inenarrabilis charitatis ardore succen-
sus, huc illucq; se uertens, undiq; circumiens, ubique
discurrens, omnia hominū genera ad salutē cōcitat,
omnia ætatū incremēta perlustrat, omnes humanæ
conditionis ordines oculo curiosæ solitudinis in-
uestigat, & tanq; arcus uniuersalis ecclesiæ factus, to-
tius humani generis summā ulnis paternæ dilectio-
nis amplectitur, atq; ad redemptoris sui consortium
trahere unumquēq; singillatim admonendo cona-
tur. Amor quippe domini quo eū præ cunctis mor-
talibus plus dilexit, & ei pondus fraternæ dilectio-
nis exhibuit, ut nimirum plus amaret qui plus ama-
batur, & qui primus erat in redemptoris amore, præ-
cipuus fieret in fraterna charitate. Quantum autem
apud dominū impetrandi locum, quē præcipue fa-
miliaritatis Ioannis obtinuerit priuilegiū, hinc ma-
nifestius colligere possumus, quod idem beatus Io-
annes euangelista testatur, quia in ipso uitalis cōg-
conuiuius Iesus conturbatus est spiritu, et protestatus
est & dixit: Amen amen dico uobis, quia unus ex uo-
bis tradet me. Deinde sequitur. Aspiciebant ergo ad
inuiçē discipuli, hēsitātes de quo diceret. Moxq; sub-
iūgit. Erat ergo recūbens unus ex discipulis Iesu in
sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Innuit ergo huic Si-
mon Petrus, & dicit ei: Quis est de quo dicit? Atque
ut historiæ stylo non teneat, Ioanni mox interro-
ganti dñs mox respōdit: Ille est cui ego intinctū pa-
nem porrexero. O admirabilē, o incōparabilē uirū,
& omī christiāne deuotiōis præconio præferendum.
Ecce uerbū profert in mediū, et totus tacet, ac sub si-

Ioan. 13.

Ibid.

Ioan. 1.

Ioan. 14.

Ibidem.

lenti censura reprimatur senatus apostolorum. Tanta siquidē magistri præsentis uidebatur autoritas, ut sub districta se cōpesceret beata discipulorū contrō disciplina. Hæsitant, ambigunt, atq; inter se inuicem oculorum nutibus quodāmodo interrogantes aspiciunt, ueruntamen lingua referre quod gestiunt, uel dominum consulentes inquirere non præsumunt. Tacet Petrus, tacet cœli clauicularius. Tacet deniq; lingua, quæ clauis facta cœlorum, cœlum simul & terram ligat & soluit. Tacet is inq; cui portæ inferi non præualent, qui ligandi animas atq; soluendi obtinet principatum. Silet Andreas, qui ipsi fratri ad fontem uitæ præuius fuit. Non loquitur Thomas, qui uiam se nescire professus, eundem esse uiam, ueritatem & uitam ipso referente cognouit. Non præsumit os aperire Philippus, qui dum patrem sibi poscit ostendi, profunda mysteria indiuiduæ trinitatis audiuit. Omnes tacent, omnes dubitant, & latenter inquirunt, non quidem prolatione uerborum, sed tantum nutibus oculorum. Sed cum res diu sub hac ambiguitate penderet, nec nodū dubietatis quispiam absolueret, tandem Ioannis patrociniū quæritur, & sic ad rei dubiæ noticiam peruenitur. Ille nimirum condiscipulorum persona in se suscepta, cōsultor accedit, qui de ampliori familiaritatis atq; dilectionis prærogatiua confidit. Vnde considerandū est fratres mei, quantæ deuotionis instantia beati Ioannis ididæ dei flagitare debemus auxillium, quem sibi met interuentorem & ipsi apostoli quæsierunt. Quantum apud iustum iudicem pro peccatoribus poterit, qui et pro ipsis cœlestis curiæ senatoribus interuenit. Et qui aduocatus factus est summis, quam humili-

humiliter implorandus est à minimis? Hanc nimirū
hominis eminentiam, hanc meritorum sublimiū cel
itudinem angelus ille cognouit, qui se ab illo ado
rari prohibuit. Vide, inquit, ne feceris, cōseruus tuus
sum & fratrum tuorum habentium testimoniū Ie- Apo. 19.
su, deum adora. Refugit obsequium ab illo susci
pere, quem nouerat apud communem iudicem lo
cum gratiæ familiariter obtinere. Noluit adoro
rem, quem decernebat æqualem. Fratrem recogno
uit, socium iudicauit, subiectionis obedientiam non
accepit. Quamuis enim in omnibus sanctis semper
sit angelicæ munditiæ contubernalis & cognata uir
ginitas, beatus tamen Ioannes tanto reliquos uir
gines superat, quanto uirginitati beatæ Mariæ per
sedulitatis ac perpetuæ custodię meritum appropin
quat. A qua sola uidelicet præceditur: quia fecunditas
uirginalis quæ est in Maria, nullis est omnino
meritis comparanda, & non solum quia fecunda est,
sed quia desica. Virginem enim parere, nouum ac
singulare est, deum uero parere, ita nouitatem sin
gularitatis exuperat, ita omnia quæ miranda sunt
antecedit, atq; incomparabiliter supereminet, ut nec
mente concipi, nec lingua ualeat aliquatenus expli
cari, sed sicut uenerandæ matris domini uirginitas,
beati Ioannis uirginitatem excedit, sic ipse pro glo
rioso eius contubernio cæteros à mundi primordio
uirgines antecellit. Huc accedit, quod ille recubitus
in pectore saluatoris, ille diuinus ardor, quæ & ar
chana eius inspiratione cōcepit, ita in eius uisceribus
omnium libidinum fomenta decoxit, ut corpus eius
tanquam reuera spiritus sancti templum à cunctis
uernaret & stuantis luxuriæ squaloribus defecatum.

Nec ullum locum in eo uendicabat flamma libidinis, cuius gratia sancti spiritus templum iugiter obumbrabat. Quocirca dignum fuit, ut beatus Ioannes apostolus archangelo Gabrieli ad custodiā matris domui socius haberetur, quatenus ille celestis olim paranympheus intactam uirginē inuisibiliter custodiret, & iste forinsecus fragilitati fœmineq; obediētię suę ministerium exhiberet. Et congruū erat, ut quę talem genuit, qui cœli simul & terrę dominus esset, utriusq; patrię ciues in suo consortio haberet, ut in ore duorum uel trium testium staret omne uerbum. Quapropter beatus Ioannes quanto familiarior cum matre uerbi uersatur, tanto & ipsi uiciniore uerbo inuenitur. Et quoniam non ab alio, sed ab ipsa ueritate Marię dictus est filius, mulier enim, inquit, ecce filius tuus, atq; id ipsum iterando confirmat, ad discipulum autem: ecce mater tua, nemo iure uidetur maior meritis eo qui speciali quadā gloria, frater est saluatoris. Huius igitur tam sublimis, tam pię, tam castę, tamq; precellentissimi deo dilecti, fratres charissimi, laboremus precepta seruare, per huius uestigia in quantū possumus, duce diuina gratia, studeamus incedere. Sed si omnes cū Ioanne uirginitatem habere iam in carne non possumus: quia post naufragium secunda restat tabula, studeamus florere uirtutibus, & sic diuinitus uirginitatis amissę dispendium optime cōpensabimus. Non igitur nobis auaritię candor incandeat, non iracundię nos furor impellat. Non in nobis flāma libidinis æstuet, non turpis cogitatio pulchram animę nostrę coram deo speciem fœdet. Non nos terrenę facultatis abundātia in superbiam erigat, non tenacitas misericor-

Ioan. 19

Misericordiae viscera à pauperibus claudat. Vigeat in
 nobis perpetua castitas, humilitas, patientia, so-
 brieras, iustitia cum pietate, seueritas cū mansuetudi-
 ne. Inter hæc fratres charissimi cæterarumq; dona
 uirtutum, charitas, quæ mater est omnium, in sacra-
 rio pectoris nostri semper teneat principatū, quia
 sicut Ioannes dicit, deus charitas est, & quia per cha-
 ritatem dei filius descendit in uirginem, per eam nos
 exalter ad paternæ gloriæ claritatem, qui uiuit &
 regnat in trinitate perfecta, unus & uerus deus, per
 omnia secula seculorum. Amen.

1. Ioan. 4.

Item Sermo II. eiusdem de eodem.

Gaudeamus fratres charissimi, copiosum no-
 stræ fraternitatis adesse conuentū: quia dū nos
 ad hodiernā festiuitatē b. Ioannis gloria prouocat,
 etiā spūs sanctus ut tā reuerēter, tam pacifice, tam de-
 uote cōueniatis, indubitāter inspirat. Dignū quippe
 est, ut qui à Christo præ cunctis mortalibus speciali-
 ter est dilectus, à Christi dilectoribus permaximè dili-
 gai, præsertim cū & ipse circa nos tantæ charitatis ex-
 eriterit, ut diuinitus sibi traditis sapiētiæ & sciētiæ cla-
 uibus, oēs sacramētōr; cœlestiū thesauros expēderet,
 & eternæ uitæ diuitias quas solus acceperat, nobiscū
 participādo largit, & fideliter erogaret. Quid em̄ di-
 uinæ sapiētiæ queris, qd apud Ioannē reperire nō pos-
 sis? Quæ em̄ heretica prauitas, quæ Arriana perfidia,
 quæ Iudæor; uesana calūnia, quæ gentiliū philosopho-
 rūq; uersutia, quæ deniq; scismaticor; abomināda scis-
 sura, b. Ioannis non est eloquio superata, eiusq; do-
 cetrinis euidenter attrita? Si qñ em̄ ab inimicis ueritatis
 obijciunt nob. uolumina quæstionū, ilico Ioānes acce-
 dit in mediū, Ioan. occurrit, Ioan. silētiū uerbosis im-

P 4 ponit.

ponit. Quotiesquidē de uera humanitate ac diuinitate Christi certamē questionis oboritur, quæ uidelicet oībus pacis inimicis cōmunis ē materia dimicandi, protinus ad Ioannis euāgelium curritur. Ioānis in pugna patrocinium queritur, & sic mox cuncta litigiosi certaminis iurgia conquiescunt. Quid igitur necessarium in doctrinis, quod Ioannis uoluntina sacrosancta non teneant? Quid in uirtutibus, quid in meritis, quo beatissimus incomparabiliter non excellat? Apostolus siquidem in epistolis, euangelista in euāgelio, propheta in Apocalipsi. Propheeta inquam, & non qualiscumq; sed mirabilis, atq; ad similitudinem alterius, & pluiquam propheta. Nam quia propheta officium est, futura prædicere, non etiam præsentia demonstrare, beatus Ioannes baptista ideo cæteris prophetis enituit: quia dñm digito quem prophetabat, ostendit. Nunquid & iste Ioannes plusquam propheta non est, qui præter consuetudinem omnium prophetarum semetipsum præuidit in spiritu, & inter plurima reuelationum cœlestium sacramenta, dum aquilæ uolantis similitudinem uidit, semetipsum ueraciter agnouit. Ezechiel autem eandem aquilam spiritu reuelante conspexit, non quidem uolantem, sed cæteris animalibus desuper eminentem. Cum quo uidelicet propheta beatus Ioannes cōsiderato utriusq; uolumine in multis nō ambigitur concordare. Cum eo nimirum & librum qui quasi mel dulcis erat in ore comedit, & sanctuarij loca describit, atq; in pluribus alijs propheta cum apostolo consonanter incedit. O quā admirabilis est immutatio dexteræ excelsi, o quā terribilis dominus in consilijs super filios hominum. Quis enim digne

Ezech. 1.

Ezech. 3.

digne consideret, de tanta humilitate, iste piscator ad quantæ celsitudinis culmen meruerit sublimari? Enimvero qui olim uili nauicula contentus, & retribus, maris profunda simpliciter scrutabatur, nunc illustratæ mentis radio secreta cœlestia penetrat, mysteria intonat, diuini consilij occulta hominibus reuelat, pphetica depromit oracula, apostolica tradit hominibus documenta, imò in speculanda summæ diuinitatis essentia, præcedit prophetas, supergreditur patriarchas, apostolos superat. Postremo totius humanitatis transcendit ingenia, & illuc usq; mētis aciem tēdit, quo uix & angelica ualet attingere creatura. O dei plene gratia. Pax enim dei, sicut dicit Apostolus, exuperat omnem sensum, ut illud sponsæ dicere non immerito uideatur. Introduxit me rex in cellaria sua, exultabimus & letabimur in te. Pensamus itaq; fratres, quantum ab eo qui nunc est homo iste tunc differebat, quando matre interueniente rogabat, ut ipsum cum fratre dominus alterum à dextris, alterum sedere cōcederet à sinistris. Nam quantū ad uerba hoc petere uisus est, ut unum ex eis dominus cum dextris eligeret, alterum à sinistris cum peccatoribus reprobaret. Sed quia insipienter petijt, repulsam patiens i. i. o cum filiis quod merebatur, audiuit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicē quem ego bibiturus sum? Respondentibus autē, possumus, præsto subiungit: Calicem quidem meum bibetis, sedere autem mecum, non est meum dare uobis. Ecce hic in uerbis dominicis patenter ostenditur, quia & Ioānes martyr fuit, dum constat quia calicem domini biberit, et reuera martyr fuit, quia multa pro domino persecutionum supplicia pertulit.

P 5 Martyr

Philip. 4

Cant. 1.

Matt. 20.

Martyr utiq; fuit, quia crucem domini per sui corporis afflictionem & proximorum errantium compassionem diu uiuendo portauit, & quo ceteris apostolis in carne prolixius mansit, eo durioris martyrij tormenta sustinuit. Vnde pie credendū est, quod inter centum illa quadraginta quatuor milia uirginum, qui habent nomen agni & nomen patris eius

Apoc. 14. scriptum in frontibus suis, qui empti sunt de terra, & cantant canticum nouum ante sedē dei & agni, hic beatus Ioannes egregius sit & insignis, atq; cū his omnibus tanto propinquior agnum quocunq; ierit, sequitur, quanto & eidem agno dilectior ac familiarior extitit, & insuper matri eius quę uirgo est uirginū, perpetua filij sub dilectione coniunxit. Nā ex utriusq; matris uidelicet filijq; consortio, Ioannis uirginitas excellenter enituit, & quousq; possunt merita humana prouehi, quasi meta uirtutum factus in desinenter excreuit. Neq; enim uerba illa quę saluator noster in cruce positus protulit: mulier, inquiēs, ecce filius tuus, ad discipulum autē: ecce mater tua,

Ioan. 19. sic simpliciter sunt accipienda, ut humano tantū uideantur more prolata, sed prorsus efficacia sunt, et diuinis uirtutibus fulta, atq; ineuitabili ueritatis auctoritate subnixa. Illud enim quod in cruce patris unicū pendebat, substantiauum & cōsubstantialē patri ac sempiternū est, atq; ideo uerba quę locutus est: quia spiritus & uita sunt, inaniter transire non poterūt. Cœlū, inquit ipse pius Iesus, & terra transibunt, uerba autē mea nō transibunt. Sicut enim dixit matri, hic est filius tuus, ita dixit discipulis: hoc est

Ioan. 19. corpus meū. Et tantus fuit in illis uerbis effectus, ut Matth. 26. ilico panis ille quē dabat, dominicum fieret corpus.

Dixit

Dixit enim & omnia facta sunt, mandauit & creata sunt. Ex quadā itaq; similitudine si dicere audemus, & beatus Ioannes non solū filij potitus est nomine, sed propter uerba illa dominica quoddā maius necessitudinis sacramentū apud beatam uirginem meruit obtinere. Consideremus itaq; dilectissimi quantā gloriæ uir iste credendus est, qui per quoddam adoptionis archanæ mysterium, et filius uirginis, & frater est saluatoris. Hinc est, q; mentem eius omnī potens deus ad tantū puritatis ac mysticæ reuelationis culmē euexit, ut ei nō modo statū presentis ecclesiæ ostenderet, sed etiam quid deinceps futurū esset, usq; in perpetuū reuelaret. Vnde & illam suam nobilē Apocalypsin scripsit, quē nimirum tantis creditur reducere mysterijs, ut tot uideatur habere sacramenta, quot uerba, imō in uerbis singulis, multiplices latent intellectus. Quæ profecto cum septē Asiæ ecclesijs mittitur, omni uniuersali ecclesiæ quæ sub septiformi spiritus sancti magisterio regitur, destinatur. Vnde consequens est, et omnes ecclesiæ per orbē terrarū circumfusæ, nō dubitent beatū Ioannē communē se habere doctore. Quibus uidelicet tanq; egregius quidā regalis imperij nuntius, ab Iesu Christo, qui ē testis fidelis, primogenitus uiuorū et mortuorū, & princeps regū terre, cœlitus desti natus, gratiā simul & pacē ab eo qui ē, et qui erat, et q; uēturus est, attulit, ac multa secreti cœlestis mysteria patefecit. Iā uero illa beatæ migrationis eius nouitas mirabilis, quē nō moueat? Quis felicissimę cōsummatiōis gloriā nō obstupescat? Quia enī mirabiliter uixit, mirabiliter obiit, & quia non communem cum hominibus uitam duxit, non communi hominum morte transiuit. Nam ut historiæ continent, quadratam in

ecclesia foueam fieri iussit, moxq; in eam descendens
 extensis manibus, post prolixa suae orationis uerba
 migravit. Mox autem tanta super eum lux coelitus
 est emissa, ut nullus eam ferret aspectus. Postmodum
 autem inuenta est fouea nihil aliud in se continens
 nisi manna, quod uidelicet, sicut dicitur, usque hodie
 scaturire non desinit. Sic nimirum, sic sic dilectum au-
 tori uitae discipulum transire de seculo dignum fuit,
 ut tam fieret a dolore mortis extraneus, qui a corru-
 ptione carnis fuerat alienus. In sepultura in crucis
 modum iacere uoluit: quia crucem in suo corpore
 pie uiuendo semper portauit, & sicut Petrus magi-
 strum secutus est a persecutoribus crucifixus, ita quodam
 modo & Ioannes in ecclesiastica pace sepultus. Sed
 dominus inter eos forte diuersitatem decuit, cum
 Petro dixit: sic eum uolo manere, donec ueniam, quid
 ad te, tu me sequere. Qui enim Petrum uoluit secum
 in crucis patibulo triumphare, ipse decreuit Ioannem
 in ecclesiastica pace quiescere, quatenus & ille sub-
 eundi martyrii praeberet exemplum, & iste erecta
 supra fundamentum fidei ecclesiae fabrica, quietus mi-
 graret ad coelum. Ille secuturis martyribus fuit con-
 stantis forma, iste nouiter in fide plantatus, extitit mo-
 rum atq; uirtutum spiritualium disciplina. Sic eum
 uolo manere, donec ueniam. Veniam, inquit, ut eum
 uinculo carnis absoluam. Veniam, ut eum ad gloriae
 meae consortium transferam. Veniam, ut laboribus
 eius dignae remunerationis praemium reddam. Ad
 huius denique promissionis effectum clarum dedit in-
 dicium, cum in eius obitu radiatam fecit enitescere
 lucem, per quam liquido patuit, ipsum uidelicet ad-
 uenisse lucis autorem. Assuit itaq; dominus promissio-
 nis

Ioan. 21

EXCELL. B. IO. EVAN. 237

Nonis suæ non immemor, qui & animam eius in il-
 la supernæ Hierusalem quiete susciperet, & sacratis-
 simum corpus in ea quæ ipse nouit secreti recessus
 archana transferret. Nā & de beato Enoch legitur, **Gen. 5**
 quia ambulauerit cum deo, & nō inueniebatur, quia
 transtulit illū deus. Iam uero illud quis digne mi-
 retur, quod in sepulchro eius manna reperitur, &
 in terræ specu panis cœli non semel, sed cotidie na-
 scitur. De manna quippe saluo altiori mysterio scri-
 ptum est: Panem de cœlo dedisti eis domine, habens **Sapient. 16**
 rem omne delectamentum. Veniant igitur omnes
 nationes gentium, & obstupescant miraculū omni-
 bus inauditum. Veniant inquam, & admirātes aspi-
 ciāt: quia in sepulchro quod proculdubio domus est
 uermium, panis oritur angelorum, ut cum prophē-
 ra in magni muneris admiratione pronunciet, quod **Psal. 77**
 Israelitico populo manna deus concessit in cibum
 dicens: panem cœli dedit eis, panem angelorū man-
 ducavit homo. Quod illis tunc mittebatur ē cœlo, **Exod. 16.**
 nunc scaturire cōspicitur in sepulchro. Si enim ma-
 gnum miraculum manna non esset, nequaquā Moy-
 si dominus seruari per secula illud præcepisset. Imple,
 inquit, Gomor ex eo, & custodiatur in futuras retro
 generationes, ut nouerint panem quo alui eos in so-
 litudine, quando eduxi eos de terra Aegypti. Ecce
 quid meretur pudicitia uirginalis, ecce quantæ ma-
 gnitudo est integritas inuiolatæ carnis. Videte
 fratres mei, considerate, perpendite quid deliciarum
 incorruptio carnis habet in cœlo, si cibum cœli ger-
 minat in sepulchro. Quantis illic honoribus subli-
 matur beata uirginitas, ubi nimirum sola est gloria,
 si & in loco sctoris atq; putredinis tam mirabiliter
 est glo-

& gloriosa. Vnde et si non audeamus pleniter diffi-
nire, pium tamē est arbitrari, ut sicut de beata dei ge-
nitricē creditur, ita etiā b. Ioannes iam resurrexisse
probabiliter asserat, quatenus sicut in uirginea fue-
runt integritate participes, ita nihilominus in anti-
cipata resurrectione merito uideantur æquales, nec
sit in resurrectione diuersitas, quibus tāta fuerat una-
nimitas cōuersationis in uita. Si em̄ beatissimi uirgi-
nes isti Ioannes uidelicet et Maria nullatenus surre-
xissent, cur in eorū tumulis sepulta cadauera nō iace-
rent, cum scilicet beatorū Petri & Pauli ceterorumq;
apostolorū ac martyrum corpora suis quæq; noscātur
mausoleis tumulata? Nam quod uere b. Ioānes obie-
rit, ac proculdubio mortis iura persoluerit, nullo mo-
do melius q̄ per eius uerba ualet probari. Cum em̄
existet sermo inter fratres, quod discipulus ille non
moritur, cur ipse uera dicentibus obuiasset dicens: et
nō dixit Iesus, non moritur? Frustra nimirū hic mo-
ram texere ac uerba multiplicare uideretur, si dum
illi uere dicerent ut non moreretur. Iste protinus ob-
stitisset dicens, non dixit Iesus, non moritur, ac per
hoc ueritati quodāmodo contradiceret, si uera refe-
rentibus contraireret. Sed dum nō moritur, se saluato-
rē dixisse negauit, moriturū se indubitanter asseruit.
Porro autē si uere surrexisset, quod in sepulchro san-
ctum corpus eius ulterius non apparuit, diuinæ sine
dubio uirtutis operatio fuit. Scriptum est in Deute-
ronomio: Mortuus est Moyses famulus domini in
terra Moab iubente domino, & sepeliuit eum in ual-
le terræ Moab contra Phogor, & nō cognouit ho-
mo sepulchrum eius usq; in præsentem diem. Reno-
uatum est itaq; illud de corpore Moysi, nunc etiam
in

Ioan. 21

Deu. 34

in Ioanne miraculum. Et qui legislatorem tunc dignatus est nullis scientibus sepelire, ipse etiā corpus euangelistę sui secreto quodā mysterio uoluit sepulturę subducere. Vterq; scilicet lux mūdi, uterq; cęlestiū mādator; baiulus, uterq; diuini cōsili; reuelator. Nec immerito in dignitate suis delata cadaueribus cōgruunt, qui & in sublimibus uite suę meritis licet diuersis tēporibus cōcorditer claruerūt. Et si res diligēti cōsideratione perpēditur, ut cū beati Moyši pace loquar, Ioannes potior inuenitur. Ille siquidē minister extitit legis, hic pēdicator est gratię. Ille pcepta tradidit quibus peccata punirētur, iste pccnitętię baptisimū contulit, quo omnia crimina delerentur. Ille annunciator est umbrę, hic minister est ueritatis. Ille dixit dño, si inueni gratiā in conspectu tuo, **Exod. 33.** ostende mihi faciem tuā ut sciam te, sed protinus audiuit, nō poteris uidere faciē meā, nō em̄ uidebit me homo & uiuet, iste uero deū incarnatū non solū uidit & audiuit, sed etiā manibus cōtrectauit, sicut ipse testatur dicens: Quod fuit ab initio, quod uidimus, **1. Ioan. 1** quod audiuius, qđ oculis nostris perspeximus, & manus nostrę tractauerūt de uerbo uite, & uidimus & testamur, & annūciamus uobis uitā ęternam, quę erat apud patrē, & apparuit nobis. Et nō solū deum hominem factū oculis carnalibus uidit, sed & ipsum uerbum quod erat apud patrē, per quod facta sunt omnia, illustrata diuinitus mente cōspexit. Atq; ut ad huc cōparatio producat, Moyses tabernaculo pgerat qđ nubes operiebat, ita ut aliqñ nec ipse Moyses potuisset intrare, sicut in Exodo legitur: quia operuit nubes tabernaculū testimonij & gloria domini **Exod. 40** impleuit illud, nec poterat ingredi Moyses testum forde

faderis nube operiente omnia. Ioannes uero melio-
 ris tabernaculi custos factus, beatæ Marię minister
 extitit, quam non uidelicet corporea huius aeris nu-
 bes obtexit, sed spiritus sanctus inuisibiliter obum-
 brauit. Et gloria domini, hoc est, filius dei, qui hoc ta-
 bernaculum non mox discessurus, sed ueram carnem
 suscepturus impleuit, non mansit sub aeris caligine,
 sed potius in solis lumine, sicut per prophetam dici-
 tur: In sole posuit tabernaculum suum. Per illū man-
 na datum est tunc Israelitico populo, ecce quāto glo-
 riosius habet iste manna in sepulchro? Et quid plu-
 ra? Ille faciem suam obnubit, ne uideatur à populo,
 iste etiam diuinitatis reuelat essentiam, ut deus ab ho-
 minibus agnoscat. Atque ut idē repetam, ille splen-
 dorem sui uultus obtexit, ne ab illa plebe conspiceretur,
 iste dei uerbū quod est imago patris, splendor
 gloriæ & figura substantiæ eius perspicue reuelauit,
 ut à nobis agnosceretur. Postremo dei filium, quem
 iste præ manibus habuit, cum quo diutissime con-
 uersatus est, à quo unice atque specialiter dilectus est,
 ille quidem obnixè ac desiderabiliter petiit dicens:
 obsecro domine, mittere, quē missurus es, sed impetra-
 re non ualuit. Veruntamen dum magnis summisque
 apud deum meritis ambo claruissent, uno uterque spi-
 ritu plenus fuit, uno uterque desiderio concorditer
 æstuabat. Nec nos alterum alteri præferre præsumi-
 mus, si diuersitatem pro sui cuiusque dignitate pensa-
 mus. Duorum quippe uiatorum uiuacitate dispariū
 qui orto sole graditur, clarius quælibet opposita cō-
 spicit, quā is qui antelucanus exurgit. Et dirior est,
 qui autumnalem fructuum maturitatem carpit, eo
 qui uerni propagini arbuta plantauit. Conuenien-
 ter

Psal. 18.

Exod. 4.

EXCELL. B. IO. EVAN. 241

ter igitur factum est, ut sicut Moyse, ita & Ioannis
glebam omnipotens deus absconderet, & in duobus
mirabilibus uiris unum miraculum exhiberet. Et
notandum, quàm affectuose, quàm pie, quàm pater-
ne, quàm amabilissime saluator sic, inquit, eum uolo
manere donec ueniam. Veniam, inquit, non mittam.
Non mittam uidelicet aliquam supernā uirtutem, Ioan. 29
non angelicam potestatem, quæ huius ministerij mi-
hi fungatur officio, quæ obedientiæ huius exequa-
tur effectum. Ipse per memetipsum ueniam, ipse
egredientem eius animam in gloriæ meæ claritate
suscipiam, quam & in carne manentem diuinitus il-
lustrabam. Quantæ igitur reuerentiæ habendus est
hominibus beatus iste Ioannes, quem ipse autor ui-
tæ honorauit in carne uiuentem, honorauit & de se-
culo recedentem. Nimis enim honorati sunt amici
tui deus. Honorauit siquidem eum in uita, dum de Psal. 138
sacro sancto pectore suo sibi reclinatorium fecit. Ho-
norauit rursus in morte, cum ad suscipiendam feli-
cem meritis animam dignatus est aduenire. Nec mi-
rum, si diuersis eum honoribus cumulauit, quem et
in consortium sibimet adoptiuæ fraternitatis ascii-
uit. Dictus est enim frater domini etiam beatus Iaco-
bus. Sed ille frater ex natura, iste frater ex gratia. Il-
le ex cognatione, iste ex præcipua dilectione. Ille
per lineam maternæ consanguinitatis, iste per uincu-
lum paternæ charitatis. Si quis, inquit, diligit me, Ioan. 14
sermonem meū seruabit, & pater meus diliget eum,
& ad eum ueniemus, & mansionem apud eum facie-
mus. Et quid amplius dicā frater domini fuit ille car-
nalis, iste spiritualis. Sed quum cognatio spūalis car-
nalem necessitudinem probatur excellere, in ipsius

Q. domi

Ioan. 6

Ioan. 21

Iosue 4.

domini uerbis possumus luce clarius inuenire. Ad
 enim: Spiritus est qui uiuificat, nam caro non pro-
 dest quicq̃. Iacobū itaq; ut frater esset dñi natura car-
 nalis instituit. Iohānes aut̃ tāto nobilior frater ē, quā
 ro & ipsius naturæ dñs cū in affinitatē sibi spūalis ad-
 optiōis assumpsit, quanq̃ & ipse Iacobus iocundo bea-
 tus sit, quia eiusdē spiritualis affinitatis cū domino
 participiū tenet. Alioquin nisi dñō per spiritum iun-
 geretur, per illud terrenæ affinitum consanguinitatis
 a domino nullatenus saluaretur. Quod tanto excel-
 lentius Iohannes, quanto & ante crucē constitutus au-
 diuit. Ecce mater tua. Merito ergo quo eum cæteris
 plus dilexit, sublimius cū cæteris honorauit. Et nos
 fratres pro modulo nostro dignis cum studeamus
 efferre præconijs, dignis ueneremur semper obse-
 quijs. Notandū tamen quia nunq̃ tam digne, tam re-
 uerēter beatos apostolos colimus, q̃ cum apostolica
 præcepta seruamus, cum eos in uia dei præcedentes
 semper attendimus, cū eorum uestigia sequimur, cū
 eorū angustam & arctam semitā sine offensione te-
 nemus. Enimuero in baptismo apostolorū ducatum
 secuti surdos, quia per eosdem fidē sanctæ trinitatis
 inter ipsa regenerationis rudimenta didicimus. Sub
 cuius uidelicet figuræ mysterio sacerdotes Israeliti-
 cæ plebis olim transeundo Iordanem præcedebant,
 & populus sequebatur. Sed non sufficere illis uisum
 est, si sacerdotum tantummodo uestigia in transitu
 sequerentur, nisi & duodecim lapides de Iordanis al-
 ueo tollerent, atq; in Galgalis pro testimonio po-
 fuissent. Elige, inquit, dominus ad Iosue duodecim
 uiros singulos per singulas tribus, & præcipe eis, ut
 tollant de medio aluei Iordanis ubi fixerunt sacer-
 dotes pedes, duodecim lapides durissimos, quos po-

metis in loco castrorum, ubi fixeritis tentoria hae nocte. Vt autē non omnia licet plena mysterijs uerba discutiam, quid per hoc factum nobis innuitur, nisi ut postquā mystici Iordanis fluenta transimus, postq̄ de lauachri salutaris fonte consurgimus, durissimos duodecim lapides, id est, firmissima apostolorū exempla ad imitationem nobis proponere studeamus. Lapidēs quippe ubi sacerdotes pedes fixerant in loco castrorū ponimus, si in procinctu spiritalis nequitiae positi, apostolorū uestigia constanter & firmiter teneamus. Nam iuxta Salomonis sententiā, qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis. Nimirum qui in moribus suis praecipites ac fluidi sunt, more aquae praecipites ad ima deflunt. Qui uero constantes ac firmi, in arcem coridie uirtutis excreſcūt. Quod nimirum & illud eiusdem historiae significare perpenditur: quia tranſeunte eodem populo aquae superiores inſtar montis intumescunt, inferiores uero in mare mortuum delabuntur: quia profecto ex eis qui baptizantur, alij in accepta caelestis gratiae dulcedine perseverant, alij in peccatorum amaritudinem defluere reprobe uiuendo non cessant, & uelut in maris mortui saluginem corruunt, dum sapiendo terrena per prauae uitae decliuiā ad mortem tendunt. Nos autem non sic dilectissimi non sic, sed ad ueram sapientiam tendentes, sic per dei misericordiam in ius tutum studeamus alia proficere, ut in uitiorum pudes uoraginē declinare. Sic perseueremus semper ad superna properare quo tendimus, ut diuini amoris dulcedinē in nostris iugiter mētibus cōseruemus. Illi us itaq; sapientiē laboremus participes fieri, qua bea

Prou. 18

Iosue 3

244 PETRI DAMIANI DE

tus Ioannes per amplioris gratiæ cumulum meruit
incōparabiliter illustrari. Cuius nimirum splendore
concepto cœlum uelut aquila penetrat, ita ut creata
cūcta trāsgradiens, ad ipsum rerū omniū uerticem
mētis cōtemplatione pertingat. Nostis fratres mei,
quia in mūdi nascentis origine, tertio die germina-
uerit terra, quarto cœli facta sunt luminaria, quinto
uolatilia sunt creata. Quare autē in creandis rebus
hic ordo decurrerit, nisi ut nos instrueremur: quia
prius necesse est ut mēs nostra uirentia uirtutū ope-
ra germinet, quatenus sic mereat cœlestis gratiam
luminis, ac postremo euolare ualeat ad contemplan-
dā speciē ueritatis? Germinemus itaq; fratres ut illu-
minemur, quatenus illuminati, uirtutū pennis ad cœ-
lestia subleuemur. Nō nos mūdi huius dulcedo fal-
sa demulceat, nō carnalis illecebrę uoluptas luxurio-
sa resoluat. Nusq; certe præceptū in ueteris testamē-
ti ceremonijs inuenitur, ut mel sacrificijs misceatur.
Per quod intelligitur, quia his qui deo uitę suę sacri-
ficiū, nullā deus carnalē uult inesse dulcedinē, nihil in
eis uiuere, quod ad carnalem pertineat uoluptatem.
Oleum autē frequenter immittitur, ut omnis nostrę
operationis oblatio hilariter offeratur. Hilar em enī
datorē diligit deus. In omnibus etiam sal iubetur
admisceri, ut omne boni operis sacrificium ratiōis,
discretionis ac cœlestis sapiētix sale sit conditū. Hoc
autē diuinę sapiētix sale ita omnis b. Ioannis doctrina
uidetur respersa, ut merito dicatur os dei, lingua spi-
ritus sancti, cædrus paradisi, lux ecclesię, decus or-
bis, præco cœli, lumē mūdi, fidus hominū, specimen
angelorū, lapis uiuus, speculū lucis, logorheca diuini-
tatis, forma fidei, columna cœli, architectus ueri ta-
bernaculi,

Gen. i

Leuit. 2.

Ibid.

2. Cor. 9.

Leuit. 2.

EXCELL. B. IO. EVAN. 245

Bernaculi, quod fixit deus & nō homo. Nam & Cherubin iure perhibetur, qui scientiæ plenitudinem ex ipso redemptoris pectore percepisse cognoscitur. Veruntamen eum nos quumlibet efferre contendamus, celsitudinis eius merita nō equamus: quia qui diuine laudis præconia meruit, ad eius digne laudanda merita, humanæ linguæ fragilitas nō assurgit. Ipse quippe eius laus est, qui illi & olim precium, & nunc factus est præmiū. Per huius ergo uestigia dilectissimi ad redemptorē nostrum pleno cordis amore tendamus, huius doctrinam uelut choruscantem in tenebris lampadā nostris semper gressibus præferamus. Pudeat iam terrenis incūbere, qui per spei desiderium ad cœlestē cœpimus gloriā festinare. Qui ad cœlestium nuptiā desiderium properat, terrenæ uoluptatis cœno uolutari erubescat. Qui titulis angelicæ dignitatis emicat, locū in exilio nō requirat. Incassum porro terrena lucra cōgerimus, qui diuitias immortales in regni cœlestis palatio possidemus. Quē ergo pondus terrenæ corruptionis aggravat, rerū extrinsecus affluentium copia non extollat. Qui ad hoc constitutus est, ut totis uiribus iugiter cū aduersario dimiceret, torporis hunc & negligentiae dissolutio nō eneruet. Sic sic per diuinæ pietatis auxilium, & florentes uirtutibus & uirijs repudiū dantes, si hic eum sequimur, qui nobis iter crucis ostendit, illuc peruenimus ad eum, qui calcato mortis imperio, cœlū cum triumphali gloria penetrauit Iesus Christus dominus noster, qui cum patre & spiritu sancto uiuit & regnat, per omnia secula seculorum. Amen.

FINIS.

Q 3 Doctiss.

misq; uiris Rodolpho Paludano Crucifero,
& Henrico Grauiio Dominicano fratri
bus amantissimis Io. Nouiomagus
S. P. D.

Regulas antiquorum monachorum per
Beatum Oresiesim scriptas, quas eccle-
siastici scriptores ad nostra usq; tempo-
ra perduxerunt è situ & puluere, deter-
so squalore, in lucem emisimus: opuscu-
lum, ut inquit Trithemius, diuino sale conditum,
plenum aquæ salientis ex purissimo sacrarum scri-
pturarum fonte. Quas cum ante annos aliquot cum
alijs quibusdam eiusdem argumenti libellis ad nos
ut imprimeretur misisset Gualterus Grauius, contu-
bernalis uester & communis noster amicus, uestro
nomini inscribere amantissimi fratres uolui, ut uter-
que uestrum aduersus obtrectatores religionis testi-
monium haberet uetustatis. Quod eo libentius feci,
ne Grauij humanissimi uiri desiderij, postq; in terris
esse desineret, fraudaremus, cuius quoties recorder,
recorder autem sapissime, uix à lachrimis mihi tem-
pero. Ea quippe fuit apud omnes probitate, crudi-
tione, suauitate morum, ut nemo eorum quibus cum
familiariter uixit, eum aliter q̃ germanum fratrem,
q̃ patrē & sanctissimum præceptorem luxerit. Erat
sanè, si qua uisfata moueri potuissent, indignus mor-
te, indignissimus tam immatura morte. Inuenimus,
dum forte in eius Musæo scēdas uersaremus, nō pau-
cas literas amantissime ad eum ab Erasmo scriptas,
ut dubium nō sit uelitationem illam, de qua nostis,
piam

EPITAPHIVM.

247

piam familiaremque fuisse diffensionem, nec aliter ab utroque quam Christiano animo esse latam. Scripti illi pro mutua nostra amicitia hoc epitaphium.

EPITAPHIVM GVALTERI

Grauij Dominicani Nouiomagij in
conobio Prædicatorum.

H Vc si uenis forte spectatū in tenebris hospes,
Tacet enim, ut scitis, in ueteri illo ac obscuro sacello
ad partem conobij choro uicinam iuxtaque suspen-
sam eius imaginem.

Resta paululū, & respice, deinde suspensam tabellā

Inspice, intende, & si queas agnosce

Pictam faciem, aut lege quod est scriptum.

Est enim illius incomparabilis Gualteri

Grauij, cui sub hoc saxo, quod nunc forte lector

Insistis, quiescenti in fide resurrectionis

Locus est datus, monumentum ut esset

A suis, quibuscum uixit annos duodeuiginti

Sine inuidia & odio, cum fide & pace.

Quem probi amarunt, ualde & coluerunt docti,

Obsecro ne sis mortuo molestus, aut maledicens.

A quo uiuo mortalium nemo unquam est læsus.

Sed sanctam & facilem optabis quietem.

Vt saluum te in die censorio uideat saluos.

Plasuit hæc ad uos scribere optimi fratres, ut ueri
amoris erga communem nostrū amicū testimoniū
aliquod de me haberetis. Turpe enim existimo eo-
rum post funera non aliquando meminisse, quos ui-
ui charos habuimus. Valete. Coloniae Gymna-
sio nostro Montano decimo calendis Decembres.

M. D. XXXV.

Q 4 Diu

SODIVI ORESIESIS.

MONACHI ANTIQVISSI

mi regulæ de institutis monasti-
cis diuino sale conditæ.

Baruch. 3

Vdi Israel mandata uitæ, auri-
bus percipe, et intellige pruden-
tiam. Quid est Israel, quoniam
in terra inimicorum es? Inuete-
rasti in terra aliena, commacu-
latus es cum mortuis, compara-
tus es cū his qui in inferno sunt,

& dereliquisti fontem sapientiæ. Per uiam dei si am-
bulasses, forsitan habitareris in pace. Disce ergo, ait,
ubi est prudentia tua, ubi est fortitudo gloriæ atq;
uirtutis, ubi est intelligentia, ubi est lux oculorum &
pax. Quis inuenit locum eius? & quis ingressus est
ad thesauros illius? Hęc loquebatur Baruch propter
eos qui in terram Babylonis & inimicorum suorum
ducti sunt in captiuitatem: quia noluerūt prophetarū
suscipere mandata, et obliti sunt legis dei, quæ data
est per Moysen. Iccirco induxit deus super eos pœ-
nas atq; supplicia & captiuitatis subdidit iugo, eru-
diens ergo eos ut suos, & quasi pater filios emen-
dans, nolensq; perire correctos, sed saluare cupiens
per pœnitentiam. Vnde & nos apostolicorū debe-
mus meminisse uerborum, qui ait: Si naturalibus ra-
mis non pepercit, nec nobis parceret, & dei præcepta
complevere negligimus. Hęc omnia in figuris contin-
gebant illis. Scripta sunt autem ad correptionē no-
stram,

Rom. 11

1. Cor. 10

INSTITV. MONAST. 249

fram in quos fines seculorū deuenerint. Et illi qui-
dem de urbe Iudæ translati sunt ad urbem Caldæo-
rum in terris mutantes loca. Nos autem si deus ui-
derit negligentes, in futuro seculo amitteremus ciui-
tatem nostram, & lēitiam deferentes, trademur pœ-
narum captiuitati, perdemusq; gaudium sempiter-
dum, quod patres nostri & fratres labore instabili
repererunt. Igitur nō nos uincat obliuio, nec patien-
tiam dei existimemus ignorantiam, qui idcirco su-
stentat & differt, ut ad meliora conuersi, cruciatibus
non tradamur. Quando peccamus, nō putemus de-
um consentire nostris peccatis: quia non statim uin-
dicat, sed illud cogitemus, quod cito exeuntes de secu-
lo, separabimur in futuro à patribus et fratribus no-
stris, qui locum uictoriæ possident. Quem et nos ha-
bebimus, si illorum uoluerimus calcare uestigia, &
illud attendere, quod apostolus Paulus hic quoque
sanctos à peccatoribus separat, & tradit delinquen-
tes in interitum carnis, ut spiritus saluus fiat. Beatus
homo, qui timet dominū, & quem corripit, ut emen-
det, & legem suam docet eum, ut ambulet in manda-
tis eius omnibus diebus uitæ suæ, qui non murmu-
rat pro peccato suo. Itaq; & nos scrutemur uias no-
stras, et gressus proprios diiudicemus, reuertamurq;
ad dominum, & leuemus cum manibus nostris cor-
da nostra in excelsū atq; in cœlum, ut in die iudicij
adiutor nostri sit, & non confundamur cum loqui-
mur inimicis nostris in porta, sed magis digni sim⁹
illud audire: Aperite portas, ut ingrediatur populus,
qui custodit iustitiam & ueritatem. Cui ueritas cor-
di est, & qui possidet pacem dicere potest, quia in te
sperauimus domine in æternum. Recordemur do-

1. Cor. 5

Iudith 13

Q 5 mini,

- mini & Hierusalem ascendat super cor nostrum ne obliuiscamur illius hominis de quo scriptum est: Benedictus homo qui cōfidit in domino, cuius est spes in eo, erit quasi lignum fructiferum iuxta aquas, & ad humorem mittit radices suas, non timebit, quam æstus aduenerit, habebitq; frondentes ramos & in tempore siccitatis uiirebit, poma sollicita germinās. Graue cor in omnibus, & homo est, & quis cognoscit eum? Ego dominus scrutans corda & renes, ut reddam unicuiq; secundum uias suas. Meminerimus nostri, nec contēnamus delicta quę fecimus, & singula mandata patris nostri & eorū qui nos docuerunt corde sollicito pertractemus, non solū credentes in Christo, sed & pro ipso patiētes & scientes illud mysterium, de quo dicitur: Spiritus uultus nostri Christus dominus, & alibi: lucerna pedibus meis lex tua, & lumen semitis meis. Et iterum: Eloquentium domini uiuificauit me. Et lex domini immaculata conuertens animas. Mandatum domini lucidum illuminās oculos. Et apostolus: Lex, inquit sancta, & mandatum sanctum, & iustum & bonum. Quę omnia intelligentes, digni crimus audire cum ceciderit iustus non allidetur, quia dominus sustentat manum illius. Et iterum: Septies cadet iustus, & resurget. Nunc ergo fratres deo agente patienter & nos ad pēnitentiam prouocante de graui somno euigilemus, quia aduersarius noster diabolus quasi leo rugiens quærīt quē deuoret, cui acriter resistendū est, et sciendum ea certamina nostris euenisse maioribus. Non deficiamus laborātes iacentesq; uirtutū semina, ut in futuro gaudia metere possimus, audiamusq; Paulum docentem: Tu autē qui seruasti doctrinam, eruditio-
- nem,

mem, studium, patientiam, persecutiones. Et sancto-
rum exempla sectātes, permaneamus in eo quod coe-
pimus, habentes principem & perfectore Iesum. In-
telligamus comā capitis nostri in uia, ut sit unguen-
tum in barba nostra, ut ad ora perueniat uestimenti,
ut possimus implere uniuersa quæ scripta sunt. Qua
propter o duces & præpositi monasteriorū ac do-
morū quibus crediti sunt homines, & apud quos in-
ueniuntur te quicumq; es, ut in cōmune dicā, quibus
crediti sunt homines singuli cū turmis suis expectāt
saluatoris aduentū, ut cōspectu illius ornatū armis
exercitū præpararent ne refrigeretis eos in carnali-
bus, & spiritualia non tribuatis alimēta, aut rursum
doceatis spiritualia, & in carnalib⁹ affligatis, in elcis
uidelicet atq; uestitu, sed & spirituales & carnales ci-
bos pariter tribuite, & nullam detis eis occasionem
negligētiae. Aut quæ est ista iustitia, ut fratres labo-
re affligamus, & ipsi otio uacemus, aut imponamus
eis iugum quod ipsi ferre nō possumus. Legimus in
euāgelio: qua mensura mensi fueritis, remetietur uo-
bis, unde & laborē & refrigeria cū ipsis habeamus
cōmunia, nec discipulos seruos putemus, & illorum
tribulatio sit nōstra lætitia, ne euangelicus nos cum
pharisæis corripiat. Vt uobis legis peritis, qui ligatis
onera importabilia, & imponitis ea super humeros
hoīm, & ipsi ne digito quidē audetis attingere. Sunt
aliqui attendētes semetipsos ut uiuētes iuxta manda-
tum dei sibi loquuntur & dicunt : Quid mihi est cū
alijs ? Ego uero ut seruiam deo, & mandata eius im-
pleam, non ad me pertinet quid aliq; faciant, hoc E-
zechiel corripit dicens : O pastores Israel, nunquid
semetipsos pascunt pastores ? nonne oues pascunt ?

Ecce

Mat. 7.

Mar. 4.

Mat. 23

Eze. 34.

Ecce lac comeditis, & lanis operimini, quod pingue est, immolastis: & quod infirmū, non confortastis: quod fractum est, non ligastis: quod errabat, nō reduxistis: quod perierat, non quæsitistis: quod forte erat, fecistis labore deficere: et disperdistis oues meas eo q̄ nō haberent pastores. Propterea ipse dominus ueniet cum senioribus & principibus suis, et cōplebitur illud in nobis, exactores uestri deprædant uos, & qui repetunt, errare uos faciunt. Quæ magis audire debemus: Beata terra, cuius rex filius, ingenui & principes tui in tempore comedunt in fortitudine, & nō confundentur. Ideo o homo usq; ad unam animam, quæ tibi credita est, monere non cesses, & docere quæ sancta sunt, & teipsum bonorū operum præbere exemplum, & cauere quā maxime, ne alterum ames, & alterum oderis, sed & cunctis exhibeas æqualitatem, ne forte quem tu diligis, deus oderit, & quem tu oderis, deus diligat. Nulli erranti pro amicitia consentias, & alterum premas, & alterum subleues, & pereat labor tuus. Sedentes in locis humilioribus in quibus pater noster præcepit penitus non sedendum, caueant propositi domorum ne forsitan quilibet unus ex fratribus iniuriam proposito fecerit, & iratus ille discernat ac dicat: quid causę habeo ad hominem contemptorem? faciat quod uult, nec eū moneo, nec errātem corrigo, siue saluetur, siue pereat ad me non pertinet. O homo quid hæc loqueris? Intellige quo furore supereris, & odiū occupauerit cor tuū, ut magis tuo uitio quā suo peccato frater pereat, cui debes ignoscere, & eum suscipere pœnitentem, ut possis illud euangelicū dicere: dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debito-

Luc. 12

debito-

debitoribus nostris. Si ergo uis ut tibi deus peccata
tua dimittat, & tu dimitte fratri tuo quicquid illud
est quod in te peccauit, memor illius præcepti, ne
oderis fratrem tuum in corde tuo. Et Salomonis mo- Leuit. 19
nentis: suscita ciuem tuum pro quo spondidisti. Et Prou. 6
iterum: Ne cesses erudire paruulum, si enim uirga per- Prou. 23
cusseris eum, non morietur. Moysen quoque ausculta
dicentem: Correptione corripies proximum tuum,
ne habeas peccatum pro eo. Ne ueniat rursum illud
Salomonis, qui non prædicit filio ut se custodiat à
perditione, uelociter dissolueretur. Omnes quibus
fratrum cura commissa est, parent se aduentui salua-
toris, & formidoloso tribunali eius. Si enim pro se
ipso reddere rationem plenum est discriminis ac ti-
moris, et quanto magis pro alterius culpa subire cru-
ciatum, et incidere in manus dei uiuentis? Nec possu-
mus obtendere ignorantiam, quum scriptum sit: Omne
factum deus adducet in iudicio in omnibus quæ ne-
glecta sunt, siue bonum, siue malum. Et in apostolo
legimus: Omnes nos oportet manifestari ante tri- 2. Cor. 5
bunal Christi, ut unusquisque recipiat pro eo quod Esai. 13
operatus est siue bonum siue malum. Esaias quoque
diem constitutam significat, in qua iudicaturus sit deus
orbem terræ in iustitia, dicens: Ecce dies domini in-
sanabilis uenit furoris & iræ, ut ponat orbem terræ
in deserto, & perdat peccatores de eo. Scimus quia
omnia quæ in lege scripta sunt, & prophetarum ua-
ticio prædixerunt, sanctus quoque pater noster eru-
diuit nos esse retinendos, & reddituros rationem de
singulis quare non fecerimus ea, aut negligentius fe-
cerimus. Loquitur enim cui traditum est à patre o-
mne iudicium, & ueritas erudit ueritatem. Ne pu-
teris

retis quia ego accuso uos ad patrem. Est qui uos
accuset Moyses, in quo uos speratis. Si enim credere
tis Moysi, crederetis & mihi. De me enim ille scripsit.
Ex quibus omnibus discimus, quod oporteat nos stare ante tri-
bunal Christi, & de singulis non solum operibus, sed
& cogitationibus iudicari, & post rationem uitae no-
strae etiam pro alijs qui nobis crediti sunt, reddituros
esse similiter rationem. Et hoc non solum de praepositis
est domorum audiendum, sed & de monasteriorum prin-
cipibus, & de singulis fratribus qui reputantur in ple-
be, quod omnes inuicem debent sua onera portare, ut
adimpleant legem Christi, & audiant Apostolum scri-
bentem ad Timotheum. O Timothee depositum custodi
deuitans prophanas uocum nouitates, & professionem
falsi nominis scientiae. Et nos habemus depositum a
deo traditum conuersationem fratrum, pro quibus la-
borantes & expectamus futura praemia, ne forsitan
dicatur & nobis, dimitte populum istum ut abeat, &
traditiones patris nostri deserentibus ingeratur,
qui habent legem non nouerunt me, pastores im-
pigerunt in me. Unde alios corripit dicens: Ego de-
di hereditatem meam in manu tua, tu autem non de-
disti ullam misericordiam, senes aggrauasti iugo. Quod
& uos non solum audire uerum etiam intelligere ne-
cesse est: Qui enim ignorat ignorabitur. Et in alio loco
scriptum est: Quia tu scientiam meam repulisti, &
ego repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. Itaque
fratres charissimi, qui cenobiorum uitam & praecep-
ta sectamini, state in arrepto semel proposito, & im-
plete opus dei, ut pater qui primus instituit cenobia
gaudens pro nobis loquatur ad dominum, sicut tradi-
di eis, sic uiuant. Quod idem & apostolus adhuc in
corpo-

1. Tim. 6

Exod. 5

Osee 4

corpore constitutus loquebatur: Laudo autem uos, qđ in om̃ibus meministis mei & sicut tradidi uobis traditiōes meas custodistis. Et uos ergo monasterio r̃i principes estote solliciti, & adhibete oēm curā pro fratribus cū iustitia & timore dei, nec abutamini potestate in superbia, sed exemplum præbete uos cunctis, & subdito gregi sicut & dominus noster in omnibus se exemplū præbuit, qui posuit quasi oues familias, ut misereamini gregi uobis credito, & meminertis apostolicæ sententiæ, in qua ait: Nihil subtraxi, ut non annunciarer uobis uoluntatem dei. Et iterum: Non cessauī deprecādo unūquemq; uestrū, & docēdo uos publice. Videte quanta uiscera & quāta misericordia fuerit in homine dei, qui non solum sollicitus est pro omnibus ecclesijs, sed languet cum languentibus, & omnium sustinet passiones. Caueamus ne per nostram negligentiam aliquis scandalizetur, & corruat, & obliuiscamur uerborum domini saluatoris, qui in euangelio loquitur: Pater quos dedisti mihi, non perdi ex eis aliquem. Nullam animam contemnamus, ne quisquam per nostram duritiam pereat. Si enim aliquis propter nos mortuus fuerit, anima nostra pro illius anima tenebitur in reatu. Quod quidem & pater noster indefinenter nobis solebat inculcare, & monebat, ne illud eloquium impleretur in nobis: Singuli opprimunt proximum suum. Et iterum: Si inuicem mordetis & deuoratis, uidete ne ab inuicem consumamini. Ex quo apparet, quod qui alterius seruat animam, custos animæ suæ sit. Sed & uos qui secundi estis monasterijs, primos uos exhibete uirtutibus, ne quis

Actu. 20

Ioan. 17

Galat. 5

Luc. 19

Ephc. 6

Coloss. 3

Mat. 25

ne quis uitio uestro pereat. Ne incurrais in illud op-
 probrium in quod incurrit ille, qui comedit & bibit
 cum ebrijs, & non dedit in tempore suo conseruis
 cibaria. Et ueniet dominus in die qua non sperat, &
 in hora qua nescit, diuidat eum, & ponat partē eius
 cū hypocritis, ubi sletus & stridor est dentiu. Ne quos
 apprehendat ē uobis similis condemnatio, sed quum
 tempora uenerint refrigerij mereamur audire: Eu-
 ge bone serue & fidelis, quia super modicum fuisti
 fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium
 domini tui. Vos quoq; præpositi domorum singula-
 rum parati estote ad respondendum omnibus, qui a
 uobis exigunt rationem super ea fide, quæ in uobis
 est. Monete eos qui inordinati sunt, cōsolamini pusil-
 lanimes, sustinete infirmos, patienter agite ad omēs,
 & audite apostolum monentem: Et uos patres noli-
 te ad iracundiam prouocare filios uestros, sed enu-
 trite illos in disciplina, & admonitione domini, &
 scitote quia cui plus datum est, plus queritur ab eo,
 & cui plus creditum est, amplius exigetur. Nec tan-
 tum ea cōsideretis quæ uobis prosint, sed & illa, quæ
 proximis, & impleatur in uobis scriptura dicens:
 Quia uos sequimini unusquisq; utilitatē domus suæ,
 idcirco continebit cœlum rorem suum, & terra non
 dabit fruges suas, qm̄ ingrauaſtis contra me sermo-
 nes uestros. Dicitur et alibi: Quia non fecistis uni de
 minimis meis, nec mihi fecistis. Sæpius dicam, & ea-
 dem repetam: Cauete ne alios diligatis, alios oderi-
 tis, ne hunc sustentetis, & illum negligatis, & cassus
 inueniatur labor uester, & omnis sudor pereat, &
 quando exieritis de corpore, & de mundi huius tur-
 bidine liberati, portum uos putaueritis quietis intra
 re,

re, tunc inuenietis iniustitiæ naufragia, & in qua
 mensura mensi estis, remetietur uobis ab eo, qui per
 sonas in iudicio non accipit. Si quid mortale aut ali
 quid turpitudinis ob negligētiā propositorum in
 domibus commissum fuerit, post illorum propria
 supplicia præpositus quoq; reus tenebitur criminis.
 Quod semper nobis sanctæ memoriæ pater noster
 solebat ingerere. Quamobrem cum omni cautione
 & sollicitudine singuli commissum sibi gregem cu-
 stodiant, & imitētur pastores de euangelio, ad quos
 non dormientes, sed uigilantes uenit angelus dei, &
 saluatoris eis annunciauit aduentum, qui & ipse lo-
 quitur: Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus
 suis, qui autē mercenarius est, & non est pastor,
 cuius non sunt oues, uidet lupum uenientem, & re-
 linquit gregem & fugit, & lupus rapit eum atq; de-
 uastat quia mercenarius est, & non ad eum pertinet
 de ouibus. De bonis autem pastoribus Lucæ scribit
 historia. Erant autem pastores obseruantes & custo-
 dientes uigilias noctis super gregem suum, & ange-
 lus domini uenit ad eos, & gloria dei circumfulsit
 eos, & timuerūt timore magno, dixitq; eis angelus.
 Nolite timere, ecce enim euangelizo uobis gaudiū
 magnum, quod erit omni populo: quia est uobis ho-
 die natus saluator, qui est Christus dominus in ciui-
 tate Dauid. Et huius rei signum erit uobis: Inuenie-
 tis infantem pannis inuolutum, & positum in præ-
 sepi. Num illi soli eo tempore pascebant oues, & per
 desertasquebant gregē? Sed quia soli erāt solliciti &
 naturalem noctium somnū insidiantium lutorum
 timor superabat, idcirco primi audire meruerunt,
 quod in uicino sit, at Hierosolyma dormiēs ignora-
 R bat,

Luc. 2

Ioan. 10

Ca. 2

Pfal. 120. bat, unde et Dauid dicit: Ecce nō dormiet, qui custodit Israel. Itaq; uos cum tremore & timore uigilate, operantes uestram salutem, & scientes, quod uniuersitatis dominus per quem omnis caro receptura est quicquid operata est, post resurrectionē solis apostolis apparuit, & dixit Apostolorum principi

Ioan. 21

Petro: Simon Ioannis diligis me plus his? Respondit ei. Domine tu scis quia diligo te. Dicit ei Iesus: Pasce agnos meos, dicit ei rursum secundo: Simon Ioannis diligis me? Respondit ei: etiam domine, tu scis quia diligam te, dicit ei: Pasce oues meas. Tertio praecepit, ut pasceret oues. Et in illo omnibus nobis hoc iniunxit officium, ut diligenter pascamus oues domini, & in die uisitationis eius pro labore ac custodia recipiamus quae nobis in Euangelio promissit, dicens: Pater uolo ut ubi sum ego, & isti sint mecum. Et iterum: Vbi ego sum, ibi & minister meus

Ioan. 12

erit. Respiciamus ad promissa & ad praemia creduli: facilius oēm perferamus laborem ambulantes sicut ambulauit ipse dominus, qui promissor est praemiorum. Vos quoque qui secundi estis singularum domorum, humilitatem sectamini, & modestiam, & singula praecepta maiorum, uitae communis normam putare, ut in illis conseruandis uestras seruetis animas, & similes ei sitis qui ait: Anima mea in manibus meis semper, filius glorificet patrem, & laetamini in fructibus uestris, quia absq; operibus & fructibus nullus domini societate laetabitur, ut cum habueritis fructum in domino, ipso haerede & cohaerede potiamini. Sed & uos omnes fratres, qui subiecti estis per ordinem liberae seruituti, habetote accinctos lumbos uestros, & ardentes lucernas in manibus

Luc. 12

ribus, similes seruorum, qui expectant dominum suum quando reuertatur de nuptijs, ut quum uenerit & pulsauerit, statim aperiant ei. Beati serui, quos ueniens dominus inuenerit uigilantes. Sic & uobis fiet, si longus labor lassitudinem non operetur in uobis. Vocabimini ad cœleste conuiuiũ, & angeli ministrabũt uobis. Hęc sunt repromissioes custodientium mandata dei, & ista p̃emia futurorũ. Gaudete in domino, rursum dico, gaudete subiecti patribus cum omni obedientia, sine murmuratione, & cogitationibus uarijs simplicitatem animæ ad bona opera pręferentes, ut pleni uirtutibus & timore dei digni efficiamini adoptione dei. Arripite scutum fidei, in quo possitis omnes sagittas diaboli ardentes restringere, & gladium spiritus, quod est uerbum dei. Estote prudentes ut serpentes, & simplices sicut columbæ. Audite Paulum loquentem: Filij, obedite parentibus, & possidete salutem animarum uestrarum, per eos, qui uobis prępositi sunt. Et in alio quoque loco scriptum est: Acquiescite principibus uestris, & subiicimini, quia ipsi uigilant pro animabus uestris rationem reddentes pro uobis. Et semper illud timete, quod idem Apostolus loquitur: Templum dei estis, & spiritus dei habitat in uobis. Si quis autem templum dei uiolauerit, disperdet illum deus. Et iterum: Nolite contristari spiritum sanctum dei, in quo signati estis in diem redemptionis iusti iudicij. Seruate pudicitiam corporis uestri, ut sitis hortus conclusus, fons signatus: qui em̃ natus est ex deo, nō peccat, quoniã semen illius in eo permanet. Idem Ioannes loqui-

Eph. 6

Mat. 10

Col. 3

1. Cor. 3

Eph. 4

Can. 4

- tur: Scribo uobis iuuenes quoniam fortes estis, & sermo dei in uobis permanet, & uicistis malignum. Cum & uos uiceritis inimicum, deo uobis prebente auxilium, tunc & ipse dicet: Eruam eos de inferno, et redimam eos de morte, ubi est mors cōtentio tua: ubi est mors stimulus tuus? Si uero mortem deuorauerimus, superabimus eam, & dicetur nobis: Mors eis nequaquam dominabitur: quoniam mors qua peccato mortui semel sumus, in nobis mortua est, & uita qua in Christo uiuimus, semper uiuemus: qui enim in carne moritur, iustificabitur à peccato. Nequaquam ultra uiuamus in desiderijs hominum, sed reliquam uitam in uoluntate dei expleamus. Qui timetis dominum, armate uos castitate, ut audire mereamini, uos autem non estis in carne, sed in spiritu. Et scitote quod perfectis perfecta tribuatur, & inanibus reddantur inania, iuxta sermonem euangelicum: Qui habet, dabitur ei & abundabit, qui autem non habet, & quod uidebatur habere, auferetur ab eo. Imitemur uirgines sapientes, quæ cū sponso thalamum intrare meruerūt, quæ habebant in uasis suis & lampadibus oleum bonorum operum. Porro stultæ uirgines clausam thalami ianuam reppererunt, ante nuptias parare sibi oleum uoluerunt. Hæc in figura contingebant illis. Scripta sunt enim ad correptionem nostram, ut euitemus uetera, & seruemus præcepta Sapientis, qui ait: Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, lætificabis cor meum, & commorabuntur labia mea sermones tuos, si tamen recti fuerint. Et iterum: Non æmuletur cor tuum peccatoribus, sed in timore dei esto tota die, & dei cultum obserua
1. Ioan. 2.
- Osee 13
- Rom. 6
- Mar. 4
- Mat. 25
- Rom. 15.
- Prou. 23
- Prou. 25

Serua iugiter. Vigilemus attentius, & sciamus quod magnam nobis deus præstiterit gratiam per patrē nostrū Pacomiū, ut renunciaremus seculo, & omnē sollicitudinem mundi, ut curas rerum seculariū pro nihilo poneremus. Quæ nobis occasio relicta est, ut habeamus quidquam proprium à funiculo usq; ad corrigiam calciamenti, cum habemus præpositos, qui pro nobis cū timore & tremore solliciti sunt tam in cibo quàm in uestitu, & corpusculi languore, si forte obuenerit, ut in nullo timeamus, & per occasionem carnis animæ emolumenta perdamus? Liberi sumus, iugum de ceruicibus nostris; mundanæ seruitutis abiecim⁹, cur rursus uolumus reuerti ad uomitum nostrum, & aliquid habere unde solliciti sumus, & perdere metuamus? Ad quosusus superfluum pallioli, aut epulæ lautiores, aut melior lectus, cum omnia in cōmune sint preparata, & cruce Christi nihil durius? quia iuxta quam uiuentes patres nostri ædificauerunt nos super fundamentum apostolorum & prophetarum, & euangeliorum disciplinā quæ angulari continetur lapide, domino Iesu Christo, quem sequentes de mortifera altitudine ad uitalem descendimus humilitatem, diuitias paupertate mutant, & delicias simplici cibo. Nolite, obsecro uos, obliuisci semel arrepti propositi, & traditiones patris nostri, scalas putemus ad cœlorum regna tendentes, ne desideretis quæ ante calcastis, sufficit nobis habere quod homini satis est, duo leuitonaria & allium attritum, & palliolum lineum, duos cucullos, zonam lineam, gallicam pellem, & uirgam cui ministerium aliquod & dispensatio est credita monasterij. Et si ex ea lucrū faciat, scelus putetur, & sacrilegiū

R 3 quidquam

Luk. 16

Esaig. 65

2. Cor. 8

Mal. 2

quidquam ex ea contingere, & in propriam uertere
 requiem, quasi despiciens eos, qui non habent, & fe-
 lici paupertate sunt diuites, ut non solum ipse perie-
 rit, sed & ceteros prouocet ad pereundū. Et illi qui
 dem qui incurauerunt ceruicem suam, & cum omni
 humilitate & afflictione lugentes atque plangen-
 tes in præsentiā placuerunt deo, cum de corpu-
 sculo isto exierint, ducent & accumbent cum sanctis
 patribus Abraham, Isaac, & Iacob, prophetis & apo-
 stolis, & consolatione digna fruuntur, sicut & Laza-
 rus in sinu Abraham. Qui autem uixerunt in cœno-
 bio, & de communi in suos aliquid aduerterunt, usus
 ue eis, cum de corpore exierint, dicitur illis: Meme-
 tote quia recepistis bona in uita uestra, fratribus la-
 borantibus, & ieiunijs, & continentia, & incessabili
 labore sudantibus. Idcirco uidete eos in gaudio atq;
 lætitia, qui reliquerūt præsente uitam, ut futuram
 consequerētur, uos autem in squalore & tormentis
 ac miseria constitutos, quia nolulistis euangelicū au-
 dire sermonem, & Esaia cōtempnistis uerba, dicētis:
 Ecce qui seruiunt mihi comedent, uos autē esuriētis.
 Ecce qui seruiunt mihi bibent, uos uero sitietis. Ecce
 qui seruiunt mihi exultabūt, uos autē clamabitis pro-
 pter dolorē cordis uestri, & ob contritiōē spiritus
 eiulabitis. Audistis oēs beatitudines scripturarū, &
 nolulistis suscipere disciplinā. Ideo fratres æquales si-
 mus, à minimo usq; ad maximū, tū diues q̄ pauper,
 concordia & humilitate perfecti, ut de nobis quoq;
 posset dici: Qui multum non abundauit, & qui pa-
 rū nō indiguit. Ne quis suis prouideat delictijs, cauēs
 fratrem in paupertate & angustia constitutum, & dica-
 tur ei illud propheticum: Nonne deus unus creauit
 uos? Nonne pater unum omnium uestrum? Quare de

reliquistis unusquisq; fratrē suum, ut abominabile fa-
cerent testamentū patrum uestrorū, derelictus est
Iuda, sed abominatio facta est in Israhel. Quapro-
pter iuxta illud quod dñs atq; saluator præcepit A-
postolis dicēs: Mandatū nouum do uobis, ut diliga-
tis inuicē, sicut, & ego dilexi uos, & in hoc sciemini,
q; uere discipuli mei estis, nos inuicem amare debe-
mus, & ostendere, quod uere simus famuli domini
Iesu Christi, & filij Pacomij, & discipuli cœnobiorū.
Si præpositus domus aliquē corripuerit ex fratribus,
qui subiecti sunt, erudiens eum in timore dei, & cu-
piēs ab errore corrigere, & alius uoluerit pro eo lo-
qui, & eum defendere, subuertens cor illius qui hoc
facit, peccat in suam animā, qui subuertit eū qui cor-
rigi poterat, et consurgente deiecit in terram atq; ad
meliora tendentē mala persuasiōe decepit, errans ip-
se & alios errare faciens. Huic illud aptabitur con-
gruēter: Væ qui potū dat proximo suo subuersionē
turbidā & inebrians eū, uæ qui errare facit cœcum in
uia. Qui scandalizat quēpiam de his qui credūt deo,
expedit ei, ut appendat ei mola asinaria super collū
eius, & præcipitet in mare, quia subuertit, ut dixim⁹,
subleuantē se, & obedientē trāstulit ad superbiam, et
eū qui in dulcedine charitatis poterat ambulare, con-
uertit in amaritudinē, & subiectū legibus monaste-
rij, malis cōsilijs deprauauit, fecitq; odisse eū, & con-
tristari contra illū, qui eū docebat dñi disciplinā, lites
serens inter fratres atq; discordias, & nō timēs illud
qd scriptū est: Tu qs es, qui iudicas alienū seruū? Suo
dño stat aut cadit, stabit aut, potēs ē aut dñs rursus
statuere illū. Considera qd dixerit, potens est aut dñs
statuere illū. Nō ille potēs est, qui uerba dñi preterit

Ioan. 13

Aba. 2

Mat. 18

Rom. 14

R 4 Vnde

Vnde fratres magnopere deuitemus alicuius mentem subuertere contra doctorem & monitorem suum. Et meminerimus scripturæ dicentis: Libera cor tuum à malitia, ut salueris, nec pro obedientia superbiam & contumaciam in cordibus nostris inuicem seminemus: qui enim timet dominum si uiderit fratrem suum errare & labi, magis debet monstrare quæ recta sunt, & rectum iter ostendere, ut
Prou. 24 omni castitate & tremore dei incedens, illa Salomonis exequatur sententiam. Libera eos qui ducuntur ad mortem, & redimere de interfectione non cesses, nec dicas, nescio hunc. Scito quoniam deus corda omnium nouit, & Iudas in epistola loquitur sua: Et
Iudæ 1 hos quidem de igne rapientes, & odio habentes carnis commaculatam tunicam. Caueamus huiuscemodi uestimentum, & induamus potius armaturam dei, ut possimus resistere contra insidias diaboli. Non est enim nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus potestates & principatus, aduersus rectores tenebrarum harum, aduersus spiritalia nequitiae in celestibus. Hoc quoque maxime prouidendum est, ne quis in alteram domum & in alterius cellulam commendet aliquid & contra monasterij disciplinam. Qui talis est, non est in numero fratrum, sed mercenarius & aduena. Nec pastora domini inter sanctos debet comedere, quia factus est lapis scadalii in monasterio, & de illo posset dici: lapides de uia mea projicite: si enim leuitonaria nostra quando lauamus & sicca non fuerint, usque ad uesperam non habemus potestatem apud nos tenere, damusque preposito cui crediti sumus, uel ei cui creditum est cellarium, ut deferat ad eum locum ubi uestimenta pariter

ter omnium reseruantur, & mane nobis dantur, ut expandamus illa ad solem, & cum sicca fuerint, non apud nos tenemus, sed damus in commune seruandum, iuxta præcepta maiorum, quāto magis ea quæ proprie uisus es possidere, si alteri commendaueris, aut in tua uolueris esse potestate, peccas in monasterij disciplinam, & non intelligis Paulum tibi loquentem: uos autem in libertatem uocati estis, tantū ne libertate in occasionem carnis abutamini, sed charitate seruite inuicem. Et iterum: Dominus iuxta est, nolite esse solliciti, sed estote in oratione intenti & deprecationibus. Sciat quoq; ille qui ab alio susceperit commēdatum, ut rem se arbitratur facere piam, ut fratrem refrigeret, quod peccet contra animam suam subuertens regulas monasterij. O stulte anima tua commissa est præposito tuo, & qui animam tuam corpusq; custodit indignus habebitur, ut peritura conseruet. Amemus ut iustificemur iustitiam, legimus enim, misericordia occurrit his qui faciunt ueritatem. Hoc quoq; obseruandum est, ne quis stulta cogitatione deceptus, imō diaboli laqueis irretitus, dicat in corde suo: Quando morior, tunc dono fratribus quod habuero. O stultissime hominū, ubi hoc scriptum inuenisti? Nonne omēs sancti seruiētes deo statim omnem seculi sarcinam deposuerunt? Nōne in actibus apostolorum omnia quæ habebāt, Actu. 4 ad pedes deferebant apostolorum? Aut quomodo poteris mortuus iustitiæ induere uestimentum, qui illud uiuus habere non meruisti. Quare oblitus es illud, quod scriptū est: Quod seminauerit homo, hoc & metet. Et unusquisque recipiet iuxta quod egit, & Gal. 6 reddet unicuiq; iuxta opera sua. Et iterum: Ego do

- minus scrutans corda, & probans renes, ut reddam unicuique iuxta vias suas, & iuxta fructum adinventionum eius. Quare nondum uersaris in uita, & in hoc corpusculo constitutus, non audies David loquentem: Thesaurizat & ignorat, cui congregat ea. Et sermonem euangelicum, avarum diuitem corripien-
 tem, stulte hac nocte animam expetunt à te. Quæ autem preparasti, cuius erunt? Et iterum: In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Stulte quare non uis audire dominum cohortantem? Vade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, & tolle crucem tuam, & ueni sequere me. Quod adolescens audiens, cōuersus est retro, non enim erat rectum cor ipsius, & ideo non potuit grauem diuitiarum sarcinam deponere. Habebat quidem uoluntatem, ut scriptura testatur, perfectæ uitæ & splendore uirtutum trahebatur ad laudem, sed retrahebant eum currentem diuitiæ, nec poterat saluatoris audire doctrinā: quia adhuc de mundi delitijs cogitabat, unde & saluator loquitur: Difficile est eos qui habent diuitias intrare in regna cœlorum. Et iterum: Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut uni est obediens, & contemnet alterū. Non potestis deo seruire, & mammonæ. Pharisei autem cum essent auari, hæc audiebant & irridebant, quorum incredulitatem deuitemus, nec irrideamus eos, qui nos prouocant. Renunciamus mūdo, ut perfecti perfectum sequamur Iesum, Quorum animam possidet auaritia his uidetur pro Christo stulta paupertas. Quæstus est magnus pietas cum sufficientia, nihil enim intulimus in hunc mūdum, nec auferre quid possumus: habentes enim uictum
- Pfalm. 38
 Luc. 12
 Psal. 145.
 Mat. 19
 Mat. 19
 Luc. 6

uictum & uestitum, his contenti sumus. Qui autem 1. Tim. 6
uolunt diuites fieri, incidunt in tentationem & la-
queum, in concupiscentias multas, quę sunt stultę &
noxię, & demergunt homines in interitum & per-
ditionem: radix enim omnium malorum cupiditas.
Vsq; hodie Helias Israellem increpat, dicēs: Quousq; 3. reg. 18
claudicatis pede, si deus est, ite & sequimini eum. En
nobis loquitur: Si mandata sunt dei quę per patrem
nostrum tradidit nobis, & quę sequentes possumus
peruenire ad regna cęlorum, toto eadem desiderio
compleamus, si autē sequimur cogitationes nostras,
& aliud tendit animus, cur non errorem simpliciter
confitemur, & ostēdemus nos esse quod uideri eru-
bescimus: ne forte dicatur & nobis: Quare polluistis Mala. 1
locum meum sanctum, & eijciam eos domo mea: si
quidem conciliabula monachorum uere dei domus
est, & sanctorum uinea, sicut scriptum legimus: ui-
nea facta est Salomoni in loco qui uocatur Beela- Cant. 8
mon, dedit eam custodibus, unusquisq; affert pro fru-
ctibus eius mille argenteos. Vinea mea in conspe-
ctu meo est, mille Salomoni & ducenti his qui cu-
stodiunt fructum eius, ne igitur polluentes eam pro-
ijciamur, sicut in Euangelio legimus, eiektos esse de Luc. 19
templo qui uendebant in eo oues & boues, numula-
rios quoque ingrediens dominus atque saluator & Mar. 11
faciens sibi flagellum de funiculis eiecit ē templo, &
fundens æra mensasq; uendentium, & his qui uen-
debant columbas, ait: Auferte hæc omnia, & noli-
te facere domū patris mei, domū negociatiōis. Scrip- Esa. 56
tū est enī: Domus mea dom⁹ oratiōis uocabit̃ cūctis Hier. 7
gētibus, uos autē fecistis eā speluncā latronū. Et alibi: Esa. 52
Propter

Propter uos nomen meum blasphematur in gentibus. Obsecro uos fratres, ne de nobis quoque dicatur: Alius quidem esurit, alius autem ebrius est. An domos non habetis ut comedatis & bibatis, nisi forte ecclesiam dei contemnitis, & confunditis eos, qui non habent? Ad quos dicitur: Si quis esurit, domi comedat, ut non in iudicium conueniatis. Non sit domus nostra uocis alienae, ne illud nobis congruenter appetatur, opera Aegypti non abstulerunt à se. Et iterum: In praeceptis meis non ambulauerunt, & sabbata mea contaminauerunt, propterea cum clamauerint ad me, ego non exaudiam eos. Non permaneamus in cordis duritia, & ad iracundiam prouocemus deum, & fiat inimicus noster, ac dicat: Ego autem dabo eis praecepta non bona, & iustificationes, in quibus non uiuant: quia comederunt fructum mendatij, & adora uerunt opera manuum suarum. Et repleta est terra eorum à principio augurio, ut terra alienigenarum. Ne postquam renunciauerimus seculo, & acceperimus uexillum crucis, sequi iterum ad posteriora conuersi, quæramus refrigerium temporale, imitantes Effraim dicentem: Diues factus sum, & inueni refrigerium mihi, ne audiamus illud, quod & ille meruit audire. Omnes labores illius non inueniuntur pro iniquitatibus, in quibus peccauit, ne & illud impletur in nobis: Cœpistis spiritu, & nunc carne consumamini, tanta passi estis sine causa. Et ille contra nos sermo dicatur: Lex periit à sacerdote, & consiliū à senioribus, & manus populi dissolutae sunt, senes de porta quieuerunt, electi à psalmis suis cessauerunt, rursumque dicatur: Propter uos nomen blasphematur in gentibus, & contemptis institutionibus patris nostri

nostri subrepat obliuio, mediatoremq; dei atq; san-
ctorum nostro uitio negligamus. Quis enim fru-
ctus, aut quod signum præceptorum dei inueniatur
in nobis, aut in qua professiõe impleamus arreptã?
Nonne omnia diuifimus, & auaritiæ subiacemus, &
dicitur nobis: Vnde bella & pugna? nonne ex avari-
tiã? nam quia unusquisq; quærit utilitatem suam, &
non proximi, usq; hodie uiuens. Ezechiel propheta
li sermone nos corripit, dicens: Negociatores erāt
in te, filius inhonorat patrem, & pater exprobrat fi-
lio. Quid in die iudicij respondebimus, aut quid in
nouissimo tēpore pro defensione nostra poterimus
obtendere? Hęc omnia facta sunt nobis, quia sacer-
dotes plauserunt manibus, & populus dilexit simili-
ter, quia sicut populus, sic sacerdos. Propterea reddā
ei, inquit, secundum uias suas, & cogitationes illius
restituam ei. Non de omnibus uobis hęc loquor, sed
de his qui maiorum præcepta contemnunt, multoq;
melius erat illis ignorare uiam iustitiæ, quàm scien-
tes reuerti ab eo, quod traditum est illis sancto man-
dato. De huiusmodi hominibus mœrens Hiere-
mias scribit: Defecerunt in lachrimis oculi mei, con-
turbatus est uenter meus, effusa est in terra gloria
mea super contritione filiæ populi mei, quia defe-
cit paruulus, & lactans in plateis ciuitatis, matribus
suis dixerunt: ubi est triticum & uinum, cum defice-
rent quasi uulnerati in plateis urbis, cum funderent
animas suas in sinu matrum suarum. Scimus quod
non in fortitudine equi uelit deus, neq; in scemoribus
uiri sibi conplaceat, & iccirco reuertamur ad domi-
num deum nostrum, ut quando orauerimus, exau-
diat nos, qui quotidie hortatur, ut uacemus & co-
gnosca-

Tre. 2

Psal. 146.

1. Reg. 23 gnoscamus eum. Et alibi loquitur: Reuertimini ad me, & ego reuerrar ad uos. Et iterum: Reuertimini ad me filij recedentes, & ego dominabor uestri. Ezechiel similiter contestatur ac dicit: Quare moriemini domus Israel? Nolo mortem peccatoris, tantum ut reuertatur de uia sua mala, & uiuat. Et clementissimus ac totius bonitatis caput clamat in euangelio ad nos dominus, atque testatur: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego uos reficiam. Tollite iugum meum super uos, & discite à me quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus uestris. Consideremus quod bonitas dei ad poenitentiam nos prouocet, & sancti uiri cohortantur ad salutem. Non induremus corda nostra, neque thesaurizemus iram nobis in die iræ, & reuelationis iusti iudicii dei, qui reddet unicuique iuxta opera sua, sed ex toto corde reuertamur ad dominum, & secundum Moysei uerba memorantis: Si reuertaris ad dominum ex toto corde tuo munda-bit cor tuum, & cor seminis tui. Laboremus sicut boni milites Christi, & obseruemus illud quod scriptum est: Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei cui militat, placeat. Siautem & in agone contendat, non coronatur, nisi legitime certauerit. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus eius participare. Scriptum est: Omnes populi ibunt unusquisque in uiam suam, nos autem in nomine domini nostri magnificabimur. Ipsi impediti sunt & ceciderunt, nos autem surreximus, & erecti sumus. Qui ambulat in die, non impingit, qui autem in nocte graditur, impingit, quia lumen non est in eo. Nos autem sicut dixit Apostolus: non sumus

sumus filij prauaricationis in perditionem, sed fi-
dei in acquisitionem animæ. Et alibi: Omnes, in-
quit, filij lucis estis, & filij dei. Non sumus filij no-
ctis neque tenebrarum. Si ergo filij sumus lucis, de-
bemus scire quæ lucis sunt, & facere fructus lumi-
nis in omni opere bono, quod enim manifestatur,
lux est. Si in toto corde reuertamur ad dominum,
& in præceptis sanctorum illius, & patris nostri cor-
de simplici conuertamur, abundabimus in omni ope-
re bono. Quod si superemur carnis uoluptatibus
in die quasi in media nocte parietem palpabimus,
& non inueniemus uiam ciuitatis, & habitaculi no-
stri, de quo dicitur: Esurientium & sitientium anima
defecit: Quia contempserunt legem à deo sibi tradi-
tam, & uocem prophetarum non audierunt. Et id-
circo non potuerunt ad promissam requiem perue-
nire. Vigilemus & attenti simus, si enim naturali-
bus non pepercit, nec nobis parceret. Non de cunctis,
sed de negligentibus loquor, quibus iure aptabitur
illa deploratio: Væ eis: quia recesserunt à me. Ma-
nifesti sunt, quoniam impie egerunt in me, quia de-
reliquerunt me fontem aquæ uiuæ, & foderunt si-
bi contritos lacus, qui non possunt aquam con-
tinere. Et quia non audierunt iudices eius, audiant
dicentem deum: Constitui super uos speculatores,
audite uocem tubæ. Et dixerunt: non audiemus. Vn-
de ista incredulitas? Nonne ex eo, quia alienos co-
gnouerunt, & non aduersati sunt? Loquitur & ali-
bi spiritus sanctus per prophetam: Ego enim sum
deus dominus tuus, qui formaui cælum, & creau i ter-
ram. Cuius manus condiderunt oëm cæli militiam,
& non

1. Thess. 5

Rom. 11

Hier. 6

- & non ostendit ea tibi, ut ambulares post illā. Quod quidem & per Moy sen præcepit, dicens: Ne cum suspexeris cœlum, & uideris solem & lunam, ac stellas & omne ornāmētum cœli, errore cœli deceptus, adores ea. Ego sum deus qui eduxi te de terra Aegypti, & deum extra me nescis, & qui saluos posset facere, non est præter me. Ego sum qui te paui in solitudine, in terra inhabitabili, & repleti sunt saturitate, & eleuata sunt corda eorum. Idcirco obliti sunt mei, & ego tradam eos dispersioni in gentibus cunctis. Quæ audientes quasi de somno expergiscamur & præbeamus nos dignos domini seruituti, ut misereatur et dicat nobis: Inuocate me, & ego exaudiam uos. Ipse enim ait: Qui disperfit Israel congregauit eum. Et alibi: Non faciam, inquit, iuxta iram furoris mei, nec sic relinquam, ut deleam Effraim. Et iterum: Non in æternum puniam uos, nec semper irascar uobis. Spiritus enim à me egredietur, & omne quod inspirat ego feci. Et in eodem loco iungit, ac dicit: Dedi eis consolationem, ueram pacem super pacem his qui erant prope & lōge, dixitq; dominus, sanabo eos. Cuius ut plene misericordiam cognoscamus, Hieremiæ sermone docet, dicens: Si eleuatum fuerit cœlum in sublime, & si humiliatum paui mentum terræ deorsum, ego non reprobo gentē Israel pro omnibus quæ fecerunt. Cumq; tanta clementia sit saluatoris domini, & nos prouocet ad salutem, conuertamus corda nostra ad eum, quia iam hora est ut de somno uigilemus, nox præcessit, dies autē appropinquauit, deponamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Filioli mei primum ex toto corde diligamus deū, deinde nosmetipsos
- ame

Exod. 20.

Hier. 31

Hierem. 5

Rom. 13

amemus mutuo, memores præceptorum dei saluatoris, in quibus ait : Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis. Non sicut mundus dat pacem, ego do uobis, in his enim duobus mandatis tota lex pendet & propheta. Si quis in domo monasterij sub præposito manens nulla re indigens quam in monasterio habere permissum est, & habeat patrē fratremq; & amicum charissimum, nihil ab eis penitus accipiat, non tunicam, non palliolum, non aliā quālibet rem, si autem comprobatum fuerit, quod minus habeat de his quæ præcepta sunt, culpa atq; omnino correctio ad præpositum conuertetur. Vos igitur qui estis principes monasteriorum, si quos aliqua re uideritis indigere & esse in angustia constitutos, nolite eos negligere, scientes quod estis reddituri rationem pro omni grege super quem uos spiritus sanctus constituit inspicere & pascere ecclesiam dei, quam acquisiuit proprio sanguine. Propterea nos qui fortiores sumus, debemus infirmitates inualidorum portare, & non nobismetipsis placere, sed proximo in bono ad ædificationem: nā & Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est : Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et iterū: Non quero, inquit, quod mihi expedit, sed quod omnibus, ut salui fiant. Si autem dominus ac saluator noster ita præcepit, & sancti ita conuersati sunt, patres quoq; nostri ita nos docuerūt, consurgamus a somno, & quæ sunt nobis præcepta, faciamus. Quæcunque enim scripta sunt, ad nostram eruditionē scripta sunt, ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus, & nullus nostrum causa sit erroris alieni, nec æmulemur eos qui prospera agunt

Ioan. 14.

Ioan. 15

Mat. 5

Luc. 6

in uia sua. Cum enim omnia carni necessaria con-
 secuti, morientes nihil secum asportabāt, filij seculi hu-
 ius habent in hoc seculo fiduciam, quoniam de mun-
 do sunt, & mundus amat quod suum est. Qui autē
 filij dei sunt, illius sermonis euangelici recordentur:
 Si mundus uos odit, scitote, q̄ me primum oderit. Et
 iterum: Qui uoluerit esse amicus huius mūdi, inimi-
 cus fiet deo. Et rursum: Tribulationem habebitis, sed
 confidite, ego uici mundum. Et iterum: Beati qui lu-
 gent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuri-
 unt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.
 Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiā,
 quoniam ipsorum est regnum cœlorū. De filiis autē
 noctis quid e contrario dicitur? Nonne illud: Væ uo-
 bis diuites, quoniam recepistis consolationem ue-
 stram. Væ uobis qui saturati estis nunc, quia esurie-
 tis. Væ uobis qui nunc ridetis, quoniam lugebitis ac
 flebitis. Quamobrem mundi amicitias deuitemus,
 ut illud mereamur audire: Ad uesperum demorabi-
 tur fletus, & ad matutinum lætitia. Audiuit domi-
 nus, & misertus est mei, scidisti saccum meū, & ac-
 cinxisti me lætitia. Quis enim sanctorum nō in lu-
 ctu atq; tristitia per mundi huius transiuit uiam? Hie-
 remias: Non sedi, inquit, cum consilio ludētium, sed
 tremebā a facie manus tuæ. Solus sedebam, quoniā
 amaritudine repletus sum. Dauid quoq; scribit: qua
 si lugens ac mœrens sic humiliabar. Quorum nos
 uestigijs insistentes intelligimus, q̄ salus nostra in
 tempore tribulationis sit, & propheta pollicitatio
 impleatur dicētis: Non relinquentur qui in angustia
 sunt usq; ad tēpus. Si ergo habent tempus tribulatio-
 & angustia, & non erit sempiterna, seminemus in la-
 chrymis,

chrymis, ut metamus in gaudio, non deficientes, & nouerimus dominum de tentatione liberare cultores suos. Dominus pater noster est, dominus iudex noster est, dominus princeps, dominus rex noster, dominus nos ipse saluabit. Cuius praecepta si neglexerimus, permanebimus in angustia. Ipse enim dicit: Qui sequuntur me, possidebunt terram, & haere Mat. 5
ditabunt montem sanctum meum. Quem & nos possidebimus, si impleamus legem eius, & audiamus illud, quod dicitur: Mundas facite in conspectu eius uias uestras. Et iterum: Tollite offendicula de uia populi mei. Et alibi: Eijcite de consilio pestilentem Hier. 50
& egredietur cum eo contentio. Qui iustum dicit iniustum, & iniustum iudicat iustum, uterque in conspectu dei immundus est. Caueamus ne dicatur et de nobis: Filij alienati sunt eis. Et illud: Filiae Syon eleuatae sunt, & ambulauerunt in excello collo, & in superbia oculorum, trahentes pedibus tunicas, et pedibus simul ludentes. Et in correptione nostra rursus prophetalis sermo concordet, dicens: Quomodo facta est meretrix ciuitas Syon fidelis, plena iudicio, in qua iustitia dormit? Nunc autem latrones & populus intelligens commiscebat meretrici. Tu ergo Israel ne ignora-beris, sicuti diuina meditemur, poterimus illud dicere, quod et David: Exultabo super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. Et quia dulcia gutturi meo eloquia tua, super mel & fauorem oris meo. Catabiles mihi erant iustificatioes tuae in loco peregrinationis meae. Et in alio loco: Non proposui ante oculos meos rem iniquam, facientes iniquitatem odio habui. Et non adhaesit mihi cor prauum, declinantes a me malignos non agnoscebam. Detrahentem in absconso proximo suo, hunc perse- S 2 quebar.

quebar. Superbo oculo & infatiabili corde cum hoc
 simul non edebam. Oculi mei super fideles terrarum,
 ut facerem eos sedere mecum. Quorum omnium nos
 imitemur opera, ut sit in diebus nostris pax & iusti-
 tia, & non nobis illud eueniat, quod alibi legimus:
 Super terram populi mei spinæ & scænum confur-
 gent, sed magis innouemus nobis noualia, & non se-
 minemus super spinas, cumque custodierimus quæ
 mādāta sunt nobis, manifesti erimus, quod diliga-
 mus deū, sicut testat & in alio loco scriptura diuina:
 Qui audit mandata mea & seruat ea, ille est qui dili-
 git me, qui autem diligit me, diligitur a patre meo,
 & ego diligam eum, & ueniemus ego et pater meus
 & mansionem apud eum faciemus, & ostendam ei
 meipsum, & uos amici mei estis, si feceritis quæ ego
 præcipio uobis. Tollamus nobiscum multos sermo-
 nes, & conuertamur ad dominum deum nostrum,
 & dicamus ei: Potes dimittere peccata, ut accipia-
 mus bona, & reddamus ei fructum labiorum nostro-
 rum, & delectetur in nobis anima nostra. Atque uti-
 nam pœniteat nos erroris & negligentia, et conuer-
 si ad priora dicamus: Assur non saluabit nos, super
 equos non ascendemus, nec iam dicemus: dii nostri
 opera manuum nostrarum. Deus qui in te est mise-
 rebitur populi, sanabo habitacula eorū. Rursumque
 dicet de nobis: Diligam eos manifeste, & auertam
 iram meam ab eis. Ero quasi ros, Israel florebit
 ut lilium, & mittet radices suas quasi libanus. Ibunt
 rami eius, & erit quasi oliua fructifera, & odor eius
 ut thuris. Reuertentur & sedebunt unusquisque in
 tabernaculis suis, & uiuent, & confirmabuntur fru-
 mento, florebit sicut uinea memoria eorū, sicut odor
 thuris

Ioan. 14.

thuris Effraim. Quid ei & idolis? Ego humiliabo eum, & confortabo eum. Ego ut iuniperus condensa, ex me fructus eius inuentus est. Quis sapiens, & intelligit hæc, aut intelligens et cognoscit ista? Atque utinam & nos ex eo fructum asserre ualeamus, sine quo nihil boni operis fieri potest. Reuertamur ad dominum, ut de nobis quoque posset dicere: Peccatorum & iniquitatis eorum memor amplius non ero. Non relinquamus legem dei, quam pater noster ab eo accipiens, nobis tradidit, neque parui eius mandata pedamus, ne & super nos planctus ille dicatur: Quo modo obscuratum est aurum, & immutatum argentum bonum, effusi sunt lapides sancti in omni uiarum principio, nec post plurimos labores patris nostri, quos pro salute nostra suscepit, sed ipsum exemplum uirtutis tribuens & glorians de nobis, atque apud sanctos loquens. Isti filij mei sunt & populus meus, filij mei, & non denegabunt. Et post huiusmodi testimonium non perdamus fiduciam bonæ conscientiae, spoliati uestibus, quibus nos induit. Et introducti ab eo in stadium, ut legitime certaremus, non superemur ab inimicis nostris. Et postquam uenerimus ad illud tempus, quo egrediamur de corpore, ne inimici efficiamur patris nostri, thesauris seruiens, ut qui ieiunijs & afflictione corporis debuimus acquirere animæ libertatem, carni & delictijs & pulchrioribus uestimentis, stratisque mollioribus nos dedicemus, non solum ipsi pereuntes, sed & alios qui proficere potuerunt, exemplo nostro ducentes ad ruinam, de quibus scriptum est: Non accepistis spiritum seruitutis in timore, sed fortitudinis & charitatis & pudicitiae. Et cibus nos non commendat deo. Neque

Tren. 4

S 3 enim

Esa. 49

enim si comederimus, abundabimus: nec si non comederimus, indigebimus. Nō est em̄ regnū dei cibus & potus, sed iustitia, gaudium, & pax in spiritu sancto. Qui in hoc seruit Christo, placet deo, probatus est om̄ibus. Esaias quoq; dicit: Qui expectant dñm, immutabunt uirtutē, assumunt pennas, ut aquilę current, & nō laborabunt, gradientur, & non esurient. Idcirco eleuauit signū in gentes, & cōgregabit profugos Israel. Scito, uelociter uenient, nō esurient, neque dormitabunt. Non dormient, nec soluent zonas de lumbis suis, nec rumpētur in calciamentis eorum corrigię. Quorū iacula acuta sunt, & intenti arcus: pedes eorum ut petra fortissima. Rotę curruum quasi tempestas, impetum facient ut leones, & aderunt ut catuli leonum. Et nos igitur sanctorum imitatores simus, nec obliuiscamur institutionis, qua nos erudit pater noster dum adhuc esset in corpore. Ne extinguamus lucernam ardentē, quam posuit super capita nostra. Ad cuius lumen huius seculi incedentes meminerimus, quod per studium illius deus nos in propriā familiā receperit, peregrinis hospitii tribuēs, in maris turbinibus constitutis portū ostendens, panem in fame, umbrā in aestu, uestimentū in nuditate, imperitos pręceptis spiritalibus erudiuit. Virijs seruientes castitate circumdedit, procul positos sibi iunxit. Ne post illius dormitionē obliuiscamur tantę bonitatis, & beneficiorū immortalium, uertentes furorem in iudicium, & fructum iustitię in amaritudinē, et loquatur cōtra nos. Iudicate inter me & uineā meam, expectaui ut faceret fructū, & fecit iniquitatē, & non iustitiā, sed clamorē, & ueniat super nos illa maledictio, quam prophetalis sermo ille persequitur,

INSTITV. MONAST.

279

pitur, & quam omni studio fugere ac uitare debemus, sequentes conuersationē eorum, qui nos in domino præcesserunt, patrū pariter ac fratrum, qui renunciantes seculo, & inoffenso ad dñm peragentes gradu, nūc eius hereditate potiuntur, quam uereor ne perdamus nostra desidia, & illud nobis propheticū coaptetur, quod dictū est de Esdras: Oleum in Aegyptū mercatur, mixti sunt in gēibus, & didicerūt opera eorū. Ne postq̄ uocati sumus in libertatē sicut scriptū est: Tollam eos, unum de populo & duos de familia, et inducam eos in Syon, & dabo uobis pastores secundum cor meum, qui pascunt uos cum disciplina, ne soluamus uincula charitatis, & dicatur de nobis: Filius glorificat patrem & seruus dominū suum. Si pater ego sum, ubi est gloria mea? si dominus, ubi est timor meus? Idcirco nostrum clamat ad dñm: Muri Syon deducant, sicut torrentes, lachrymas die ac nocte. Ne des requiem tibi, neq; taceat pupilla oculi tui. Surge & lauda in nocte, in principio uigiliarū tuarum effunde, sicut aquam, cor tuum in conspectu dñi. Leua ad illū manus tuas pro animabus paruulorū tuorū, qui defecerūt in capite uniuersorū gressuū. Ne illud cōtra nos dicatur: Luxit et corruptus est orbis: Luxerūt excelsi terræ, & terra impie egit propter habitatores suos, dereliquerūt em̄ legem, & immutauerunt præcepta mea testamētum æternū. Idcirco maledictio deuorabit terrā, quia peccauerūt habitatores eius, et dereliquerūt hoīes paucine & nostrū uinū lugeat & uinea, & ingemiscāt, qui prius toto animo lætabantur, dicaturq; de nobis in domo, insaniā confixerunt, corrupti sunt sicut dies collis, aut illud: captio ex uobis est. Et dixistis enim,

S 4 fecistis

fecistis testamentum cum inferno, & cum morte patrum. Quæ uerba uitantes, credimus magis quæ in tempore suo oriatur stella ex Iacob, & exurget homo de Israel, qui percutiet principes Moab & filios Seth, ut non sit in domo Israel stimulus furoris & spina doloris. Quia facta est domino pars eius Iacob, funiculus hereditatis eius Israel. Et alibi loquitur Hieremias: Si cessauerit in conspectu meo lex ista, & gens Israel cessare poterit. Et rursum: Dabo laborem eorum iustis, & testamentum æternum ponam cum ipsis, & scietur in gentibus eorum, ac nepotes, omnis qui uiderit eos, cognoscat: quia isti sunt semen benedictum à deo et gaudio domini perfruantur. Et nos ergo scrutemur uias nostras & gressus diiudicemus & sequamur odorem scientiæ abscondentes semper uerba eius in cordibus nostris, ut simus immaculati in uia, & in lege domini ambulemus. Non nos terreat fragilitas corporis & longi temporis labor patris nostri, ubi sunt & propheta, sicut scriptum est: Nunquid in æternū uiuent uerba autem mea & legima mea suscipite, quæ ego præcipio in spiritu meo seruis meis & prophetis, qui fuerunt cum patribus uestris. Sentiamus ineffabilem clementiam dei nostri, qui usque hodie ad poenitentiam nos hortatur dicēs: Nunquid qui cadet non resurget, aut qui auersatur, non reuertetur? Quare aduersatus est populus meus auersione impudenti, & obtinuerunt in uoluptatibus suis, & noluerunt reuerti? Si reuersi fuerimus ad eum, edificabit nos spiritu sancto, iuxta illud quod scriptum est: Aedificans Hierusalem dominus, dispersiones Israelis congregabit. Quod autem nostri catus & communio ex deo sit, qua nobis inuicem copulamur

mur, Apostolus nos docuit dicens: Bonorum operum & cōmunionis obliuisci nolite, talibus enim uicimis placent deo. In actibus apostolorū quoq; idē legimus: Multitudinis autē credentiū erat cor unum & anima una, & nullus suorum quid dicebat, sed erāt eis uniuersa cōmunia, & uirtute magna dabant apostoli testimonium resurrectionis domini Iesu. Et Psalmista in eadem uerba consentit dicens: Ecce q̄ bonum & q̄ iucundum habitare fratres in unum. Et nos in cōnobijs cōmorantes et nobis mutua charitate sociati demus studiū, ut quomodo sanctorum patrū in hac uita meruimus consortium, ita in futuro quoq; participes eorū scimus, scientes quod crux uitæ nostræ, doctrinæ quoq; principium sit, & oporteat nos cū Christo pati, & nosse q̄ absq; tribulationibus & angustijs nullus uictoriam cōsequatur. Beatus uir qui suffert tentationē, quia cum probatus fuerit, coronā uitæ accipiet. Et iterum: Laborauit in seculum, et uiuet in æternum. Si tamē compatimur ut & glorificemur. Aestimo, inquit, q̄ non sunt condignæ p̄ssiones huius tēporis ad futurā gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et alibi scriptū est: Existimaui ut cōnoscerem, hoc labor est in conspectu meo. Et iterum: Ego autē laboraui sequens te & diem hominū cōsideraui. Et in alio loco: Multæ tribulationes iunrū, & ex omnibus his liberauit eos dominus. Et dominus noster loquitur in euangelio: Qui perseuerauerit usq; in finem, hic saluus erit. Et alibi: Hic liber mandatorū est, & lex scripta in sempiternū. Omnes qui obseruauerint eam, uiuent, qui autē dereliquerint, morientur. Reuertere Iacob, et apprehende cum: ambula in splendore luminis eius, & non

des alteri gloriam tuam, & ea quæ conducunt tibi: gē
tis alienæ beatissimus Israel quia placita deo nostro,
nota sunt nobis. Confide populus meus memoriale
Israel. Et iterum Esaias loquitur: Latere Israel & fe
stum agite diem omnes, qui diligitis eum. Gaudete
qui confiditis in eo, ut sugatis & impleamini. Habe
amus curam legendarū & discendarū scripturarum,
& in earum semper meditatione uersetur, scientes
scriptum: Ex fructu oris sui uir saturabitur, & mer
ces laborum eius reddetur. Hæc sunt quæ nos ducāt
ad æternam uitam, quæ nobis tradidit pater noster,
& iugiter meditanda præcepit, ut compleatur illud
in nobis, quod scriptum est: Erunt hæc uerba, quæ
ego præcipio tibi hodie in corde tuo, & in anima
tua docebis ea filios tuos. Et loqueris in eis sedens in
domo, & ambulans in uia, & accubans atq; confor
gens. Scribe ea pro signo in manu tua, & erūt immo
bilis ante oculos tuos. Scribes quoq; ea in postibus
domuū tuarū, & in liminibus, ut discatis timere do
minū cunctis diebus, quibus uiuitis. Salomon quoq;
id ipsum significans, dicit: Scribe ea in latitudine cor
dis tui. Considerate quantis testimonijs ad medita
tionem sanctarum scripturarū nos sermo domini co
hortetur, ut quæ ore uoluimus, fide possideamus. Bo
num est homini cum leuauerit iugum ab adolescen
tia sua. Sedebit solitarius & tacebit, qm̄ leuabit super
se iugū, dabit percutienti se maxillā, saturabitur op
probrijs, qm̄ non semper dñs abiiciet. Et alibi scriptū
est: Recordatus sum misericordiæ infantiae tuæ. Et
iterum: Letare iuuenis in adolescētia tua, & exultet cor
tuū in diebus iuuentutis tuæ, et ambula in uijs cordis
tui absq; macula, et in conspectu oculorum tuorum,
& scito

INSTITV. MONAST.

285

& scito quoniam in omnibus his adducat te dñs in iudicio. Aufer furorē de corde tuo, & malitiā à carne tua, qm̃ adolescentia et stulticia uanitas est. Et memento creatoris tui in diebus adolescētiæ tuæ, donec ueniant dies pessimi, & occupent anni, in quibus dicēs: Non est mihi in eis uoluntas, donec obtenebre-
 scat sol, & lux, & luna, & stellæ, & conuertant nubes post pluuiā. In die qua mouebūtur custodes domus, & subuertētur uiri uirtutis, & cessent molentes, quia pauca factæ sunt, & obscurabuntur, quæ uidēt in foraminibus, & claudent in uas in foro, in infirmitate uocis molētis. Et exurgent ad uocem passeris, & humiliabunt omēs filij cantici. Et quidē ab alto aspicient & pauores in uia. Et floreat amygdalum & ingrassetur locusta & scindatur cappar. Qm̃ abiit homo in domū seculi sui, & gyrauerūt in foro qui plangunt, quoadusq; euerat funiculus argēti, & conertatur monile auri, & cōfringatur hydria ad fontem, & impediatur rota super lacū, & cōuertatur puluis in terra, sicut fuit, & spūs reuertatur ad dñm, qui dedit eū. In Euangelio quoq; scriptū est: Pueri nūquid habetis pulmentū? Mittite in dextrā partē nauis, & inuenietis. Et iter: Omnis puer ac iuueculus qui nescit hodie bonū ac malū, ipsi intrabūt in terrā bonam. Et rursum: Omne masculinū qd aperit uulū, sanctū uocabit. Et in Euāgelio: Puer autē ibat & crescebat, & proficiebat apd̃ deū et hoīes. Iesus q̃q; minister Moyse iuuenis erat, et nō egrediebat de tabernaculo dei. Et de Dauid scriptū legim⁹: Puer flauī coloris, elegātib⁹ oculis. Timoth. q̃q; adhuc puer & adolescens sacris lris erudit⁹ ē, ut ad fidē dñi saluatoris illarū semita perueniret. Et de Daniele, q̃ erudit⁹ erat, scriptū legimus: quod

Ioan. 21

Exod. 34

Luc. 2

quod uir desideriorum appellatus sit. Ioseph quoque erat dilectissimus patri suo, quia eius imperijs seruebat, & decē ac septem adhuc natus annos praecepta illius legē uitae suae arbitrabatur. Et haec cuncta replicauī, ut sanctorū uitae cōsiderantes nō circumferamur omni uento doctrinae, sed laboremus & eorum conuersationē, nostrae uitae propositum habemus exemplū, ut simus populus dei peculiaris. Nec contristemur spiritū sanctum in quo signati sumus in die redemptionis, ne illud extingamus in nobis, & prophetias nō contemnamus, ne forsitan uolenti spiritui sancto habitare in nobis, non demus locum. Nullū alium timeamus praeter deū, qui ultor & iudex est operū singulorū, & cū sancto sanctus est, & cū uiro innocente innocens. Et dicit: Ego amantes me diligo, & qui me quaerunt, inuenient gaudium. Et alibi loquitur: Si ambulaueritis contra me peruersi, ego ambulabo cōtra uos peruersus. Non irascamur inuicē, etiam si ira nos uicerit, non peccamus irati solis occubitu poenitentiae praueinientes. Meminerimus esse praeceptū, quoties peccanti in nos ignoscere debemus, & munus nostrū relinquere ante altare, quod nequaquā suscipitur, nisi fuerit reconciliatio ne placabile, ut possimus dicere: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et Apostolus praecepit: Si quis habet aduersus aliquē querimoniā, sicut & Christus donauit nobis, sic facite. Scimus discipuli mansuetudinis sanctorum omniū & praecipue Dauid, de quo scriptū est: Memēto dñe Dauid, & omnis māfuetudinis eius. Et Moyse de quo legimus, quod māfuetus fuerit super oēm terram, Et dominus in Euangelio de mansuetis ac mitibus.

Luc. 11

Col. 3

Psal. 131

tibus
Mag
audi
iteru
Esto
perfo
sanct
nia s
uitae
ut co
nobis
Et u
gis e
hoc p
cent
nō fi
suum
gna
fratr
tran
tres.
uos a
hi de
tion
cere
quod
com
test
Etis.
Iuific
scitis
pus n

tribus loquitur: Beati mites, qm possidebunt terrā. Mat. 5
 Magnæ sapientiæ est mansuetudinem possidere & Prou. 10
 audire: Sapiens esto fili, ut lateatur cor meum. Et Eph. 5
 iterum: Imitatores estote dei ut filij charissimi. Et: Mat. 5
 Estote perfecti sicut & pater uester, qui est in cœlis Leuit. 11
 perfectus est. Et alibi. Sancti estote, quoniam ego Leuit. 11
 sanctus sum, dicit dominus. Quæ legentes testimo
 nia seminemus nobis iustitiam, ut metamus fructū
 uitæ. Illuminemus lucem scientiæ, quia tempus est,
 ut cognoscamus deum, donec ueniet fructus iustitię
 nobis. Ecce nunc tempus acceptabile, & dies salutis.
 Et uere, secundum quod scriptum est: Plenitudo le-
 gis est dilectio. Ioanne in hæc eadem continente, Rom. 13
 hoc præceptum accepimus à patre, ut diligatis inui- Ioan. 15
 cem. Et qui diligit deum, diligat & fratrem suum, 1. Cor. 8
 nō sicut Cayn, qui ex maligno erat & occidit fratrē 1. Ioan. 3
 suum. Et quare occidit eum? quia opera eius mali-
 gna erant, fratris autē eius bona. Non admiremur
 fratres, si oderit uos mundus, nos scimus, quoniam
 transiimus de morte ad uitam, eo q̃ diligamus fra-
 tres. Ergo diligamus nos mutuo. Loquar aliud ad
 uos audentius filij charissimi, ex eo quod credidit mi-
 hi deus cōuersationis uestre & sanctæ communica-
 tionis gregē, nō cessauī cū lachrymis monere & do-
 cere singulos, ut placeatis deo, nec subtraxi aliquid,
 quod uobis utile sentiebā, ut non dicerem: Et nunc
 commendo uos deo & uerbo gratię eius, qui uos po-
 test edificare, & dare uobis hæreditatem cum san-
 ctis. Vigilate omni studio curamq̃ cōtendite ne ob-
 liuiscamini propositi uestri, sed implete quod uos
 scitis esse pollicitos, ego enim iam delibor & tem-
 pus resolutionis meæ adest. Qui certamen bonum

ex

2. Ti. 4

ex parte certavi, cursum consummaui, fidē seruauī.
De cætero reposita est mihi corona iustitiæ, quam
reddet mihi dominus in illa die, iustus iudex, non so-
lum autem mihi, sed & omnibus qui dilexerunt iu-
stitiā eius, & omnia patris mandata fecerunt. Finis
uerbi, omnia audi. Deum time, & mandata eius cu-
stodi. Quoniam omnis homo uniuersum opus De-
us adducet in iudicium siue bonum, siue malum.

1. Tim. 4

FINIS.

Errata sic restitue.

Columna 3. lin. 9. unde nullus beatus. Colum. 10.
li. 26. blandientis. Ibid. li. 27. delectationi. Colum. 12. li.
9. ubi est sollicitudo, non. Col. 33. li. 20. uobis. ibi. li.
14. deputanda. Col. 4. 1. li. 16. solo. Col. 39. li. 20. su-
dant. Col. 84. li. 1. peccari. Col. 105. li. 2. maximis.
Col. 136. li. 30. admittat. Col. 135. li. 25. sapientis.
Col. 142. li. 9. adlubescence. Col. 13. lin. ult. faciat.

Dezys 1968

